

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

IV
ЖС-17131
~~1934-1-24~~

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч. 21441

21441.

04

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

З Новим Роком.

Інж. М. Нищий: Від збіжевої господарки — до годівельно-молочної.

Інж. М. Боровський: Нова неவிбаглива пашна рослина.

Інж. Т. Білоус: Будуймо шпихлірі на збіжжа, не даймо визискувати нашого села.

Інж. М. Боровський: Які штучні погної сьогодні ще виплатиться вживати.

Інж.-агр. А. Романенко: Що то є ґрунт.

Т. Панич: Про гриби труфлі.

М. Подоляк: Сам собі лікар.

Садівництво і городництво.

П. Ковальський: Шкідники і хвороби саду.

Інж. Б. Попович: Управа моркви та її сорти.

Роман Коцик: Опрыскування овочевих дерев.

Т. Панич: Плекаймо лічнічі зела.

Запитання і відповіді (1—6).

З життя Т-ва. Пятый зїзд пасічників С. Г.

Ріжне. — Біржа.

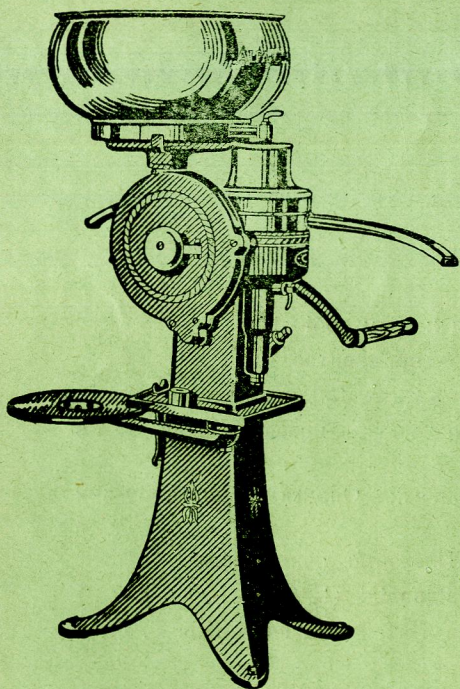
В останніх 2-ох роках
ціни азотових погноїв
знижено о 39% у весняному сезоні
1933|34.

ціни основних азотових погноїв є слідуючі:

Ціни готівкові за	1 кг. чистого азоту в опакованню	100 кг. погною в опакованню	100 кг. погною в опакованню	100 кг. погною лю з о м	
При відборі ціло вагоно- вих посилок враз з опла- ченням через фабрики ко- штом перевозу до кожної стації нормальнот. рової залізничі	Азотняк	Салітра вапнева	Салітрак	Сірчан амону	
	наолієний 15.5 — 22% ненаолієний 19% гра- нуль. до 23% азоту	15.5% азоту салітраного	15.5% азоту	кристалічн.	мелений
				21% азоту	20.5% азоту
Грудень 1933 р.	1.50 зол.	30.20 зол.	26.65 зол.	28.85 зол.	28.— зол.
Січень і лютий 1934. р.	1.52 "	30.70 "	27.15 "	29.25 "	28.45 "
Березень-червень 1934. р.	1.54 "	31.— "	27.45 "	29.65 "	28.85 "

Купуючи вчаснійше, обнижує рільник у власному крузі кошт погноєння, бо
1) крім різниці в ціні 2) одержує вижче сконто касове, яке виносить
в грудні 1933. р. і січні 1934 5%
в лютім 1934. 4%
березень - червень 1934. р. 3%

Всяких інформацій і вяснень уділяють Сполучені Фабрики Азотових Сполук в Мосціцах і в Хожові (Гор. Шлеськ).

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня
1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-
ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українсь-
ких кооператив на терені воевідств: львівського, стани-
славівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звер-
татися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі
замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул.
Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо за-
мовлення дані іншим нашим заступникам не будуть
виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ,
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . . 2— зол.
за пів року . . 4— „
за цілий рік . . 8— „

За кордоном: В Америці і інших краях . . 2— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокое число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Ziemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200— зол.
половина сторінки . . 120— „
чверть . . 65— „
одна восьма „ . . 35— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30% „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

З Новим Роком

ЧАСОПИС «СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР» ПОЧИНАЄ 20-ИЙ РІК ПРАЦІ.

Цим числом починає часопис «Сільський Господар» двадцятий рік своєї праці.

Двацять літ — виглядалоб недавно. Але всетаки тих двадцять річників нашого часопису читали люде різних поколінь. Читали його наші перші піоніри нашої господарської роботи — і наш часопис був тим, що давав їм вказівки для перших кроків розвитку нашої хліборобської організації. Наш часопис читало слідує покоління, яке винесло на своїх плечах визвольну війну та великий зрив. Читає наш часопис наймолодше покоління, яке щойно пізнає нашу хліборобську організацію — через гуртки молоді, що поширюють тепер свою працю на селах. Тож двадцять річників «Сільського Господаря» — це школа хліборобського знання і поступ хліборобської організації трьох поколінь нашого народу на наших землях. Така праця поза нашим часописом.

За цей час наш часопис (що перед війною і в часах війни називався «Господарська Часопись») дав чимало добрих порад і вказівок на наше село. Його річники — це великі збірники хліборобської науки й знання, це велика хліборобська енциклопедія — книга хліборобського знання. Давні річники нашого часопису — це вже велика рідкість, — їх багато вже цілком не має, хіба переховуються десь у бібліотеках. Але і новіших

річників у нас вже небогато, бо їх народ читає та розкупує. І наш часопис може похвалитися, що на початку 20-го року свого існування має передплатників коло 10.000, отже він на село йде порівнює масово і його читають.

Однаке це осяг — але не дуже великий. Бо коли зважити, що на тутешніх наших землях є у нас коло 1 мільон українських господарств, то ледви кожне соте (100-е!) господарство має наш часопис. Так, тільки кожний сотий господар його читає і передплатує. А де інші? Вони й досі не знають, що у нас від двадцяти літ є єдиний хліборобський часопис «Сільський Господар» та що він є на правду добрим і щирим приятелем кожного господаря в його господарюванні.

Оттому звертається «Сільський Господар» на порозі свого 20-го року існування, щоби наші Шановні Читачі зробили йому таку прислугу: щоби кожний, хто читає і знає наш часопис, хто знаходить у ньому добрі поради, щоби про це розказав тим, що нашого часопису ще не знають та намовив їх, щоби «Сільський Господар» собі передплатили. Це просьба до наших Читачів, яка легка до переведення. А коли наші Читачі придбають нам нових передплатників, то ми зужиемо нові передплати на те, щоби наш часопис збільшити, поширити і зробити ще кращим.

Зі своєї сторони обіцяє наш часопис, що й надалі, в 20-му році існування, буде нести високо прапор нашої хліборобської організації та ширитиме далі хліборобське знання, якого так треба нашому Народові.

В новому році, з новими силами, розумом і охотою до хліборобського вишколу, до хліборобського знання!

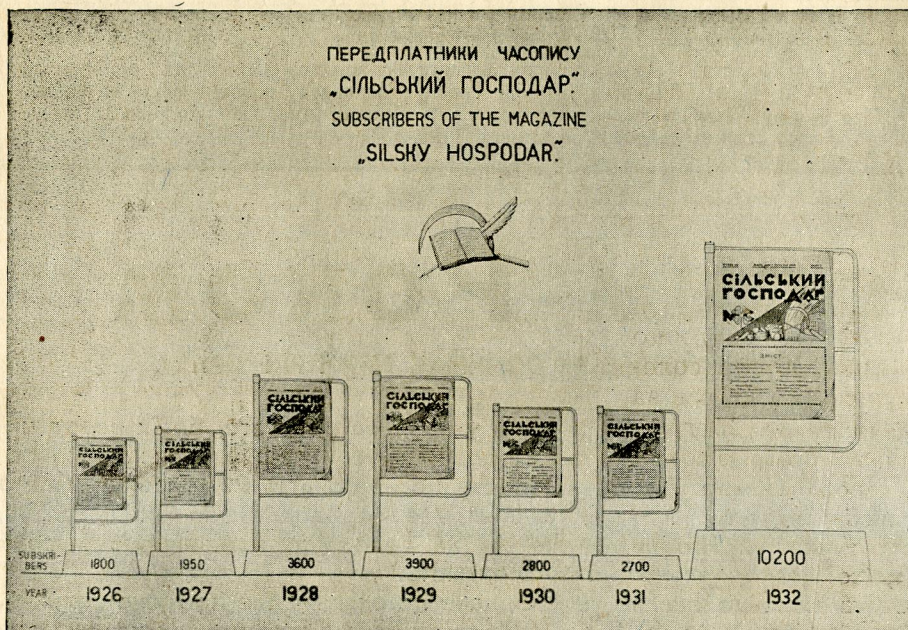
**Краєве Господарське Товариство
»СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР«.**

Інж. агр. М. Ницый.

Від збіжевої господарки -- до годівелько-молочкої

Третій рік шаліє господарська криза, третій рік селяне очікують поліпшення, а воно ніяк не приходить і само ніколи не приїде. Ця біда, ця скрута буде так довго нас тиснути, як довго ми будемо надіятись на по-

а він його сіє і нарікає на біду. А коли фактами доводиш, що ліпше сіяти буряк, моркву, кормові трави, годувати корів, збувати молоко до молочної і це його врятує — не вірить, бо його чужі навчили не вірити ніко-

Діаграма передплатників «С. Г.» на виставі в Шікаго р. 1933.

ліпшення, яке має звідкись нам прийти. Поліпшення наших господарств, поліпшення нашого духового і матеріального життя залежить від нас самих. Захочемо — будемо жити добре, не захочемо — загинемо. Сьогодні візьмуть верх ті, що твердо вірять в самих себе, вірять в свої власні сили, вірять в свою культуру, організацію і належно це все шанують.

Тіж, що очікують від когось помочі і поліпшення, завжди будуть рабами передових народів. Хіба сьогоднішня скрута, яку переживаємо, була б для нас страшною, як би наші господарі йшли за поступом, за книжкою і перебудовали б свою господарку так, як голосить новітня агрономія? Коли нашому господареві кажем, щоби він кидав збіжеву господарку і переходив на годівельно-молочну, то він і слухати не хоче, а робить так, як робив його дід і батько. Збіжжя не платиться,

му, ба не вірити навіть самому собі і не вірити в могутність свого народу. Ось вам яскравий приклад, який промовляє за доцільність плекання хочби пашного буряка.

Філія „Сіл. Госп.“ в Луцьку цього року перевела конкурс з пашним буряком „Екендорф“ жовтий. Мета конкурсу була подвійна: перше, які висіди можна досягнути з 1 га при правильному обробітку, угноєнню, способу сіяння і догляду, друге, поширити і поглибити саму ідею плекання пашного буряка. Участь у конкурсі взяло 10 кружків, числом 82 особи. За браком місця, я не буду наводити скільки зібрав кожний конкурсовець а візьму лише тих, що одержали найбільше.

П. Григорій Свиріпа (Кружок в Буяні), перераховуючи на 1 гект. одержав 1350 сотнарів, п. Павло Корнелюк (Кружок Киверне) — 1162 сот., п. Яків Мельничук (Кружок

Ратнів) — 997 сот., п. Панас Столярчук (Кружок Буяні) — 1200 сот., п. Йосип Стахів (Кружок Буяні) — 1000 сот.

З 1 гект. бурякового поля можна мати ще 80—100 сот. гички. За 1 сот. пашного буряка можна дістати 1 зл. 50 гр. Тоді п. Григорій Свиріпа в грошах буде мати: $1350 \times 1.50 = 2025$ зл. + 40 зл. за гичку = 2065 зл.; п. Павло Корнелюк $1162 \times 1.50 = 1743 + 40$ зол. = 1783 зл.; п. Йосип Стахів $1000 \times 1.50 = 1500$ зл. + 40 зл. = 1540 зл. валового доходу.

Досвідні станції України кажуть, що на всі праці починаючи від оранки і кінчаючи уборкою 1 гект. буряків потребує 175 робочих днів людини і 52 дні коняки. Рахуючи 1 зл. 50 гр. денно для робітника будемо мати $175 \times 1.50 = 262$ зл. 50 гр. Одна коняка коштує денно 3 зл., разом $52 \times 3 = 156$ зл. Вартість насіння, угноєння, машини, винайм поля приблизно винесе 300 зол. Всіх видатків буде: $262.50 + 156 + 300 = 718$ зл. 50 гр.

Чистий дохід з 1 гект. п. Гр. Свиріпа має 2065 зл. — 718 зл. 50 гр. = **1346.50 зл.**; п. Павло Корнелюк 1783 зл. — 718.50 зл. = 1064 зл. 50 гр.; п. Йосип Стахів 1540 — 718.50 = 821 зл. 50 гр.

Тепер підрахуємо скільки може дати 1 гект. збіжжа, згідно жита. Числім, що 1 га жита дасть 25 сот. зерна, 30 сот. соломи і 3 сот. полови. Перерахуємо це все на гроші. 1 сот. жита коштує 10 зл. 25 гр. $\times 10 = 250$ зл. 1 сот. соломи 2 зл. 40 гр.; $30 \text{ сот.} \times 2.40 = 72$ зл. 1 сот. полови — 3 зл. 3 сот. $\times 3 = 9$ зл. Разом $250 + 72 + 9 = 331$ зл.

1 гект. збіжжа потребує 29 робочих днів людини і 17 робочих днів коняки. Одному робітникові денно платять 1 зл. 50 гр. а $29 \times 1.50 = 43$ зл. 50 гр. Одна коняка коштує денно 3 зл. а $17 \times 3 = 51$ зл. Вартість насіння, погноїв, машини, аренда поля разом виносить біля 200 зл. Всіх видатків буде: 43 зл. 50 гр. + 51 + 200 = 294 зл. 50 гр. Чистого зиску господар має 331 — 294.50 = **36.50 зл.**

Тепер бачите самі, що краще поплачується і скажіть чи агрономи мають рацію, коли кажуть сіяти більше окопових як збіжжа чи ні? Треба лише хотіти уважно розрахувати, що можна сьогодні сіяти, а що ні. І ті, що з олівцем в руках розраховують кожну річ, читають, слідкують, слухають своїх агрономів, біда від них втікає. Але уявіть собі, що на пашний буряк нема збуту, ніхто не хоче його купити, бо ще його не доцінюють і виходило б, що не слід плекати, але і тут є вихід, бо ми плекаємо буряк не для збуту в сирому виді, а для згодовання молочними коровами.

Тепер подивімся, який грошовий ефект дасть пашний буряк, коли ми його згодує-

мо молочними коровами. Візьму першого свого конкурсовця п. Григорія Свиріпу, що має 1350 сот. з 1 гект. Розрахунок кормової пайки будемо вести по нормах проф. Кельнера. Тоді, треба цих 1350 сот. буряків перевести на крохмалеві еквіваленти (одиниці)*). Згідно обрахунковим таблицям проф. Кельнера, кожних 10 кг. буряків великих дає 0.50 кг. крохмалевих еквівалентів, тоді всіх крохм. еквівалентів буде:

$$135000 \times 0.50 : 10 = 6750.$$

Зі 100 сот. гички буде:

$10000 \times 0.53 : 10 = 530$ крохм. еквіваленти. Всіх крохмалевих еквівалентів буде $6750 + 530 = 7280$. 1350 сот. пашного буряка дає 135 стравного білку в кільоґр. 100 сот. гички дає 100 стр. білку в кільоґр. Разом $135 + 100 = 235$ стр. білку в кільоґрамах.

Маємо корову, що важить 400 кг., доїться 5 місяць, дає 10 кг. молока з 3.5% товщу. Такій корові треба дати на добу підтримуючого і продуктивного корму 4.28 крохм. еквіваленти в кільоґр. і 0.7 стравного білку в кг. На один рік для одної корови треба дати $365 \times 4.28 = 1562.2$ крох. еквів. Стравного білку $365 \times 0.7 = 255$. Далі, треба знати, скільки ми тими еквівалентами можемо прогодувати корів, для цього 7280 крох. екв. : $1562.2 = 4$ корови. Значить, що можна прогодувати 4 корови річно і ще лишиться 1031.2 крох. екв. Щодо стравного білку, то його не вистарчає навіть для одної корови на рік і треба його докупити. Денно наших 4 корови дають 40 кг. молока. Період доєння (ляктаційний) будемо рахувати пересічно 300 днів. За весь цей період наших 4 корови дадуть $300 \times 40 = 12000$ кг. молока. Ми ще маємо 1031 крох. еквів. лишки і ними можна прокормити одну корову 240 дні за 240 день, по 10 кг. денно дістанемо ще $240 \times 10 = 2400$ кг. молока. Всього будемо мати молока $12000 + 2400 = 14400$ кг. Далі, одним буряком ніхто корів не годувати не буде, а їжа мусить складатися з різних кормів (мішанини), то за ті еквіваленти, що лишаться нам від годування корів мішаними кормами, можна буде обернути їх на еквіваленти кормів різнородних.

Своє молоко ми відставимо до найближчої української молочної і коли в ньому є 3.5% товщу, то зі всього нашого молока буде $14400 \times 3.5 : 100 = 504$ кг. товщу.

З молочної ми заберемо, як побічний продукт — пісне молоко, якого буде около 12.343 кг. З пісного молока ми можемо зробити сир і коли рахувати, що кожних 100 кг.

*) рівний що до вартости.

молока пісного дасть 1 кг. сира, то всього будемо мати: $12.343 : 10 = 1234.3$ кг. сира. Перерахуймо це все на гроші. За 1 кг. товщу сьогодні молочарні платять більш-менш 2.2, а за $514 \times 2.2 = 1130$ зол. 80 гр. 1 кг. сира коштує 0.40 зол. $1234.3 \times 0.40 = 493$ зол. 72 гр. За один рік 4 корови пересічно дадуть 40.000 кг. гною на загальну суму 450 зол. Разом будемо мати 1130 зол. 80 гр. + 493.72 + 450 = **2074 зол. 52 гр.**

Тепер бачимо, що господар від продажу буряків в сирому стані має чистого зиску з 1 гект. 1346 зол. 50 гр., а коли згодував коровами цей буряк, то чистих має 1356 зол. 05 гр., а чистого зиску з 1 гект. жита має лише 36 зол. 50 гр. Від цього чистого зиску, що господар взяв за молоко, треба відрахувати якусь сотню золотих на закуп стравного білку, але і від цього не понесе втрати, бо має ще приплід від 4-х коров. Значить, господар на 1 гект. збіжевої господарки, порівнюючи з молочною, тратить 1319 зол. 55 гр. І ось тут, у цій збіжевій господарці лежить причина упадку наших господарств, наших злиднів, нашої бідности. А господарсько-економічний упадок нашого села тягне за собою і упадок загально-культурного рівня українських селян. Ми вже знаємо, що 1 гект. жита дає зиску 36 зол. 50 гр. Переведем це жито, соломі, полови на корм дійним коровам. Процедура обрахунку буде така, як і з буряками. 25 сот. жита дає $2500 \times 0.7 = 1775$ крохм. еквівал. 30 сот. соломи = 255 крох. екв. 3 сот. полови = 66 крох. екв. Разом: $1775 + 255 + 66 = 2096$ крох. екв. На один рік, як знаємо, наша корова потребує підтримуючого і продуктивного корму 1562.2 крохм. екв. $20960 : 1562.2 = 1$ корові і 533.8 кр. екв. лишки. Своїм житом, соломою і половиною можемо прогодувати одну корову і другу своїм лишком еквівалентів прогодуємо 123 дні. За лактаційний період будемо мати молока $300 \times 10 = 3000$ кг., а за 123 дні буде: $123 \times 10 = 1230$ кг. молока. Разом: $3000 + 1230 = 4230$ кг. молока. Це молоко відставимо до своєї молочарні, а там вже знають, що наше молоко має 3.5%. Зі всього нашого мол. вийде: $4230 \times 3.5 : 100 = 148$ кг. товщу. Пісного молока залишиться 3.626 кг.; переробимо пісне молоко на сир, одерж. $3626 : 10 = 362.6$ кг. сира. В грошах будемо мати: $148 \times 2.2 = 325$ зол. 66 гр. $362.6 \times 0.40 = 145$ зол. 04 гр. Вартість гною обрахуємо на 200 зол. Разом буде: $325.66 + 145.04 + 200 = 670$ зол. 70 гр. Бачимо, що 1 гект. жита, згодовуючи його дійними коровами, дає чистого зиску **376 зол. 20 гр.** Відрахуймо від цього чистого зиску яких 50 зол. на закуп стравного біл-

ку і тоді лишиться нам $376.20 - 50 = 326.50$. Грошова різниця між чистим зиском проданого збіжжя і чистим зиском від набілу виносить: 326 зол. 20 гр. — 36 зол. 50 гр. = 289 зол. 70 гр.

Це ми обрахували найбільший урожай буряків з 1 гект. і найбільший урожай жита з 1 гект. А цікаво тепер підрахувати, скільки будемо мати зиску чистого з урожаїв пересічних з 1 гект.

Нехай пересічна вага буряків з 1 гект. буде 700 сот.; в грошах будемо мати, якщо так же само перерахуємо як попередньо — на 2 корови, **600 зол. 98 гр.** чистого зиску з 1 гект. буряка в молочному господарстві. На стравний білок від цієї суми ми не будемо нічого відраховувати, а нехай грошова вартість приплоду, що дадуть наші корови буде еквівалентна тому білку, що маємо докупити.

Порівнюючи чистий зиск від буряків в сирому стані та чистий зиск від продажу набілу, бачимо, що набіл дав 229 зол. 48 гр. більше.

Обрахуємо для тоїж ціли жито.

Візьмим пересічний урожай жита з 1 гект. 15 сот., соломи 20 сот., полови 2 сот. В грошах буде: 15 сот. по 10 зол. 1 сот. = 150 зол. 20 сот. соломи по 2.40 зол. 1 сот. = 48 зол.; 2 сот. полови по 3 зол. = 6 зол. Разом $150 + 48 + 6 = 204$ зол. Відрахуймо від цієї суми всі видатки: $204 - 244.50 = -40$ зол. **50 гр. страти.** Ось вам сумна картина наших збіжевих господарств. Господар у данім випадку має 40 зол. 50 гр. страти, а він же мусить заплатити податок, взуття, одягтися, купити соли, нафти, цукру і т. інш., післати свою дитину до школи, заплатити членську вкладку до своїх українських товариств, купити часопис, книжку і за що? А згодуймо це жито, соломі, полови коровами, то по розрахунку як і раніш матимемо **198 зол. 70 гр.** чистого зиску з 1 гект. жита в молочному господарстві. До цього зиску треба ще додати 40 зол. 50 гр. тої страти, що ми мали при збіжевій господарці, але ми їх обернемо на закуп стравного білка. Тепер бачите самі, що пересічний урожай жита з 1 гект. дає при збіжевій господарці 40 зол. 50 гр. страти, коли ж це жито згодуємо коровами, то дістанемо 198 зол. 70 гр. зиску. А наші урожаї збіжжя є подекуди навіть нижчі від пересічних і тому не треба дивуватися, що наші селяни бідують. Далі, після цих обрахунків стане нашим господарям ясно, чому Данці, коли переживали таку саму кризу, як переживаємо ми, перейшли на молочну го-

сподарку, купували збіжжя, мололи, годували своїх корів, бо їм це калькулювалося.

І ця застаріла форма господарювання, нехотіння господарів перейти на нові госпо-

дарські тори — веде село до зубожіння як матеріального, так і культурного. Бо знаємо, що коли нарід є сильний економічно, то є сильний і культурно.

Ілл. М. Боровський.

Нова невибаглива пашна рослина

Український хлібороб, над питанням кормів і паші для худоби, мало коли серйозно застановлявся. Все йшло якимось за природою — трапився добрий рік — була паша а в більшості худоба голодувала. І не тому голодувала, що ґрунт наш чи підсоння не випродуковують доброї паші або худоба наша дуже вибаглива, але тому, що ми тих пиш не знаємо, не маємо і за них не дбаємо.

Однак роки останні — роки скеровання нашої уваги на господарку годівельно-молочарську, як єдиного поплатну; роки започаткування контролі молочности та наочні додатні висліди її користи, штовхнули з мертвої точки нашого хлібороба і він вже цікавиться кормовим питанням, він вже глядить тих кормів, плекає найліпші паші, вишукує їх і примінює до свого ґрунту. Отже поступаємо вперед.

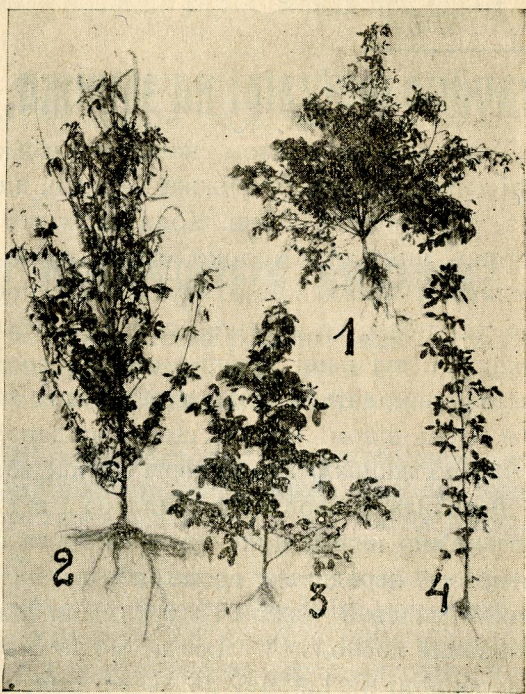
В 1932 р. Т-во наше довідалось, що в Канаді д-р Кірк виплекав нову рослину з роду метеликоцвітних буркунів, яка в господарстві може відограти велику роль а саме: поперше як буркун — ця рослина ростиме добре там де конюшина, чи люцерна не може рости — отже на сухих, пісних, зимних, мілких непридатних неужитках, пісках; по друге — буркун є витривалий на всяку зиму, та дає потрібну користь, бо і пашу і мед для бжолі і азот для ґрунту. По третє — новий буркун цілком дорівнює люцерні чи конюшині і не є таким як наші буркуни (білий і жовтий чи навіть „Губам“ американський однорічний).

Отже цього альфа-буркуну, як називає його проф. Кірк, дістали ми з далекої Канади пару сот зерен і перевели досліди, які виказали слідуєче:

Буркун альфа є дворічний. В першому році дає пашу. Паша дозріває в кінці червня і масою своєю трохи перевищує пашу з чер-

воної конюшини. Після косовиці дає отаву, що є дуже добра і ніжна.

В другому році буркун альфа скоро розвивається а від кінця червня до початку серпня рясно цвіте білими цвітами; деякі ек-

1) Буркун альфа, 2) Бурк. переходовий однорічн., 3) Бурк. 2-річний в 1-м році, 4) Бурк. однор. „Губам“.

земпляри буркуна альфа зацвітають пізно і цвітуть аж до морозів (стають однорічними, — видно, що буркун альфа ще не устійнив свою відміну). Медує надзвичайно добре, як і наші буркуни.

Буркун альфа, скошений навіть при кінці цвітіння, є все ще добрий на пашу.

Рослина буркуна альфа, як згадав, не висока, сильно кущиться. Кожна галузка в свою чергу теж сильно розгалужується, так що паша з неї є ніжна навіть при відцвіті. Тоді як наші буркуни є за грубі і тверді для худоби (див. малюнок).

Крім цього буркун альфа очевидно має мало гіркої кумаріну; худоба їсть його далеко охотніше, як наші буркуні, бо листя на смак є менше гірке як у наших буркунів та і запаху буркуну майже не має.

Коріння буркуну альфа є сильно розгалужене і коротше ніж у наших буркунів. Має на собі численні бактеріяльні бульбочки азототворних бактерій, отже надається дуже добре на зелений погній замість лубінів.

Що до кількості збору сіна з буркуну альфа, тяжко сказати, бо досвід переводив на невеликій грядці, пісчаного ґрунту, однак

колиб порівняти його зі збором сіна з буркуну нашого, то по підрахунку буркуну альфа буде на половину менше, зате сіно дорівнює конюшині червоній і смаком і кількістю.

Дальші досвіди з буркуном альфа провадяться на більшу скалю покищо у Львові, бо насіння зайвого немає.

Колиб буркун альфа, по повторнім перевірненню його добрих властивостей і на інших ґрунтах в краю, виказався дійсно доброю пашою і для господарів і для пасічників одночасно, то цим наше годівельне господарство і пасічництво багато би зискало.

Інж. Т. Білоус.

Будуймо шпихлірі на збіжжа, не даймо визискувати нашого села!

Головним продуктом наших сільських господарств являється збіжжа — жито, пшениця, овес, ячмінь і інш. Коли вилучити зі збутової чинності молоко, яйця, почасти пшеницю і безроги, що збуваються, через наші установи, то ствердимо без перебільшення, що всі наші дрібні і середні господарства знаходяться цілковито в руках лихварів. Всім відомі факти, що господар за раз-же по жнивях, вимолочене насінь збіжжа відвозить до дрібного гандляря і віддає за безмежно низькі ціни, дуже часто за позичені вчас передновку гроші, або за набрані якісь залежні товари. В таких випадках грабований господар і слова не може сказати в обороні вигідніщої для себе ціни, бо мовляв: „так платиться“. А ціни в штучний спосіб (льокально) обнижуються по жнивях і дуже скачуть вгору вчас передновку, коли вже все збіжжа перейде до рук лихваря і вже господар купує у нього. В таких малих місточках, як Перемишляни, то покупці-жиди в більшості випадків навіть не вивозять дальше купленого збіжжа, а вичікують до передновку і продають те саме збіжжа, з додачу піску, тим самим господарям, лише на жаль не за ті гроші. Дуже часто роблять гандлярі господарям „великі вигоди“, бо позичають корець збіжжа на прохарчування до нового без грошей, а по жнивях беруть за нього півтора або й два кірці. В результаті від таких вигід ціла господарська

родина, що працювала літом коло „своєї“ пшениці і жита пухне з голоду і дякує Всевишньому, що створив бараболю на радість і відживлення людства, а в цім році і бараболя не вродила, отже передновок буде ще страшнішим від минулорічного.

Після моїх спостережень, середнє село зі 120 нумерів на Перемишлянщині на протязі зими 1932-33 року втратило на ріжниці осінних від весняних цін на збіжжі пересічно пів і пів тисячі зол. Це лише за одну зиму і лишє одно наше село, а 44 селі, що організовані при філії С. Г. тратять в 44 рази більше, себто 110 тисяч зол. Це та сума, що в легальний спосіб крадеться що року з частини Перемишлянщини і залишається в кишенях лихварів. А такі самі картини можна майже скрізь здибати і поза Перемишлянщиною.

Щоб запобігти цьому лихові і покласти край визискові нашого села, господарі на протязі цієї зими повинні і мусять організуватися і зібрати засоби для будови громадських, або районних (на декілька громад) шпихлірів.

Для цього Рада кожного Кружка С. Г. за порадою агронома, чи філії С. Г. і в порозумінні зі сусідніми селами виготовляє кошторис будови шпихлірів і розкладає цю суму на морги. Скажемо на морг припадає 20 кг. збіжжа. Цих 20 кг. ми повинні і мусимо да-

ти, щоб такий (елеватор) шпихлір в селі, чи в районі, на загибіль спекулянтів — став.

Тепер далі: Най поставлений шпихлір буде як найкраще збудований і різнобарвно розмальований, то господареві не буде від цього лекше, бо за доставлене до шпихліра збіжжа він мусить дістати позичку на покриття всіх видатків, які виникають з приходом зими. І на ці видатки знайдемо грубі тисячі у свому-ж таки селі, чи районі, розпочавши широко ощадностеву акцію вже віднині.

Всі мешканці села, і старі і малі складають що дня, чи що тижня по наймешому сотикові спеціально обраним для цього збирщиком і з цих сотиків виростуть тисячі, які спричиняться до знищення визиску наших людей.

Инж. агр. М. Боровський.

Які штучні погної сьогодні ще поплещується вживати?

Ми вже не раз писали, що сьогоднішню господарську кризу у великій мірі спричинили т. зв. ножиці — розходження цін між продуктами селянськими а товарами фабричними. Ціни на збіжжа, технічні рослини, прядиво, худобу тощо в порівнянню до фабричних виробів (знаряддя, погноїв тощо) страшенно упали. В господарстві і в господарській політиці, замість зрівноважити ці ціни, залунали рятункові кличі: чим менша ціна, тим більша продукція; цебто — якщо ціни на збіжжа упали, то треба піднести врожай того збіжжа з одного морга вдвое, втрое і так дотягнути. Але щоб збільшити на полі врожай, крім інших чинностей, конче треба угноювати поле штучними погноями, а вони сьогодні є дорогі і господарка знову не скалькується. Один лише калініт та потасові соли, що виробляються в Стебнику коло Калуша, дають запоруку піднести з поля урожай збіжжа і інших рослин, не докладаючи до цього.

Про важливість калія та потасу для рослин господарських, а особливо окопових, лук та посовиськ, кожний свідомий господар знає. Рівнож і для садів ті погної є корисні і поплатні. З таблиці д-ра Штуцера, яку ми подали в ч. 9. „Практичного садівництва“, видно, що деякі рослини, як буряк, бараболя, тютюн, соняшник, гречка, потребують дуже багато потасу. Брак по-

Привезене збіжжа зарядом шпихліра відповідно переходується аж до весни. До цього часу зорганізовані шпихліри при повітовій філії С. Г., чи при союзі кооператив, вже підшукали вигідний збут і в порозумінню з господарями збіжжа по високих цінах продають*).

По відчисленні % за позичку і всіх членських вкладок до культурних установ в селі — решта повертається господареві. В такий спосіб тих дві і пів тисячі зол. що-року будуть залишатися в нашій селі і спричиняться до зросту нашого національно-господарського капіталу, а безробітна інтелігентна молодь наша по селах знайде при цьому заняття.

*) Бувають роки, що на деякий рід збіжжа весною ціни падають, але це трапляється рідко.

тасу в ґрунті під ці рослини може катастрофально відізнатись на врожаї, особливо тоді, коли садять часто окопові самі по собі.

Кожний господар, маючи обірник і потасову сіль чи калініт, може вже до деякої міри створити в ґрунті той оптимум, при якому рослина дає найкращий врожай.

Але нині залишм це, бо вже багато господарів це знають. Звернім увагу ще на одну характерну і корисну рису потасових погноїв, а саме як на середник проти різних шкідників та грибоків на полі та в саді. Нижче подам про калійну сіль як середник до оприскування дерев. В часописі „Gärtn. Fachblatt“ п. Тессен пише, що перевів дослід з оприскуванням саду калійною сіллю (мабуть потасовою); він зробив 1½% розчин з 42% калійної соли, в хмарну погоду оприскував дерева на весні і після цвіту. Вислід з цього оприскування був дуже добрий, бо оприскувані дерева не мали жадних шкідників ані грибкових хороб. Сильніший розчин може деревам пошкодити. Отже треба лише вміти зробити розчин. При наших 25% калійних солях добрий і нешкідливий розчин можна робити в такій пропорції: на 100 літрів води дати 2,5 кг. калійної соли. З початку сіль розпустити в теплій воді і вляти це до 100 літрів води та добре вимішати. Перед оприскуванням дерев чи кущів розчин добре пере-

цідити. Гадаємо, що цей середник буде, на нинішні тяжкі часи, найдешевшим і найбільш розповсюдженим і може цілком замінити бордовську теч далеко тяжчу і складнішу до приготування і дорожчу. Остатється бажати, щоб ці дослідні на ширше переведені були і в нас. Однак наводимо вже першу пробу п. інж. О. Яхницького (читай „С. Г.“ ч. 9 з 1933 р.), який нищить у себе в саді дуже небезпечну мшицю щитівку на сливах угорках розчином каїніту; він бере на 100 літрів води 10—15 кг. каїніту, кропив два рази в лютому і березні і не помічав, щоб це дереву пошкодило, натомість мшиці нищить добре.

Ще інший дослід нищення шкідників штучними погноями в землі (що є дуже тяжке — ред.) перевела чеська дослідна станція, як показує таблиця:

Висіяно на 1 гектар штучних погноїв:

Потасової солі 40%	2 метр. сотн.
Сірчану амон.	2 „
Томасина	3 „
Каїніту	3 „
Азотового вапна	2 „

Висліди знищення шкідників були:

Потасова сіль знищила 16%	шкідників
Сірчан амон.	27% „
Томасина	27% „
Каїніт	44% „
Азотове вапно	79% „

Подана табличка ясно говорить, яку велику роль грає каїніт як середник в боротьбі з різними шкідниками рослин в ґрунті. Каїніт, як бачимо, стоїть на другому місці щодо вартости перед азотовим, але коли зважимо, що азотові погної є в кілька разів дорожчі від каїніту, то вони, очевидно, при калькуляції ціни на врожай рослин, відпадуть.

Можемо з певністю сказати, що каїнітом можна нищити шкідників (дротяника, заборозників, майського хруща і т. п.) в за-
родах, а головні в ґрунті.

Сьогодні, коли в природі стратилась рівновага між розмножуванням шкідників і корисних птахів, ми мусимо вести боротьбу зі шкідниками, яких множитья що рік більше. До дешевих і добрих середників як у ґрунті так і на поверхні ґрунту будуть потасові соли і каїніт.

Інж.-агр. Антін Романенко.

Що то є ґрунт?

Здавалосьби, що хто з нас не знає, що то є ґрунт? Таж ми всі живемо на землі, ходимо по ній від самих дитячих років. А селяне! Таж вони все своє життя порпаються в землі, працюють біля неї...

А одначе, треба признатись, що мало є таких, які мають повну і ясну уяву про те, що то є ґрунт та яку роль відіграє він у життю людей, тварин, рослин і всього живого на землі.

Так, одні знають ґрунт як такий, що його купують, чи дістають у спадщину. Другі — знають ґрунт з того, як вони його обробляють, працюють біля нього та як він родить: добре чи зле. Треті знають, що ґрунт є тяжкий і легкий, мокрий і сухий. Ще інші знають, що під ґрунтом треба розуміти орну верству землі.

Це так. Але це ще далеко не все й не головне про ґрунт.

Пригляньмося до людей, до тварин, до птиць, до комах, до дерев, до трави й до

всього, що є живе... Подумаймо над тим, де все це живе та звідки бере поживу для себе?...

Потім, кому з нас не доводилось копати глибшу чи мільшу яму, або принаймні бачити як копають. І власне при такому копанню приходиться спостерігати, що найрізноманітніші комахи, робаки та деякі тварини — живуть у самій верхній верстві землі; глибше їх уже мало, а ще глибше — зовсім уже нема. — Коріння рослин бере поживу також з верхньої верстви землі. Люде і тварини живуть переважно тільки на поверхні землі. А птиці і комахи, які літають у воздуху — відпочинок і поживу також знаходять собі на поверхні землі... Навіть риба, що живе у воді й та побирає їжу посередньо чи безпосередньо*) з рослин, які набрали цих соків зі землі.

*) Безпосередньо — тоді — коли риба їсть траву. Посередньо — тоді — коли риба поїдає не траву, а тварин, які живуть травою.

На що все це вказує? Це все вказує на те, що все життя природи зосереджено біля самої верхньої верстви землі. І справді. Ані глибоко в землі, ані високо у повітрі жадного життя не спостережено, його там нема, воно там неможливе.

Глибоко в землі не може бути життя — бо там нема доступу для повітря. Високо у повітрі знову неможливим є життя з тих причин, що там холодно. Соняшні теплові промені проходять від сонця до землі не нагріваючи повітря. Ці промені нагрівають верхню верству землі, а від неї вже нагрівається повітря. Томуто чим вище в гору, тим холодніше.

Отже найкращі умови для життя і розвитку всього живого в природі є там, де земля стикається з повітрям. І власне на межі цього стику землі з повітрям і утворився ґрунт.

Тепер уже можемо відповісти та ясно окреслити: „Що то є ґрунт“?

Під ґрунтом треба розуміти верхню верству землі, в якій та на якій все що живе

в природі знаходить найкращі умови для свого життя й розвитку.

Як бачимо, ґрунт є дуже важливим чинником в житті. Знаємо, що цей головний чинник життя — ґрунт і праця біля нього є в руках сільських господарів. Тому не дивно, що розвиток і поступ цілого народу і його сила як нації — у великій мірі залежить від розвитку й поступу сільських господарів та їхнього уміння господарювати на цьому ґрунті.

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ. Цією статтею розпочинаємо цілий цикл статей інж. А. Романенка на теми загально усвідомлюючі. В наступних числах будуть ще такі статті: Що то є зелені рослини? Що то є тварини? Що то є дрібнотвори? Що то є праця в сільському господарстві? Яке значіння має сільське господарство в житті народу, всього людства? В якому стані перебуває наше село? Що маємо робити для піднесення добробуту села? Яка користь буде для загалу від піднесення добробуту села?

Раємо нашим читачам звернути особливу увагу на ці статті, а при кінці подати свої думки та зауваги щодо них.

Т. Панич.

Про гриби труфлі

(Відповідь збирачеві з Полісся.)

Труфлі творять значну окрему родину *Tuberaceae* по лісах цілого світу. Будовою вони подібні до званої нам звичайної „порчавки“, що у нас подибується часто на пасовиськах.

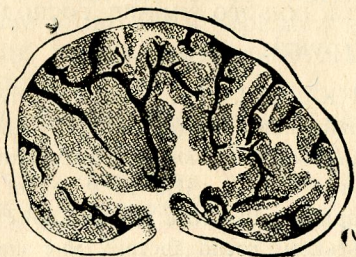
Їдома труфля (*Tuber cibarius*) має кулисту форму, величини волоського горіха, бульби, а навіть кулака. Її скорупа тверда, бородавкувата, чорнява) внутро — м'ясисте, в молодому віці біле, у зрілому червоно-або фіолетово-чорне, попереплітане численними яснішими жилками. Оця внутрішня чорна маса, то маленькі, кольчасті мішочки з насінням (розроднями, або спорами), що їх голим оком трудно відрізнити один від другого. Росте вона в лісах Франції, Італії, та південної Німеччини.

Труфля живе соками дерева, як кожний інший галепас, але рівночасно приносить користь дереву, бо у землі над нею твориться щільна, котрою до коріння доходить повітря. Запах їдомої труфлі є приємно ароматичний, смак гіркий. Вона належить до

найбільших присмак (делікатесів), знаних вже в давню давнину. Їдять її печену як картоплю, варену у вині і смажену на маслі, вживають як приправу до різних страв, і до виробу так званих штрассбурських паштетів, (посічену дрібно або змелену з гусячою печінкою). У згаданих краях, особливо у Франції та Італії, плекають труфлі у більших розмірах (розводиться з внутрішніх розроднів), а до вишукування диких труфель, тресують свиней і псів, котрі легко знаходять їх, по їхньому ароматичному запахові. Щоби оці „збирачі“ не поїдали виритих чи випорпаних труфель, то свиням накладають на рило перстень, а псові намордник.

У нас декуди на Підкарпаття і Закарпаття трапляється біла труфля, звана також білий хрупіль (*Chromyces masandriformis*) ростом більша від попередньої, у зрілому стані блідо-бура, що має внутро біле, попереплітане жовтими жилками; її запах слабший, проте смак приємніший. Вона є також їдома, але в ціні дешевша від попе-

редної. — По наших лісах можна подібати часто на старих пнях і їхнім корінню (над землею), рід порхавки, званої фалшивою труфлею (*Scleroderma vulgare*) різної величини, що своєю будовою пригадує труфлю; її поверхня бородавчата, блідо-бурої краски, у зрілому стані тверда, внутро м'ясисте, темно-фіялкової краски, у старших перетворене в порошок. Кругло-кулиста форма має при насаді незначний нарост, мов

Труфля їдома.

завязок кореня звичайного гриба, коли в їдомій труфлі це місце заглиблене до середини. Засушена — вона твердне. Вона є безперечно отруйна, та мимо цього фалшують нею їдомі труфлі.

У наших лісах, на корінню різних дерев, особливо чатинних, росте місцями громодно рід неїдомой труфлі, званої загально оленівкою (з німецького (*Hirschtrüffel*). Величини волоського горіха, бруї краски, скорупа тверда мов оріха, внутро наповнене темно-фіялковим порошком, що куриться як звичайної порхавки. Коли вітер виверне дерево з корінням, то можна найти її на поверхні землі, не рідко по кільканацять штук разом. Її запах не приємний, слабкий, смак гіркий, млавий. Проте вживають оленівки в лічництві і часто можна продати їх тисячами кг. Цього року нотовано за них ціну 70—90 зол. за 100 кг. Найбільше збирається оленівки на Білорусі і Литві.

М. Подоляк.

Сам собі лікар

Лічнічі властивости петрушки.

Петрушку всі знають, бо бачать її майже що дня в зупі. Наїдку з неї немає жадного, але зате вона має що інше — лік. Ніхто не запитає господиню, на що вона дає петрушку до зупи. Так треба, так є здавна, видно колись хтось доказав людям, що це є добре і тепер всі вживають петрушку, не здаючи собі справи, для чого. Отже пригадаємо, для чого ми вживаємо петрушки.

Перше всього, що петрушка вже від давних часів відома була як лік мочононий, та проти водянистости тіла. Крім того вивар з коріння і гички петрушки **скріплює травлення, усуває здуття** жолудка.

Хто хворіє на **мочевий камінь**, або камінь **нирок**, хорий на **мочевий міхур** — мусить вживати побільше петрушки.

На **мочевий камінь** вживається вивар в оці. Робиться його так: береться по рівній частині коріння і насіння петрушки, вариться, прохолоджується і петься.

Проти стверднення груди — у жінок, що перестали кормити дитину, добре є прикладати варену петрушку до грудей, щоб змякли.

Проти веснянок і жовтих плям, треба миватись водою з вивареної петрушки, при цьому і шкіра стане гладка.

Проти вошей — добре ділає порошок з насіння петрушки змішаний з салом.

Лічнічі властивости моркви.

Помимо своїх добрих властивостей як городина до кухні, морква є добрим ліком для малокровних. Моркви вживають від кашлю, хрипів, при сухотах.

Свіжого соку з моркви вживають для кращого травлення шлунку.

Звареного соку з моркви вживають як легкого проносного середника. (Пів шклянки рано й у вечір для дорослих, а для дітей по 1 столовій ложці.)

Тертої сирової моркви прикладають до опухлин, на парені рани, нагноєних мокрих ран (і так зване дике мясо). Моркву треться і мішається з перепаленим на порошок галуном. Цю масть кладеться на згадані рани. Ця масть охолоджує, полегчує біль, сушить рану, гоїть.

Мелене насіння моркви (2—4 грами) два рази на день давати їсти при ниркових каміннях.

Сушена, підсмажена і змелена морква дає здорову і поживну каву. Для людей, що працюють сидячи або терплять на геморой.

Сильно відморожені місця обкладають свіжо натертою сирою морквою і все буде гаразд.

Ш. Читачі! подавайте про лічнічі властивости зел свої практики та про які зела Ви хотілиб знати.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

П. Ковальський.

ШКІДНИКИ І ХОРОБИ САДУ.

Чорний грибок (Фусікладіум). Цей грибок виступає на яблнках і грушах. Осідає він і розвивається в занедбаних, густих, надто затінених садах і в slotливі роки.

Грибок цей творить чорні плями на листю і овочах. Через це овочі чорніють, пукають і опадають, літорости нидіють. На галузках груш грибок цей жие кілька літ і що року витворює нові зародки. На опалім листю творяться зародки в осені, в слідуючім році дозрівають, з вітром дістаються на молоді листки і літорости. — Найбільше переносить ся цей грибок при помочі перших зародків, котрі містяться на літоростях, в часі теплім це є від вчасної весни до пізної осени.

Деякі відміни дерев наражені більше ніж інші на ділання чорного грибка. До таких належать: Ренета Бавмана, Ляндсбереська, Сіра шампанська, Деканка зимова, Флямандська та Сірі маслові грушки.

Грибок цей можна усунути лише скроплюванням дерев при помочі „розбризкувача“ **однопроцентовою бордовською течію** а то: перший раз перед розвиттям листя, отже в березні, другий раз по розвиненню листя до половини квітня, третій, коли вже цвіт опадє, четвертий раз, коли овочі завбільшки волоских оріхів. Хорі галузки обтинати і палити, листя в осені старанно згортати і виносити до компостових ям, або де є можливе, переорати чи старанно перекопати під зиму цілий сад чим знищимо частинно чорного грибка.

Бордовську теч однопроцентову робимо так:

Окремо розпускаємо 1 кільограм копервасу (сірчану міді) в деревляній посудині в кількох літрах теплої води, а коли копервас добре розпуститься доливаємо ще води так, щоби на 1 кг. копервасу припало 50 л. води. Відтак дати 1 кільограм доброго негашеного вапна рівнож до деревляної посудини, дуже старанно вимішати доливши рівнож 50 літрів води.

Обидві течі треба вимішати вливаючи першу до вапняного молока. В цей спосіб отримаємо розчин синьої барви. Коли цей плин надто синій, треба додати гашеного вапна. Протівно, коли за багато вапна, то червоний „лякмусовий папірець“, що купується в дрогерії, або аптиці за 10 гр., коли

вложимо його до приладженої течі, то він стане синій. Тоді треба додати троха копервасу. Можна рівнож зробити ще таку пробу: коли чистий ніж, вложений до приготованої течі, потемніє, треба до бордовської течі додати трохи згашеного вапна. Ця теч мусить бути

Шкідник недопарка. а — самичка, с — самець.
Нищити його найліпше ловчими поясами

ужита в стані свіжім, тобто того самого дня! Перед кожним набиранням цієї течі до розбризкувача треба добре її вимішати.

Гниль зернових овочів. (Монілля фруктігена). Цю шкоду спричиняють галапасні грибки яблук і грушок. Нападєні ними овочі вже навіть в початках свого розвою чорніють, опадають. Інші сухі, счорнілі т. зв. мумії, висять довго на дереві і заражують своїми зародками, що вітер розносить, здорові овочі дістаючись до дрібних ран цих овочів, всякі дрібні жучки наколюють своїми риль-

Гниль кісткових овочів. (Монілля цінереа). Хороба ця спричинює гниття кісткових овочів вишень, черешень, сливок і пр. Вперше грибок цей галапасує на цвітах, звідки через стовпєнь цвітовий дістається до літоростей, котрі вянуть і всихають. Коли грибня осяде на овочах, творить з них сухі, счорнілі мумії. Щоби охоронити овочі від цієї хороби, треба обризувати дерева однопроцентовою бордовською течєю 3 до 4 рази, як це подано при чорнім грибку (фусікладіум).

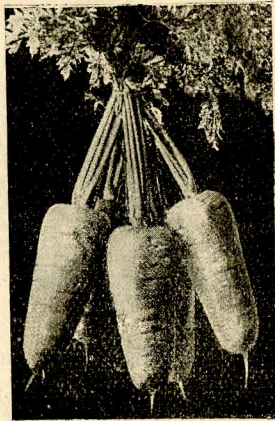
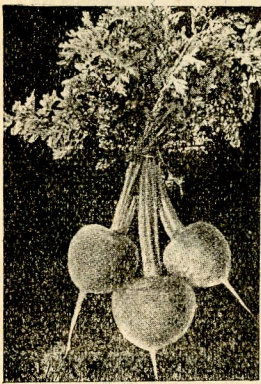
Мохи і обрісники на овочевих деревах унеможливають доступ воздуха і світла до кори і становлять вигідне середовище та сховок для всяких хоріб та галапасів.

Нищимо їх зіскробуючи кожного року дерева у вогкі дні по дощі, та збризкуючи пні та галуззє вчасно на весні або в погідні осінні дні вапняним молоком.

Инж. Б. Попович.

УПРАВА МОРКВИ ТА ЇЇ СОРТИ.

Плекання моркви, подібно як буряка є дуже поширене головню під більшими містами. Денеде управляють моркву в більших розмірах на експорт. Морква належить до корінних рослин і її управа має ті самі вимоги, що буряка цв'іклового. Під оглядом клімату морква є мало вибаглива. Землю любить легку піскувату, або легку глинку, не надто суху тай не підмоклу. На землях тяжких дає збір якостево гірший; коріння має потріскане і через те зле переходується

Морква Каротка Париська. Морква Дувіцька.

і гниє. Морква не любить свіжого обірника, тому треба її сіяти щойно в другому році по угноєнню.

Вчасні відміни моркви можна сіяти дуже вчасно, скоро тільки злізе сніг а земля спопеліє. Можна її сіяти і пізніше, аж в половині травня, але збір тоді буде значно менший, бо рослина має замало часу, щоби як слід розвинулася.

Сіють моркву і під зиму в другій половині жовтня, або в першій падолиста. Скорше під зиму не можна сіяти, щоби насіння не посходило ще осінню. Морква посіяна осінню, зійде на весні дуже вчасно. Однак треба пам'ятати, що осінню можна сіяти моркву тільки на землях легких, себто таких, що весною як зійдуть сніги не творять скорупи, бо в противному разі морква сходить тяжко або й гине. Морква вимагає добре виробленої ріллі. Найкраще сіяти її рядками у віддалі 30—40 см. залежно від того, чи полення і мотичення моркви будемо виконувати знаряддям ручним, чи машиново.

Коли бажається, щоби морква, посіяна весною, скорше сходила а тим самим скорше показала на яриннім ринку, можна приспішити її кильчення в цей спосіб, що насіння вимішується з вохким піском і ставиться в

теплому місці. Треба однак звернути увагу на те, щоби насіння тільки напучнявіло, а ніколи не скільчилося. В цей спосіб приготування насіння належить висівати в час дощевий або безпосередно по дощи, бо в разі посухи терпить по висіянню ще гірше чим насіння неперепароване.

Морква починає сходити в два до три тижні після засіву, а після того як посходить, треба приступити до полення і мотичення поміж рядками, та до проривання моркви в рядках. Пухка рілля дуже корисно впливає на розвій моркви. Коли морква трохи підросте і дістане тичну її треба в рядках прорідити. В рядках залишається моркву у віддалі 5—8 см. а за те проріджують пораз другий і третій, коли морква має корінці, котрі можна вже зужиткувати або згошевити. Перший збір може дати морква навіть при дуже вчаснім засіві щойно в липні. Можна її збирати з поля або всю разом або поступенно в міру того як поодинокі рослини розвиваються, лишаючи менші аж до осені, щоби могли підрости.

Морква, засіяна на землях убогих пісках, хочби навіть найвчасніше, розвивається слабо і пізніше, а тим самим може дати збір щойно в осені. Шляхотніші відміни моркви, що дійшли до повного розвою, треба збирати з поля, бо коли лишити їх довше в землі, то зачинають тріскати, гниють, а тим самим зле переходуються через зиму.

Моркву можна сіяти враз з редьківцею в інспектах теплих або зимних вже в лютім або березні міс. По усуненню редьківці, морква розростається і дає не злий збір дуже вчасно, а саме тоді коли можна досягнути на ринку ще найкращу ціну. В інспектах сіється моркву враз з редьківцею ручно, широкометно, рідко.

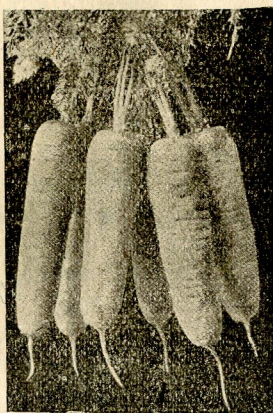
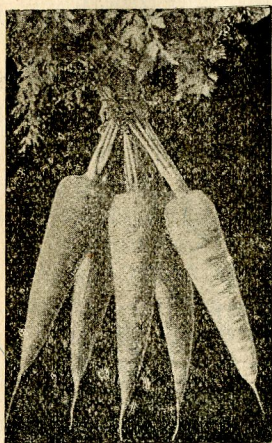
При викопуванні моркву треба обережно очистити з землі, щоби не калічити коріння. Гичку усувається крім кількох дрібних середніх листків. Переховується або в пивниці в піску, або присипається піском і закопується землею. Зимою треба час від часу до моркви заглянути чи не починає гнити. Надгнуту треба усувати.

Тут слід згадати і про деякі відміни моркви, що зі взгляду на свою ужиткову і торговельну вартість стоять на першому місці, а котрих управа тим самим найбільше поширена.

1) Морква париська — коротка, є це відміна ранна, що найкраще надається до управи інспектової. Зовнішньою формою вона мала, дуже коротка, майже округла. Управляють її теж впрост на ґрунті, але вона не надається до управи на більших просторах,

бо скоро дозріває, а в час не викопана тріскає на вздовж, загниває і псується. Як кухонна ярина під взглядом вартости виживної, головню скількості цукру цей сорт безперечно стоїть на першому місці.

2) Морква „Дувічка“ є подібна до па-

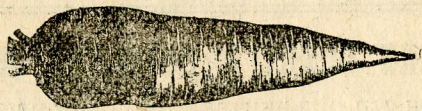
Морква Св. Валери. Морква Нантейська.

рижської, але дещо більша, більше відпорна, та лучше надається до управи ґрунтової. Вона теж досить вчасна.

3) **Морква півдовга нантейська.** Має корінь валковатий гладкий, рівний. Мякуш цеглясто-червоної барви, це є відміна, що має на торгах вироблену марку, дуже розповсюджена і одинока що надається до управи на більшу скалю. На якість ґрунту вона менше вибаглива ніж відміни попередні. Є відміни подібні до нантейської, трудні до відріжнення але нантейській недорівнюють.

4) **Морква довга св. Валери.** Має корінь довгий стіжковатий. Є це відміна добра, невибаглива, але видайна. Як кухонна ярина уживана більше з молоду, позатим як пашна а тим самим на ринках має слабкий попит.

5) **Морква пашна зеленоголова.** Це є найбільша з моркв, біла довга вальцевата. Частина яка росте над землею — зелене. Сіють

Морква Пашна Біла Зеленоголова. (зменшено)

її саму або в мішанці з яринним збіжжам. Як корм для худоби ця морква є дуже корисна, бо у корів збільшує удій молока.

Виправте помилку. В ч. 23. С. Г. в статті про сорти капусти на ст. 362 підпис під клішою замість капусти волоська має бути: **Ерфуртська вчасна.**

Роман Коцик.

СПРИСКУВАННЯ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВЕЦЬ.

Одною з найважливіших чинностей в садку є сприскування деревець. Має воно за ціль винищити зародки грибків, яєчка мшиць і комах. Хтось скаже, що колись сади родили, а ніхто не знав, що це таке карболіна чи бордоська теч, я відповім, що тоді були взагалі інші обставини що до розвою овочевих дерев.

Природа сама оберігає овочеве деревце від шкідників, але лиш тоді, як в її оточенню є рівновага. Наприклад скількість пожиточних пташок відповідає скількості овочевих дерев і т. д. Рівновага в природі сьогодні захитана хочби тому, що ліси у нашій краю немилосерно нищуються, співучого птацтва стає чимраз менше. Почути соловія у саді рідкість, а пригадую собі, що тому 20 літ, було їх і у моїм саді кільканацять. Чоловік ще не збагнув усіх проявів у природі і годі ще сказати якраз чому це так а так, та як його зрівноважити.

Нині можна сміло сказати, що без оприскування не може бути не то доброго, але взагалі якогось врожаю овочів.

В цьому році перевів я власне пробу, одну 10-літню яблінку Ляндеберську ренету оприскував один бік східний три рази, другий західний лишив зовсім не оприскуваний. Дерево творить подвійну корону. Цвила ціла яблінка однаково, однак вже підчас завязування овочів, західна сторона мала їх на 30% менше. В осени на східній частині яблука були гарні повні, без знаку ушкоджень, коли противно на західній частині майже усі овочі мали плями від грибка „Фусіклядіум“.

Оприскувати треба 5 разів, однак коли хвороби і галапаси не виступили ще досить визначно, то треба хоть три рази. Перший раз деревною карболіною 10%, підчас зимового супочинку перед розвоєм бруньок це є в березні, проти грибків і зародків мшиць. Другий раз по відквітненню в квітні або травні бордоською течєю враз з париською зеленою, проти грибків і комах. Третій раз в три тижні пізніше рівнож бордоською течєю враз з париською зеленою. Добре є ще раз в березні оприскати вапняним молоком, це однак заступає рікрічне білення стовбура.

Головно треба звернути увагу на приготування течі, бо невідповідно ужита теч дає д. сумнівні висліди, а д. часто надто сильна концентрація може викликати ушкодження. Найліпше уживати течі сейчас по зробленю, бо звичайно опісля, течі підлягають змінам, що розуміється впливає на їх ділання. Найліпше сприскувати пополудню і то в хмар-

ний без вітру день. Опрыскувати треба рівномірно, і старатися, щоби теч з листя не стікала. Теч мусить бути д. чисто приготована і переціджена.

Ті часті рослин, що покрито течєю гейби мракую, є забезпечені від галапасів-грибків. Більшість грибків однак не зістала забитою, лиш втримано їх розвій. Опрыскування має за ціль запобігати і мусить бути виконане точно у свій час.

Тепер питання чим опрыскувати? Де взяти опрыскувача, коли він коштує що найменше, понад 130 зол., говорю про добрий, бо ручний це хіба лише для вправи мязів рук, а не до практичної роботи. Саме тут, вага Садівничій Секції, при місцевім Кружку „Сільського Господаря“, в кожному селі. Такий опрыскувач можна набути лиш гуртом, прим. 20 членів, що мають по 50 деревець, це є 1000 штук або 10 гект. Один добрий опрыскувач легко їх обслужить, буде служити 10 літ і виплатиться. Подібна річ, це набуття карболіни, на літри коштує 2.50 зол. а в бочці всего 1 зол. Гуртом для 20 членів спровадити бочку і виплатиться. Читаю, що у Варшаві 1 кг. сірчану міді (синього каменя), коштує 60 сот. а на провінції беруть по skleпах навіть по 3 зол. за 1 кг. При середниках до опрыскування, головну ролю грає якість товару, дуже часто можна набути замість карболіни звичайний тер, що не хоче розпуститися у воді, а до опрыскування є безвартісний, а навіть шкідливий.

Тепер зима, останній час застановитися над опрыскуванням своїх, особливо свіжо посаджених садів, хай наша байдужність не буде причиною їх занепаду.

Т. Панч.

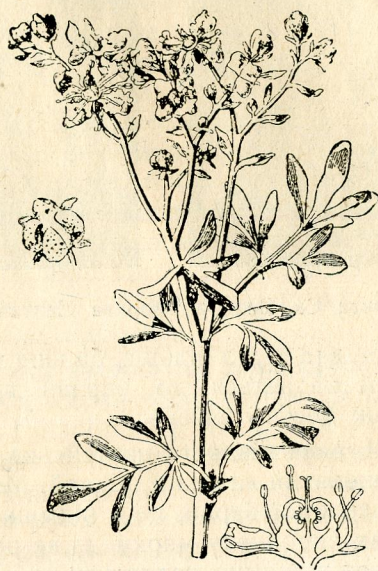
ПЛЕКАЙМО ЛІЧНИЧІ ЗЕЛА!

Рута Городня рута. (*Ruta graveolens*) (диви обр.) Кущик, або радше півкущик, 20—100 см. високий, що росте дико у Криму, над Чорним морем, та буває плеканий по городах. Має біла сіро-зеленої краски, від землі розгалужені. Листя спиникове, двояко і трояко пірнатоїльне, з відворотною яйцеватими або клиноватими цілокраїми листочками, матово-сіро-зеленої краски. Цвіти жовтаво-зелені, 4-платкові, виступають зібраними окружками на вершках галузок, від червня до серпня. Насіння чорне, кантове, легко закривлене, шерстке, $1\frac{1}{2}$ —2 мм. довге, 1 мм. грубе і широке; на 1 кг. потрібно 550.000 зерен. Чистота насіння до 90%, сила кильчення низше 40%, з того до ужитку остається около 30%. Час

кильчення 2—3 тижні. Ціла ростина має сильний, гризучий запах, котрий приваблює комах, зате оминає його худоба.

Коли хочемо, щоби рута добре розвивалася і видержала довгий час на одному місці, то мусимо дати їй добру сильну землю і соняшне місце. Зрештою удається вона всюди, і добра на огорожу городів, тому можна плекати її й на межах.

Розводиться з насіння, що його висіваємо рідко, на 30 см. у місяці квітні, у можливо вохку землю, зогляду на довгий час

кильчення. На один квадратний метр потрібно 1 грам насіння. Відповідно сильні ростики пересаджуємо в червні, у віддалі 30×40 см. Дальший догляд полягає тільки на сапанню та угноюванню.

Збірку листя, або деколи окремо молодих галузок з листям, переводимо перед розцвітом ростики і можливо скоро суши-

Видатність з одного гектара виносить 2200 до 2500 кг. при ціні 150—300 зол. за мо в тіні.

100 кг.

Знижка оплат в роземчих урядах

Міністр рільництва в порозумінню з мін. скарбу і справедливости видав розпорядок (15. XI.), яким обнижує оплати за суд. поступовання в урядах роземчих. А саме: 1) висота впису $\frac{1}{2}\%$ (було $1\frac{1}{2}\%$) вартости предмету. Далі, коли сума впису в поступованню перед урядом роземчим повітовим перевищала 100 зол. (раніш 200), то уряд може надвижку обнизити в залежности від платоздібности довжника.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 1. Що підсівати у вимерзлу конюшину?

— У вимерзлу чи виїджену мишами конюшину можна засівати такі трави, які до косовиці конюшини виростуть та ще й на другий покіс відростуть. З таких рослин знаємо у нас: 1) Траву Рейграс Вестервольдський, однорічний, який сіють на весні під борону в конюшині, або 2) конюшина інкарнатка, яку сіється так само під борону. Насіння в більшій кількості — в Центросоюзі, Львів, Зіморевича 20, а в дрібній кількості — Кооп. „Рій“, Львів, Бляхарська 20, або в Господарській Торговлі, Львів, Руська 20.

Багато господарів тепер підсівають в зрідлу конюшину також і буркун дворічний; в першому році він дає лише 1 укос паші, а в другому два.

Ч. 2. Який торговельний ефект дасть перерібка соняшника на олій?

— Морґ олійного соняшника видасть від 6 до 8 сотнарів насіння. З 1 сотнара вийде 22—25% олію, 40—50% макуху, а 20—25% лушпи. 1 сотнар насіння соняшнику з цілою коштує 24 зол., 1 сотнар олію 130 зол. сировий, а 170 зол. готовий, 1 сотн. макуха — 18—20 зол. Лушпа на паливо. Калькулюйте.

Ч. 3. На яким ґрунті росте еспарцета і люцерна?

Люцерна і еспарцета вимагає ґрунту важкого, глибокого і теплого (Поділля). Люцерна особливо любить глибокий, середньовогкий чорнозем. Еспарцета росте і на сухих вапняках, де люцерна і конюшина

рости не може. Насіння цих рослин можна дістати в кооп. „Рій“, Львів, Бляхарська 20.

Ч. 4. Яку найкращу господарську книжку порадити?

— Доброю книжкою є Господарська Енциклопедія Терниченка, видана на Україні, але її тепер важко знайти. Другою книжкою є наші щорічні календарі „Сільський Господар“ 1929—1934., відірвіть з них календаріюм, зберіть зміст в одне місце і переплетіть все в одну велику книжку. Там знайдете про все в господарстві.

Ч. 5. Чи варта плекати ренету Баумана?

— Ренета Баумана це гарне, зимове, досить велике, червоняве яблуко. Росте на височинах до 500⁰ над поверхн. моря. Дерево росте середньо високе, корона як у золотой ренети. Деякі садівники говорять, що яблоню нападає грибок, але які він не нападає, якщо їх не охороняється? Про сорти добрих яблук будемо в ц. р. писати в „С. Г.“.

Ч. 6. Що на слідуючий рік плекати на полі?

На це питання важко відповісти сьогодні. Переглядаючи різні звідомлення промислово-торговельної палати та інших подібних товариств, маємо враження, що в слідуючих роках буде поплачуватися соняшник, ріпак, гірчиця, клин, ганиж, фенікль, колендра, лічничі зела, насіння городовини, овочеві дерева, овочі, лен і коноплі (як насіння, так і прядиво). Чи так воно буде — побачимо.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ПЯТИЙ ЗІЗД ПАСІЧНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Дня 8. грудня ц. р. в салі „Бесіди“ у Львові після зборів „Роя“ українські пасічники, зорганізовані при Т-ві „Сільський Господар“ відбули свій 5-ий з черги зізд, злучений зі зборами Центральної Пасічницької Секції Т-ва. На зізд прибули делегати з повітових пасічн. секцій та окремі пасічники в кількості около 30 осіб, з того 4 пасічники з Волині.

Зізд відкрив п. д-р Холєвчук, дир. „С. Г.“, який привитав зізд та накреслив етапи

праці Т-ва в нинішні тяжкі часи. Нарадами проводив д-р Ривюк — голова Пасічн. Секції, секретарював п. В. Литвин, дир. кооп. „Рій“.

По відчитанні привітів від пасічників з краю, секретар секції інж. М. Боровський складав звіт з діяльності Пас. Секції за останні 5 літ. Зі звіту виявилось, що Пас. Секція „С. Г.“ видала 5 річників часопису „Український Пасічник“ та 6 книжок про пасічництво. В краю відбулося 28 рефератів, 16 пасічницьких курсів (3—12 денних) і влаштовано 10 лекцій по школах у Львові.

Відбуто 4 краєві зїзди пасічників, відбуто 40 нарад у краю, зорганізовано на повітах 41 пасічн. організацій при Філіях і Клубах „С. Г.“, з того 3 на Волині.

У культурно-національній ділянці прийнято участь у Всеславянськ. Пасічн. Зїзді в Познані (1929 р.) і Міжнароднім Пасічн. Зїзді в Берліні (1929 р.).

Секція підтримує тісні звязки з трьома пасічницькими інститутами — в Празі, Берліні і Вашингтоні — де працюють наші пасічники. У тих-же інститутах секція робить аналізи наших медів і хоріб бжіл. Секція започаткувала пасічницький музей при Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Зібрано до 15 пасічницьких експонатів. Збирає фонди на будову пам'ятника велитню українського пасіництва Петрові Прокоповичеві. Віднайдено і відновлено могилу відомого пасічника Онуфрія Чинки, що вмер у Грубешові.

Поза цим секція збирає пасічн. бібліотеку при Т-ві „С. Госп.“ а також збирає пасічницьку статистику.

Над звітом розвинулась ширша дискусія, в якій між інш. слід підкреслити, що делегати від Волинських пасічників забирали голос та рішучо домагались, щоб Т-во „Сільський Господар“ і кооператива „Рій“ скорше втягнули північні землі в круг своєї діяльності та організували пасічників Волині.

По скінченні дискусії над звітом інж. Боровський відчитав реферат на тему: Пасічницькі винаходи і новини за останні роки. Винахід вилука Ровіри і Соболева, з яких мід береться без медарки і винимання рамок; винахід цілої штучної вощини братів Пенсієрі. Інкубрація в пасічництві; нова пасічничого господарська рослина альфа буркун, винайдена проф. Кірком в Канаді. Реферат демонстровано відповідними малюнками.

Після реферату і дискусії зїзд прийняв низку резолюцій, між іншими: просити нашу Парляментарну Репрезентацію, аби домагалася від уряду 1) кодифікації пасічницьких законів (щодо податків з пасіки), 2) збільшити приділ безакцизового цукру для підгодовлі бжіл, 3) заборонити грабіжницьку спекулятивну господарку гандлярів з бжолами на Поділлі і інш.

Поза цим зїзд візвав всіх українських пасічників стати в ряди членів Т-ва „Сільський Господар“ та передплачувати пасічницький орган „Український Пасічник“, щоби скорше прийти до культури і добробуту нашого пасіництва.

НАРАДА СЕКЦІЇ УПРАВИ РІЛЛІ І РОСЛИН

Дня 9-го грудня 1933 відбулось засідання Секції Управи Рілли й Рослин при Краєвому Господарському Товаристві „Сільський Господар“ у Львові. Головною точкою нарад було намічення пляну праці на весну року 1934. Підчас обговорення цієї справи зясувалось, що багато ріжного насіння вже плекається в більших і дрібніших українських господарствах. Ходить отже про надання пляновости в праці по плеканню насіння. Господарство, що плекатиме насіння з доручення Секції буде піддане контролі окремої кваліфікаційної комісії. Ця комісія буде давати свою оцінку кожному виплеканому насінню чи воно добре чи зле.

Ріжне

ПІД УВАГУ РІЛЬНИКАМ.

Львівська Рільнична Палата повідомляє всіх хліборобів зацікавлених в плеканню конюшини червоної, що з приводу неврожаю її в цьому році, можливі є перепачкування конюшини італійської під назвою краєвої, тим більш, що ріжничі між ними майже нема. Поза тим гарне на вид насіння італійської конюшини може многих рільних продуцентів заохотити до закуплення її. — Однак як відомо італійська конюшина в нашій підсоні не надається і ніколи зими не витримує. — Тому хто не хоче наразитись на страти спричинені несовісними купцями через закупно під маркою Краєвої Конюшини червоної італійської — належить жадати від продаючого гваранції, що конюшина є краєвого походження і що не вимерзне. — В той спосіб рільник зискає можливість домагатися можливих страт на купцях, що змусить їх залишити продаж італійської конюшини.

БІРЖА

Львів, дня 29, XII. 1933.

ЗБИЖКА. Пшениця селянська 18-25 зол., жпто селянське 17-00, ячмінь 13-00, овес звичайний 8-00, кукурудза краєва 25-00, фасоль біла до 26-00, фасоль краса до 19-00, горох пів Вікторія 25-00, горох звичайний 17-50, бобик 8-50, вика чорна і сіра 7-00, гречка 19-00, лен 41-00, просо краєве 30-00, лубин синій 10-00, ріпак озимий —, грис житній 9-00, грис пшеничний 9-25, макухи льняні 18-00, мак синій 65-00, конюшина червона прир. 90—100, сіно 7-50. Соняшник Рум. 24 зол.

ГРОШІ. Долари америк. 5-66, долар кана. 5-53. 1 німецька марка 2-11—2-13, 100 франц. франків 34-87—35-00, франк швайц 172-50.

ЗОЛОТО. Долар 9-00 зл., франк франц. 36-00 зл., рублі 47-20 зл., корони 37-50 зл.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАР- СЬКИЙ ІНСТИТУТ

(Висока Школа Позаочних Студій)

при Українській Господарській Академії в
Полдебрадах, затверджений Міністерством
Хліборобства Чехословаччини, продовжує
вписи студентів і курсантів.

Проводить високошкільне навчання ко-
респонденційною методою на **Економічно-
Кооперативному Відділі**, після закінчення
якого дається титул економіста.

Крім того при Інституті функціонують
вужчі фахові курси: 1) Бухгалтерії, 2) Ан-
глійської мови, 3) Німецької мови, 4) Фран-
цузької мови, 5) Пасічництва, 6) Оброблен-
ня шкіри, 7) Практичної фотографії, 8) Ра-
діотехніки, 9) Милочварства.

При Інституті існують також кореспон-
денційні курси **Українознавства**, що склада-
ються з систематичного циклу предметів:
Історії України, Географії України фізичної,
Географії України економічної, Української
мови, Української літератури, Української
культури, Історії Українських Громадських
Рухів, Націології.

ГОСПОДАРСЬКА ТОРГІВЛЯ

інж. Б. Поповича

Львів, вул. Руська ч. 20

продає на наступний сезон

НАСІННЯ

городовини, рослин пашних, господар-
ських і цвітів першої якості.

Підтримайте свою фірму. Жадайте
цінників.

Згодом має відкритися навчання і на ін-
ших високошкільних відділах та фахових
курсах.

Проспекти з програмами й правилами
висилаються **безплатно**. Звертатися на адре-
су: Ukrajinsky Technicko-hospodarsky Institut,
Podebrady, Tchecoslavaquie або Кр. Товари-
ство „Сільський Господар“ Львів, Ринок 10.
П пов.

ЩЕПИ

пенні і півпенні, великі з ідеальними коро-
нами, добірні сорти яблук, груш, черешень,
слив, придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРА“ У ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді прийхати оглянути.

ДАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

ГОСПОДИНІ! Чи знаєте, що в Коломиї
виходить для Вас часопис

„ЖІНОЧА ВОЛЯ“

(для селянського жіноцтва)

два рази на місяць (рік вид. III).

Передплата лише 2 зл. на рік.

Пишіть на адресу:

Коломия (для Жіночої долі).

Якщо курите, то уживайте тільки паперців
і туток повноваток

„КАПИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені
в українській кооперативній фабриці.

ЗЄДИНЕНІ ФАБРИКИ АЗОТОВИХ СПОЛУК В МОСЦІЦАХ І В ХОЖОВІ

поручають знані і добре випробовані

високовартостеві азотові погної і фосфоровий погній:

Супертомасину — що містить до 30% легко розпускаємого фосфорового квасу	
Азотняк	15.5% до 23% азоту
Салітра вапняна	15.5% азоту
Салітрак	15.5% азоту
Сірчан амоновий кристалічний як також мелений	20.6% до 21% азоту

є засадничою групою озотових погноїв, то є найчастіше і найзагальніше уживаних.

Понадто фабрики придукують і на бажання рільництва достарчають

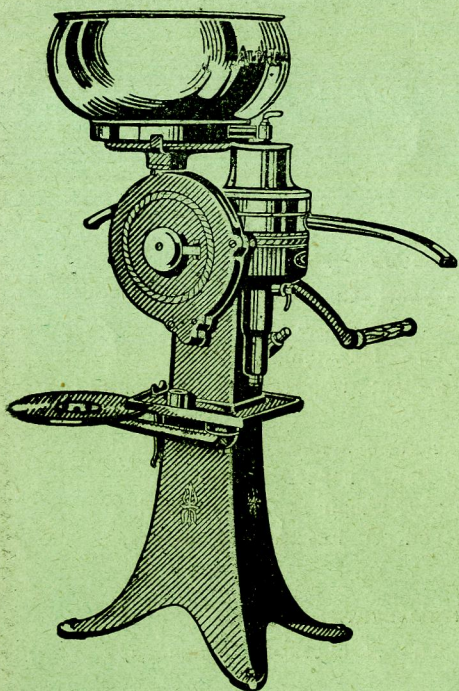
вапнамон; нітрощ содову салітру : : і азотнякову супертомасину : :

Всяких інформацій та вияснення уділяє відвортною поштою

СТАТИСТИЧНО-РІЛЬНИЧЕ БЮРО

зєдинених фабрик азотових сполук в Мосціцах і в Хожові

ХОЖІВ (Горішний Шлеськ)

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ,
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . . . 2.— зол.
за пів року . . . 4.— „
за цілий рік . . . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . . . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Подинокое число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевиими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30% „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Безробітним і малоземельним треба дати працю

Господарська криза а з нею загальна біда наробила маси безробітних, які марно очікують на працю. Особливо тих безробітних є багато по селах, бо вплив робочих рук до міст та й за море скоротився. Тепер ми побачили як наші села є перегружені зайвими робочими силами та й їдоками, для яких немає ані землі ані праці. Не краще положення і в містах з нашою інтелігентною молоддю. Вона кінчає школи і роками вичікує посад... А біда поглиблюється, роботи ніхто для нас не знаходить, та і на посаду нас незапрошують... Перед кожним з нас повстає питання: „Ну, а що ж далі?“

У відповідь на це треба сказати рішуче: творім самі собі варстати праці, виробляймо самі собі посади. Упромисловлюймо наші села і міста. Нинішній вік змінився, криза жене кожного до гурту, до ініціативи, до розуму і чину. Краще життя треба нині лише вибороти і впертою працею виробити.

Тепер розгляньмо якій варстати праці можливо є заложити в селі чи містечку. Почнімо по черзі з маленького, з простого — зачинаймо з торгівлі, рахуймо, що кожний sklep чи кооператива, це вже є малий варстат праці. Чи в кожному селі є sklep, коопе-

ратива? Далі, поміркуймо що в селі чи районі пішлиби. Прим.: коли це район лісовий-гірський, де є маса грибів, ягід — організуймо збір, сушення, маринування грибів, ягід, видушування соків і т. д. Гриби, сушені чорниці, малини, ялівець, чи й малинові соки — це золото. На ці продукти завсідги є купців більше як продавців. Польща рік-річно спроваджує їх вагонами. Теж саме можна сказати про околиці з садовоино-городовиною. Закладайте сушарні, переробляйте овочі зеленину на повила, мармоладу, сушеню; організуйте квасярні капусти, огірків і т. п. Відкрийте в селі пекарню, крулярню, м'ясарню. Заложіть олійярню, медо-ситню, гарбарню, кушнірню, кошикарню, ткальню, шевську і кравецьку майстерню, цегольню, млин, електрівню — де це можливо. А скільки ще можна мати варстатів праці в спеціальних місцевостях — прим.. з торфовищами, з лічничими зелями, з смолистами лісами, з озерами і потоками, з вапняками і т. д. Все це є наші нерозкопані скарби, які аж хтось колись винайде і забере від нас.

Колиб в кожному селі повстало принаймні два зі згаданих вище варстатів праці — вже маси безробітних чи малоземель-

них знайшлиб працю, а хлібороб збут на сирівець.

Отож, сидючи довгими вечорами в гурті, не марнуйте на дармо часу на пусті балачки про біду та кризу; міркуйте над тим, що у вашому селі вдалося зробити, щоб і упромисловити село і розгрузити його від тих, для яких немає землі. Памятайте, що

в подібний спосіб вже давно упромисловлені села у культурніших народів.

Коли задумаєте зробити добре діло для свого села, зверніться ще за фаховою порадю, до кооперативи Інженерських робіт (у Львові Сапіги 53). Ці наші фахівці дадуть вам, пораду, кошторис, а як треба то й фахівця.

В. Королів Старий.

Як помагати худобі, коли вона зломить ріг

Худоба у нас часто переломлює та збиває собі роги, коли наскочить на яку тверду річ, чи підсковзнуться та несподівано упаде на ріг, чи застромить його в яку щілину й, пручаючись, відломить частину або й увесь. Переважно буває так, що сама рогова кістка, чи той роговий паросток кістки, на якому сидить ріг, не зломлюється а збивається тільки ріг; але трапляється навіть таке, що надломлюється й частина чолової кістки. Від цього вже може прикинутись зворушення мозку, або кровотеча в мозок, що звичайно кінчиться смертю.

Збитий ріг обмивають карболевою чи креоліновою водою, щільненько притулять надбиту частину й нерухомо її обв'язують вузеньким та м'яким повивачем (биндою), якого попередю промащують клеєм або картопляним клейстром. Зовсім поломлений ріг пов'язувати нема пощо, бо він вже не приросте; навпаки, треба зрізати пилкою чи го-

стрим ножем на прикорні пенька, добре розмити та й положити повязку з оцтовою водою або з розчину півторахлористого заліза, щоб спинити кровотечу. Завій треба вязати міцно, щоб не було потреби його часто зміняти. Для цього іноді користуються тоненькими трісочками, які прокладають між повивачем, і тим не дають завоеви зсовуватись. Слід пильнувати, щоб повязка не була дуже важка. А що збиті з кістки роги можуть приростати тільки тоді, як на це негайно звертають увагу, та коли біля них ходять дуже охайно. Годиться також обмашувати повязку зверху дьогтем і не зміняти її, аж доки вона не відпаде сама. Хіба-що з під неї почне текти гній, або буде йти негарний дух, — тоді вже конче треба рану промивати й завинуту знову. Ріжки, що нарастають замість збитих, звичайно бувають незугарні та маленькі.

Де є витер. лікар — звернутись до нього.

Інж.-агр. М. Нищій.

Занедбана галузь

Нарікаємо на кризу, на біду, на те, що нема що їсти, нема одягу, взуття і т. інш. Забагато в нас нарікань, сподівань і очікування чогось кращого, а замало ініціативи та чину. Ці нарікання, ці сподівання чули ми вчора, чуємо сьогодні будемо чути і завтра. А якби замість того нарікання, сподівання, що хтось прийде і допоможе нашій біді, яке тільки знеохочує людей до праці — взялися до боротьби з тим лихом, то напевно та біда не булаб такою страшною, якою вона показується сьогодні. Теперішній час, то час не нарікань, не сподівань, а час мозольної праці, організаційних форм життя і високого рівня свідомості своїх завдань.

Сільське господарство складається з окремих виробничих галузів, як то: полевої

господарки, скотарства, молочарства, лувівництва, городництва, садівництва, пасічництва, птахівництва, рибівництва і т. інш. Всі ці галузі є ще не в такому стані, в якому вони мусіли б бути. Другими словами ці галузі є занедбані. Сьогодні, в добу господарської кризи одна галузь більш рентується, друга менш, а третя зовсім ні. Та, скажім, збіжева господарка сьогодні господаря зводить до жебрака, натомість молочне господарство сьогодні рятує господаря від кризи, а тому ми ширимо думку серед господарів, аби вони кидали збіжеву господарку, а переходили на годівельно-молочну. Так само добре поплачується сьогодні і птахівництво, а переважно кури, які на превеликий жаль є занехані, упосліджені,

Микола Бас.

Перестаньте різати дрібну січку

Десять ярмарків перепустив я у Львові, а не найшов для своєї корови доброї січки. І не можна сказати, що немає січки — ні. — Вона є і пашна, але така міленька, що годі її пережувати корові. Питаю господарів, чому ви так дрібно ріжете січку, дайте мені грубої на 4—5 см. січки. Відповідають, що їх є ліпша та що січкаря у них так ріже. З цього всього бачу, що всі оті „січкарі“ не мають зеленого поняття, яка має бути січка. А я читав вже і в наших часописах, а ще

давніше і в німецьких, що худоба і коні мілку січку не стравляють, що груба січка краще їм іде в користь. І дійсно це так є. Спробуйте ви наїстися маку. Чи ви зможете його весь пережувати зубами? — Ні, бо дуже мілкий, а напевно добре його розжувалиб, колиб він був такий хоч як горох. О таке саме і з дрібною січкою. Кінь від такої січки може дістати кольки, а корова почне худнути. Закиньте стару моду різати дрібну січку — йдіть за порадою нашого часопису С. Г.

Зберігайте попіл — везіть його в поле!

В кожному господарстві у нас є одне дуже цінне удобрення, якого покищо мало хто використовує. Це — **попіл**.

Здебільшого попіл викидають в рів, у провалля, десь за клуню і лише де-не-де кидають його в гній або розкидають на городах. Проте, попіл має в собі надзвичайно важливі кожній рослині харчові речовини: по-перше він має так званий **фосфор** і по-друге — **калій**.

Це такі речовини, які мають в собі і гній, і де-які штучні удобрення. Скажемо, фосфор є в суперфосфаті, калій — в калійній солі. Суперфосфат і калійна сіль куповані удобрення.

Коли-ж порахувати, скільки того фосфору й калію в попелі, то побачимо, що, викидаючи в рів попіл, ми з ним викидаємо великі гроші. Кожні 160 кг. попелу з дров можна дорівняти до 32 кильогр. калійної соли та 32 кильогр. суперфосфату. Кожні 60 кг. попелу оз. соломи можна дорівнювати до 48 кг. калійної соли та 32 кг. або 40 кг. суперфосфату.

Щоб переконатися в тому, що справді попіл може давати користь як удобрення, наведемо де-які наслідки з тих дослідів, де порівнювалися врожаї з попелом та без нього.

На легкі чорноземлі під Білою Церквою Київська дослідна станція в парі перед тим, як орати на озиму пшеницю, розкидала 1600 кг. попелу оз. соломи, а одержала надвишку врожаю оз. пшениці 406 кг. **самого зерна** проти неудобреної оз. пшениці.

Та справа цим не закінчилася. На другий рік цукр. буряки, посіяні після оз. пшениці, дали на тому місці, де був розкиданий

попіл, ще на 1600 кг. більше буряків проти неудобреного поля.

Коли перевести на гроші ці надбавки, то побачимо, що дійсно попіл цінне удобрення.

Коли брати окремо кожне господарство, то попелу за рік назбирається не так багато. Можна рахувати, що 240—320 кг. на круг кожне господарство має попелу за рік.

Але коли порахувати всі господарства на ціле село чи район, то того попелу набереться чимало.

Тому наш заклик до всіх господарств — **зберігайте попіл, не розкидайте його на вітер!**

Організуйте збирання і **старого попелу**, що має в собі ще багато фосфору!

Кружки „Сільського Господаря“ організуйте збори попелу по селу для бідних, тих, що не мають гною та організуйте перевезення того попелу в мішках на поле бідняків.

Найкраще вивезти попіл на ті поля, що буде орати на весні, **під саму оранку**.

На гектар треба попелу 8—9 сотнарів.

Щоб зручніше розкидати попіл та щоб не розвіяти його, змішуйте його перед самою розкидкою з вогкою землею.

УВАЖАЙТЕ НА ГРОШІ.

Польський Банк з днем 2. ц. м. починає витягати з обігу 20-зл. банкові білети II. емісії з датою 1 березня 1926 і 1 вересня 1929. З днем 30 червня 1934 ті банкноти втрачають вартість. Від 1 липня 1934 до 30 червня 1939 можна буде ті банкноти вимінити тільки в емісійнім Банку Польським у Варшаві, потім вже ніде.

Инж.-агр. Антін Романенко.

Що то є зелені рослини?

Зелені рослини — це культурні й дикі трав'янисті та дерев'янисті рослини, що мають зелені листочки. Чи ж ми їх не бачили? Чи ж ми їх не знаємо? Хто з нас не жав чи не косив зеленої травички? Або хто з нас принаймні не ходив по ній чи не відпочивав на ній? Хто з нас не бачив як росте збіжжя та інші сільсько господарські рослини? Хто не знаходив відпочинку в садочку або в лісі? Або хто не захоплювався красою квітів?

Але чи здають всі собі справу з того, що то є зелені рослини? Чи знають про те, яку роль відіграють ці зелені рослини в життю людства й тварин?

Зі самих дитячих років приходиться нам бачити, спостерігати як люде ходять, працюють — одні тяжче, другі легше. Бачимо ми щодня як тварини виконують ту чи іншу працю. При всіх тих рухах і працях витрачається сила-силенна енергії. Якаж це енергія? Знанням для нас є, що і людина і тварина при кожній праці нагріваються, а при тяжкій навіть стає їм горяче: людина обливається потом; з тварин йде пара. — Отже як з тварини так і з людини при більшій чи меншій праці виходить тепло. — А це вказує нам на те, що енергія, яка витрачається є теплова.

Витрачається ця теплова енергія з дня в день, рік-річно, цілими віками, тисячеліттями, мільйонами років, як світ існує. А чи багато задумується над тим, звідкіля теплова енергія береться та в якій формі? Чи знають всі, де то є те невичерпане джерело цієї енергії?

Таким невичерпаним джерелом є сонце. То воно вічно, без перестанку з небесних просторів посилає на нашу землю багато різних промінів своїх, а між ними і тепловий. Другого джерела нема.

Однаке тепловий промінь цей посилає нам сонце у формі розсіяній. Такою формою теплової енергії не можуть користуватися безпосередньо ані люде, ані тварини. Тай справді. Най стане на сонці людина чи тварина, — чи наберуть вони сили для праці? Ні не наберуть.

Соняшна теплова енергія мусить бути перетворена з форми розсіяної у форму збірну. Тільки в такій, збірній формі людство може її використовувати, накоплювати, схоронювати та перевозити з місця на місце.

В якійже спосіб теплова соняшна енергія перетворюється з форми розсіяної в форму збірну?

Перетворювати соняшну теплову енергію з форми розсіяної у форму збірну — мають можливість тільки такі живі організми, які в своїх клітинах мають особливу речовину, що має назву „хлорофіл“. — Цю речовину хлорофіл — мають в своїх клітинах тільки зелені рослини трав'янисті та дерев'янисті. Всі інші живі організми, в своїх живих клітинах не мають хлорофілу і тому не можуть перетворювати цієї енергії з форми розсіяної в форму збірну.

Перетворену енергію з форми розсіяної в форму збірну — зелені рослини відкладають в своїх стеблах, стовбурах, плодах, овочах та в насінню.

Тому то як людина так і тварина тепловою енергію, потрібну їм для життя, руху і праці неодмінно мусять побирати через споживання чи то самих зелених рослин чи їх плодів.

Ясним є що зелені рослини в життю людей і тварин відіграють дуже важну роль. Коротко кажучи — без зелених рослин життя людей і тварин було б неможливим на землі.

Тепер уже можливо відповісти та більш докладно окреслити „що то є зелені рослини“.

Зелені рослини є ніби посередником між сонцем і всім живим на землі. Сонце вічно, без перестанку посилає на землю свої теплові проміні, але у формі розсіяній, якими ні людство ні тварини безпосередньо користуватися не можуть. Зелені рослини у своїх клітинах, при допомозі особливої речовини хлорофілу — цю соняшну теплову енергію з форми розсіяної перетворюють у форму збірну і відкладають її в своїх стеблах, стовбурах, овочах, плодах та насінню. Цю збірну енергію людство і тварини побира-

ють, поїдаючи чи то самі зелені рослини чи плоди з них.

Хтож дбає за ці так дуже цінні рослини? Хто за ними доглядає? Хто їх плекає?

Доля цих рослин є в руках сільських господарів. Від розвитку знання і свідомості цих, невтомних працівників ниви — селян у великій мірі залежить і кількість

і якість як самих зелених рослин так і плодів, овочів і насіння з них.

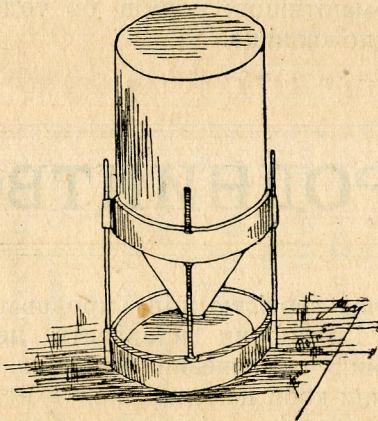
Отже життя і доля людства залежить від зелених рослин, а доля зелених рослин є в руках селян.

Звідси — життя і доля людства у великій мірі є залежні від розвитку, знання і свідомости мешканців села та їх праці.

Інж. М. Каплистий.

Як обчислити добову пайку курці

Мені в практичній роботі на селі прийшлося переконатись, що наші господарі по більшій частині не лишень не знають обрахувати вартість утримання курки але не знають навіть приблизно скільки корму потрібно денно одна курка. Хоч наука і практика подає нам вказівки як подібні обрахунки робиться, то нас ці речі, поки що, не цікавлять, а від цього ми чи не більше тратимо як від кризи. Наука встановлює, що всяка жива тварина потребує корму чи пащі на прожиття і на продукцію; тому і обчислен-

Практична поїлка для курей.

Шляхом дослідів над годівлею курей, вчені господарі прийшли до переконання, що приміром курка вагою 2 кг. потребує на добу прожиткового корму: білковини 8—10 гр., вуглеводнів 50—60 гр. і товщу $\frac{1}{2}$ гр. Як що ця курка несеться то на витворення яйця потребує ще 5 грамів білковини і 4.5 гр. товщу. Рівнож підчас пірення курка потребує збільшеної добової пайки і тут учені радять давати таку пайку, яку курка дістає підчас несення.

Звичайно наші господарі годують одним якимось кормом — переважно збіжжам — але така годівля є однобічна і нерозумна. Приміром курка вагою $1\frac{1}{2}$ кг. потребує корму:

	білковини	вуглеводнів	товщу
прожиткового	8 гр.	45—50 гр.	0.5 гр.
продукційного	5 „	— „	4.5 „
Разом	13 гр.	45—50 гр.	5.0 гр.

Як що би ми хотіли годувати курку ячменем, то треба би було дати 150 гр. зерна ячменя, а в тому буде $10\frac{1}{2}$ гр. білковини, 110 гр. вуглеводнів і 3 гр. товщу. В цій пайці багато вуглеводнів але мало є білковини і мінеральних складників мало, тому курка не буде мати з чого яйця утворити, а тим самим при такій годівлі ми не можемо мати носної курки.

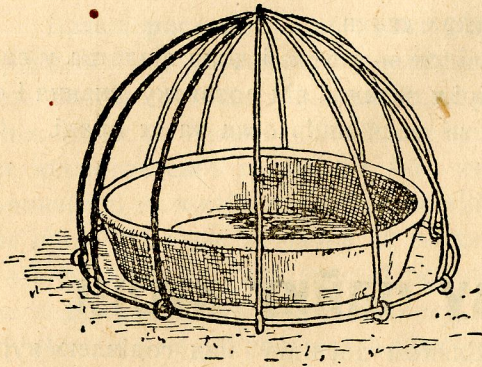
При конкурсному вгодовуванні птиці ми мали таку норму для курки вагою $1\frac{1}{2}$ кг.

	білків	вуглеводнів	товщу
курка потребувала:	8 гр.	45—50 гр.	0.5 гр.
Дано: } ячменю і вівса 60 гр.	6 гр.	39 „	0.21 гр.
} пісного кв. молока 100 гр.	3.2	10.5	—
Разом	9.2 гр.	49.5 гр.	0.21 гр.

До цього додавалося 5—10 гр. люцерни або моркви чи капусти, 2—3 гр. грису пшеничного і 2—3 гр. деревл. вугля. Ця норма призначалася до вгодовування молодих курей, тому білковини дано трохи більше та й ціла норма рахована досить щиро. Гроше-

ня добової пайки складається з пайки прожиткової і пайки продукційної. Нормальна спожива для тварин повинна все мати три роди складників: білковини, вуглеводні та мінеральні соли. Найважливішою частиною споживи є білковина, бо служить для розвитку тіла і підтримки життя. Білковини є багато в яйцях (білок) в молоці (сир) в м'ясі (м'язи) та в метеликуватих рослинах (коношина, люцерна і інш.). Вуглеводи потрібні для витворення тепла і сили руху — їх найбільше в крохмалі, цукрі, муці, оліях і в солодких рослинних соках. Мінеральні складники як вапно і фосфор, потрібні на будову костей і шкаралупи.

вий обрахунок норм робимо так: корець вівса і ячменю коштує 12 зол., одно кїльо 12 грошів, а одно деко 0.12 гр. Ми давали 6 дека на добу а це коштувало 0.72 гроша.

Добре коритко на замінку.

Молоко пісне коштує 3 гроші літра, а 100 гр., що ми давали курці, коштувало 0.3 гроша. Таким чином основний корм коштував коло 1 гроша, а додатки коло 0.2 гроша і тому удержання курки за добу коштувало коло 1.2—1.3 гроша. Коли маємо несну курку, то відповідно збільшуємо норму, але дбаємо про достаточну кількість білка і мінеральних речовин. Білка можна додати в піснє молоко чи грисі, або в осипці соєвій, а мінеральних речовин в формі кістяної му-

ки, крейди чи фосфорану вапна, а найліпше додати кропиву сушеної, якої в нас багато марнується бо господарі не вміють її використати.

В зимі найкраще годувати кури 3-чі, два рази зерном, а один раз замінку давати. Правда, там де є теплі курники можна і тричі замінку давати, але в наших умовах краще давати замінку в полудень а вечером і ранком зерно. Можна поручити таку пайку:

Рано і вечером по:

30 гр. збіжжя ячменю і вівса	— 60 коштує 0.70 гроша
25 гр. бульби	0.10 "

В полудень замінку:

25 гр. полови з конюшини, люцерни чи з кропиви	0.15 "
25 гр. пісного квасного молока	0.08 "
25 гр. грисеу пшеничного	0.15 "
і додаток 2—3 грами деревляного вугля	
1/3 — 1/2 грама соли	0.02 "
Разом	1.20 гроша

Для курей, які несуться, треба додати грису не 25 але 35 грамів і збільшити пісного молока на 50 грамів, а тоді добова пайка для одної курки коштувала би 1.4—1.5 гроша, а цілорічне удержання курки коштувало би від 4.38 зол. до 5.47 зол. Ще одно треба підкреслити, щоби пайку складали з найрізноманітніших кормів, бо тоді пайка буде найпоживніша.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

НА УВАГУ САДОВОДАМ.

VI. Загальнопольський огородничий з'їзд відбувся 23—25. червня 1933 р. в Торуно, при участі 210 учасників з цілої Польщі. З важніших справ годиться зазначити постанови:

1) В справі садів, що в Польщі маємо за мало садів і тому овочі є досить дорогі, мимо цього, що споживання овочів є мінімальне. Для нормальних потреб треба ще засадити 60 мільонів овочевих дерев, особливо зимових і пізно зимових яблук. Взагалі сади є занедбані, а особливо селянські, треба багато праці, щоби їх піднести на належний рівень.

2) В справі шкілок з'їзд домагається знесення шкілок деревець, що є власністю держави або повітів, бо держава є найгіршим підприємцем. З'їзд жадає реєстрації шкілок та їх контролі, що до здоровля деревець, та певности їх сортів, конечности

надзору над вартістю щіп, продаваних на ярмарках і заборони продавати непевний безвартісний садженевий матеріал. (Дуже на часі, лиш коби це виконано. — Ред.)

3) В справі насінництва, задержання дотеперішних мит на спроваджувані насіння. Зближення насінних фірм до своїх консументів на селі.

4) В справі боротьби з недугами і шкідниками рослин, з'їзд жадає повної охорони співучих птиць, масову боротьбу зі шкідниками мусять вести окремі бригади огородничих техніків.

Багато інших, менше важних постанов не подаю.

Колиж ми, українські садоводи і огородники зможемо відбуті свій з'їзд, або хоч перевести реєстрацію, кільки нас всіх є? Про заснування секції садівництва та городництва при „С. Господарі“, час би нам вже подумати.

Роман Коцик.

теж буйно росте. Оріх волоский плекається з зернят без щеплення і пересаджування.

Такі дерева садимо в звичайнім саді, при дорогах (часто з 2 метровим пнем), на полях, сіножатях та пасовищах (в останнім випадку треба кожне дерево огорудити, щоби худоба не нищила).

Ці високопенні дерева визначаються довгим віком (70—80 літ), витривалістю на хороби та морози, малими вимогами щодо ґрунту. На морг висаджується їх около 50—60 штук, бо одно від другого менше більше 10 метрів. Тому, що мають високий пень можна під ними управляти ще й інші рослини, заложити сіножать, або пасовиско і тоді називаємо такі сади полеві, сіножатні або пасовискові.

Окрім добрих мають ці форми дерев також і відевні сторони. По перше їх ціна є вища, бо на їх виплекання в шкільці треба довшого часу—біля 4 років. Дальше вони вимагають багато місця, бо около 100 метрів квадратних на одно овочеве дерево і тому є невигідні до засадження в малих садках. Вкінці вони, на загаль, починають дуже пізно родити (10—15 літ по засадженню) і овочі їх не є так великі й добірні як з нижчих форм.

2. **Півпенні овочеві дерева** є такі, яких віддаль від землі до корони виносить 1.20 до 1.50 м.

В цій формі плекаємо всі сорти яблїнок, грушок, які з природи слабше ростуть, а дальше всі сливки, вишні і морелі. (Далі буде).

Прим. Ред. З цим числом починаємо друкувати книжку про садівництво п. М. Панашія, професора господарсько-садівничої школи в Милваню.

М. Панашій.

Закладаймо сади

На якій землі можна закладати сад?

Глибока, темна, добре справлена, угноена, з пропусальним підґрунтям пшенично-бурачана земля, в якій вода ґрунтова не є ані за плитко ані за глибоко, є найкращою землею під сад. За плитко є ґрунтова вода тоді, коли її зеркало стоїть ближче поверхні землі чим 75 см, за глибоко, коли її плесо обнизилось понад 8 або і 12 метрів в глиб. Найкраще є коли вода ґрунтова під садом знаходиться в глибині від 1¹/₂ до 2 метрів. Коли вона підходить до 75 см тоді можна там садити з дерев овочевих лише яблїнки і сливки та ягідні кущі як агрест, порічки і малини. Коли вода підноситься ще вище і нема можливости її спустити (відводнити), тоді треба робити насипи і на них садити овочеві дерева. Часто-густо трапляється, що вода обнижується понад 10—20 а то й більше метрів. В тім випадку треба або в майбутньому в сухі літа сад наводнювати, або, коли це не можливе, задоволитися не найкращими овочами.

Як довідатися доки сягає ґрунтова вода?

Просто: треба викопати в кількох місцях на кілька місяців перед садженням деревець на 1.20 до 1.50 м глибокі ями. При тім треба знати, що вода сягає в зимі вище чим в літі, а далі, що є велика ріжниця між сталим а змінним плесом ґрунтової води. І так прим. поблизько рік і потоків

стан води в викопаних ямах є дуже змінний, однак дерева овочеві удаються там навіть при відносно високім зеркалі води, підчас коли при стоячій ґрунтовій воді дерева нидіють і гинуть.

Коли в сусідстві ростуть старші і молодші а здорові дерева овочеві, тогди можна від копання ям відступити. І нині землі є тим гірші під сад, чим більше в своїм складі і прикметах відбігають вони від рівномірно вогких пшеничних. З того однак не виходить що лише на тих, найкращих землях можна закладати сад. Майже кождо землю дається поправити однак до цього треба гроша і праці. Окрім відводнення і заповнення зимних мокрих і наводнення сухих ґрунтів, — найкращим і найпевнішим середником до поліпшення землі є і мабуть останеться стаєнний тній. Ним можна поправити як зливу, зимну, тяжку глину, так і сухий пісок, але треба його дати через кілька літ зряду і то околом 8—10 кг на квадратний метр.

Стрімкі, сухі, каміністі узбічча не надаються зовсім під сад, а коручки щойно по кількох літах добайливої управи та угноєвання можна засадити овочевими деревами.

При виборі землі треба і **положення та огляну** майбутнього садку брати під увагу.

Найкращим положенням під сад є полуднева, полуднево-східна та полуднево-західна сторона.

Західний та північний схил є найнекориснішим положенням для саду.

Огляну від півночі і заходу є конечна, зі сходу по-бажана. Можуть нею бути: ліс, узбічча, будинки, та вищі плоти або живоплоти. — Без огляну особливо з заходу, півночі а деколи і зі сходу не може бути мови про нормальний розвій шляхотних овочів.

Роди садів.

Сад може бути двомакий: малий, аматорський для власного ужитку, і більший промисловий, якого овочі призначені на продаж.

Оба ці сади різняються тим, що в аматорським є багато сортів, бо власник не числиться з вимогами ринку — і плекає садовину лише для себе. В промисловім саді є, звичайно, лише 2—3 сорти з кожного рода овочевих деревець і то таких, на які легко знайти на ринку якнайбільший збут.

В наших умовах заможніші господарі можуть закладати промислові сади, а бідніші — аматорські. Однак в останні не вводити багато сортів, щоби відтак мати більшу скількість того самого сорту овочів, бо тоді можна їх легше і краще збути.

Рівночасно з закладанням садів треба подумати про кооперативний збут овочів, та будову відповідних магазинів до переховування овочів до часу кращої конюнктури (під весну), та будову відповідних приміщень для перерібки гіршого сорта овочів на мармоляди та вина.

Форми овочевих деревець.

1. **Високопенні** або пенні овочеві дерева є такі, яких пень від землі до першої гіллі в короні має 1.80 м. а деколи і 2 метри.

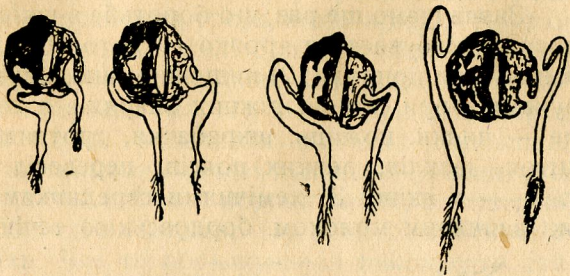
В такій формі плекаємо звичайно черешні, яблінки, грушки і волоскі оріхи; рідше стрічаємо в ній сливки та вишні.

Щоби таке високопенне овочеве дерево правильно розвивалось, треба, щоби шляхотний сорт, який сильно росте, був нащеплений на звичайній, лісовій дичці, яка

Инж. Б. Попович.

ЦВІКЛОВИЙ БУРЯК.

Управа цвіклового буряка нічим не різниться від управи буряка пашного чи цукрового. Цвікловий буряк удається в нас, але вимагає доброї землі „пшеничної“, багатої і добре виробленої. На землях глинистих, тяжких, слабо пропускальних, та на землях вапнистих рамошах, попелицях слабо вдається. Цвікловий буряк не зносить свіжого обірника і тому треба його сіяти щойно в другому році по угноєнню. Натомість є дуже вдячний за томасину, сіль потасову та салітру. Сіяний на свіжому обірнику

Так кільчать буряки.

нікові значно сильніше розростається і тратить свою характеристичну величину не більшу дорідного яблука. Рівнож тратить свою типічну темночервону краску, а це є прикмети, за котрими покупець найбільше пошукує.

Землю під цвікловий буряк належить приготувати в осени, глибоко виорати, щоб була добре вироблена, пухка, бо він, зі всіх ярин, є найбільше вибагливий, так що до землі, як щодо її вироблення. Цвікловий буряк сіється від половини квітня до кінця травня, але чим пізніше сіяний тим розвій його буде слабший. Тому на землях багатих в поживу повинен бути сіяний пізніше, бо на буйних землях росте скоро і мігби дійти до небажаної величини та стратити свою темночервону краску. Під містом, де вчасні цвіклові буряки можна добре продати, треба сіяти якнайскорше, а ті, що призначується на осінь і зиму можна сіяти пізніше, залежно від багатства землі. Найліпше сіяти цвікловий буряк рядками у віддалі 30—40 см. В рядках сіється вздовж, зерно від зерна на 1—2 см., або сіється купками по кілька зерен у віддалі що 15 см. Насіння так в рядках як і купках треба прикрити землею і привалкувати. Засів рядками є простіший, лекший і скорший, насіння рівномірно і неглибоко прикрити, а тимсамим рівномірніше сходить при засіві купковим. При більших плянтаціях цвіклового буряка найліпше сіяти сівником звичайним або плянетом.

Як тільки насіння цвіклового буряка зійде, треба приступити до полення між рядками; а коли рослини дістануть по пару листків — до полення в самих рядках і проривання. Рілля треба завсідги удержувати в стані чистім і пухкім, тому полення міжрядкове і в рядках пораз другий та проривання не повинно бути спізнене. Цвікловий буряк є дуже вдячний, коли і пораз третій зрушимо землю хочайби вона була чиста. В рядках треба проривати буряки у віддалі 15 см. або відразу або поступово. Поступово проривається під містами, де молоденькі буряки даються добре і легко згрошєвити, а на кінець залишаємо буряки у віддалі 15 см. то є ті, котрі призначені до збору на осінь та зиму. По першім і другім поленню треба підкріпити буряки салітрою в невеликих скількостях. Салітру треба старатися розсіяти рядково або під дощ, або по розсіянню добре підлити. Салітру сіяти рядком при насаді гички, а ніколи понад листям, бо салітра палить листя, через що рослина терпить.

Цвіклові буряки сіють також вчасно на весні в інспектах (в половині березня, а пересаджують в другій половині квітня). Практикують це огородники під містом, щоби чим скорше вийти з ним на ринок, окли ще можна осягнути за них найкращу ціну.

Збір цвіклового буряка найліпше перевести степенєво, то значить, що буряки проріджуємо поступенно, а останні, призначені на осінь і зиму, збираємо щойно при кінці вересня та в жовтні. До переходу треба відтяти листя, не ушкоджуючи головок. Переховувати цвіклові буряки можна або в пивницях, або на городі в ямах. Пивниці призначені до переходу цвіклових буряків повинні бути холодні, бо інакше буряки випаровують багато води і дуже вянуть. Як нема холодної пивниці то треба їх складати верстами і пересипати вогким піском, або задолувати на городі в землі.

Відміни цвіклового буряка.

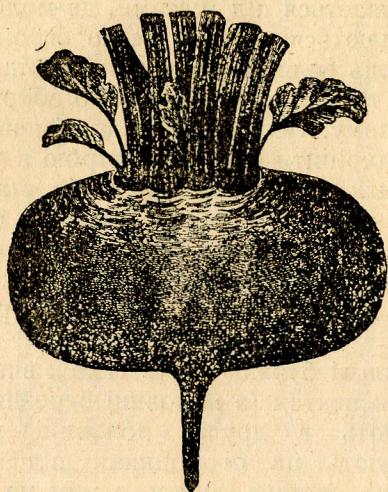
Найбільше управляють у нас отсі відміни цвіклового буряка:

- 1) Цвікловий буряк єгипетський, плоскоокруглий величини середнього яблука в перекрою темно червоної краски. Найліпший і найделікатніший, тішиться в торгівлі великим попитом і тому саме цю відміну поручаємо до плекання.
- 2) Цвікловий буряк ерфуртський, округло-кулистий, більший від попереднього темно червоний, але дуже часто має в перекрою небажані білі паски.
- 3) Цвікловий буряк довгий, темночервоний з листям зовсім темним.
- 4) Цвікловий буряк півдовгий.
- 5) Цвікловий буряк листястий,

котрого листя дає дуже грубі і м'ясисті хвостики, за для яких саме управляється. Цей буряк коріння не творить, а управа його є та сама, що буряка цвіклового на корінь.

Що робити з буряка?

Я хотівби звернути увагу на управу цвіклового буряка тому, що він у своїй чистій відміні найде все покупця і може при раціональній управі бути для нашого хлібороба важним збутовим продуктом. Ціна

Цвікловий буряк єгипетський.

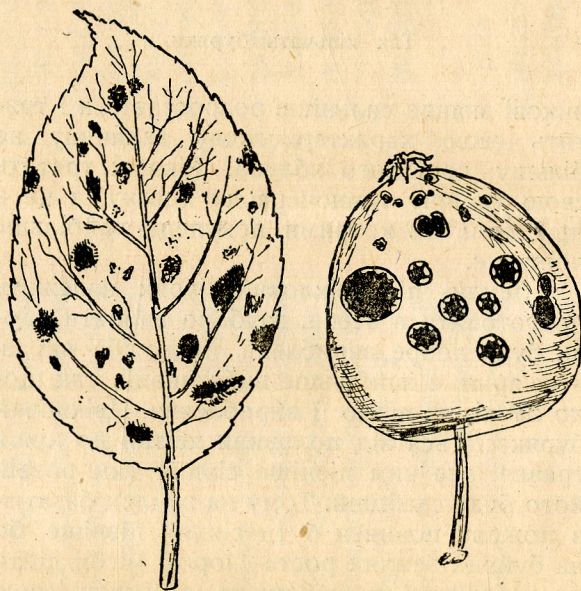
цвіклового буряка з весною минулого року на львівському ринку значно перевищала ціну збіжжя, ба навіть пшениці. Рівнож якщо ходять про домашнє зужитковання цвіклового буряка, то його призначення може бути дуже різнородне. Цвікловий буряк в сумішці з яблуками, грушками, або сливками знаменито надається до виробу мармоляди. Овочі на мармоляду є дорогі і не всюди є вони в більшій кількості, а крім цього до самої овочевої мармоляди треба багато цукру, а цей останній є дорогий і тому для нашого селянина майже недоступний. До виробу мармоляди треба з цвіклових буряків усунути верхню шкірку і зварити. Мармоляда зроблена з сумішки овочів та цвіклового буряка є дуже добра і дешева, бо не треба додавати цукру, якого достаточну кількість містить в собі цвікловий буряк. Такі мармоляди вирабляють чужинці та продають серед нашого населення рікрічно десятки вагонів, кажучи собі за цю мармоляду добре платити. Кожний господар може зробити собі таку мармоляду, маючи цвікловий буряк і трохи овочів і мати скільки потрібно на цілий рік, а гріш в цей спосіб заощаджений нехай оберне на інші потреби, яких кожний має досить.

П. Ковальський.

БОРотьБА З САДОВИМИ ШКІДНИКАМИ.

В 1933 р. в нашій часописі подано опис важніших садових шкідників а то: всяких денних і нічних метеликів, ссальцевих комах мшиць і попелиць, жуків, хрущів, двокрилих мух, болонокрильців — а в першому числі з 1934 р. про деякі хвори дерев як: гумозу, деревний рак, чорний грибок, гниль зернових та кісткових овочів спричинену грибами, котрих заразки переносяться з вітром по дальших садах а вкінці про мохи і порости (обрістники), що розвиваються на старих деревах.

Зазначуємо **ще раз**, що боротьба з шкідниками відбувається трояко — а то: 1) діланням сил природи; 2) нищенням шкідників руками і при помочі різних знарядів а саме — пилки, ножиць, шкрабачки, дротяних щіток, факлів, лепких поясів, перевесіл і т. п. — а вкінці 3) хемічними середниками як: вапняним молоком, бордовською течію,

Хороба грибова „Фусіклядіум“ на овочевих деревах (чит. статтю ч. 1. „С. Г.“ ц. р.).

париською зеленію, карболіном, дендриною і всякими іншими хемічними препаратами, котрих від давна уживають загралицею а ми щойно тепер мусимо з ними запізнатися, впробувати а відтак уживати.

Перший спосіб боротьби з шкідниками залежить від старанного перекопування садів в осені перед морозами, щоби всякі видобуті на верх кукли (лялечки) борозняки, жуки, що зимують в землі, піддати під ділання морозу, котрий їх знищить. Весняне перекопування чи орання садів, коли не зробили цього в осені, буде рівнож помічне если

землю добре рискалями роздробимо і в цей спосіб побемо много борозняків та жуків а решту вибирають кури, качки, свині.

Другий спосіб виконується головню в осені і в зимі, коли нема листя та соки перестали кружити. Тоді треба уміло стинати сухе галуззя, засмаровувати рани розігрітою смолою або ще лучше білою олійною фарбою; згортати і палити протягом літа і осені сухе листя та знищені грибками та гусеницями овочі, обшкрабувати відсталу кору, мох і обрістники та все те спалити — а з весною, в літі і в осені закладати лепкі паси і перевесла.

До третого способу треба більше знання та практики, треба, щоби кожний Кружок С. Г. та властители більших садів закупили обрізкувачі та обрізували дерева з початком березня (марта), відтак при кінці березня перед розвитком квітових пупляшків, в цвітні коли овочеві пупляшки розвинулись а платки квітової корони опали, а четвертий раз тоді коли овочі так великі як ліскові оріхи. Все те обрізування виконувати старанно після вказівок поданих в попередних числах С. Г. з 1933 року.

Розбризкувачі в ціні від 16—100 зл. повинні закупити головню Кружки С. Г. та до спілки властители більших садів. Памятати треба про те, що пп. інженери Повітових Філій можуть дати на місцях відповідні поучення, покажуть як приладити відповідні хемічні течі, та як і коли уживати розбризкувачів.

При тім радимо покористуватись книжкою М. Діхтярова „Шкідливі комахи саду“ виданою в Харкові 1928 р., в котрій точно і обширно ця справа описана.

Приучуймо дітей як нищити шкідників, користаймо з курсів сіль. господарства, які як раз тепер в зимі відбуваються.

Т. Панич.

ПЛЕКАЙМО ЛІЧНИЧІ ЗЕЛА.

Крокис (Крокіш, Нігітки, Наугодки, (*Calendula officin.*). Однолітня рослина з родини кошичкуватих (збірноцвітних). Походить з південної Європи: у нас плекають його всюди по сільських городах для окраси і „свячення зілля“, та лучається здичилый на полях, при **ровах**, по неужитках. Має било чотирикантиве, 20 до 50 см. високе; листя покрите **мягеньким** пухом, рідко зублене, спідне **спиникове**, відворотно яйцевате, верхне **видовжене** сидить на билі. Цвіти **цитриново** або **помаранчево** жовтої краски, виступають **зложенями** кошичками (плоскими головками) на вершках билин;

платки цвіту язичкуваті. Цвите від червня часто до жовтня.

Крокис удається на кожній землі, навіть на неужитках. На добре угноєній землі дострає цвіт величини малого соняшника. Розводиться з насіння, що має ріжну форму: понайбільше криве, жолобкувате, часто звинене в колісце. Його треба сіяти або садити за кілком вчасно на весні, у віддалі 25 до 30 см.

Збірка цвіту наступає в червні, коли він повно розвинувся і треває до осені. Платки цвіту треба **вискубати** з чаші і сушити в продувному місці. Рівночасно можна збирати відростаюче сподом ростины листя і сушити в тіні. Цвіт крокису без чаш можна все продати в кожній кількості, а ціна вагається від 250 до 800 золотих за 100 кг. Нині за ним великий попит.

Пахучий Васильок (Васильок, Церковний Васильок, (*Ocimum basilicum*). Однолітня рослина з родини губатих, висока 15—25 см. Походить з південної Азії, а у нас плекають майже всюди по селах і трапляється декуди в дикому стані. Било звичайно розгалужене, листя спиникове, яйцеватої форми, рідко зублене. Цвіти губаті, білявої краски, звичайно, по 3 разом в кутах верхніх листків, появляються від червня до серпня. Ціла рослина має приємний ароматичний запах, її уживають до приправи страв, головню рибних.

Плекання відбувається в спосіб як і крокису, або цвіклушки, або тимянку. Розводиться виключно з насіння і його треба сіяти кожного року на весні. Любить більше затишну досоняшню землю.

Збірка листя треває безпереривно доки воно відростає. Збірка зілля 2—3 рази до року, кожним разом перед появою цвіту. Видатність з 1 гектара випадає на вартість 3.500 до 5.000 зол.

ВАРТО ПЕРЕСВІДЧИТИСЬ!

Моя садиба стоїть на вельми пісковатому ґрунті та ще й в краю, де через своєрідні геологічні умовини, дуже мало падає дощів, бо західні хмари розбиваються об високу магнітну гору. Ото ж, в нашім краю люде живуть переважно з городництва, яке підтримують штучним зрошуванням (поливанням). Культури ж полеві, в тім числі й трави здебільшого дуже терплять від посухи. То ж і я що року маю клопіт з постачанням зеленого корму для кріликів та курей. Щоправда, останніми роками трохи виручає Галінцога („кріляк“), але ж не буває її на весні, а в посушливу осінь вона миршавіє

і зсихається. Та перед двома роками випадково натрапив я на одну рослину, котра вже от це третій сезон дуже добре пописалась, як зелений корм для моїх звірят. Є це садова декоративна рослина (власне — квітка), многолітня перенна, відома під назвою „Геліантус“. На провесні вона витикається одна з перших, розростається незвичайно швидко й, можна сказати, уперто, не беручи огляду на жадні несприятливі обставини (холод, приморозки, посуху). Влітку dorостає часами аж до 2¹/₂ метрів заввишки й має на собі широке, соковите, густе гілля. Без догляду й управи, не гноєний і не поливаний Геліантус дуже розростається (корінням) й відбирає для себе ґрунт майже від усіх інших рослин. Цвіте яскравими жовтими квітами, що виглядом нагадують невеликі далії (жоржини).

Через те, що листя Геліантусове дуже соковите, так само й неперестаріле (зелене) стебло, — то його залюбки їдять крілики, а січене — й кури.

Ото ж, чи не варто було б плекати цю многолітню квітку, як пашну рослину, насамперед спробувавши її на всяких незручних місцях (над проваллями, при плотах і т. д.), бо ж зелену масу її листя та молодого стебла можна вжити на пашу кілька разів протягом літа. Принаймні в малих господарствах варто пересвідчитись.

Дід Василь.

ЩЕ ПРО ЗБУТ БЕЗРІГ НА ЖОВКІВЩИНІ.

Справа кооперативного збуту безріг у Жовківщині товчється вже скоро 2 роки, але конкретних вислідів покищо не маємо. Ще минулого року відбуто 2 конференції в справі збуту безріг. Як звичайно, всі присутні ухвалили резолюцію, щоби Повітовий Союз Кооператив (ПСК) зайнявся цією справою і розіхались. Низи кооперативні безсумніву вже кричать і нарікають на таку байдужність ПСК, але на цьому покищо справа кінчається.

Після збутової наради в Центросоюзі — Надз. Рада ПСК в Жовкві ухвалила приступити до збуту безріг. Та ухвала залишилася на папері, бо дир. ПСК видала обіжник і на цьому кінець. А тимчасом приватники збувають безроги і не дуже нарікають на кризу. Заробляють на кожній штуці, скупю числячи, по 10 золотих, а вивезли лише зі самої Жовкви починаючи від місяця січня і кінчаючи 15 листопада:

Січень — 432 штуки, лютий — 485, березень — 464, квітень — 395, травень — 370, червень — 184, липень — 78, сер-

пень — 89, вересень — 165, жовтень — 304, листопад — 454. Разом 3420 штук.

Коли порахуємо, скільки то марно пішло гроша селянського до рук згінників, то вийде лише 34.200 золотих. Як додамо ще Мости Великі та Куликів, то з району жовківського повіту вивозять річно найменше 7—8 тисяч штук. А на цьому наше село тратить, бо приватники циганять господарів, на яких 70—100 тисяч річно. А це вже така сума, що нею повинен заінтересуватись повітовий кооперативний осередок. Вважаємо, що і краєві Централі на такі справи мовчки дивитись не будуть. — *М. К.*

Інж. М. Каплистий.

КОНКУРС ВГОДОВУВАННЯ ПТИЦІ при Кружку „Сільського Господаря“ в Смеркові.

При ширенні практичного господарського знання в нашому селі, треба поборювати величезні труднощі. Щоби перевести конкурс вгодовування птиці, треба було влаштувати аж 3 виклади на цю тему. Мимо пояснень і заохоти, старші господарі не приєднались до конкурсу, а молодь теж боязливо і недовірливо а подекуди і зі смішком поставилась до нового діла. А всеж найшлося 9 душ відважніших, що приступило до конкурсу і зголосило 27 штук дробу до годівлі. Коли це прийшлося приступити вже до самої годівлі — то фактично ні один змагун не прийшов до важення курей і корму, бо соромились. Треба було ходити по хатах і важити кури та жорнувати ячмінь і овес і заминку кожному змагуну зробити.

До конкурсу стало 6 душ, а закінчило лише 4 душі. За підставовий корм до відгодовування дробу взяли ми осипку з вівса та ячменю пів на пів. З осипки робили заминку на пісному квасному молоці, з додачею кришеної зеленої люцерни або моркви чи деревляного вугля. Денну пайку ділилося на три рівні частини і давалося рано в полудень і вечером.

Денна пайка для одної курки коштувала 1.2—1.3 гроша, так що за 2 тижні корми для 1 штуки коштували 17—19 сотиків. Найкраще випав конкурс у господаря Процайла Федя; його донька Анна годувала 6 когутів і приріст за час конкурсу виносив у нього 30.5%, а найкращий приріст ваги дав найменший когут 46.6%. Найменший приріст виносив 14.3%. Збули вгодовану птицю в „Маслосоюзі“. Конкурс показав: 1) що між молоддю є одиниці які цікавляться практичною наукою; 2) що найкращий вислід конкурсу був там, де було приложено найбільше старань для точного виконання

науки; 3) молодь вже знає, що приблизно коштує утримання 1 штуки денно і напевно не скаже, що курка денно зідає коло 3-х кг. зерна, як то мені на одній анкеті доводив господар; 4) хоч і не злий матеріал взято було до вгодовування, але показалося, що село мало має годівельного матеріалу, бо випродує молодими курятами; 5) так „Сільський Господар“ як і „Маслосоюз“ мусять

з новим роком розвинути акцію для закупна відповідної кількості насадових яєць; 6) відповідно до вимог ринку визначать раси дробу до поширення; 7) з весною треба буде заложити по селах конкурси плекання курят і поширити секції плекання дробу; 8) таким способом пристосуємо продукцію до попиту і організовано переберемо в свої руки збут дробу.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

ПРАКТИЧНІ КУРСИ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ В ЯНЧИНІ.

II. рік науки.

Дня 1 березня с. р. починається друга черга „Практичних господарських курсів“ в Янчині.

Курси триватимуть від 1 березня до 31 грудня 1934 р., себто 10 місяців з 2-тижневою перервою в часі жнив.

В програмі науки є всі ділянки господарського знання — садівництва, городництва, пасічництва та шовківництва, рільної господарки, годівлі худоби, безріг, дробу та риб, ветеринарії — та с.-г. кооперації.

Навчання переводиться на окремих 6—8-тижневих курсах, але практичну науку в таких ділянках як рільництво, садівництво, городництво та пасічництво переводиться протягом цілого року в маєтку.

Прийом кандидатів відбувається від тепер до 25 лютого ц. р. Умови прийняття є та-

кі: а) кандидати мусять мати покінчений 18 рік життя; б) мусять мати середньошкільну освіту (найменше 6 клас гімназій або рівновартної школи). Виїмково приймається **спосібних кандидатів** з нижчою освітою; в) мають внести подання з такими посвідками: шкільне свідоцтво, метрика, згода батьків платити за удержання та опис життя.

Зголошення на курс посилати прямо на адресу: Управа Практичних Курсів „Сільського Господаря“ — Янчин — пошта в місці.

З курсів можуть користати також **жінки**.

Оплата за науку є 20.— зол. місячно. В разі зголошення більшої кількості кандидатів вона буде відповідно зменшена.

Удержання (померкання і харч) коштує ок. 30.— зол. місячно.

Точніші інформації висилає на бажання Управа курсів.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 7. Що маю сіяти по буряках?

В минулому році садив півцукрові пашні буряки для корів. Зібрав їх так пізно, що не встиг переорати. Що маю сіяти на цім полі на весні? — **Ф. Дудко**, Поділля.

— Найкраще було би посіяти яру пшеницю (Гільдебрандку). Для цього поле на весні продрапайте скарифкатором, і посійте пшеницю. Коли під буряки не давали погноїв лише обірнику, то варто під пшеницю піддати хоч 1 сотнар на морг суперфосфату.

Ч. 8. Що то є футеркові звірята?

Чув я, що деякі люде плекають футеркові звірята. Що це воно є та як їх плекати, і де їх дістати? — **Савчук**.

— Футеркові звірята це ті, що плекаються на футра (шуби). До них належать: лиси, куни, тхорі, видри, ондатри, які досі жили лише в дикому стані. Цих звірят тепер вже плекають як і кріликів, лише трохи у відмінних умовах. В наступних числах С. Г. подамо як ці звірята плекати, та де їх дістати. Слідкуйте.

Ч. 9. Що робити, щоб ставок не вимерзав?

Маю ставок, який на зиму вимерзає. Як цьому зарадити, та яку рибу в ньому плекати, щоб скоро росла?

— Коли Ваш ставок вимерзає, то це очевидно від того, що води в ньому буває мало. Отже, плекати там рибу на більшу скалю далєбі чи можна. Перше всього му- сите подбати про доплив води. Колиб води більше не добули, то на презимівлю риби треба на боці від ставку викопати малий резервуар, зацементувати його та на зиму заганяти рибу. На весні рибу випускати до ставку. Риба росте 2—3 роки. Найкращою буде короп. (Читайте нашу книжку „Годівля коропа“ ціна 0.90 зол.).

Ч. 10. Хочу садити вербу на кошики.

Як сорти допоричити садити, та де їх дістати?

— Шкода, що не подали, який маєте ґрунт, бо верб є досить відмін. Радимо в справі верби звернутись до Інституту Господарського в Пулавах. Шкілка верби кошикарської. При запитах подавайте, який ґрунт маєте, та для чого вербу маєте плекати. Верб є на мокляки, торфовища, мокрі піски, піски сухі і т. д.

Ріж не

НОВІ ПОДАТКИ.

Урядові влади обмірковують нові приписи в справі господарки в самоврядуваннях. Щоби придбати нові джерела доходу, задумують вони встановити нові оплати від нежонатих мужчин та від бездітних подруж, які платять дохідовий податок. Крім цього мають бути оподатковані карти до гри та інші забави, а прихід з цього мають повернути на кошти суспільної опіки.

ЗНИЖКА ПРОЦЕНТОВОЇ СТОПИ ВІД ВКЛАДОК У КРЕДИТОВИХ КООПЕРАТИВАХ.

Міністерство скарбу розпорядком з 30 листопада ц. р. усталило від вкладок ощад- ностевих у кредитових кооперативах най- вищу границю відсотків на 6 $\frac{1}{2}$ % на рік.

ПРОЄКТ ЗАКОНУ ПРОТИ ЛІСОВИХ І ПО- ЛЕВИХ ШКІД.

В соймі предложено до ухвалення про- ект закону про поборювання лісових і поле- вих злодійств.

Цей проєкт передбиджує острі кари, а

між іншим також кару примусової праці за виряджені лісові і полєві шкоди. Ту кару, очевидно, видумали проєктодавці для тих шкідників, котрі не мають жадного маєтку, ані хати, ані меблів, щоби на них можна було щось судово пошукати.

Проект закону передбиджує карі: за ви- руб дерева в чужім лісі, за безправний ви- пас, за переїзд, за перегін через чужі поля, луки і пасовиська, за нищення засівів і т. д.

Проект закону має між іншим також завдання винищити переступства пастухів і дітей у лісі і на полі.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ШТУЧНИМИ ПОГНОЯМИ.

В останніх двох місяцях зауважено о- живлення в торгівлі штучними погноями. Кілька поважних фірм і торговельних під- приємств подають про значне заінтересо- вання рільництва погноями і поважне збіль- шення оборотів у порівнянню до минулого року.

Спеціально виділяється азотові погної, бо мале вживання їх у минулому році впли- нуло дуже некорисно на рентовність деяких господарств. Найбільш негативно відбилося на врожаї буряків, так що багато плянтат- орів не були в стані доставити цукроварням визначеного контингенту, наражуючись че- рез це на більші страти.

Тепер помічається зацікавлення азото- вими погноями навіть серед господарів, які від 2—3 літ погноїв не купували.

УВАГА ПАСІЧНИКИ І ПАСІЧНИЧІ СЕКЦІЇ ПРИ КРУЖКАХ І ФІЛІЯХ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРА“.

Кооператива „Рій“ у Львові, Бляхарська 20, збирає вже замовлення на денатурований цукор для бжіл на весну. Видаватиме по 2 кг. на вулик по 55 гр. 1 кг. Зголошення засилати поодинокі чи гуртово від Секцій до 31 січ- ня, а гроші найдалі до 14 лютого. При за- мовленню конче додати посвідку від гром. уряду про кількість пнів пасіки. Ці посвідки теж брали гуртові на ціле село.

Нові книжки. Т-во „Сільський Госпо- дар“ видало слідуючі книжки: 1) Інж. Др. Е. Храпливий — **Плекання рогатої худоби в Східній Галичині.** (Нарис за час від 1880 до 1930 року). Ціна 2.50 зол. — 2) Інж. Др. Е. Томашевський — **Конкурс вгодовування птиці** — ціна 0.20 зол. — 3) Др. М. Стахур- ський — **Про деякі хвороби птиці та як їх лі- кувати** — ціна 0.20 зол.

ПЛАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

Український Агрономічний Вістник

чвертьрічник агрономічних і споріднених наук під редакцією інж. др. Євгена Храпливого

Вийшла перша книжка об'ємом 6 арк. друку (січень-березень), в якій вміщено статті й замітки: Проф. С. Бородаєвського, проф. Б. Іваницького, проф. Л. Грабини, проф. М. Добриловського, проф. К. Мацієвича, доц. І. Мазепи, інж. Г. Гордієнка, інж. Ю. Мудрака, інж. С. Пастернака, Т. Кордуби, др. І. Витановича, інж. А. Романенка, інж. др. М. Холевчука, і інших. Обширний відділ рефератів, нових книжок і періодиків наших і чужих. Хроніка агрономічної праці. Міжнародні хліборобські установи і зїзди. Богато іншого цікавого матеріалу.

Ціна книжки-збірника 3 зол., на рік (4 книжки) 1 зол.

Адреса:

УКРАЇНСЬКИЙ АГРОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК, ЛЬВІВ, РИНОК 10. II

Висилка тільки за попереднім надісланням грошей

Львів, дня 12, І. 1934.

ГРОШ. Долари америк. 5'66, долар канал. 5'63.
1 німецька марка 2'11—2'13, 100 франц. франків 34'90—35'00, франк швайц. 172'50.

ЗОЛОТО. Долар 9'10 зл., франк франц. 36'00 зл., 10 рублів 49'50 зл., 20 корон 38'50 зл.

Запросини до передплати журналу

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“, на рік 1934.

З днем 1-го січня 1934 р. починається семей рік існування, одинокого в нас, популярно-наукового місячника „Життя і Знання“.

„Життя і Знання“, подає всебічний погляд на всі ділянки науки й знання, вияснює доступним способом важні питання й таким чином творить багате джерело для доповнювання й поширювання знання, для самоосвіти, для викладів і читання на голос по читальнях і в кооперативах. Згадаємо ще, що він містить дуже багато образків, які оживлюють статті та роблять їх краще зрозумілими.

„Життя і Знання“ повинно знаходитися в кожній українській хаті, кожній читальні, кооперативі й освітньо-культурній установі!

Його повинні передплатувати всі, що займаються культурно-освітньою роботою в народі, перовсім наше вчительство й духовенство, й далі всі інші: адвокати, лікарі, інженери, промисловці, купці, кооператори, приватні й державні урядовці. Не потреба додавати, що всі Філії й Читальні „Просвіти“ повинні передплатувати його обов'язково.

Передплата на рік у краю та в Чехословаччині виносить 18.— зл., на 6 місяців 9.— зл., на 3 місяці 5.— зл., поодиноке число коштує 2.— зл.

За кордоном на рік — 21.— зл., на 6 місяців — 11.— зл., на 3 місяці — 6.— зл., поодиноке число — 2.— зл.

Хто пришле до 1 лютого 1934 р. цілорічну або піврічну передплату, дістане даром одну книжку, за вибором передплатника, вартістю від 1 до 4 зл.

Присилайте передплату! Адреса Редакції й Адміністрації:
ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА“, ЛЬВІВ, РИНОК 10. Sociéte „Prosvita“, Léopol, Rynok 10. Pologne. Association „Prosvita“, Lviv, (Lemberg) Rynok 10. East. Galicia, Poland.

ЩЕПИ пенні і півпенні, великі з ідеальними коронами, добрі сорти яблук, груш, черешень, слив, придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ У ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді прийхати оглянути.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців
і туток повноваток

„КАПИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені
в українській кооперативній фабриці.

СУПЕРТОМАСИНА

продукції

Сполучених Фабрик Азотових Сполук у Мосціцах і в Хожові
є універсальним фосфоровим погноєм

1) ґрунти кvasні — відквашує;

2) на ґрунтах неvтральних і з луговою реакцією є легко доступним погноєм.

В інтересі рільництва є вживання тільки

Супертомасини високопроцентової

яка має до 30% фосфорового квасу (P_2O_5) і 42% вапна — тоді як:

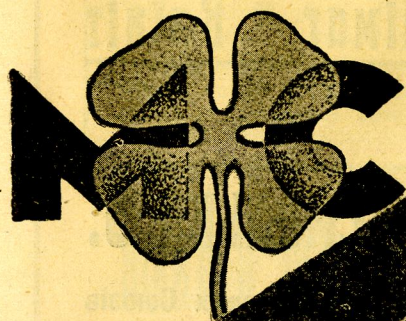
1) при супертомасині 16%, яка виготовляється через додавання до високопроцентового погною якоїсь домішки, дораховується ще за додавання цієї домішки 3%;

2) кошта перевозу тієї самої кількості фосфорового квасу при СУПЕРТОМАСИНІ 16% є майже два рази дорожчі в порівнянні до супертомасини високопроцентової. Супертомасина високопроцентова (до 30% P_2O_5) продається рівнож в упакованню 50 кілограмовім, без доплати.

СУПЕРТОМАСИНУ можна набувати за посередництвом всіх організацій рільничо-торговельних та купецтва.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Ювілей Ревізійного Союзу українських кооператив у Львові.

Вс. Годований: Використовуймо силу природи.

М. П.: Поширюйте посіви трав в толоці.

Інж. М. Нищий: Гній на полю в зимі треба вміти зложити.

Інж. А. Романенко: Що то є тварини?

Інж. О. Локшинський: Виріб оцту.

Т. Панич: Плекаймо культурну рослину гірчицю.

Садівництво і городництво.

Блевич Павло: Механічні способи змушування овочевих дерев до врожаю.

П. Ковальський: Ще де що про шкідників саду.

— Роботи в садах в місяці лютім.

М. Панаший: Закладаймо сади. (Продовження).

Петро Дунайський: Закладаймо винниці.

Інж. А. Романенко: Яку супертомасину вигідніше купувати, високопроцентову чи низькопроцентову?

Т. Панич: Плекаймо лічнічі зела.

Запитання і відповіді: (11—14).

Хліборобське шкільництво.

Про позаочні курси при Укр. Техн. Госп. Інституті в Подєбрадах.

Ріжне.

Господарі і агрономи!

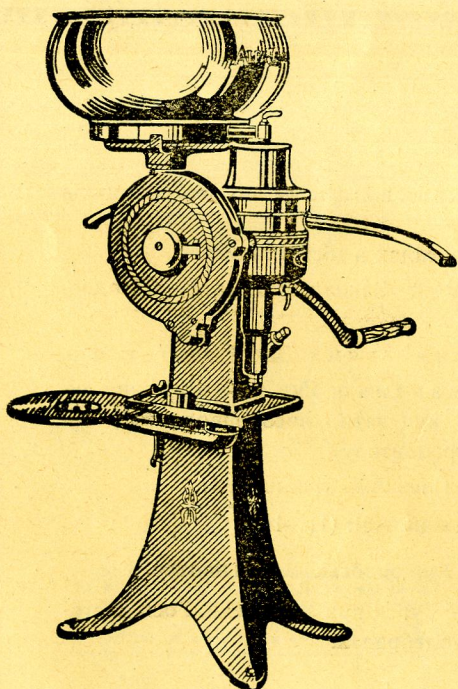
У своїй праці не забувайте, що найкращий вислід у зборі та найліпший економічний ефект дають серед сучасної господарської кризи тільки

Калуські і Стебницькі Потасові
солі, Сильвін, Калімаг й Каїніт

Бюро продажі:

„ТЕСП“ у Львові, пл. Смольки 5.

Купуйте потасові солі та каїніт у консигнаційних складах Повітових Союзів через „ЦЕНТРОСОЮЗ“ — ЛЬВІВ.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ,
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . . 4.— „
за цілий рік . . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокое число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30% „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

ЮВІЛЕЙ РЕВІЗІЙНОГО СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ У ЛЬВОВІ

30 літ праці заслуженої кооперативної установи.

При кінці 1903 року гурт наших громадян з **д-ром Костем Левицьким** на чолі поробив заходи для оснований окремого українського Краєвого Союзу Ревізійного, що мав бути організаційною централею нашої кооперації та тим осередком, який мавби право переводити в цих кооперативах ревізії. Статут цього товариства затверджено в січні 1904 року і від того часу Краєвий Союз Ревізійний почав існувати. Томуто в січні цього року минає якраз 30 літ від започаткування праці тої установи, яка тепер називається Ревізійний Союз Українських Кооператив.

Свій ювілей відсвяткував Р. С. У. К. в такий спосіб, що в дні 15 січня ц. р. відбув **Загальні Збори**, а в дні 16 січня ц. р. уладив **Ювілейну Академію** в салі Великого Театру у Львові. Так Збори як і Академія перейшли під знаком ювілею, а наша кооперація за-свідчила, що вона вся стоїть біля своєї ідейної та організаційної централі Р. С. У. К. та що визнає її єдиним своїм зверхником.

Загальні Збори Р. С. У. К., що відбулися в дні 15. січня ц. р. перейшли під знаком признання для праці Р. С. У. К. У вступній промові підкреслив голова Р. С. У. К. **інж. Юліян Павликовський** значіння цієї централі для нашої кооперації та для нашого національного розвитку. Запрошений до почесної президії Зборів перший голова і основник Краєвого Союзу Ревізійного **д-р Кость Ле-**

вицький виголосив промову, в якій зясував коротко історію засновання та передвоєнну працю цієї установи. Потім Збори вичерпали свій звичайний порядок нарад, одначе при цьому було замітне те, що на знак довіря для проводу Р. С. У. К. і на знак пошани для своєї центральної установи — Збори ухвалили предложений їм бюджет без дискусії і одностайно. На Зборах поставив один кооператор внесок, щоби ціла наша кооперація оподатковувалася в цьому ювілейному році та вибудувала у Львові **Дім Української Кооперації**, в якому мавби своє приміщення Р. С. У. К. зі всіма своїми відділами.

Академія, яка відбулася дня 16. січня ц. р., була великим святом нашої кооперації. Але не тільки нашої кооперації, а всього нашого громадянства, що живе по цей бік Збруча. На Академію зложилися реферати головного директора Р. С. У. К. **посла О. Луцького**, першого голови **д-ра Костя Левицького** та теперішнього голови **інж. Ю. Павликовського**. Крім того співав хор **»Сурма«** та співаки-мистці **Марія Сокіл і Михайло Голінський**. Свій власний вірш на Ювілей Р. С. У. К. віддеклямував наш відомий поет **Роман Купчинський**. На Академію прислано дуже багато привітів від різних чужих і краєвих установ. Наспіли привіти з побажанням дальшого розвитку Р. С. У. К. від Міжнародного Кооперативного Союзу в Лондоні, від різних кооперативних союзів в Англії,

Франції, Німеччині, Естонії, Югославії, Болгарії, Польщі та інших країв. Крім того наспіли привіти від наших краєвих та центральних установ, Філій та Кружків «Сільського Господаря», читалень «Просвіти», Кружків «Рідної Школи» і т. д. Перший привіт зложило Т-во «Просвіта», потім промовляв представник селянства кооп. **Наїдко** з Волині, а потім прочитано як перший привіт — побажання від Краєвого Господарського Товариства «Сільський Господар» у Львові. На цю Академію прибули делегати всіх наших установ, а були також представники чужих кооперативних організацій.

Наша кооперація в цих двох днях мала своє велике свято, з нагоди якого весь укра-

їнський зорганізований загаль засвідчив, що буде надалі вірно стояти при кооперації та буде її піддержувати усіма силами, так як досі.

Наше Товариство «Сільський Господар» вказувало все на те, що **кооперація це справа для наших селян необхідна**, а тому треба, щоби наше селянство гуртувалося у своїх кооперативах. Треба щоби наша кооперація була вільною і мала **свободу розвитку**. Треба щоби вона могла гуртуватися біля свого власного ідейного та організаційного осередку **Ревізійного Союзу Українських Кооперативів**, який поведе її до дальшого розвитку, а він певно увінчається ще кращими успіхами чим досі.

Всеволод Годований, Крем'янець.

Використовуймо силу природи!

Новітній господар, котрий переводить господарку, на систему машинову, в час сучасної кризи, часто не може спромогтись, на дорогий мотор, чи паровик, як необхідну в господарстві потягову силу. Щоб гнати молотилку, січкарню, циркулярку і ин. може замість мотора побудувати вітряк, а як є річка, чи потік вставити турбіну. Вітряні і водні турбіни в будові коштують дешевше, однак в роботі знаменито можуть замінити ще різних дорогих горючих матеріалів. мотор чи паровик, що для руху потребують Культурні чехи, що осіли колоніями на наших землях, окрім моторів і паровиків, яких також мають багато, однак численно уладжують вітряні, найчастіше на даху стодоли і ними гонять молотилки, а річка в них густо перетята греблями з турбінами, що порушують: млини, тартаки, токарні і т. ин. У багатьох окрім вітряка, чи турбіни є мотор, добрий тим, що перевозиться.

Наші селяне в більшості господарюють примітивно, окрім кінних кератів порушу-

ють ще різні машини руками, тоді, як в нас майже скрізь вітряні околиці, приблизно річно є понад 3.000 вітряних годин. Маючи добре уряджений і справний вітряк, за цей час можна дуже багато ним зробити, бо не має такого місяця, щоб не було кілька днів вітряних, а тому належна робота ніколи не затягнеться до того, коли роботи багато, у вітряний час працюють і в ночі. Також наші поля, гаї, сіножати в багатьох місцях перетинають струмки, потоки і річки, де майже скрізь відповідно вставити лотоки і використати енергію води. Для їх урядження не потрібно великого знання, маючи столярське та слюсарське приладдя-струмент, можна до будови приступити самому. Простий старосвітський вітряк кожний потрапить зробити, однак новітні вітряні та водні турбіни дещо складніші, але ними працюється багато краще. Про урядження і конструкцію цих новітніх вітряних та водних турбін подам пізніше.

Просимо дуже, це буде цікаве. — Ред.

Поширюйте посіви трав в толоці!

Найкращими травами для засіву толоки на нашому Поділлі а почасти і Волині є віка-ячмінь, еспарцета та конюшина. Такі трави дають добрі врожаї чудового сіна.

Київська дослідна станція, наприклад, в середньому за 5 років на неугноєній польовій землі мала такі врожаї сіна з десятини:

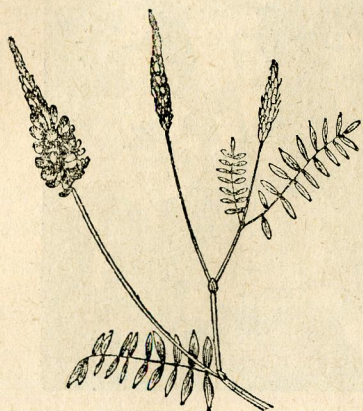
Вікові мішанки	3840 кг.
Еспарцет	3200 кг.
Конюшина за 1 укіс	2720 кг.

Найбільші врожаї в нас дає вікова мішанка. Нема чого й казати, що толока не дасть стільки та такої доброї паші, як оці трави.

Тай урожай озимини після трав далеко кращий, ніж після толоки. Коли по толоці врожай оз. пшениці або оз. жита кладуть 1120 кг. — 1280 кг. зерна з десятини, то по конюшиновому або по еспарцетовому пару озимина дає 1600—1790 кілограмів.

По віко-вівсяній мішанці врожаї озимини трохи гірші будуть, ніж по конюшині або еспарцеті, бо вона більш висушує ґрунт, але і вичище дасть кращі врожаї, озимини ніж толока.

Колиж угноювати землю, то врожаї озимини будуть по цих травах ще кращі. Коли господарство буде завжди удобрювати свої

Рослина многорічна еспарцета в цвіту.

землі, то з цих трав найвигідніші будуть конюшина та віко-овес. Еспарцета тоді дає менше сіна, ніж вікова мішанка або конюшина. Отже, еспарцета вигідніша тільки для тих господарств, що не угноюють своїх нив.

Щоб завести еспарцету або конюшину в пору, треба вже цього року в ярій руці до вівса або ячменю підсіяти ці трави.

Еспарцета. Висівають її на десятину 110—120 клг. доброго насіння. Краще сіяти

сівалкою в тойже день, як посіяно овес. Еспарцета дає найраньше з усіх трав господарству сіно; деє наприкінці травня (слідуючого р.) його можна вже й косити.

Починати косити треба, як тільки еспарцета почне цвісти, бо як їй дати хоч трохи перестояти, сіно грубіє.

Еспарцета має ту особливість, що худоба після неї не хоріє на кольки і не здувається. Збирати сіно треба як найскорше і поле тоді негайно злушити, або зразу орати на озимину.

Конюшина. Коли ярину вже посіяно, цьогож дня зверху висівають 16—24 клг. конюшини, залежно від того, наскільки добре насіння й пускають волоку або каток та борінку. Як зберуть ярину, молода конюшина розростається й погожої осені дає малий укіс сіна, хоч частіше нічого не дає, але гарно вкриває землю. На весні другого року поле скородять. Як тільки конюшина зацвіте її косять. Не слід припускати конюшину до повного цвітіння.

Збір конюшини досить складний, бо в пересохлій конюшині осипаються листочки й головки а сіно стає недобротне. Збирання конюшини припадає на першу половину червня. Поле зараз таки обробляють як на пар, і врожай озимини буває завсіди гарний. Колиж конюшину залишають на другий укіс, щоб зібрати насіння, то врожай озимини вже буде менше надійний.

Еспарцета і конюшина не терплять, коли худобою їх в осені випасають, і тому то худоби на поле, де є засіви цих трав, не годиться пускати.

Інж.-агр. М. Нищій.

Гній на полю в зимі треба вміти зложити

В наших господарствах гній здебільшого переховується під ногами сільсько-господарських тварин. Це є найстарший і найпростіший спосіб переховування. Цей спосіб переховування по старій господарській традиції і відсталості наших господарств затримався найбільше в нас та ще в деяких господарсько відсталих країнах як Росії, Румунії, Болгарії і інш., а в господарствах більш культурних гній переховується не під ногами худоби, а в гноярнях. Оскільки вже так є, що гній переховується під худобою і що наші господарі, особливо старшого віку є занадто тяжкі для засвоєння нових форм господарського устрою, то треба піти їм назустріч з фаховими порадами в тому змислі, як той гній в зимі зберегти на полі.

Знаємо, що гною в зимі під худобою

накопичується багато і його господарі час від часу вивозять на поле. Ріжні господарі ріжно його на полі укладають, це вже залежить від культурно-господарського рівня самого господаря і його господарства. Один вивозить і складає в маленькі купки, другий, що фіра, то й купа, третій звальє ввесь гній на купу не втоптуючи його. Як у першому, другому так і в третьому випадку гній зберігається зле. Слід господарям затямити, що найголовнішою складовою частиною гною є азот і по кількості азоту в гної определяють його господарську вартість. Але азот, то є вередливий „пан“ і як хто недбайливо його доглядає, то він ображується і втікає в світ за очі, а тому господарі мусять бути чемними і вихованими по відношенню до свого вередли-

вого пана. Найбільше азоту є в свіжому гною і коли він є зле перехований, то його найбільше тоді тратиться. Коли господар вивозить гній на поле і складає в маленькі

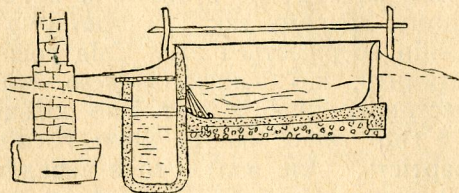
кількості гною. Укладаємо першу верству вишиною десь о $\frac{1}{2}$ метра, добре утоптуємо і зверху прикриваємо верствою снігу, а як нема снігу, то землею. Ціль утопання та,

Минулого 1933 р. відіграли аматори під проводом Голови Клуба „С. Г.“ в Ліску Мих. Сивонича і скарбника Ів. Павелка 3 вистави. 2 рази „Кару Совісти“ і 1 раз „Де горілка буває там добра немає“. Клубок „С. Г.“ зорганізовано старанням і поміччю п. М. Сивонича і Ів. Павелка. Дальше також їх заслуга, що Клубок розвивається, чого доказом є приріст членів. — На знімці по боках повіт. агр. (Ліско) інж. Д. Мачая сидить у вишивках з ліва до права: Голова Клуба Мих. Сивонич, агроном, скарбник Клуба — Іван Павелко. Це найбільш діяльні члени Ради Клуба і члени аматор. гуртка при Клубу.

купки, то гній цей раптово обмерзає, вивірюється, а коли мокро, то виполіскується водою і самі найцінніші складові частини його, як азот, фосфор пропадають безслідно, а лишається лише одна суха солома, яка не представляє поживної вартості для рослин. В такий спосіб господарі гній на полі не повинні переховувати. Так само зле переховується гній в великих кучах. В великих кучах, коли гній не втопаний, він згорає, перетліває, азот вивірюється і до весни його залишається дуже мало. Накопи гною в хліві накопичиться багато, то його безперечно треба вивезти, бо цього вимагають гігієнічні умови помешкання. Вивозячи гній на поле господар не мусить його складати ані маленькими купками, ані „що фіра то й купа“, а повинен весь гній зложити, до одної купи і укладати треба в наступний спосіб: місце під гній займається згідно

щоби не дати доступу повітря до середини верстви гною і тим самим охорони гній від передчасного перегнивання і вивірювання. Після цього укладаємо другу верству такої самої приблизно величини, утоптуємо, прикриваємо снігом, або землею. Так робимо до тих пір, поки не вмістимо всього гною. Завершуємо формою стирти і взагалі стараємось зробити як найменшу вгорі площу, бо чим менша площа, тим менше дотикається повітря і тим ліпше зберігається гній. Коли уложимо весь гній і завершимо, то зверху прикриваємо тоненькою верствою землі. Гній збережеться тим ліпше, чим ліпше він є втопаний і чим менша площа поверхні. На весні, як тільки ростане сніг, просохне земля, гній розвозиться по полі, скидається на маленькі купки, розкидається і зараз приорується. Перехований в такий спосіб гній є доброї якості, значно менше втрачає поживних складників, а від цього господар має лише користь.

Перекрый гноярні. Зліва бачимо як моча витікає зі стайні трубою до керниці з гноівкою; далі сама гноівня цементована.

МАЛА ЧЕХІЯ МАЄ НА КОЖНУ ГАЛУЗЬ ГОСПОДАРСТВА СВОЇ СПЕЦІАЛЬНІ ЧАСОПИСИ: ГОСПОДАРСЬКИХ 20, ПО ПТАХІВНИЦТВУ 4, ПО САДІВНИЦТВУ 6, ПО ПАСІЧНИЦТВУ 7, ПО РИБАРСТВУ 2 І Т. Д. У НАС — НА ЖАЛЬ Є ЛИШЕ ДВА — 1 ГОСПОДАРСЬКИЙ І ОДИН ПАСІЧНИЦЬКИЙ. ЧОМУ ЦЕ ТАК?

Інж.-агр. Антін Романенко.

Що то є тварини?

Щодня доводиться бачити нам, наші сільсько-господарські тварини. Щодня дивимося ми, як ці живі істоти виконують ту чи іншу тяжчу чи легшу роботу. Щодня в більшій чи меншій кількості споживаємо ми тваринні продукти, от як молоко, масло, сир, яйця, солонину. Кожен з нас використовує з них і їхню шкіру, пір'я то що.

Мабуть, рідко де є таке господарство, де не булоб жадної тварини, хиба в місті, а в селі бодай курка, а всетаки є.

Але чи багато з нас здає собі ясно справу з того, що то булоб, наколиб тварин не було? Чи багато знає про те, яке значіння ці тварини мають в життю людства?

Знаним для нас є, що перводжерелом відживи, без якої людство не моглоби ні жити ні працювати — є зелені рослини. Кожна з них, в більшій чи меншій мірі, в своєму стеблі, плодах чи насінню — має більшу чи меншу кількість білку та товщу. Знаємо такі рослини, які дуже багаті на білок, от як насіння фасолі й гороху, або трава конюшини й люцерни. Знаємо, що насіння лену, конопель, соняшнику, ріпаку є багаті на товщ. А насіння сої є багате і на білок і на товщ.

Однаке людський організм є так збудований, що як білок так і товщ може приймати та споживати тільки в певній, приступній для нього формі.

Тай справді. Чи може людство безпосередно споживати такі рослини як конюшину, люцерну та інші, що мають в собі найбільше білку? Чи багато споживається людством як харч рослинних товщів?

Тим більше не може людський організм

безпосередньо споживати більшости таких зелених рослин, які мають в собі незначні кількості білку та товщу, от як солома тощо.

Все це споживають наші сільсько-господарські тварини. Вони в своїх організмах ці, неприступні для нас білки й товщі — перетворюють в приступні та легко споживні.

Напевно бідно виглядалиб наші харчі, а ще біднійше їхня споживність, — наколиб не було сільсько-господарських тварин!

Тепер уже можемо окреслити, що то є тварини?

Сільсько-господарські тварини є добрим мовчазними помічниками людині в її повсякденній і легкій і тяжкій праці. Тварини, крім того, є живими сільсько-господарськими машинами, які в своїх організмах перетворюють рослинні білки і товщі з мало доступних чи зовсім недоступних для людського організму — в дуже доступні споживні та корисні.

Хтож дбає за ці, хоч і німі але живі тварини-машини? Хто щоденно доглядає їх, хто їх плекає?

Та ніхто інший тільки сільські господарі.

Від них залежить кількість та якість тваринних продуктів, що є так потрібні у щоденному життю людства.

Отже кращий чи гірший стан тваринної годівельної господарки є в простій безпосередній залежності від загального рівня, знання, свідомости й спроможности сільських господарів. Від них, у великій мірі залежить також кількість, та якість тваринних продуктів, що є так потрібні у щоденному житті людства.

Інж. О. Локишинський, інж. технолог.

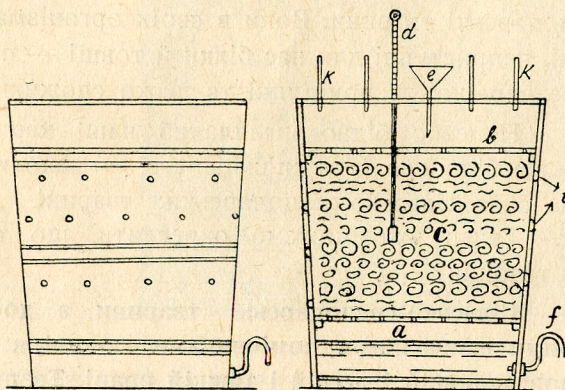
Виріб оцту

Спосіб Шітценбаха.

При виробі оцту способом Шітценбаха живляють апаратів оксидаційних. Апарати ці уявляють зі себе дубові бочки ширші вгорі і вужчі в долині. Висота бочки 2.5 м. промір вгорі 1.25 м. в долині 1.10 мет. Апарат

не повинен мати в собі жадних залізних частин. Обручі і курки мають бути деревляні, бо оцтова кислота ділає на металі. На віддалі 5—8 см. від долішнього дна знаходиться спусковий курок, над ним на віддалі 25—

30 см. знаходиться дно, ціла поверхня котрого подіравлена отворами в промірі 3—5 мм. На віддалі 1.60—1.80 мет. від цього дна знаходиться друге дно так само подіравлене. Простір між ними виповнюється дубовими гіблівками, або коксом, або деревляним вугіллям. Горішня частина апарату накривається віком, в котрому зроблено 6 — 8 отворів. В отвір, що знаходиться на середині віка вставляється лійка так, щоби долішній її кі-

нець виходив над горішнім дном; в оден з отворів вставляється термометер. Кулька термометру повинна бути в середині між обома днищами, а скаля над віком. В решіту отворів вставляють шкляні рурки довжиною 15-20 см.; вони служать для отпrowадження зужитого повітря. Для доступу свіжого повітря по обводі бочки, між днищами, зроблено отвори, так що повітря, діставшись через них до апарату, проходить між гіблівками, по котрих рівночасно, згори на долину, стікає дрібними кроплями оцтовина, проходить через верхне дірчатое дно і через рурки що в віку виходить з апарату.

Отвори ці мають бути вузькі на зовні апарату і ширші в середині, щоби запобігти витіканню течі.

подаю тут схему праці при виробі оцту зі спирту. Для того щоби отримати 4 — 5% оцет, оцтовину приготавляють в слідуєчий спосіб:

беруть 5 літрів 90° Траллеса спирту
95 літрів води
25 літрів оцту маючого в собі 6% оцтового квасу
10 літрів солодового екстракту (1 кг. солоду на 10 літ. води)

Для отримання 6% оцту вживають оцтовини слідуєчого складу:

7 літрів 90° Траллеса спирту
93 літрів води
30 літрів оцту 6%
10 літрів солодового екстракту

Оцту з вищим процентним складом не можна безпосередньо отримати в апараті, тому, що оцтові бактерії не витримують кон-

центрації алькоголю вищої від 10%. Отримати можна в той спосіб, що до отриманого 6% оцту додають нової оцтовини і пускають знова на апарат. Оцтовина перед тим як вливається в апарат огрівається до 35 — 40° С в шкляному або кам'яному начинні. Нові апарати перед розпочаттям роботи добре випарюються і миються горячою водою. Гіблівки, чи що інше, так само добре мється. По вимиттю і висушенню, апарат заквашують горячим 6% оцтом. В горішній отвір вставляють лійку, термометр так само має бути на місці. Відкривають отвори по обводу апарату для повітря і починають ляти порціями по 20 літ. підогрітий оцет (35°-45° С). Оцет що витікає низьчим курком вертають знова до апарату. Операцію повторюють 2—3 дні. Врешті спускають половину оцту (для закрашення вживають 100 літ. оцту для трьох апаратів і 60 — 70 літ. для двох) і в такий же спосіб заквашують другий апарат. Коли апарати готові, підогрівають оцтовину і порціями 10 — 12 літ, що години вливають лійкою до апарату. Температуру помешкання, де стоять апарати мусить бути 25 — 20° С. Помешкання має бути добре провітрюване. Подаю працю на двох апаратах I і II.

- 1) Починаємо працювати в 5 рано: на I. наливаємо 10 літрів оцтовини.
- 2) В 6 годині: на I. наливаємо 10 літ. оцтовини.
- 3) В 7 годині відливаємо з I. 10 літрів і вливаємо на II, а до I вливаємо свіжих 10 літ.
- 4) В 8 годині: відливаємо від I. 10 літр. і вливаємо на II, а до I вливаємо свіжих 10 літр.
- 5) І так аж до 8 або 9 год. вечір відливаємо з I 10 літ. і вливаємо до II, а до I вливаємо свіжих 10 літр.
- 6) В 9 год. вечера перериваємо працю і лишаємо стояти до рана. Переконаємося чи весь алькоголь перемінився на оцтову кислоту. Пробуємо спочатку на запах і смак, а потім определяємо % оцтової кислоти за допомогою ареометру або титрацією (дивись далі). Наколи весь алькоголь перемінився в оцтову кислоту, то оцет зливають з апаратів до бочок. а коли ні то операцію повторюють. По перших 2 — 3 днях, апарати так регулюють, що вся порція оцтовини за добу перемінюється на оцет.

НАЙГІРШЕ ОРГАНІЗОВАНІ У НАС ХЛІБОРОБИ, ЧЕРЕЗ ЦЕ ЇХ ПРАВНЕ І НЕПРАВНЕ ПОЛОЖЕННЯ Є НАЙТЯЖЧЕ. НЕ ДАЙТЕСЯ ПОНЕВІРЯТИ! ВСТУПАЙТЕ В СВОЮ ЄДИНУ ХЛІБОР. ОРГАНІЗАЦІЮ „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“. СКРІПЛЯЙТЕ ЇЇ ДЛЯ СЕБЕ!

Т. Паніч.

Плекаймо культурну рослину гірчицю

Біла гірниця (*Sinapis alba*) є однорічна рослина. Висока 30—60 см. з білом вгорі розгалуженим; листя глибоко нерівно повирізуване; цвіти ясно-жовті. Овочем є ясно-брунатний, видовжений в горі закривлений стручок-розлупець, цілий покритий густо волосками, як і вся рослина. В зрілому стані стручок отмирається, в ньому міститься 3—4 зерна блідо-жовтого круглого насіння, 1,5 до 1,8 мм. грубого.

До плекання гірчиці надається кожна земля, за винятком цілком сухого піску. Не вимагає вона справді ніякого погною. Добра сипка земля, злята гноївкою, або навожена багатим у азот штучним погном, сприяє дуже корисно розвитку рослин і ваговій видатності насіння. Корисним є зорати і заволочити поле в осени, а на весні по можності у рядки, не надто густо; на ліпшій землі рідше на один ар около 300 грамів насіння*). Коли засів зійде надто густо, то рядки проріджуємо до 15 см. По 6. тижнях культура вкривається цвітом. Коли вона рідша, то скорше дозріває насіння.

Коли спідні стручки почали набирати солом'яної краски, а середні тратити зелену, — приступаємо до жнива. Стручки дозрівають нерівномірно. Зжату гірчицю легко в'яжемо зараз у снопи, котрі оставляємо на полі ще бодай продовж тижня, щоби стручки дозрівали, потім звозимо їх на підстелених брезентах. Вимолочене зерно треба старанно вичистити, та довший час досушувати на сонці, де менше зрілі зерна — сірі — поволи дозрівають і набирають блідо-жовтої краски. Так чи інакше мусимо насіння гірчиці досушувати, бо в ньому міститься 31 проц. олівного товщу, через що вохке насіння може спліснити, а навіть счорніти, а тоді як товар, не має вартости. Коли маємо більшу кількість насіння під рукою на одному місці, то мимо продуву у шпіхлірі, треба його що якийсь час перекинути шуфлею на інше місце, та в той спосіб провітрити. Пекучо-острий смак насіння знаний є кожному. Сплісніле насіння має неприємний острогіркий смак. Вживають його для різних цілей в лічництві, але переважно у промислі, між іншими до виробу муштарди — лагідної, званої французькою.

Врожай насіння залежить від доброти землі і вагається від 8—12 кг. з одного ара (100 м²). Нині ціна гірчиці 3 і пів рази вища ціни пшениці.

*) По заволоченню можна засів легко привалкувати.

Чорна гірчиця (*Sinapis nigra*). Також однорічна і походить з країв з над Середземного моря, де її плекали вже старинні Греки. Ростом вона трохи більша від попередньої, бо 50—100 см. Має листя спиникове, спідне ліровидне з широкою кінцевою латкою, верхнє лінійно-ланцетувате; цвіти жовті відстають від біла. Овочем є прямиий, гейби мало сплюснений нагий стручок-розлупець, що отмирається обобічно здолини в гору: в ньому міститься 8—9 зерен майже кругло-

Гірчиця чорна.

го насіння, 1 до 1,3 грубого, зовні червоно-бурої, або вчасти сіробурої, в середині жовтої, або зеленої краски. Воно має смак спочатку лагідно оліїстий, дещо квасковатий, але зараз потім остропекучий.

Під зглядом плекання збору і т. д. поступаємо точно, як при жовтій гірчиці.

Насіння вживають в лічництві і промислі розмірно менше як білої гірчиці. З него продукують більше пекучу муштарду, так звану кримську. До нас спроваджують (і майже виключно покривають запотребовання імпортованим насінням) понайбільше голандське, а з браку того, сирійське або чілійське. Галичина також достарчує часом насіння чорної але дикої гірчиці. Голанд-

ське культурне насіння коштує понад 100 зол., а галицьке дике в гуртовій продажі 17 зол. 100 кг.

Сарептська гірчиця. (*Sinapis juncea*).

Походить з тих країв, що дві попередні, і буває плекана в тепліших околицях; над каспійським морем, особливо коло міста Сарепта над Волгою, у великих розмірах і двох відмінах; жовта і чорна. Насіння цієї гірчиці є значно грубше як двох попередних: блідо-жовте 2,5—2,8 мм., чорне — воно є властиво сіраво-чорне — 2—2,3 мм. У нас це насіння майже незнане.

Плекається і збирається сарептанську гірчицю як дві попередні, але вона любить місце більше звернене до сонця. Переведені у нас спроби плекання на досяжному чорноземі в городі, в околицях Перемишля, дали такий вислід: рослини вибуяли понад 150 см. у височину, 70—100 см. в ширину, стручки дозрівали нерівномірно, спідні скоро отвіривалися. З висіяних 50 грамів зібрано 8 кг. насіння. Сіяно жовту і чорну на двох окремих, побіч себе рівнолежних грядках,

проте насіння на обох грядках вийшло помішане з перевагою жовтого. Сталося це правдоподібно через наперемінне запилення бжолами (в сусідстві була пасіка), а може й кінечним є сіяти одно насіння далеко від другого. Дальші досліди у різних околицях краю, були би пожадані.

Насіння сарептської гірчиці вживають до всяких рибних консерв. Олію з насіння вживають так само до тої цілі (шпроти в оліві і т. п.)^{*)}. Взагалі насіння гірчиці є великим експортним артикулом, а велику перевагу має жовте над чорним.

Прим. Редакції. Дехто з наших господарів вважає, що це пишеться про наші дикі гірчиці в збіжку з чорним дрібненьким насінням. Отже ні — це є гірчиці культурні. Насіння найкращої гірчиці сарептської можна дістати в кооп. „Рій“, Львів, Бляхарська 20. дуже обмежену кількість, 1 кг. 2 зол.

^{*)} Воно є видатніше у промислі і на ріллі і тому значно дорожче.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Блевіч Павло, студ. техн.

МЕХАНІЧНІ СПОСОБИ ЗМУШУВАННЯ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВЕЦЬ ДО ВИДАННЯ ЦВІТУ І ОВОЧІВ.

Часто стрічаємо в наших садах овочеві деревця, кілька і кільканайцятьлітні, які не цвітуть і не родять. Змусити їх до цього можна в спосіб 1) механічний, 2) фізіологічний. Фізіологічний спосіб полягає на збільшенню світла, підтинанню коріння, зменшенню вогкості, додаванню відповідних солей мінеральних.

Я хочу передовсім сказати про спосіб механічний, на підставі власних спостережень і других садівників. Ранньою весною в 1926 році щось зломало мені півторарічну щепку-грушку, але так, що вона держалася на відломку, решти пня. Я навів відломок до первісного положення, обв'язав сильно коннопельною ниткою, заліпив воском і обмотав шматом.

Прийшов квітень і грушка зацвила, а потім з того цвіту лишилося два овочі „збанки“, які опісля вповні дозріли.

При чім нитки майже не було видно, а довкола неїросло згубіння. Я побачив, що деревце зрослося і що нитка вже є непо-

трібна. Тому я її повідривав. Це було для мене дуже цікаве, бо я був тоді в 6-й гімн. і з садівничою лектурою ще багато не знайомився.

В рік пізніше був я в одного садівника в моїм повіті. Коли глянув я на його 5—7 літні щепи, побачив на них натиання кори в виді букви Т. Коли я його спитав про їх значіння, він сказав, що змушує в цей спосіб цвісти дерева і родити. Також розповів як це робиться. Ранньою весною, як ще соки не кружляють, натиється дерево (кору) у виді букви Т в величині 1—2 см і в такій самій віддалі, зараз під короною дерева. Деревце ще тої самої весни зацвіте і зародить.

Про третій механічний спосіб довідався я від одного огородника німця в Познанщині.

Заки ще соки піchnуть кружляти обв'язується деревце зараз під короною дротом, щоб добре вівся в кору. Деревце зацвіте і зародить. Дріт протинається лиш дерево значне цвісти і викидається. На цій також засаді зародила моя грушка.

Протявши кору і лико, зменшуємо доплив мінеральних субстанцій до корони на випродукування листя; тим самим заощаджуємо їх на другу фазу, на видання овочів.

П. Ковальський,

Голова Філії Сіл. Господаря, Львів.

ЩЕ ДЕ ЩО ПРО ШКІДНИКІВ САДУ.

Крілики і заяці (гризуни).

Щоби забезпечити дерева перед заяцями, обвиваємо їх пні соломною, галузками смереки, ялівцю, тростиною (шуваром). Шкілки і сади з карловими деревами повинні бути опарканені частоколом, бодай 2 м. високим. Памятаймо про це, що часто і паркан не помагає, особливо коли сади граничать з полями або городами а зима сніжна. Вітри наносять снігу враз з парканом. В садах поміщених в долах сягає нераз сніг аж до долішних частин корони, а тоді зайчики по снігу дістаються аж до корони дерев. Тому добре є, щоби від сторони вітрів, що наносять більше снігу, давати ще над парканом.

Норниця обідає коріння.

нами і частоколами 3 до 4 ряди колючий дріт. Заяці, що „зістають під правною опікою держави“, відважні так, що заходять часто в середину села, як це я бачив недавно в Чижикові у львів. повіті, де знищили немало щеп і дичок в шкілці кружка „С. Г.“, що знаходиться серед села, коло церкви.

Кріликів треба тримати все в дільованих чи мурованих стайнях чи клітках, щоби не лазили по саду. Сусідам, котрі пускають свої крілики самопас, загрозити, що коли їх крілики ушкодять щепи, то мусять платити відшкодовання.

Норниці і миши.

Норниці, подібні до мишей, лише грубші, рудаві, мають вздовж хребта чорну смугу. Живуть стало під землею в шкілках овочевих дерев і в молодих садах. Пізнати ще по тім, що в рядках між деревцями земля зрушена. Норниця рідко коли вилазить на

поверхню землі. Коли побачимо колинебудь такі поздовжні горбки між деревцями, це вже знак, що там є норниці. Коли довше за ними слідимо, то там в нових хідниках, де земля рухається певно під верхом є норниця. Тоді можна забити її сапою, чи рискалем.

Норниця, діставшись до коріння, обгризає його зовсім до тла, хочби було так грубе як найгрубший палець руки. В короткім часі, деревце гине. Буває так, що в рядах, куди перейшли норниці, всі щепи до одної легко виймаються з землі без жадного корінця. — Рада на це така: в шкілці треба часто, старанно і досить глибоко пересипувати землю; слідити за новими хідниками, зараз їх добре придоптати а тоді норниця чутлива на брак свіжого воздуха, покажеться недалеко притопаного місця, де її можна забити.

Миші і деколи також гризуть коріння деревця. Коли дріб не входить до шкілки (зазначую, що кожна шкілка повинна бути так обгороджена, щоби навіть курка не могла до неї вступити) тоді треба до дірок мишачих і норниць всипати трійку аршенікову, якою витроюється пильні миші.

Гуси. Про них пишу тому, що перед кількома літами післав я свої щепи в одно село, а знаючи, що там сад не обгороджений, написав, щоби щепи зараз обвинити соломною. Щепи посадили, та всіх в однім дни не обвинули. Прийшли гуси та всі необвинені щепи обгризли, так, що ледве кілька з них вдалося врятувати.

Ушкодженням заяцями, кріликами, гусьми щепам треба негайно рани острим ножем вирівнати, засмарувати садівничою мастею і тоді, на скільки кора не була кругом пня на значнійшу довжину знищена, рани загояться.

РОБОТИ В САДАХ В МІСЯЦІ ЛЮТІМ!

Пригадуємо, що в місяці лютім буває гарна погода, отже можна і треба конче виконати деякі роботи в садах з більшим успіхом, як за попередні зимові місяці.

В лютому треба вже остаточно поздймати з дерев усі не зібрані досі кубельця „жилкуватого білюха“ та „золотогузки“ і перстенівки, як також всякі сухі листки та овочі т. зв. мумії, на яких містяться зародки заразних грибків. Те все треба спалити. Може прийти раптом тепло, гусінь вилізе і тоді вже трудніше її нищити, тож користаймо з кожного погідного дня! Обрізувати зараз посохле гілля, рани вигладжувати ножем і засмарувати смолою, або білою олій-

ною фарбою. Зішкрабувати стару відсталу кору і спалити.

В теплі дні пні і грубше гілля мастити вапном, а висшу частъ корони обрізкувати (хто має обрізкувач) бордовською течєю (гляди ч. 23. „С. Г.“ з р. 1933).

Петро Дунайський.

ЗАКЛАДАЙМО ВИННИЦІ.

В літі 1933 р. мені приходилося бувати в околицях повітів: Заліщицького, Чортківського, Городенського, Снятинського, Коломийського, Бучацького і Станиславівського. Я зауважив як там даремно пустують горбисті землі, нездатні навіть для пасовиська худоби, котрі при умілім запровадженню на них культури винограду, морель, бросквинь, волоських горіхів, мигдалів, кавунів та різних плянтацій дорогих рослин дадуть свою велику користь.

Околиці вище згаданих повітів знаходяться в кліматі поміж 49 і 48 рівнолежниками і такою самою почвою землі як на Поділля за Збручем понад Дністром в повітах: Могилів — Подільським, Ямпільським, Ольгопільським і т. д., а рівнож в Бесарабії, де з дідів і прадідів існують вище згадані плянтації і сади, які дають найбільший дохід понад 1000 проц., ніж яке інше збіжеве господарство.

Коли кому бажано запровадити у себе на своїй землі вище згаданих повітів таке садівництво, як: виноград, морелі, бросквини, горіхи волоські, мигдали і плянтації арбузів-кавунів, мельонів-динь і т. д., то для того зголошуюся, яко з дитинства випрактикований фаховець, залишивший з тим всім з 1920 р. свій маєток на Поділля в повіті Ямпільським при м. Яруга над Дністром, а сам як другі емігрував до Польщі. При чім зазначаю і ручу, що в таким самим кліматі і ґрунті згаданих повітів, як на Поділля за Збручем і в Бесарабії один гектар землі, взявши під увагу кошти аренди на один рік, належним опрацюванням і т. д. винесе щорічно такий розхід і чистий дохід, як подаю:

ВИННИЦЯ

1-н гектар землі в 1-ий рік винесе:

Розхід:

Кошта аренди за один рік 1-го гектара землі 100 зол.

Закупка в Бесарабії (в відомих мені околицях по тамтейшому і нашому клімату і почві землі) так званих „чубуків-галузок“ на 1 гектар для 600 кущів — 2400 штук по 5 гр. за штуку-галузка 120 зол.

Поїздка за ними і перевозка їх на місце для садження в осени 150 зол.

Приготовлення землі і посадка винограду 100 зол.

На 1, 2 і 3-ий роки, щоби не пустувала даремне підвиноградна земля, садяться на тій землі між посадженим молодим виноградом відомі мені різні рослини, що дають великий дохід.

На закуп того насіння у своїй околиці в 1-ім році 100 зол.

Праця при тих рослинах за літній час на 1-ім гектарі землі і молодім винограді 200 зол. — **Разом 770 зол.**

Прихід:

Рослини посажені поміж тим молодим виноградом з 1-го гектара землі дадуть в 1-му році 1600 зол.

Відрахуймо розхід 770 зол.

Позістанеться **чистого прибутку 830 зол.**

На 2-ий рік — розхід:

Кошта винайму в рік 1-го гектара землі 100 зол.

На закупно насіння для згаданих рослин 100 зол.

Праця коло винограду як і в 1-ий рік 200 зол.

Разом 400 зол.

Рослини дадуть прибутку 2000 зол.

Віднімим розхід 400 зол.

Чистого прибутку за **2-ий рік 1600 зол.**

На 3-ий рік.

Ріжні інші рослини на 3-ий рік садяться поміж молодим виноградом на половину менше перших 2-ох років так, як на 3-ий рік розростаються великі виноградні кущі, тому 3-ий рік винесе розходу:

Кошти винайму 1-го гектара землі 100 зол.

Закупно насіння для рослин на половину менше, як в перші 2 роки — 50 зол.

Праця коло них і винограду 300 зол.

Разом 450 зол.

Рослини дадуть прибутку 1000 зол.

Винограду, здатного на вино 1200 кілограмів або вина з нього 400 літрів вартістю 2 зол. за літр 800 зол.

Разом 1800 зол.

Віднімим від того розхід 450 зол.

Чистого прибутку за **3-й рік 1350 зол.**

На 4-ий рік розхід:

Кошта винайму річно 1-го гектара землі 100 зол.

Праця коло винограду в літній час і закупно кілків для підв'язання винограду і інших потреб 300 зол.

Разом 400 зол.

Прихід:

Урожай винограду здатного для продажу на їжу 6000 кильо або вина з нього 2000 літрів по 2 зол. за літр 4000 зол.

Віднімім розхід 400 зол.

Чистого прибутку на **4-ий рік 3600 зол.**

На 5-ий рік чистого прибутку буде 5000 зол.

На 6—8—10 роки і т. д. чистого прибутку при урожаях: добрих 15000 зол., середніх 10000 зол., злих 6000 зол.

Вартість праці по 5-ти роках не збільшується, а виносить так: кожних 2 роки по 300 зол., а 3-ий рік 400 зол., тому, що в кожному році всю виноградну площу землі весною ще окопується, як то копається в огородах на ріжні грядки, тому 3-ий рік виносить більше розходу на 100 золотих.

Самий найбільший дохід є з вина, а не з продажу винограду для їжі, коли коштує 3—10 зол. літр якогось овочевого вина-бурди, то я рахую натурального, чистого навіть вимороженого вина літр від водяного соку

лише 2 зол., котрого поки що у нашім краю немає і порівнювати з виноградним вином всякі овочеві вина ніколи не можна, бо коли літр овочевого вина коштує 3—10 зол., то виноградне варто на скільки більше. Для вина засаджується виноград м'яких гатунків; його в дозрілості уміло видушується в свій час і по його належнім виферментованню, а головне треба знати, при яким столні морозу перед зимою виморозити з нього водяний сок і чистим вимороженим надати до пивниці, тоді лише такі вина хороняться в пивницях сотки років.

Всіх гатунків винограду на цілім світі є 1600, як для вина, так і для їжі. Для згаданих повітів східної Галичини по кліматі і почві землі надаються тільки 16 гатунків чорного і білого винограду і то лише з Бесарабії або Поділля за Збручем (околиць мені відомих). Сади виноградні, морелі, бросквини, горіхи волоські і міддали не вимагають ліпшої землі, а ростуть і родять навіть на камінистих ґрунтах і потребують сонця. Про ці сади в слідуєчому числі.

Инж.-агр. А. Романенко.

Яку супертомасину вигідніше купувати: високопроцентову чи низькопроцентову?

Сполучені Фабрики Азотових Сполук у Мосціах і в Хожові продукують і випускають на ринок фосфоровий погній — **супертомасину** двох гатунків, а саме:

1. **Високопроцентова**, яка має 30% фосфорового квасу ($P_2 O_5$) та біля 42% вапна й
2. **Низькопроцентова**, яка має 16% фосфорового квасу ($P_2 O_5$) та біля 30% вапна.

Один і другий гатунок посідають однакові властивості, а саме:

а) фосфоровий квас супертомасини легше розпускається від фосфорового квасу, що є в томасині й тому більш доступний для всіх управних рослин;

б) супертомасина є погноєм визначно лугової (алькалічної) реакції бо має в собі подостатком вапна й тому спричиняється до відквашування ґрунтів;

в) супертомасина в цілості й у всіх випадках заступає звичайну томасину, а з огляду на легку доступність фосфорового квасу — може рівнож мати застосування в багатьох випадках, в котрих до сього часу, по звичці, вживається суперфосфат.

Але яку супертомасину вигідніше купувати?

На кожних 100 кильограмів — супертомасина має:

Фосфорового квасу: Вапна: Домішок:

Високопроцентова	30 кг.	42 кг.	28 кг.
Низькопроцентова	16 „	30 „	54 „

Звідси на 1 кг. фосфорового квасу припадає:

Вапна: Домішок:

У високопроцентовій супертомасині	1.4 кг.	0.93 кг.
У низькопроцентовій супертомасині	1.9 „	3.38 „

Як бачимо, у низькопроцентовій супертомасині безвартісної домішки на 1 кг. фосфорового квасу припадає в 3.5 рази більше, аніж у високопроцентовій.

Нащо це вказує? Це вказує на те, що господар, який купує низькопроцентову супертомасину — в 3.5 рази більше має безвартісної домішки й до того має платити й платити за перевіз цієї домішки по залізниці.

Мало того, треба знати, що основним продуктом фабрики є високопроцентова супертомасина, а низькопроцентову виробляють в той спосіб, що до високопроцентової

додають більшу кількість домішки й за переведення цієї роботи дораховують до ціни 3%.

Отже вигідніше господарям купувати високопроцентову супертомасину. Наколи кому трудно буває розсівати високопроцентову супертомасину через те, що її мало — то цьому можна запобігти в той спосіб, що до високопроцентової супертомаси-

ни можна самому додати на полі сухої землі й добре все це перемішавши висіяти.

Однак треба бути уважним, щоби замість високопроцентової не дали низькопроцентової. Такої помилки не трапляється коли твердо пам'ятатимемо, що на мішках високопроцентової супертомасини є червоний пас, який переходить вздовж посередини обох боків мішка.

Т. Панич.

Плекаймо лічнічі зела

Меліса цитринова (Кадило, Маточник, Ройник, Мелісса офіціналіс вар цитріні). Належить до родини губатих рослин (Лябіатае). Висока до 120 см. Росте дико в південній Європі, трапляється на Криму і в південній Україні. Має біло пряме, чотирикантове, покрите короткими м'якими зеленими волосками. Листя на жолобкуватих, покритих волосками спяниках, є яйцеватої форми, краями карбоване, зелене, сподом ясніше, 3—5 см. довге, до 3 см. широке, площа верхом поміж нервами поморщена. Чаша цвіту дзвоновата. Цвіти двогубні, блідорожеві або білі, пахучі; спідня губа триплаткова, верхня витята. Цвите в червні і липні. Овочем є брунатно-чорнявий кантових орішок, 1½ до мм. довгий, 1 мм. широкий і грубий. Насіння можна вичистити до 96%, його сила кильчення виносить 30%, з чого до ужитку остає 27%, час кильчення 20—30 днів, витревалість на одному місці 2—4 роки. На 1 кг. насіння потрібно 1½ до 1¾ мільйонів зерен.

Плекання: Мелісу можна виплекати на кожній землі, але вона любить особливо добру, багату в поживу, легку і більше суху досоняшну землю. На вохкій землі не видержує часто морозів і тоді має слабший запах, та видає значно менше етеричного олійку. Поле треба навозити восени добре перегнилим стаєнним гноєм і приорати, та на ¼ гектара на весні додати 75 кг. суперфосфату.

Розводиться з насіння або саджениць. Насіння треба висіяти в місяці квітні на добре приготовану грядку у вільному полі, або в місяці березні в огрівальні. На 1 м² потрібно 2 грами насіння, котре видасть около 1000 ростинок (саджениць). При цьому треба держати грядку в досить вогкому стані, з огляду на довгий час кильчення. Коли саджениці досить сильні, висаджується їх на поле у віддалі 30 см. до квадрату. При садженню насіння просто на приготоване

поле, за кілком, — в рядки віддалені на 30 см. — потрібно 2—2½ кг. насіння на 1 гек., його треба змішати з піском і додати дещо ячменю, котрий сходять вчасніше та, вказує рядки, поміж котрими можна поле сапати. Коли хочемо скоро розмножити мелісу на більші розміри, тоді розділюємо більші кущики в той спосіб, що на місці лишаємо по 3 ростинки, а решту пересаджуємо рівнож по 3 разом на інше місце. Цей спосіб пересаджування дає таку користь, що ростини скорше розвиваються і дають обильніший збір. Кожного четвертого року треба старі ростини заступити молодими (можна прикорінками), бо інакше буде малий збір. Прикорінки найкорисніше садити в осени, у віддалі на 30—40 см.

Збірка (жнива) спідного листя відбувається безпереривно доки відростає. Збірка цілого зілля повинна відбуватися від початку червня до кінця серпня 2 до 3 разів, кожним разом перед появою цвіту. Зібрані артикули належить можливо скоро сушити на продуві в тіні, щоби задержати найбільше зелену краску. У штучній сушарні може температура виносити найвище 40° Цельсія.

Видатність з гектара виносить около 2000 кг. чистого листя, зглядно 4 до 5000 кг. зілля, на вартість 5 до 6000 зол. Першенство в торгівлі має листя. Одного і другого артикулу нема ніколи забагато на світових ринках.

Ціла ростина меліси видає дуже приємний сильний запах цитрини. Нею натирають пасічники вулики, щоби скорше осідали рої.

ВСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ НАШОГО ЧАСОПИСУ НА ДНЯХ РОЗІСЛАЛИ ДВІ КНИЖЕЧКИ ПРО ШТУЧНІ ПОГНОЇ ДАРОМ. ПРОСИМО ВСІХ, ЯКІ ЩЕ ЗАЛЯГАЮТЬ З ПЕРЕДПЛАТОЮ, ВИРІВНЯТИ ЇЇ.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 11. Що варті кістки як погній чи корм?

Чи можна у різників закупувати кістки сирові, молоти їх та давати курам, худобі. Що представляє собою кість як корм а рівнож як погній (мелена і палена)?

— Кості мають в собі фосфор і вапно. Є багато клею і трохи товщу. Як корм є багаті в мінеральні складники фосфор і вапно. Найліпше надаються для курей.

Як штучні погної — мелені кости мало придатні через товщ, який забороняє розклад кости на її складові часті. Хто хтів би мелені кости вжити як погній, то мусівби їх закомпостувати на 4—5 літ. Цей компост дуже добрий на землі бідні на вапно.

Ч. 12. Як скласти кормову давку для бика і корови.

— Для бика (бугая) даєте таку порцію: 5½ кг. конюшини, 2 кг. соломи ярої, 1 кг. шроту ячмінного (або 6½ кг. конюшини, 2 кг. вівса).

Для вола робочого (500 кг. ж. в.): 4 кг. ярої соломи, 4 кг. конюшини, 1½ кг. ячмінного шроту, 1 кг. грису пшен. і 1 кг. бараболь (або 20 кг. квашених витолоків).

Для дійної корови. (500 кг. ж. в.), яка дає

4 кг. молока денно: 4 кг. конюшини, 3 кг. ярої соломи, 15 кг. буряків, 1 кг. грису, ½ кг. макуха, (або 30 дек. соєвого грису).

Для корови 550 кг. з 8 літр. молока давайте: 15 кг. пашного буряка, 8 кг. доброго сіна, (або конюшини), 2 кг. ярої соломи, ½ кг. макуха, ½ кг. шроту вівса. Коли сіна маєте мало то дайте його лише 3 кг. а зате добавте до 2½ кг. шроту.

Ч. 13. Чи можна дописувати до часопису „Сіл. Господар“ нам селянам, що малограмотно пишуть?

— Можна, дуже просимо, аби лише думка та річ про яку Ви напишете була добра і корисна для господарів. Хто ж як не господарі практики, можуть писати про різні свої спроби та господарку. Пишіть як вмієте лише про діло а ми вже статтю виправимо.

Ч. 14. Чому час „С. Г.“ не пише про пасічництво?

— Не пишемо тому, що пасічники мають свій спеціальний орган „Український Пасічник“, де дуже багато пишеться про пасіку. З того часопису часто переписують статті до своїх газет інші, але тих клаптиків для доброго пасічника замало.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Як нашим господарям відомо, в Чехословаччині є наша висока технічна школа України. Господарська Академія. При тій школі відкрито ряд різних заочних курсів, які ведуть професори Академії. Курси ці є тим добрі, що слухачеві не треба їхати на них, він слухає курси через лекції, які Управа курсів висилає слухачеві до дому, а йому завдає питання на які він, після вивчення лекції, дає відповідь теж листовно. Поза тим, що слухач навчиться з присланих лекцій, він матиме під руками на все цілу велику книжку з того фаху на який записався. Нище подаємо ряд курсів, які ця школа, яку в скороченню називаємо „У. Т. Г. І.“, цебто Укр. Технічно-Господарський Інститут — відкрила вже. Зголошуватися можна коли будь.

ПОЗАОЧНІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АГРОНОМІЇ В ПОДЕБРАДАХ.

— В скорому часі, як лише набереться відповідна кількість курсантів в УТГІ в Поде-

брадах, будуть відчинені двосеместрові курси громадської агрономії, що призначені для осіб з закінченою вищою освітою, або осіб, які в такій же мірі духово розвинені. Фактично це буде курс методики інтелігентської праці на селі; він буде корисний не лише для громадських агрономів, але й для громадських інженерів, кооператорів, лікарів, просвітян, священників, тощо. Наново перероблено програму цих курсів, намічено до запрошення вісімнадцять лекторів. Ведеться листування з Товариством „Сільський Господар“ у Львові про остаточне встановлення програми і пристосовання її одночасно для потреб Галичини та Волині, пляну організації та ціни курсу. На адміністратора курсів Професорська Рада Агрономічно-Лісового Факультету УГА обрала фахівця в царині громадської агрономії проф. К. А. Мацієвича. Такого курсу не знають західньо- та середньо-європейські Високі Агрономічні Школи; подібні курси можна

знайти лише в програмах Високих шкіл Північної Америки та кол. Росії, де ця справа була дуже добре поставлена.

ЧИННІСТЬ ПОЗАОЧНИХ КУРСІВ ПАСІЧНИЦТВА УТГІ В ПОДЕБРАДАХ.

На курсах пасічництва УТГІ проводиться інтенсивна праця. Вже чотири лектори дали згоду працювати над виготовленням збірної підручника. Підготовляються до друку нові лекції, а то лекція третя (Др. Л. Гуменюк); четверта (Др. інж. Ів. Драбатиї) та шоста (інж. М. Боровський). Приголошуються нові курсанти, так що вже є курсанти з Галичини, Волині, Холмщини, Чехословаччини, Канади, Аргентини. Курс дуже дешевий (20 зол.). Запис курсантів продовжується.

ПОЗАОЧНИЙ КУРС ОБРОБЛЕННЯ ШКІРИ УТГІ В ПОДЕБРАДАХ.

Цей курс вельми зацікавив українське суспільство. На курс записалося чимало курсантів. Деякі вже курс закінчили й приступили до організації та ведення власного підприємства по обробці шкіри. Підручник цього курсу, написаний проф. інж. В. Іванисом вже закінчений друком й висилається замовникам за 29.— кч. в ЧСР і за 31.— кч. поза межі ЧСР (курс навчання з підручником — 45.— кч.). Запис курсантів продовжується. Звертатися на адресу:

Ukrajinský Technicko-Hospodářský Institut při Ukrajinské Hospodářské Akademii, Poděbrady Tchécoslovaquie.

Ріж не

ДАЛЬШИЙ СПИСОК ДАТКІВ ВІД ТИХ, ЯКІ РОЗУМЮТЬ ПОТРЕБУ ХЛІБОРОБСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ:

На ведення агрономічної праці Т-ва „Сільський Господар“ далі зложили датки такі кооперативи:

- 1) Районова молочарня в Ладанцях — 75 зол.;
- 2) Кооп. „Єдність“ в Коршові — 20 зол.;
- 3) Кооп. „Сільський Господар“ Львівські Сороки — 10 зол.;
- 4) Кооп. „Єдність“ Підберізіці — 10 зол.;
- 5) Кооп. „Зоря“ Мишлятичі — 5 зол. Щиро дякуємо.

КОНТРОЛЯ НЕСЛИВОСТИ У ЧУЖИХ.

Контроля несности на Словаччині до 1. XII 1933 р. обіймала 1369 курей. До контролю дано раси курей, яких пропонує Зе-

медельська Рада, а саме Леггорни (713) і кармазини (557 штук).

Відома німецька державна фарма курей леггорнів „Вільгельміна“, на змаганнях (конкурсах) несности в Фарнсен 1932—1933 р., в стаді 7 курок знесло в середньому по 244 яєць в рік, вагою 14.750 кг. Зимом знесли по 74 яйці. Одна курка з цих 7 побил рекорд, бо знесла 286 яєць вагою 16.135, а зимом 94 яйці.

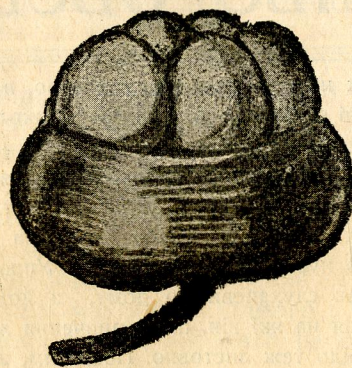
НА УВАГУ ОЦТАРНІ В ЧОРТКОВІ.

Нещо-давно по наших газетах пробігла звістка про заложення в Чорткові української оцтарні. То ж може не буде зайвим згадати тут про досвід, який я був зробив одного року, вельми врожайного на помідори. Не маючи, куди збути дозрілі помідори, я спробував зробити з них вино. Однак, не будучи певним в доброму вислідку спроби, пошкодував цукру, й замість вина отримав першорядної якості оцет, котрого й уживаю замість підозрілого фабричного вже третій рік. Що ж, кажу, я не сподівався з того експерименту доброго успіху, то й повикидав передчасно замітки про кількість помідорів, цукру, води. Приблизно-ж робив так, як робимо вино з бузинових ягідок. Спробуйте!

В. К—С.

ГАРБУЗ-ЧАЛМА.

Для тих, що зацікавилися заміткою про гарбуза „Чалму“ (див. „С. Г.“ ч. 3. Р. 1932), подаю з практики, що в добі, коли нема я-

єць, домішка до 2-ох частин білого тіста 1 частини гарбузового пюре (варений, відціджений і протертий гарбуз) дає таке ж смашне й гарне на вигляд печиво, як і з яйцями. Сухарики ж з того печива — знамениті.

Н. К—ва.

Присилайте передилату!

Читайте хліборобські книжки Товариства „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ у Львові, Ринок ч. 10, II. пов.

I. Управа ріллі й рослин.

	зол.
23. Г. Цееб: Управа пашних рослин	1.00
Д-р Гр. Величко: Сумішка конюшин з травами	0.50
33. Гр. Величко: Пашні буряки	0.50
48. Инж. Воробець-Волинець: Про помічні погної та як їх уживати	0.25
52. Инж. Гр. Паляниця: Жито	0.20
53. Инж. Гр. Паляниця: Пшениця	0.20
61. Доц. В. Доманицький: Цукровий буряк	0.80
62. Инж. Г. Гордієнко: Конюшина	0.50
70. Инж. Г. Гордієнко: Соя	1.30
72. Инж. О. Кошель: Фасоля	0.60
76. Инж. М. Боровський: Про зелені погної	0.70
80. Доц. В. Доманицький: Чому треба чергувати с.-г. рослини на полях	0.60
96. Инж. А. Романенко: Що показали польові досвіди зі штучними погноями	0.50
101. Инж. М. Боровський: Виноград	0.50
102. Инж. А. Романенко: Лен	0.50
104. Иван Крижанівський: Ріпа стернянка	0.20

II. Плекання сільсько-господарських тварин.

22. Гр. Герман: Годівля курей	1.50
24. Гр. Герман: Годівля гусей, качок і інш.	1.50
25. о. О. Раковський: Головні основи годівлі домашніх звуріят ч. II.	1.50
45. Д-р В. Королів-Старий: Як вибирати коня (нове видання)	0.75
46. К. Михайлюк: Плекання телят (нове видання)	0.80
50. В. Воробець: Про плекання та годівлю домашньої птиці	1.00
65. Д-р М. Холєвчук: Шляхи до поліпшення годівлі сіль.-господарських тварин	0.20
67. Д-р М. Холєвчук: Годівля та плекання поросят	0.90
73. Д-р М. Холєвчук: Як організувати і вести контролю молочности?	0.90
74. Инж. Д-р М. Холєвчук: Як організувати і вести Секції охорони сільсько-господарських тварин?	0.30
75. В. Королів-Старий: Крілики	0.90
79. Д-р Б. Гнатевич: Годівля коропа	0.90
87. Гр. Герман: Як будувати та уладити курник	0.40
97. Д-р Е. Томашівський: Птахом'ясарський промисл	1.00
106. Инж. Д-р Е. Томашевський: Конкурс вгодування птиці	0.20
Инж. Хомишин: Годівля домашніх тварин	0.50
— Инж. Д-р Е. Томашівський: Кооперативний збут живої птиці	0.40

Пасічництво.

68. Инж. М. Боровський: Як виробляти соломяні вулики (нове видання)	0.50
---	------

	зол.
69. В. Пилипчук: Практичний підручник пасічництва	4.00
77. Инж. М. Боровський: Медодайні рослини	2.00
91. Инж. М. Боровський: Плекання добірних маток і раси бджіл	1.20
95. Инж. М. Боровський: Як лікувати хвороби бджіл	0.50

IV. Ветеринарія.

47. М. Білінський: Ветеринарна гігієна	1.00
49. М. Стахурський: Коли і як помагати при породах у корів	0.30
60. М. Стахурський: Хвороби кінських ніг (кінська ортопедія)	0.60
78. Д-р М. Стахурський: Мотилиця у худоби	0.20
83. Инж. Д-р М. Холєвчук: Державне відшкодування у випадках загибелі с.-г. тварин	0.30
89. Д-р А. Моспанюк: Хвороби вимені	0.50
94. Д-р А. Моспанюк: Чим і як лікувати господарські тварини в наглих випадках	0.50
107. Д-р М. Стахурський: Про деякі хвороби птиці та раціональне їх лікування	0.20

V. Інженерія.

51. Инж. О. Охрим: Меліорація і комасація Селянських господарств	0.50
75. Инж. Гр. Герасимович: Як міряти землю	0.20

VI. Суспільна агрономія і кооперація.

55. Д-р К. Коберський: Про кредит та сільські каси (Райфайзенки)	0.20
59. М. Стахів: Хто відповідає за полєві і лісові шкоди	0.80
88. Инж. Е. Храпливий: Як піднести наше хліборобство. (Про співпрацю кооперації, „Сільського Господаря“ і інших установ в діялці суспільної агрономії)	1.00
90. Инж. Е. Храпливий: За хліборобську справу. (Про те, як основувати Кружки та Філії „Сільського Господаря“ та як в них працювати)	2.50
93. Инж. Храпливий: Про хліборобський вишкіл сіль. молоді	1.00
100. Инж. Д-р Е. Храпливий: За наше хліборобське шкільництво	1.00
105. Инж. Д-р Е. Храпливий: Плекання рогатої худоби у Сх. Галичині (нарис за час від 1880—1930 року	2.50

VII. Інші.

56. Проф. Б. Іваницький: Як доглядати ліс	0.30
61а Инж. В. Созанський: Яка буде завтра погода	0.25
81. Д-р Б. Гнатевич: Підручник шовківн.	2.00
86. О. Фацієвич: Печериці	0.40
Проф. О. Голикський: Вексель у практиці	1.00

Книжки висилаємо за попередним надісланням готівки або на бажання за післяплатою. За післяплатою **не висилаємо** книжок, які коштують менш, чим 1'50 зол. — Щоби не наражувати на великі кошти пересилки за післяплатою (кожна пересилка коштує найменше 1'25 зл.) радимо вплачувати належитість за книжки **з гори**. Пересилка поодинокі книжки коштує від книжок до 0'50 зл. — 25 сот., від більших 0'50 зл., а поручена 1 зл. При закупні книжок вище 10' — зл. покриваємо порто самі. — За непоручені посилки експедиція не відповідає.

Самі купіть і другим порадьте, щоби купили!

Великий збірник наукових праць з ділянки агрономії
це

Український Агрономічний Вістник

чвертьрічник агрономічних і споріднених наук під
редакцією інж. др. Євгена Храпливого

Вийшла перша книжка (січень—березень 1934), в якій
помістили статті і замітки 24 автори, найкращі знато-
ки нашого агрономічного діла. Окремий відділ рефе-
ратів чужих і наших книжок і праць. Богата хроніка
міжнародного і нашого господарського життя.

Обем книги-збірника 7 арк. друку. — Ціна 3.— зол.
(На рік 4 книжки — 12.— зол.).

Замовляти:

УКРАЇНСЬКИЙ АГРОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК
Львів, Ринок 10/II.

ДАСТИ НАД

НІМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

ПРОДАЮ около 30 гектарів землі управної і лісу листового.
Ґрунт в однім кавалку, тут же домик деревляний мешкальний.
Все в околиці Сарен на Волині. Ціни доступні. Зголошення
слати на адресу: р. SARNY loco. Skrz. pocz. 3. P. NANN. (3)

ЩЕПИ пенні і півпенні, великі з ідеальними коро-
нами, добірні сорти яблук, груш, черешень,
слив, придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ У ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді приїхати оглянути.

ГОСПОДАРСЬКА ТОРГІВЛЯ

інж. Б. Поповича

Львів, вул. Руська ч. 20

продає на наступний сезон

НАСІННЯ

городовини, рослин пашних, господар-
ських і цвітів першої якості.

Підтримайте свою фірму. Жадайте
цінників.

Окружна аптика

МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО

Львів, Ринок, тел. 16-21.

(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Має стало на складі всі ліки
і специфіки.

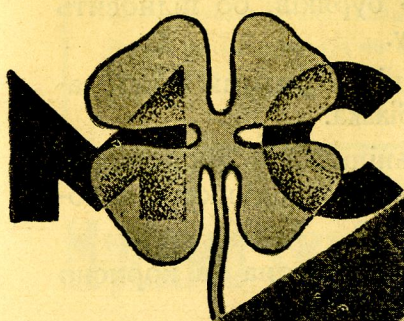

Якщо курите, то уживайте тільки паперців
і туток повноваток

„КАПИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені
в українській кооперативній фабриці.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Інж. Др. Е. Храпливий: Мусимо скріпити працю «Сільського Господаря».

Королів-Старий: Про кольки у коней.

Інж. О. Бучинська: Чи можна в господарстві плекати тхорів на футра.

Ю. Сенишин: Дайте нашим молочарням чисте молоко.

Інж. А. Романенко: Що то є дрібнотвори?

Др. Е. Дурделло: Що це таке вовчак (люпус) або лишай.

М. Панаший: Садівництво (продовження).

Інж. Романюк: Садім цибулю.

Т. Панич: Плекаймо лічнічі зела.

Інж. А. Романенко: Чого можливо чекати від погноювання штучними погноями під пашні буряки і бараболі.

Запити і відповіді (15—19).

Хліборобське шкільництво.

Курси садівн.-пасіч. в Милованню і в Янчині.

Ріжне: Про доповнення представник. Ради Львівської Хліб. Палати.

З чужої преси.

Веселий кутик.

СУПЕРФОСФАТ

Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат

Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат

Суперфосфат

що має в собі 16⁰/₀, 17⁰/₀ або 18⁰/₀ фосфорового квасу, який розпускається в воді, є від кількадесять років випробованим і найпожиточнішим фосфоровим погноєм, який спеціально надається під ярові посіви.

найвидатніше підносить врожаї збіж, окопних, конюшин, трав і городовини.

дуже сприяє розвою буряків, бо підносить в них кількість цукру.

збільшує тугість (міцність) соломи й тим запобігає вилягання збіжжа.

робить рослини сильнішими й відпорнішими, охороняючи їх перед шкідниками й хворобами.

підносить ґатункову вагу зерна та корисно впливає на його виповнення.

прискорює дозрівання та дає добрі й вчасні врожаї, що добре переховуються.

зужитий в кількості 200—400 кг. на гектар, добре впливає на ділання інших мінеральних погноїв, уможливаючи їх доцільне використання.

тільки в мішках запльомбованих зі знаком охоронним

SUPER

SUPER

дає ґваранцію, що-до кількості фосфорового квасу, який розпускається в воді.

СУПЕРФОСФАТ

під ярові посіви можна набувати у всіх Організаціях і Фірмах Рільничо-Торговельних та в Складах Штучних Погноїв.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ,
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . . . 2.— зол.
за пів року . . . 4.— „
за цілий рік . . . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . . . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодиноким число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку оголошення 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30% „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

Мусимо скріпити працю „Сільського Господаря“

Праця «Сільського Господаря» стає в останніх часах чим раз більше konieczною і необхідною для нашого села. На нашу організацію приходять чимраз більше тягарі, чимраз більше обов'язки, які мусимо виконати, якщо хочемо нашу організацію вдержати на належній висоті та сповнити супроти її членів наш обов'язок. А обов'язком «Сільського Господаря» є дбати за те, щоби його членам-селянам давати всіляку допомогу, заступати їх перед владою та там де треба, вчити їх господарського знання, переводити практичні господарські праці та давати поради на те, щоби знали як в теперішніх тяжких часах мати дохідну господарку. Тому, коли нові завдання приходять до виконання «Сільському Господареві», треба їх знова виконати, щоби члени мали дальшу користь зі своєї організації.

Головним завданням «Сільського Господаря» в останньому часі є **годовельні справи та збут живини**. Недавно створена Львівська Хліборобська Палата кладе головний натиск на те, щоби в краю повести рішучу годовельну працю, яка сталаби основою доброго збуту та забезпичила хліборобам кращі доходи з цієї ділянки господарства. У зв'язку з тим Хліборобська Палата провірює, які організації роблять годовельну працю і яку. У висліді тої перевірки буде також унормований збут живини, який буде дозволений тим хліборобським організаціям, які ведуть годовельну роботу, що причинюється до покращання якості живини. Міністерство Хліборобства

дало доручення, щоби на терені, в якому ми працюємо, переводили збут безріг 1) «Сільський Господар» через свої філії та 2) Малопольське Товариство Рольніче. Очевидно, що збутову роботу мають філії «Сільського Господаря» вести тільки у тісному порозумінні з Повітовими Союзами Кооператив, які є немов торговельними відділами наших Філій. Також Союзи Кооператив мусять тепер подбати, щоби наші Філії мали можливість праці, та щоби могли вести власне цю годовельну роботу.

Коли мова про годовельну роботу в ділянці безріг, то тут мусять передовсім наші Філії подбати про те, щоби при Кругках «Сільського Господаря» заложено Секції Годівлі безрог, щоби в тих Секціях згуртувати відповідну кількість годовельників, та щоби був там відповідний зародовий матеріал (кнурі і льохи). Вже маємо таких Секцій Годівлі безрог при Кругках «Сільського Господаря» коло 200, а в них є згуртованих по-верх 5.000 годовельників. «це дуже велике число, коли зважити, що в цій ділянці ми довго не працюємо. Одне коли зважити, що у нас є коло 1.400 Кругків «Сільського Господаря», а справа плекання безрог є у нас пекучою в кожному селі, то число зорганізованих нами годовельних Секцій виглядає за мале.

Звертаємо увагу, що Секції годівлі безрог при Кругках «Сільського Господаря» — це **основа збуту** цих тварин. Бо коли не буде таких Секцій, то наша організація не буде

могла дістати права переводити збут, робити згони і т. д. і не буде могла допомогти кооперації в тому, щоби спільними силами можна було цей збут належно держати у рямцях нашої власної організації. Тому годівельна справа — це **конечний фундамент для наладження збуту**. І коли не буде **Годівельних Секцій безрог** при Кружках «Сільського Господаря», то не буде також збуту цих безрог наладжаного через нас, а зате буде збут через згінників, які будуть знова використовувати незорганізованого і несвідомого селянина. Тому спільними силами Повітових Союзів Кооператив і Філій «Сільського Господаря» мусимо наладати годівельну працю в ділянці безрог, щоби потім спільними силами міг «Сільський Господар» разом з кооперацією наладати зорганізований і добрий збут.

Разом з тим всі **наші кооперативи**, які хочать вести збут безрог тепер, а збут інших

хліборобських продуктів пізніше, **мусять стати членами «Сільського Господаря»** та виконувати всі ті доручення Централі «Сільського Господаря», «Центросоюзу» та «Ревізійного Союзу Українських Кооператив», які їм переслано.

Справа годівлі безрог, справа основування Годівельних Секцій безрог при Кружках «Сільського Господаря» та справа їх збуту — це тільки частина тої роботи, яку «Сільський Господар» має тепер провадити. Поза цим маємо ще дуже важні справи як поширення і зміцнення нашої організації на місцях, наладження нашої фахової роботи у інших ділянках господарства та скріплення цілої нашої організації так, щоби вона могла виконати ті завдання, які на ню тепер насувають.

Виконаймо всі справи з годівлею безрог і їх збутом, а потім будемо братися до дальших справ. **Інж. д-р Євген Храпливий.**

Королів — Старий.

Про кольки у коней

Кольки (або чемер, мишій), як всім відомо, трапляється у коней дуже часто. За малим не половина всіх внутрішніх хоріб, що нападають на коней — бувають кольки. Звичайно їх розрізняють на: 1) кольки від простуди, коли тварина застудить живота; їх ще зовуть опійливими або ломцевими (ревматичними); 2) кольки з обгодування, коли коняка переїсть якого смашного корму, переважно конюшини, або свіжої зівялої на сонці трави; 3) кольки від затверду, що трапляється, якщо у коняки й попередю були які нелади у шлунку (катар), від чого у кутній кушці, що кінчається заднім відхідником, збирається багато сухого калу, який і затулює прохід, мов затичкою; 4) кольки вітряні або з обдимання про яке згадувалось вище й 5) кольки від глистюків.

Часто бувають кольки разом з ріжних причин. Ця хвороба взагалі дуже небезпечна й нерідко кінчається смертю, навіть в тім разі, як і виявляється не дуже гостро та завзято й — навпаки — буває, що від такого лютого чемеру, що страшенно мучить і знесилює коняку, — скотина вичухується швидко та ще й без всіляких ліків.

Виявляються кольки тим, що коняка відчуває пекельний біль, який несподівано бере її за живіт. Через те хвора не хоче ні їсти, ні пити, стає дуже збентежена, страшенно турбується, та все позирає собі на череву, бе копитами землю та хвищає задом. Крім цього вона все лагодиться калити та

мочити, але здебільшого надимається на даремне; потім падає на землю, як кажуть „качається від живота“.

Частіш хвороба проходить швидко, й через те або швидко минають всі ознаки, або коняка здихає в страшних муках. З цього видко, наскільки чемер — хвороба небезпечна й вимагає негайного порятунку.

Перша поміч, яку слід подати коневі, буде в тому, що слабому заливають у рота глауберської соли (краще не в простій воді, а у теплій вівсяній юшці, та додавши кухлик оливи), а потім починають розтирати череву ропою або терпентиною (шпигінарем) з оливою. Останніми часами знову радять вживати, замість глауберської соли, давніх ліків — сабуру. Давати його слід великими пайками: пів восьмої фунта або й трохи більше за один раз. Сабуру слід давати з милом, зліпивши 1—2 галушки (пілюлі). Коняку після розтирання тепленько вкривають та піклуються, щоб на ній було сухе покриття. Коли буває велике обдимання то слід залити коневі 1—2 чайних ложечки креолину, розпустивши його у пляшці теплої води. Щоб зменшити біль, та втишити рухомість кишок, заливають через якийсь час, після проносного, напару опію (коням можна вживати $\frac{1}{2}$ чайної ложки з водою через три години, двічі-трічі на день). Крім того хворого безпосередньо водять тихою ходою по оборі, не дозволяючи йому лягати та качатися, бо коли це дозволити,

то при кольках з обгодування від качання шлунок може розірватися і коняка здохне. Навпаки, при кольках з обдимання викачуванням коняки допомагає газові вільніші виходити з черева. Дозволяти лягати коневі треба на м'якому місці й то у той мент як він лежить, слід підштовхуючи від спини до середини черева, руками розминати обдуге череву. Це теж помагає виділятися газам. Колиж обдимання немає, — слід обвинувити хворій живота теплим покриттям, що краще робити після розтирання всього тіла солом'яними віхтями. Їсти хворій коняці якийсь час зовсім не дають а ззаду вигрібають рукою кал¹⁾ та вживають теплового промивання кутні (клизма) через кожних півгодини. Для цього користуються з гумової дудочки, один кінець якої засовують у задню кишку, а на другий надають ліжку (її слід держати високо над конем) заливають або просту воду з милом чи оливою, або тепленький одвар льонового сім'я чи цвіту ромянку.

Звичайно коновали в таких випадках неодмінно пускають скотині кров, але цього вживати не годиться, бо коняка і без того дуже знесилюється, користи-ж від того ніякої не буває.

Побоюватись, що хвора коняка не витримає, доводиться тоді, коли помічаються такі прикмети: рот у неї стає холодний, ноги теж як крига, вона задихається, скрегоче зубами, дуже важко дихає та широко го-

¹⁾ Вигрібати кал треба чистою рукою, помастивши її перед тим оливою.

нить ніздрями. Іноді перед смертю коні починають ржати й зовсім перестають почувати біль.

Взагалі ж треба пам'ятати, що своїх ліків може бути не досить, а через те негайно треба бігти до вет. лікаря, або вести до нього коняку.

Коли вже кольки минуться, — де-який час не слід коня брати до праці та треба вживати тих ліків, що було вказано при неохоті до їжі.

Кольки у худоби трапляються не так часто й здебільшого виходять на добре. Найчастіше вони бувають від затверду та переїдання водяної трави. Рятувати хворих слід теплим пійлом з глауберовою сіллю, вибирати ззаду кал і робити левативу.

Взагалі щоб уникнути чемеру, слід мати на увазі ось що: не годиться раптом змінити корми, до яких звикла худоба, на інші. Так не слід давати одразу багато нового вівса чи молодого сіна, а краще з тиждень додавати його по трохи до старого. **Ненажерливій тварині заборонити обжиратися. Не слід давати багато ласої паші дуже гарячим, змореним коням. Треба берегти їх від застуди черева. Не вживати попсованих цвіллю, замороззю кормів. Не напувати коней з болота або калюж, де вода буває часом гнила, чи зацвітає. Не давати дуже дрібної січки (менш як на 3—4 см.), та не посипати вогких кормів житнім борошном (мукою), бо від того в череві робиться тісто, що і викликає кольки.**

(Скотолічебник)

Інж. О. Бучинська.

Чи можна в господарстві плекати тхорів на футра

В попередньому ч. часопису „С. Г.“ один з читачів запитував: Що то є футеркові звір'ята. Тому, що цією справою цікавлюсь і я, отож коротко хочу зреферувати, цю справу з літератури, яку маю під руками.

Біда і криза застала людей шукати різних нових варстатів праці більш поплатних. Звернули увагу на те чи не вдалося плекати в господарстві дорогі футеркові звір'ята, як і інші домашні, тим більше, що ринки і кушнірів різні мисливі і ловці задовольнити не можуть бо і цих звірят в дикому стані щорік меншає. Отож в Америці а пізніше і в Німеччині та Франції взялись вже давно до плекання цих диких звірят як срібні лиси, куни, тхорі, сунси, видри, бобрі, ондатри, ласиці і т. п. В Польщі ця справа від кількох літ теж вже ведеться.

Щож до наших земель, то хоч цих звіряток ще ніхто у нас не плекає, але умови нашого клімату і гір та лісів цілком для цього надаються.

Взяти на приклад куни або тхорі, які живуть в наших краях в дикому стані і мають гарне і дороге футро. Тхір належить до родини кун, має чорно буре футро, на хребті темнійше по боках ясніше. Посеред живота тягнеться рудо-бура смуга. На в'яргах, підборіддю, коло очей — жовто-білі плями. Тхір доходить до пів метра довжини, самець має темнійше забарвлення від самиці. Властиво тхорів існує скільки відмін, які відрізняються забарвленням свого футерка. На футра найцінніші темні барви і густі.

В дикому стані тхорі часто роблять собі гнізда поблизу людських осель, на старих

звалищах, на стріхах, в дуплах старих дерев, в лісі, в лисячих норах і навіть копають собі нори самі. Люблять суху підвищену місцевість але часто їх можна зустрінути в місцевостях інших, де лише є для них пожива.

На корм тхорі є невибагливі, але кровожадні, поїдають багато птахів, дрібних звірят як мишей і щурів, дуже люблять жабів, вужів і гадюк. Залюбки поїдають хрущів, кукли комах, польових коників, а також різні овочі, мед і риж.

В квітню або в маю самичка приводить від 4—9 штук молодих, які цілком сліпі а по 6—7 тижнях ходять з матір'ю на лови. По 3-х місяцях молоді тхорі dorостають до величини старих тхорів.

При плеканню тхорів треба подбати за відповідне приміщення. Тхорі мусять бути на дворі. Терен мусить бути сухий, добре як гористий і вкритий рослинами. Дуже важним було би щоби через терен, призначений для годівлі тхорів, пробігав струмок або викопати їм штучну сажавку, зарослу водяною рослинністю. В такому ставку заводяться жаби і таким чином можна забезпечити для тхорів дешевий і поживний корм.

Розмір площі, призначений під фарму, чим більший тим ліпший, в кожному разі на площі 1 акра можна помістити 80 самичок і 20 самців враз з приплодом 400—500 штук. Площу цю треба огородити тонкою цементовою стінкою 2 метри над землею і 60 см. запустити в землю, щоби тхорі не підкопувались і не тікали. Зверху жадної охорони не потрібно. В загорожі потрібно поробити леговиска де люблять перебувати звіятка,

а також потрібно поробити з дощок загороди 2 і пів метрів широкі і 3 і пів метра довгі і 75 см. високі і в кожній загороді поробити по гніздови. Кожна самичка мусить мати таку загороду як має молоді.

Самички перед окованням конче треба відділювати окремо від самців — бо часто трапляється, що самці поїдають молодих, а потім самички крадуть дітей одна від другої. В таких загородах самички з молодими перебувають 10—12 тижнів, а потім можна їх дати до загального переділу.

Корм для тхорів мусить бути як найбільш різнородний, від того залежить здоровля звіяти і вигляд та ціна футра.

Корм головно мусить складатися з вареної ярини, мучний, з домішкою м'ясної поживи, молоко, відпадки від стола, риби, жаби, курячі головки, м'ясо кріликів, хрущі, комахи тощо. Кормити тхорів треба 2 рази в день. Головно ніколи не можна забувати про воду, яка мусить бути чиста і свіжа особливо коло маток.

Виключно м'ясного корму тхорам давати не можна, бо від того хворіють на шкіряні хвороби. В неволі тхорі досить скоро привикають до свого господаря і навіть корм беруть з рук. Коло тхорів мусить ходити все одна особа. Тхорі зачинають розплоджуватися по рокові життя. На 1 самця припадає 4 самички. Самці мусять бути чужої крові, бо споріднення зле впливає на здоровля і футра молодого покоління.

Найкращі і дорожчі футра в зимі і то в грудні місяці, тому і бити звірят на шкіри потрібно в тому місяці.

(Далі буде).

Ю. Сенишин.

Дайте нашим молочарням чисте молоко

(Під зичливу увагу доставців „Районових Молочарень“).

Від самих початків існування промислового молочарства його піоніри зрозуміли, що найперший вплив на якість вироблюваного молочарнями продукту (масло, сир, тощо) має доставлений сирівець, ц. т. молоко.

Висока якість молока не тільки під оглядом % товщу, але що важніше під оглядом його бездоганної чистоти, це найголовніша умова для випродкування високо вартісного молочарського продукту, який міг би заспокоїти навіть високі вимоги чужих ринків збуту.

А вимоги ці, мимохіть кажучи, не тільки, що дуже високі, та вони з удосконаленням молочарської техніки при збільшеній подачі

молочарських продуктів з одного боку, а з другого боку при спадку спожиття, що вже являється природним наслідком господарської скрути — помітно більшають.

Томуто в деяких краях вже від кількох літ йшла безупинна та напружена, освідомлююча праця в напрямі піднесення якості доставлюваного до молочарень молока, бо досвід там наглядно показав, що найкращі молочарські машини й найспосібніші фахівці молочарі не є в силі з поганого молока виробити доброго продукту — масла.

Це надто очевидне, щоб кого-будь в цьому глибше переконувати.

Наслідки цих послідовних змагань, що

в багатьох уже країнах знайшли серед доставців молока повне зрозуміння, такі прекрасні, що людині, яка здибає в наших умовах стан якості молока в багатьох випадках ще „передпотоповий“, стає завидно — та водночас і соромно...

Запевнювати когось, що добрий молочар з будь-чого виробить добре масло, щоб тільки хотів — може тільки людина несвідома, або лихої волі.

В багатьох заграничних краях, і головню в Данії та Голандії, машинова кружлівка з виконністю 3.000—4.000 літрів на годину, після 2—4 годин праці виказує на стінках кружлівки тільки тонкий осад, що складається майже виключно з останків клітин молочної залози та білкових річовин. Кульок калу, шерсті, волосся там не знайдете.

Як груба верства цього осаду остає в наших кружлівках — та який нераз відразливий запах тхне з цього осаду це, мабуть, не один з членів-доставців знає, а хто ще не бачив то Управа кожної Рай. Молочарні охоче це покаже. Це буде найкращою відповіддю.

Варта отже пригадуватися, які користи мали й мають згадувані вже краї за свої тяжкі зусилля над продукуванням чистого сирівцю-молока.

Наглядною відповіддю на це буде табелька цін за масло на найбільш вибагливім англійським ринку з половини грудня 1933 р. за 1 англ. сотнар (50.80 кг.) в англійських шілінгах (1 шілінг = 1.40 зл.). Нашого масла в табельці не подається, бо воно в цьому році туди не доходило.

М А С Л О	Пересічно шіл.	Менше від дан. на зл.
Данське	115	—
Голандське*)	104	15,4
Аргентинське (Півн. Ам.)	74	57,4
Австралійське	67	67,2
Сибірське	65	70,0

Це така велика різниця цін тільки на одному англійському сотнарові поміж ціною масла поодиноких країв. Коли зважимо, що експорт масла відбувається сотками а то й тисячами сотнарів, тоді шойно зрозуміємо яка помітна різниця в грошових зисках між поодинокими краями-продуцентами.

Правда, бездоганна заготовка молока коштує чималих зусиль з боку члена доставця. Та чи молочарня, що подає на ринок

першоякісний продукт, не буде в силі винагородити грошево свого члена за ці зусилля? Відповідь може бути тільки підтверджуюча. Бо й на ділі ряд країв виплачує вже від довшого часу премії (доплати) за якість молока. Що більше, деякі краї вводять такі премії в цьому році у себе, розуміючи, що це переважний засіб для піднесення якості свого продукту, без чого при сьогоднішніх конкуренційних методах — не можна думати про найменші успіхи при збуті навіть на внутрішньому ринку.

Зумисне подали ми цих кілька заміток під увагу наших доставців кооперативних молочарень, бо наша молочарська кооперація, реалізуючи послідовно свою програму праці (розбудову сітки Рай. Молочарень, збільшення доставки, приєднання всіх доставців в члени Р. М.), предбачує на 1935 рік впровадження до виплат за набіл премій за якість (чистоту) молока. Що цей плян буде так само послідовно зреалізований, як всі досі намічені пляни — це не підлягає сумнівам.

Та друга річ, чи всі члени-доставці зможуть без поправки дотеперішніх способів заготовки молока — своєчасно (з безумовною для себе користю) поставленим вимогам відповісти.

Стримаємося від будь-якого пророчення, а постараймося коротко зясувати, що це за новість прийде, які нові вимоги виринуть.

Нічого нового не буде. Вимоги, що їх повсякденно ставилося й ставиться досі доставцям, остануть ці самі. А саме: 1. молоко як найдбайливіше заготовлене, вільне від нечистоти, а тим самим можливо якнайчистіше бактеріально, 2. молоко свіже.

Різниця буде тільки в тому, що не лиш за % товщу платитимуть, а ще й за ступінь його чистоти. Буде різниця у виплаті за молоко чисте й нечисте, чого досі не було. Що це буде справедливо, бо труд доставця при дбайливій заготовці молока буде винагороджений, й що від цього якість продукту наших Рай. Молочарень ще піднесеться — мусимо признати.

Тепер обов'язують в наших кооп. молочарнях цідилкові проби апаратом „Міфі“ на чистоту молока, що дехто з доставців ще на жаль приймає як особисту обиду, замість щоб у власному інтересі домагатися як найчастіше таких проб — для орієнтації про якість свого молока.

Не можна тут промовчати, що ці досліди спричинили в подавляючій більшості наших молочарень замітне покращання якості доставляваного молока, чого доказом

*) В деяких місяцях голандське масло дорівнювало ціною данському маслові, а навіть деколи перевищувало його.

можуть бути висліди офіційних оцінок масла, де клясу масла: **дуже добре** — здобула поважна частина наших кооп. молочарень. Свідчить це наглядно про те, що загально наші доставці не є глухі на поступові вимоги нашого молочарства.

Треба зазначити, що цідилкові проби виказують тільки видимі занечищення молока, натомість бактеріяльного занечищення та його свіжості (квасності) дослідити тим способом не можна.

Тому з переходом на виплату премій за

якість молока прибудуть ще й деякі нові технічні досліді. Вони можуть бути різні. Та доставцям не треба їх ані боятися, ані ними турбуватися.

Нам прийдеться тільки зрозуміти, що до змагань кооперативної громади, потрібне є солідарне зусилля кожної одиниці зокрема, бо без цього не можна думати про які-будь досягнення. Матеріяльна користь кожного доставця тут аж надто очевидна. А вимоги зовсім не надзвичайні, бо вимагається тільки — чистого молока.

Инж.-агр. Антін Романенко.

Що то є дрібнотвори?

Мало хто бачив дрібнотвори. Небагато є й таких, що здають собі справу з того, яку виконують працю та яке мають значіння в життю на землі ці маленькі, невидимі для простого ока живі істоти-дрібнотвори.

Правда, з повсякденного життя знають уже про те, що ці дрібнотвори є причинами таких хороб, як сухоти, тиф тощо. Сільські господарі знають ще, що на корінцях конюшини та інших метеликоцвітних рослин живе особливий рід дрібнотворів, які збагачують ґрунт в азот.

Але цього мало. Це ще далеко не все, що можна і треба знати про дрібнотвори.

Так, хто з нас не знає осени? Хто з нас не бродив в лісі по самі коліна в листю? Хто з нас не захоплювався шелестом цього листя? Ходимо ми до ліса й весною, щоби нарвати там перших весняних квіточок.. Так, квіточки ми рвемо, але листя під нашими ногами вже не шелестить, як то було в осени. Його вже дуже мало залишилося або і зовсім нема. Ми його вже не бачимо.

Що року є жнива — це ми знаємо. По жнивах, коли звезуть снопи — на полі лишається високе чи низьке стернисько. Це стернисько ми добре памятаємо, бо воно не раз накололо нам ноги. Але під осінь це стернисько десь зникає...

Господарі рік річно звозять до обійстя з поля снопи, а з лук — сіно і складають їх у стодолах та стиртах. А приходить весна — ні соломи ні сіна вже нема.

Що року під ярі й озимі посіви сільські господарі вивозять обірник (гній) на поле

й приорюють його там. Через рік два — з обірнику в ґрунті вже й сліду нема.

Деж це все дівається? Куди зникає листя в лісі? Де дівається стернисько з полів? Куди зникає приораний обірник? Що робиться з великими стиртами соломи й сіна?

Мало того, де діваються листя та дерева, що всихають і падають на землю в лісах, де навіть нога людська рідко коли буває? Де зникають усі ці звірі та птахи, що проживши свій вік, гинуть? Де зрештою діваються ті мертві тварини, які вивозять часом за село й там лишають не закопаними?

Все це десь зникає. В лісі, в полі, біля обійстя й скрізь стає чисто мов позамітано.

Мусимо знати, що само собою ніщо ніде зникнути не може. Для того, щоби все те зникло, — повинен був хтось прикласти праці й то дуже багато.

Цю величезну працю, просто непомітно для наших очей, виконують оті, невидимі маленькі дрібнотвори.

То вони очищають ліс від листя й сухого гілля та дерев, що опадають на землю. То вони забирають стерню з піль. То вони разом з тваринами працюють над перетворенням соломи і сіна на обірник. То вони розкладають приораний обірник на окремі складові річовини, які потім споживаються рослинами, чи виполіскуються водою або йдуть в повітря.

А що буlob, наколиб ці, невомні, невидимі працівники не очищали землі нашої від листя, сухого гілля й дерева, що рік-річно опадають в лісі; від соломи і сіна, які

щороку господар привозить до свого обійстя; від усякої падалі, що скрізь валяється? Та на землі утворилося багнище непролазне. Не булоб можливості навіть кроку зробити.

Але це ще не все...

Ми дуже цінимо такі продукти як сметану, масло, різні сирки і квасне молоко. З приємністю, бодай інколи, пемо ми також те чи інше вино. Зуживаємо ми досить оцету та дріжджів. А це все є продуктом праці отих невидимих, маленьких дрібнотворів. Вони збагачують і ґрунт на азот, що є головним складником білку.

Тепер уже можемо відповісти, що то є дрібнотвори.

Дрібнотвори є маленькі, невидимі для нашого ока, живі істоти. Вони непомітно своєю величезною працею спричиняються до утримання чистоти на поверхні землі. Вони працюють над збагаченням ґрунту споживними речовинами, а передовсім азо-

том. Крім того, вони спричиняються до утворення таких цінних продуктів, як сметана, масло, різні сирки, квасне молоко, які є так дуже важливими у відживлюванні людства. Їхнійже праці треба завдячувати й утворення самих різноманітних вин, дріжджів та оцту.

Булоби добре, наколиб дрібнотвори працювали тільки на користь людства. Однак воно так не є. Ми вже знаємо, що дрібнотвори є спричинниками багатьох хороб. Від їхньої праці гіркне сметана, псуються вина і т. д. І взагалі вони можуть робити великі, великі шкоди.

Так воно вже є, що життя й праця дрібнотворів найбільше є пов'язані з працею в сільському господарстві. І тому корисна чи шкідлива праця дрібнотворів у великій мірі залежить від культурного рівня, свідомості й знання сільських господарів та від того, як вони ведуть, уміють вести свою господарку.

ДБАЙМО ПРО ГІГІЄНУ

Др. Евген Дурделло

ЩО ЦЕ ТАКЕ ВОВЧАК (ЛЮПУС), АБО ЛИШАЙ?

Найчастіше подибуваною, а при тім найнебезпечнішою формою шкурної туберкульози є т. зв. **(вовчак) люпус, або вовчий лишай.**

Ця форма туберкульози поміщається таки від самого початку в шкірі або на слизних оболонках, куди то туберкульозні бацили дістаються або просто зі зовнішнього світу, або дорогою крові з інших туберкульозних вогнищ, що знаходяться в організмі хворого. Ця друга форма зараження шкіри, на думку вчених частіша, бо неущоджена шкура ставить туберкульозним бацилам досить сильну перешкоду.

Вовчак може проявитися на різних частинах нашого тіла, однак найчастіше подибуємо його на обличчі, шиї і сидновій околиці, а далі на слизниці усної ями й носа. Всюди він може прибирати різnorodні фор-

ми, всюди спричинює менше або більше знищення ткани та залишає незатерті сліди.

Спричинником вовчака є, як і кожної іншої туберкульози, т. зв. палочки коха. Коли цей заразок дістанеться до шкіри й знайде сприятливі умовини, загіжджується й починає розмножуватися. Жива тканина починає реагувати на це у відповідний спосіб, а саме так, що нагромаджує довкола туберкульозного гнізда відповідного роду клітини, які мають за завдання відокремити бацилю від отрутаючої ткани. Так повстає т. зв. туберкульозний вузлик, що при вовчаку зветься **люпозний (вовчаківий) вузлик** або коротко **люпом**. Цей люпом і є підставовою характеристичною ціхою вовчака.

Все це є в початках непомітне для гоголо око. Щойно, коли люпом досягне відповідну величину і, як чуже тіло, почне дразнити дооколичну тканину та викличе відповідну реакцію з її сторони, повстануть

перші клінічні прояви, що їх уже можемо завважати голим оком. На шкірі проявляється ця хвороба в цій стадії повстанням червоново-жовтавої плями завбільшки проса. Ця пляма не дошкулює хворому зразу нічим, не болить, не спричинює свербіння і не побільшується. Щойно ця обставина, що ця пляма, ні само, ні під звичайним лікуванням не зникає, починає звертати хворому увагу на те, що тут щось поважніше зайшло.

Та вернім знов до вузлика. Як сказано, має він за завдання відокремити й вигубити туберкульозні палочки. Деколи це йому вдається. Тоді після знищення палочок вузлик ресорбується і на його місці твориться малесенький, голим оком непомітний, шрам. Звичайно однак, туберкульозні палочки показуються сильнішими від організму, пробивають огорожу і розширюються в дооколичній ткані. Ткань реагує творенням нових вузликів й хвороба починає розширюватися.

Клінічно це проявляється поширюванням плями і появою образів, що вже є характеристичні для цієї хвороби.

Образи ці дуже різnorodні й неможливо нам тут ними займатися. Залежні вони знову від дальшої долі люпомів. Найчастіше подибуємо дві форми.

Перша з них характеристична тим, що процес в люпомах і в цілім огнищі перебігає так сказатиб „на сухо“. Вузлики й рештки туберкульозних палочок у них ресорбуються і гояться шрамом. Шрами складаються з т. зв. лучної ткани, що має властивість корчитися. Тому й тут повстають нерівні місця, різно забарвлені, однак без розпаду і вередів.

Клінічно виглядає ця форма вовчаку, як менша або більша хворобова площа, червоново-синьої барви, попереривана частими білими місцями, що на ній тут і там бачимо луску і прозорові темно-жовті утвори — нерозпалі ще люпами. Край такого вогнища дещо піднесений, лусок на нім більше, а, коли їх усунемо, бачимо велику кількість вузликів. Процес заєдно шириться, нищить щораз то нові партії шкіри, а коли потрафить на ніс, повіки, губи і т. д., деформує їх безповоротно.

Ще прикріша є друга форма вовчаку. Вона є характеристична розпадом хорої ткани, що бере свій початок в розпаді люпомів. Люпом не ресорбується тут на сухо, лише м'якне, розпадається і на його місці повстає **люпозний веред**. Ці вереди поширюються, спливають разом, йдуть в глибину і так повстає дуже пестрий образ цього роду вовчаку.

Клінічно бачимо на занятих партіях глибші або плитші вереди, з нерівними берегами, жовтим, нерівним долом, покриті тут і там струпами, при тім всім нестримно воночі. Не бракує тут, розуміється, і місць, що мають риси вище описаної форми люпусу, а далі шрамів по загоєних люпозних вередах. — Розпад буває звичайно значний, так, що веде до втрати носа, губ, вус, частей лиця, далі пальців і інших частей тіла. — Ця форма вовчаку тяжша, але — на щастя — буває рідше.

Як бачимо, вовчак це тяжка форма шкірної туберкульози. Тяжка і своїм перебігом і наслідками, а то з оцих причин. Як уже сказано, вовчак поміщується головно на обличчі, шиї, т. зв. на отвертих частях нашого тіла. А тому, що він спричинює значне опоганення зовнішнього вигляду людини, а деколи й значні деформації, як утрату носа, вивернення повік, відкриття зубів і т. д. а далі, тому, що хвороба тягнеться дуже довго, хворі такі терплять крім фізичних недомагань, ще й морально. Довге тривання хвороби виснажує їх нервово, їх вигляд звертає увагу прохожих, рани виділюють немилий сопух, що його чути в цілому помешканні. Все це викликає в оточення таке прикре для хворих співчуття, а той відразу.

Наслідки хвороби жахливі для хворих тим, що позбавляють їх можности зарібку на прожиття й роблять їх тягарем родини або суспільности. Не тільки підчас хвороби, але часто остає їм лиш жебрача торба.

(Далі буде).

Присилайте передплату!

господарський і промисловий. Дерево сильного росту, дуже родюче, відпорне на хвороби, карлової форми не плекається, бо дерево як високе і півпенне дає дуже добрі овочі і вчасно починає родити (часами вже 5 літ по засадженю).

5. **Ляндсберська ренета**, листоп.-січень, німецького походження. Овоch середній ясно-жовтий, від сонця жовтаво-червоний з брунатними цятками, в січні починає тратити на смаку, зривати в кінці вересня. Дерево росте рівно і сильно, тому в шкільках уживають його до подвійного щеплення при сортах, які слабо і криво ростуть (високопенне). Добре і правильно родюче, в мірно-вогкім ґрунті краще розвивається чим в сухім. На райській дає гарні куці і інші карлові форми.

6. **Ренета Бавмана**, груд.-квітень, альзаського походження, дуже здорове і тревале яблуко. Овоch середній, гарний, блискучий, кармазиново-червоний, з рідко розкіненими слабими брунатними цятками, однак ані форма ані колір не все однакові. Помологи є думки, що існує як при графштинку кілька підсортів ренети Бавмана. Смак не першокласний, однак вигляд і тревалість підносять його вартість. В сухім ґрунті (подібно як Ляндсберська) дає богато недорідних овочів. Дерево росте сильно, творить гарну корону, нащеплена на райській як і на солодкій дає добрі куці і високовартісні овочі.

7. **Малинове оберляндське**, лист.-січень, німецького походження. Овоch середній, черешнево-червоний, навіть під шкіркою, столовий і господарський. Дерево росте середно дуже витривале на морози, і досить родюче. Найкраще розвивається як карлове на райській.

8. **Красне з Боскону**, лист.—квітень, голяндського походження. Овоch великий пласко-кулистий, трапляється високий і плаский, паскований в кармазинові паски, з ржавими плямами, делікатний з малим налетом, промисловий

Угорка італійська на жовтень,
Угорка звичайна на жовтень.

Черешні (для всіх природня форма — високопенна).
Найвчасніша (на I. тиждень дозрівання черешень),
Ельтона на II. і III. тиждень дозрівання черешень,
Чорна Фрома на III. тиждень дозрівання черешень,
Гедельфінгера на IV. тиждень дозрівання черешень,
Бітера червона на V. тиждень дозрівання черешень.

Вишні (для всіх природня форма — півпенна).

Королева Гортензія III.—IV. тиждень,

Королівська Армела III. тиждень,

Остгаймська IV. тиждень,

Лотівка V.—VI. тиждень.

Для IV. полоси.

Яблука.

1. Пенні ті самі, що в I. II. і III. полосі. Лише в тепліших її місцях — як в заліщицькій та по часті в снятинській, колівській, коломийській районах можна замість Кардинальського дати Золоту Ренету, замість Р-ти Бовмана — Йонатан та Жовтий Белефлер (Пепіна Лініуша), Пепіну льондинську.

2. Кушчеві: Ті самі, що в I. II. і III. полосі а в тепліших її місцях можна би додати Золоту ренету (Королева Ренет), пепіну льондинську, Йонатан та Незрівнане Пісгуда.

Грушки ті самі, що в I. II. і III. полосі з еwent. додатком Гуйота і Тріюмфу.

Сливи ті самі, що в I. II. III. полосі,

Черешні гісамі, що в I. II. III. полосі,

Вишні ті самі, що в I. II. III. полосі.

Крім того, в тій полосі, в тепліших її околицях можна з добрим успіхом засаджувати виноград, морелі і бросквини і то тим певніше, чим дамо їм кращу землю — та ослону.

Для V. полоси. Яблiнки.

1. Пiвнi і пiвпiвнi тi самi, що в I. II. III. за винятком Пепiни Паркера і Р-ти Кульона.

2. Кушєвi, тi самi, що в I. II. III. пол. Однак кушєвi дєрева садимо в тiй полосi лише на **найлiпшiй** землi та в найлiпшому **положеннi** і **ослонi** і то в теплiших мiсцях.

Тє саме можна сказати про **грушки** та про шляхотнi **сливки, черешнi і вишнi**. Натомiсть звичайнi*) сливки та черешнi і вишнi можна там садити.

Ягiднi кушi (порiчки, ерєст, малини) не є добором обнятi, бо цє звичайно городовi культури, якi у всiх полосах знаходять добрi умови розвитку.

З порiчок найчастiше стрiчаємо:

Червонi голєндєрськi,

Червонi верзайськi,

Бiлi голєндєрськi і бiлi верзайськi мають звичайно бiльше цукру, та надаються особливо на лєгшi землi.

Сорти **агрєсту** бувають такi:

Червонi: Сiянець Маврєра,

Зєлєнi: Зєлєний великий (Yellow Angel), Найкрашчий Зєлєний (Green Overall), Зєлєний фiлишковий (Green Willow).

Бiлi: Бiла слава (Whitesmith Woodward), Бiлий рясний (Shannon Norley).

Жовтi: Найвчаснiший жовтий (Yellow Lion).

Малини бувають такi, що раз до року родять, і такi, що приносять два рази збiр. Останнi не заслугують на поширення.

Сорти (якi один раз родять):

Вєликi Книвєта,

Фастольфа,

*) Льокальнi сорти, або заакліматизованi шляхотнi.

Мальборо.

В 1929. році польське мiнiстерство хлiборобства подiлило цiлу Польщу на 6 садiвничих районiв. Поробленi там змiни в дотєперiшнiм доборi сортiв вiдноситься до найгiловнiшого рода овочiв то є до яблук. В доборi сортiв на полоси узгiядили ми вжє до певної мiри цєй найновiший подiл для Галичини і Волини. При тiм брали ми пiд увагу лише найкращi і вiдносно найбiльше випробуванi у нас сорти яблук.

ОПИС СОРТiВ ЯБЛУКА

1. **Червона оливка**, походження росiйського. Дозрiває в липнi і серпнi. Овоч середний правильно збудований, гарно рум'яний, столовий і промисловий. Деревосильно ростє, й до того скоро зачинає родити. Защеплений на райськiй пiдкладцi дає добрий куш (низькопенє, або карлове овочеє дерево).

2. **Бiлє прозоре**. Дозрiває в липнi і серпнi. Яблуко балтiйських краiв. Овоч великий заокруглений, жовто-бiлий, дуже шляхотний, столовий і промисловий. Дереворостє сильно, рiвно, дуже родючє. Для карлової форми (т. є кушiв) трєба щепити його на солодцi (на райцi не добре ростє).

3. **Кронсельське**. Дозрiває в серпнi і жовтнi, французького походження, здоровє яблуко. Овоч як вибраний, мало дрiбних, бiло-жовтий з ясними цятками, столовий і промисловий. Дереворостє сильно і рiвно, видержує великi морози, ростє на всiх пiдкладах.

4. **Кардинальське**. Дозрiває жовт.-сiчень, невiдомого походження. Овоч великий ясно-жовтий, з персиканими червоними пасаками, подiбний до графштинка, дуже добрий

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

І. Романюк.

САДІМ ЦИБУЛЮ.

Цибуля є рослиною підсоння континентального. Вимагає до свого розвою багато тепла і світла. Надмірної вохкості не зносить, при чім треба підчеркнути, що лекше зносить посуху, чим надмірну вохкість. Земля під цибулю повинна бути багата в відживні складники, легка пропускальна та зі склоном до полудня. Найвідповідніші землі під управу цибулі — це легкі глинки, намули, що мають легко пропускальну підпочву. Удається також на землях пісковатих, але не занадто сухих. Зимні і тяжкі непропускальні глини під цибулю зовсім ненадаються.

Як вже вгорі зазначено, земля під управу цибулі мусить бути дуже багата в поживу. Ходить про те, щоби цибуля при нашому недостаточному теплі і світлі могла в короткому часі дійти до свого повного розвою. Свіжого обірника цибуля не любить і тому треба управляти цибулю щойно в другому році поугноєнню. А тому що вона вимагає погноєння сильного треба додавати компосту, або добре перегнилого обірника (з розсадників, інспектів) або зі штучних погноїв — потасову сіль, суперфосфат і салітру. Цибуля не багато потребує азоту до свого розвою, але зате багато квасу фосфорового та потасу. Є вона рівнож дуже вражлива на вапно і тому де вапна бракує треба землю конечно завапнювати.

Цибулю управляють ріжно, а то: 1) сіють безпосередно в землю; 2) сіють в розсадниках, інспектах, а відтак пересаджують розсаду; 3) садять димку, т. є цибульки величини лісового горіха.

Якщо мається сіяти цибулю безпосередно в приготовану ріллю, то треба старатися висіяти її на весні, скоро тільки земля спопеліє, т. є від початку місяця березня до половини квітня. На один морг вистарчає 1 кг. доброго насіння. Сіяти треба рядками чито на грядках, чи то на більших просторах у віддалі що 30 см. Як тільки цибуля зійде, треба скоро приступити до полення і мотичення поміж рядками, чи то ручно мотикою, чи машиново планетом, а коли цибуля трохи підросте, треба її зараз прізвати, оставляючи цибулю від цибулі в рядках що 6—10 см. Відтак належить мотичити в рядках і між рядками пораз другий і третій, а місця пусті досаджувати розсадою, виплеканою в

розсадниках. Цибуля, висіяна безпосередно в землю, не буде так рівномірно розставлена як цибуля саджена з розсади чи димки. Буде вона дещо густіша, а тим самим дрібніша, але за це при зборі буде її дещо більше, а через це і збір буде менше-більше такий самий як при садженю розсади. Так засіяна цибуля дозріває в другій половині серпня або з початком вересня. Цей спосіб управи цибулі є найлекший і найдешевший але з успіхом можна його стосувати в теплих околицях нашого Поокуття і Поділля. В інших околицях нашої батьківщини треба плекати розсаду і пересаджувати, бо посіяна безпосередно в ріллю при недостаточнім світлі і теплі не в силі вповні розвинути, а тим-самим збір випадає дещо слабше.

Цибулю на розсаду треба сіяти від другої половини лютого до половини березня в інспектах зимних, бо в теплих інспектах цибуля лихо сходить, тому що не любить надмірного тепла зі споду. Добре є лишити інспект через кільканайцять днів, щоби добре вигрівся і позбувся цього першого надмірного тепла, а опісля доперва сіяти розсаду. В такому разі можна сіяти насіння цибулі ще вчасніше а саме з початком лютого, але тільки ранні відміни цибулі. В розсадниках сіється насіння цибулі не надто густо. На морг потрібно розсади з 1 кг. насіння, хіба що хочемо розсаду висаджувати густіше тоді насіння треба більше. В кожному разі насіння цибулі треба перед засівом піддати пробі кільчення бо часом можна дуже завестися. Найлучше насіння цибулі, це насіння з попереднього року. Дволітне насіння виказує вже значно меншу силу кільчення, а насіння трилітне є вже зовсім безвартісне. По засіві в інспекті треба розсіяти насіння приплескати, а щойно відтак прикрити землею, а найлучше обірником з домішкою піску. Ходить про те, щоби верхня верства при підливанні не творила скорупи, яка утруднює, ба навіть унеможливає кільчення цибулі. Скорупа твориться тимбільше коли до прикриття насіння уживаємо компосту або землі огородової. Найліпшу інспектову землю до прикриття насіння робиться з добре перегнилого обірника з відповідною домішкою піску. Така земля не творить скорупи при підливанні і тільки такої землі належить уживати в інспектах до прикривання насіння. Коли насіння цибулі зійде, в інспекті треба дуже уважати

з підливанням, бо як вже вгорі сказано, вона не зносить надмірної вогкості. Надмірна вогкість спричинює те, що молоденька цибуля жовкне а в кінці і гине. Підливається умірковано і тільки тоді коли верхня верства в розсаднику (інспекті) прісхне. В теплом розсаднику треба уважати щоби верхня верства була стало звогчена, бо інакше насіння лихо сходить. Розсаду цибулі з теплого інспекту можна вже пересаджувати в половині квітня, а зі зимного щойно при кінці квітня. При управі цибулі на більших просторах треба заложити кілька розсадників в різних відступах часу, щоби садження не припало на оден час, а було розложено на довше, бо ходить про робітника, котрий в часі весняних робіт є дорогий. Розсаду цибулі висаджується рядками у віддалі що 30 см., а в самих рядках у віддалі що 10—12 см. При садженню треба уважати на корінці, щоби не були позагинані, а розсаду треба добре обтискати землею. Надривати піря в розсаді непотреба, бо це шкодить. По засадженню первістне піря розсади зжовкне і згине, а щойно по якомусь часі показується молоденьке піря і воно є якраз ознакою, що розсада цибулі принялася. Грядки з засадженою розсадою цибулі треба удержувати в чистому і пухкому стані. Скоро тільки почне показуватися хабаззя, треба сейчас приступати до полення і сапання, бо цибуля є на це дуже а дуже вражлива. В пару тижнів по першому поленню і сапанню треба приступити в друге а відтак і пораз третій до тих самих робіт, а цибуля буде нам за це дуже вдячна.

Т. Панич

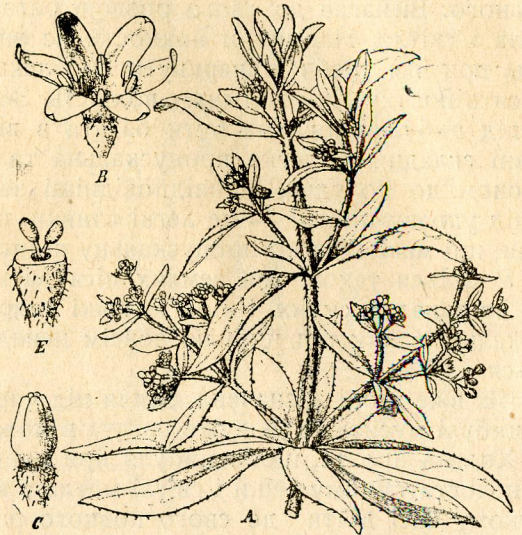
ПЛЕКАЙМО ЛІЧНИЧІ ЗЕЛА

Бріч, Красильник, Марена. (*Rubia tinctorum*). Тривала рости́на, 40—120 см. висока, зглядно довга, що росте дико в південній Європі і Малій Азії, та буває плекана в південній Україні. Має корінь до 1 см. грубий, ріжної довжини, сюди й туди покривлений, ззовні червоно-бурий (кора), внутрі жовто-червоний, в смаку солодково-гіркий, слину закрашує на червоно. Біло чотирикантове, верхом галузисте. Листя вузке, видовжене, остро закінчене, цілокрає, краї листя і канти біла вбрані колючими волосками, загненими взад; воно виступає черговими громадками по 6—8 кругом біла. Цвіти жовтаві, дрібні, 5—6 платкові, появляються грозноватими китичками на вершках галузок, в червні і липні. Овочем (насінням) є м'ясиста, червона, потім чорна, ягода, величини гороху.

Плеканий (для коріння) у нас вимагає

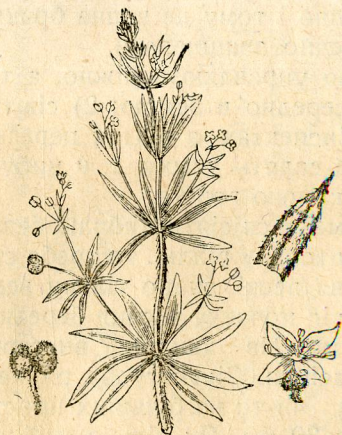
лагідної, пухкої, глибоко зораної землі, за тишного місця і не зносить вогкості. Удається також на добрих піскових землях, навіть в горах, до височини, де видержує вина лоза. За добрий погній і глибоко зорану землю є він дуже вдячний.

Розводити його найпевніше на весні з розсади. Насіння висіане просто на поле не дає певности. До тої цілі оремо добре при-

Брич правдивий

готоване поле до „складу“, у грядки на 2—2.50 м. широкі, що їх кожную повинна відмежовувати на 40 см. широка борозна. В половині місяця травня садимо на них молоді ростинки на 30×10 см., потім кілька разів сапаємо поле. — Трава бріча є добрим зе-

Брич дикий (дівунка)

леним і сухим кормом для рогатої худоби, котрий хоть і впливає на зміну краски молока, то не є для него шкідливий. В краях Західної Європи плекають щораз більше, бо він дає два обильні збори трави в році,

дозріває скоро і добре видержує морози. Для паші можна плекати його на середньо добрій землі, як інші пашні рослини, та розводити з насіння.

Збірка коріння настає звичайно в другому році по другому зборі трави, у вересні. Копаємо рикалем або мотикою, запускаючи їх до 40 см. в землю, або виорюємо плугом, пускаючи його рівнож на 40 см. глибоко. Микати не корисно, бо коріння вривається в землі. Рештки бил відкидаємо, коріння полочемо і сушимо на продуві, по-

тім обов'язково досушуємо у підвисшеному теплі до 40° Ц., бо такого сушення вимагають купуючі.

Видатність коріння з одного гектара виносить 1800—2400 кг., при ціні до 50—80 зол. за 100 кг. Його головним складником є алізарина і пурпурина, тому вживають його також у промислі, до виробу чорнила до писання, кармазинової краски і др.

У нас відмін брича (марени) росте ди-ко кілька, вони є подібні до лікарського, який є значно більший від цих диких.

Инж.-агр. Антін Романенко.

Чого можливо чекати від погноювання штучними погноями під пашні буряки та бараболі?

Пашні буряки та бараболя стали необхідним кормом для молочних корів. Ходить лишень про те, щоби цього корму було достатком в господарстві. А про це має господар думати ще на початку весни. І думає. Однак думки його натрапляють на різного роду перешкоди, непевності.

Перш усього, перешкодою є мала кількість поля. А з малої кількості поля можливо мати більше корму тільки через підвищення врожайності. Але таке збільшення врожайності потягає за собою і вкладу праці — на кращу обрібку ґрунту і вкладу гроша — на закупно тих чи інших погноїв.

Праці наш господар не жалує. Але гірше справа є з грошем. Гроша є так мало, що його витрачається тільки на самі конечні потреби.

А чи погноювання ґрунту під пашні буряки та бараболі є конечною потребою?

Так, конечною, коли хочемо й мусимо мати більше корму для тварин. Однак господар, бодай приблизно, повинен знати чого він може чекати від погноювання.

Краєве Господарське Т-во „Сільський Господар“ вже від довшого часу переводить в краю польові досвіди з різного роду погноями під різні рослини. На підставі вислідів з цих досвідів, бодай приблизно, можливо передбачити чого можливо чекати від погноювання під пашні буряки та бараболі. Отже більша кількість польових досвідів, переведених зі штучними погноями у весняному сезоні 1930 року виказала:

I. Що пашні буряки дали пересічну надвишку врожаю з одного гектара:

- 1) від 312 кг. суперфосфату мінерального 16%, висіяного перед посівом буряків:

на чорноземі . . . 50.0 мерт. сотн.

- 2) від 400 кг. потасової соли 20%, сіяної перед посівом буряків:

на чорноземі . . . 71.5 „ „

- 3) від 225 кг. азотняку гранульованого 23%, висіяно перед посівом буряків:

на чорноземі . . . 82.6 „ „

II. Що бараболя дала пересічну надвишку врожаю з одного гектара:

- 1) від 312 кг. суперфосфату мінерального 16%, висіяного перед садженням бараболі:

а) на чорноземі . . . 10.3 метр. сотн.

б) на глиниватому ґрунті . . 42.6 „ „

- 2) від 400 кг. потасової соли 20%, висіяної перед садженням бараболі:

а) на чорноземі . . . 20.1 „ „

б) на глиниватому ґрунті . . 70.9 „ „

- 3) від 170 кг. азотняку гранульованого 23%, висіяного перед садженням бараболі:

а) на чорноземі . . . 22.7 „ „

б) на глиниватому ґрунті . . 53.0 „ „

Потім у весняному сезоні 1931 року була переведена велика кількість порівнюючих польових досвідів зі штучними азотовими погноями, що були висіяні на полях, погноєних мінеральним суперфосфатом та потасовою сіллю.

Висліди з цих досвідів виказали:

I. Що пашні буряки дали пересічну надвишку врожаю з одного гектара:

- 1) від 112 кг. азотняку меленого наоліеного 22%, висіяного перед посівом буряків і 150 кг. салі-

траку 15,5⁰%, висіяного поверху рослин:

- а) на чорноземі 91.6 метр. сотн.
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 13.6 „ „
- 2) від 300 кг. салітраку 15⁰%, висіяного половину перед посівом буряків, а другу половину поверху рослин:
- а) на чорноземі 86.4 „ „
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 25.5 „ „
- 3) від 300 кг. нітрофосу 15,5⁰%, висіяного половину перед посівом буряків, а другу половину поверху рослин:
- а) на чорноземі 115.6 „ „
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 47.6 „ „

II. Що бараболя дала пересічну надвишку врожаю з одного гектара:

- 1) від 175 кг. азотняку меленого наолієного 22⁰%, висіяно перед садженням бараболі:
- а) на чорноземі 34.5 метр. сотн.
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 25.5 „ „
- в) на піскуватому ґрунті . . . 19.6 „ „
- 2) від 233 кг. салітраку 15,5⁰%, висіяного перед садженням бараболі:
- а) на чорноземі 41.6 „ „
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 22.1 „ „
- в) на піскуватому ґрунті . . . 37.1 „ „
- 3) від 233 кг. нітрофосу 15,5⁰%, висіяного перед садженням бараболі:
- а) на чорноземі 35.3 „ „
- б) на глинкуватому ґрунті . . . 18.7 „ „
- в) на піскуватому ґрунті . . . 21.6 „ „

Припустимо, що й в цьому році буде така сама надвишка врожаю від штучних погноїв.

Ціни, які будуть у березні місяці 1934 р. на штучні погної — є такі:

Назва погною:	Ціна 1 м. с.	Вартість усього погн.	
	зл.	кг.	зл.
Суперфосфат мінеральний 16 ⁰ %	12	312,5	37,50
Потасова сіль 20 ⁰ %	11	400	44,00
Азотняк гранульований 23 ⁰ %	35,42	170	60,21
„ „ „		225	80,00
Азотняк мелен. наолієний 22 ⁰ %	33,00	175	57,75
„ „ „		112,5	37,12
Салітрак 15,5 ⁰ %	27,45	300	82,35
„ „ „		233,3	63,96
„ „ „		150	41,18
Нітрофос 15,5 ⁰ %	27,45	300	82,35
„ „ „		233,3	63,96

Наколи ми вартість погноїв поділимо на надвишку врожаю, яку дає кожний окремий погній, то будемо знати, що нам може

коштувати один метричний сотнар надвишки врожаю пашних буряків чи бараболі.

Отже 1 метр. сотнар пашних буряків буде господарю коштувати:

- 1) на 312,5 кг. суперфосфату мінер. 16⁰%:
- на чорноземі (37,5 : 50) зол. 0,75
- 2) на 400 кг. потасової соли 20⁰%:
- на чорноземлі (44 : 71,5) „ 0,62
- 3) на 225 кг. азотняку гранульованого 23⁰%:
- на чорноземі (80 : 82,6) „ 0,96
- 4) на 112,5 кг. азотняку меленого наолієного 22⁰% + 150 кг. салітраку 15,5⁰%:
- а) на чорноземі (78,30 : 91,6) „ 0,86
- б) на глинкуватому ґрунті (78,30 : 13,6) . . . „ 5,76
- 5) на 300 кг. салітраку 15,5⁰%:
- а) на чорноземі (82,35 : 86,4) „ 0,95
- б) на глинкуватому ґрунті (82,35 : 66,7) . . . „ 1,23
- 6) на 300 кг. нітрофосу 15,5⁰%:
- а) на чорноземі (82,35 : 115,6) „ 0,71
- б) на глинкуватому ґрунті (82,35 : 47,6) . . „ 1,73

А 1 метр. сотнар бараболі буде господарю коштувати:

- 1) на 312,5 кг. суперф. мінер. 16⁰%:
- а) на чорноземі (37,5 : 10,3) зол. 3,64
- б) на глинкуватому ґрунті (37,5 : 42,6) . . „ 0,89
- 2) на 400 кг. потасової соли 20⁰%:
- а) на чорноземі (44 : 20,1) „ 2,20
- б) на глинкуватому ґрунті (44 : 70,9) . . . „ 0,62
- 3) на 170 кг. азотняку гранульов. 23⁰%:
- а) на чорноземі (60,21 : 22,7) „ 2,21
- б) на глинкуватому ґрунті (60,21 : 53) . . . „ 1,14
- 4) на 175 кг. азотняку мелен. наолієного 22⁰%:
- а) на чорноземі (57,75 : 34,5) „ 1,66
- б) на глинкуватому ґрунті (57,75 : 25,5) . . „ 2,25
- в) на піскуватому ґрунті (57,75 : 19,6) . . . 2,93
- 5) на 233 кг. салітраку 15,5⁰%:
- а) на чорноземі (63,96 : 41,6) „ 1,54
- б) на глинкуватому ґрунті (63,96 : 22,1) . . „ 2,90
- в) на піскуватому ґрунті (63,96 : 37,1) . . „ 1,72
- 6) на 233 кг. нітрофосу 15,5⁰%:
- а) на чорноземі (63,96 : 35,3) „ 1,81
- б) на глинкуватому ґрунті (63,96 : 18,7) . . „ 3,42
- в) на піскуватому ґрунті (63,96 : 21,6) . . „ 2,96

Таким чином, цілим рядом підрахунків, дійшли ми до того, що нам може коштувати 1 метр. сотнар надвишки врожаю пашних буряків чи бараболі.

Порівнюючи цю, вираховану собівартість з ціною яка є чи з тією, яка буде — господар, бодай приблизно, може передбачати — чого можливо чекати від погноювання штучними погноями під пашні буряки та бараболі.

УВАГА. Цим повідомляємо, що на складі маємо календар „Сільський Господар“ лише такі річники: р. 1930, 1931, 1933. Ціна 0,50 зол. кошти пересилки. (50 сот.).

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 15. Коли перший раз обрискувати дерева і чим?

Перший раз обрискувати дерева на 3—4 тижні перед пуканням бруньок, тоді саме шкідники починають вилуплюватися і оживати. Кропити деревним карболінеумом, розведеним на 3 до 10% у воді.

Ч. 16. Чим годувати в зимі кріликів?

Найкраще морквою сировою. За морквою йде бруква, а вкінці буряк. Памятайте, що найголовніше кріликам треба давати їжу все в один час так, щоб він і не був заголодний або не стравив їжі, бо це шкодить його здоров'ю.

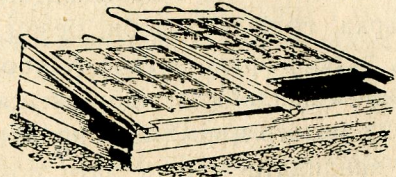
Ч. 17. Як виплекати ранню бараболу?

Підберіть ранній сорт „американку“; в місяць перед садженням цю бараболу накілчить у хаті. Покладіть бараболі до мілких скринок з землею, так щоб на пів бараболі було в землі. Скринки кладіть на теплого місці. Як бараболі покільчать їх висадіть легенько на город в тихе доснячне місце. Старайтеся не поломати кільців. Коли ґрунт є зимний, то під кожний кущ бараболь насипте свіжого кінського гною.

Ч. 18. Як і коли закладати парники?

Яму на розсадник копають з осені — 120 см. ширини, 60 глибини і довгу як треба. Місце вибирають доснячне, добре як по-

хиле на південь. Під кінець лютого і в березні в яму вклядуть деревляну раму, збиту на рогах до кілків. Передня стіна рами (до сонця) є нища — задня вища. В яму насипають аж по нижній край рами теплий кін-

ський тній. Гній з легка притопчують а зверху натрушують тонку верству землі. Раму закривають вікнами і матами. Зі зовні теж обсіплюють раму гноем. По 3—4 днях ще гній втолюють і досипають доброї землі (15—20 см.). За 2—3 дні висівають насіння в рядочки і притрушують компостовою землею.

Ч. 19. Де купити сіль для худоби?

Жадайте щоб ваша сільська кооператива придбала цю сіль до продажу. Тепер є розпорядження мініст., що сіль цю можуть продавати всі, лише про це повідомити свій скарбовий уряд. При повідомленні треба покликатися на розпорядок міністерства: Дневн. Законів 102. § 795. 17. XII. 1933 р. Ціна солі 100 кг. — 5.50 зол.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

САДІВНИЧО-ОГОРОДНИЧИЙ І ПАСІЧНИЧИЙ КУРС

В господарсько-садівничій Школі Т-ва „Просвіта“ в Милованню відбудеться в часі від 15 квітня до 15 липня 1934 р. садівничо-огородничий і пасічний курс.

На курсі будуть вчити фахівці, які працюють в Школі, та окремо для тої цілі заангажовані прелегенти.

Практична наука буде відбуватися в шкільному огороді, саді, шкільках овочевих деревець та пасіці.

На курс приймається мужчин у віці 15 до 24 літ, що покінчили найменше народню школу За науку і цілковите удержання в інтернаті платять ученики 130 зол. за цілий

курс, а саме 50 зол. при зголошенню, а 80 зол. з початком другого місяця курсу.

До зголошення на курс треба долучити:

1. Шкільне свідоцтво.

2. Посвідку родичів, потверджену громадським урядом, якою родичі зобов'язуються виплатити належну оплату.

3. Вислати переказом 50 зол., як першу рату за курс.

При жаданню інформацій належить долучити 90 сотиків в почтових значках на кошти переписки.

Зголошення слати найдалше до кінця лютого 1034 р.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта“.

ПРАКТИЧНІ КУРСИ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ В ЯНЧИНІ.

II. рік науки.

Дня 1 березня с. р. починається друга черга „Практичних господарських курсів“ в Курси триватимуть від 1 березня до 31 грудня 1934 р.,

В програмі науки є всі ділянки господарського знання: — садівництво, городництво, пасічництво та шовківництво, рілля господарка, годівля худоби, безріг, дробу та риб, ветеринарія — та с.-г. кооперація.

Прийом кандидатів відбувається від тепер до 25 лютого ц. р. Умови прийняття є такі: а) кандидати мусять мати покінчений 18 рік життя; б) мусять мати середньошкільну освіту (найменше 6 клас гімназій або рівновартної школи). Виїмково приймається **спосібних кандидатів** з нижчою освітою; в) мають внести подання з такими посвідками: шкільне свідоцтво, метрика, згода батьків платити за удержання та опис життя.

Зголошення на курс посилати прямо на адресу: Управа практичних Курсів „Сільського Господаря“ — Янчин — пошта в місті.

Оплата за науку є 20.— зол. місячно. В разі зголошення більшої кількості кандидатів вона буде відповідно зменшена.

Удержання (помешкання і харч) коштує ок. 30.— зол. місячно.

Точніші інформації висилає на бажання Управа курсів.

Ріж не

ДОПОВНЕННЯ РАДИ ЛЬВІВСЬКОЇ ХЛІБОРОБСЬКОЇ ПАЛАТИ ПРЕДСТАВНИКАМИ ХЛІБОРОБСЬКИХ УСТАНОВ

Ми вже подавали давніше в „Сільському Господарі“ про те, що має робити Львівська Хліборобська Палата та про те, що її завданням є виконувати нагляд над усіма тими працями, що їх роблять хліборобські установи, між ними також „Сільський Господар“.

Хліборобською Палатою завідує Рада, яка складається з 64 радників, з чого 34 є вибраних з виборчих округів а 34-ох вибирають хліборобські організації. Радників з виборчих округів вибрано у виборах дня 10. вересня 1933 р. Право вибору мали тільки члени Виділів Повітових, тому радників,

що заступають „Сільський Господар“ вийшло небагато. З наших вибрано таких радників: 1) **Мирона Луцького**, голову Філії „Сільського Господаря“ в Перемишлянах, 2) **Івана Шепаровича**, члена Ради Філії „Сіл. Господаря“ в Станиславові, 3) інж. **Тарантюка**, голову Філії „Сіл. Господаря“ в Городенхліборобській установі, які до цього покличе мініці, 4) дир. **Іллю Яворського**, дир. „Нар. Дому“ в Бориславі, 5) сел. **Гната Кухтина**, голову Кружка „Сіл. Господаря“ в Переволоці (пов. Бучач) і 6) проф. **Чайковського**, голову Філії „Сіл. Господаря“ в Тербовлі. Крім того вибрано ненашими голосами кількох „русинів“, досі з праці в ділянці господарських організацій нам незнаних.

Крім того дальших 34 радників вибирають стер хліборобства. З наших установ покликані є до вибору радників тільки Ревізійний Союз Українських Кооператив та „Сільський Господар“. Р. С. У. К. має право вибрати одного радника на 3 роки а „Сільський Господар“ 4-ох, з того 2-ох на 6 літ а 2-ох на 3 роки. Радників вибирає Рада кожного товариства.

Рада РСУК вибрала дня 30. січня ц. р. радником до Хліб. Палати від РСУК на 3 роки посла **Остапа Луцького**, а дня 31. січня ц. р. вибрала Головна Рада „Сільського Господаря“ на радників до Хліборобської Палати від цієї установи: 1) сен. інж. **Юліана Павликовського** (на 6 літ), 2) інж. др. **Євгена Храпливого** (на 6 літ), 3) інж. **Андрія Палія** (на 3 роки) і 4) інж. **Миколу Творидла** (на 3 роки). Треба пояснити, що радниками могли бути вибрані тільки власники землі, або її сталі ужитковці, або люди, що мають високу освіту, або фахову хліборобську, принайменше середню.

Вже в недовгому часі зійдеться Рада Хліборобської Палати у Львові і почне свою працю. Але вже тепер перевірює Хліборобська Палата працю поодиноких хліборобських товариств в краю, а то на те щоби мати погляд, як виглядає їх діяльність.

З утворенням Хліборобської Палати треба нам взятися до ще більшої праці над скріпленням організації „Сільського Господаря“ бо яка буде ця робота то і так будемо могли домагатися, щоби нас де треба признавали та шинували. Тільки на основі нашої праці будуть могли наші радники вимагати належного трактування нашого „Сільського Господаря“ на рівні з іншими хліборобськими установами.

КОРОВА ДОІТЬСЯ ДОБРЕ.

Контрольор молочности обїздив свій район і питає одної господині: А як же ваша коровка, доїться? — Та добре, паночку 12 літрів денно. Собі лишаємо 3 літри, а продаємо 14 літрів.

—О—

Він: „Скажи мені хоч одно слівце, а ущасливиш мене на віки“.

Вона: „Дурень“!

3 чужої преси

Як можна переховати крайні картоплі. Рільничий тижневик, що виходить у Вільні подає таку пораду: Тому, що в цьому році є неврожай бараболі, а на весні треба мати насіння, то він радить насінєву бараболю краяти і половину її споживати а другу садити. Картопля має низ і верх — верх з очками до кільчення а спід є більше гладкий без очок. Отож цей спід гладкий радиться відрізати і споживати а верх залишати до садження. Щоб покрані куски не гнили, їх треба переховати в зимноватій пивниці чи ямі а рану посипати або помачати в товчений вуголь деревляний, цей береже бараболю від гниття аж до садження.

Конкурс (змагання) на кращу луку. На Виленчині вже пару літ влаштували конкурс за ведення лучного господарства. Кожний конкурсант має взяти два рівних діли: луку природню і заложити штучну. Хто краще виплекає на них траву, дістане нагороду. Комісія, що цим займається, приготує підручник конкурсів лук. — (Тижоднік рольнічи). — Як би то придались і у нас подібні конкурси. Може котрий з наших кружків С. Г. візьметься за це добре і корисне діло.

Присилайте передплату!

Ліцитація ґрунтів.

Незабаром виставлять на ліцитацію ґрунта в Заліщищині. А саме:

с. Літач, п. Язловець, маєток п. Краснопольського (повіт Залішки) 80 моргів луґів, 11 моргів винниці, 48 мор. морелевий сад.

с. Малі Залішки, п. Язловець, пов. Бучач, маєток п. Каритовського — 300 моргів.

ПЕРЕСТОРОГА. По містах і селах з весною багато гандлярів продають різні щепи — деревець невідомого сорту і походження. Довідуємось, що ці гандлярі йдуть до шкілок овочевих дерев і випрошують там за півдармо деревця, що мають йти як хорі на рака, та на коріневу бактерію до спалення. Цих хороб на цих деревцях покищо не видно, але вони в деревині вже є, це шкідка взнає по зовнішніх прикметах на деревині і корінню і ці деревця нищать. Несовісні шкідки всеж таки ці браки продають перекупцям а ті напихають це за дешевку селянам. Не лакомтеся на дешевку і не купуйте у переходнів, бо дерево це неоднорічна рослина, яку за літо можна замінити іншою. Дерево починає родити за 5—7 літ, а що буде як тоді виявиться, що воно хоре?

Господарі і агрономи!

У своїй праці не забувайте, що найкращий вислід у зборі та найліпший економічний ефект дають серед сучасної господарської кризи тільки

**Калуські і Стебницькі Потасові
солі, Сильвін, Калімаґ й Каїніт**

Бюро продажі:

„ТЕСП“ у Львові, пл. Смольки 5.

Купуйте потасові солі та каїніт у консиґнаційних складах Повітових Союзів через „ЦЕНТРОСОЮЗ“ — ЛЬВІВ.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці.

ПАСТИ НАД

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЩЕПИ

пенні і півпенні, великі з ідеальними коронами, добірні сорти яблук, груш, черешень, слив, придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ У ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді приїхати оглянути.

Головний цінник на 1934 р.

вже вийшов — висилка безплатна

ЕМІЛЬ ФРЕЕГЕ

Гурт. склад насінь

Краків, Любіч 35|38.

L W Ó W Czarnieckiego 24.

Biblioteka Nauk. T-wa in-
господарська торгівля

інж. Б. Поповича

Львів, вул. Руська ч. 20

продає на наступний сезон

НАСІННЯ

городовини, рослин пашних, господарських і цвітів першої якості.

Підтримайте свою фірму. Жадайте цінників.

Окружна аптика

МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО

Львів, Ринок, тел. 16-21.

(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Має стало на складі всі ліки і специфіки.

Насадові яйця

курей

Білих легорнів

добрих несучок

Ціна 30 гр. 1 штука. Гарантоване опаккування (кошик) 1 зол. Пересилка покупця. На завдаток прошу 1/3 вартости.

Інж. О. БУЧИНСЬКА Львів - Ялівець 166.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Загальні Збори Т-ва «Сільський Господар»
дня 29. III.

Інж. А. Романенко: Балинці, Бучачки, Тро-
фанівка.

Микола Галушка: За розумне ведення
нашого господарства.

Інж. А. Адамчук: Найпильніша весняна
праця на ріллі.

Інж. А. Романенко: Що то є праця в сіль-
ському господарстві?

В. Королів: Про різні звички у коней.

І. Пелехатий: Зробіть собі добре рало.

Садівництво і городництво:

М. Панаший: Мусимо і в нас завести оприс-
кування дерев.

Т. Панич: Збирайте гриби сморжі.

Інж. М. Каплистий: Порівняння впливу по-
тасових солей на рослини.

Запитання і відповіді (20—24).

Інж. Андрій Корнелля посмертна згадка.

СУПЕРФОСФАТ

Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат

що має в собі 16%, 17% або 18% фосфорового квасу, який розпускається в воді, є від кількадесять років випробованим і найпожиточнішим фосфоровим погноєм, який спеціально надається під ярові посіви.

найвидатніше підносить врожаї збіж, окопових, конюшин, трав і городовини.

дуже сприяє розвою буряків, бо підносить в них кількість цукру.

збільшує тугість (міцність) соломи й тим запобігає виляганню збіжжа.

робить рослини сильнішими й відпорнішими, охороняючи їх перед шкідниками й хворобами.

підносить гатункову вагу зерна та корисно впливає на його виповнення.

прискорює дозрівання та дає добрі й вчасні врожаї, що добре переховуються.

зужитий в кількості 200—400 кг. на гектар, добре впливає на ділання інших мінеральних погноїв, уможливллюючи їх доцільне використання.

Тільки в мішках заплombованих зі знаком охоронним

SUPER

SUPER

дає гваранцію, що-до кількості фосфорового квасу, який розпускається в воді.

СУПЕРФОСФАТ

під ярові посіви можна набувати
у всіх Організаціях і Фірмах Рільничо-Торговельних та в Складах Штучних Погноїв.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ,
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.

В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв

Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:

Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.

половина сторінки . . . 120.— „

чверть „ . . . 65.— „

одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.

За оголошення в тексті 30% „

Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на нашеkonto в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

Звичайні Загальні Збори

Краєвого Господ. Т-ва „Сільський Господар“ у Львові

відбудуться дня 29-го березня 1934 р. в годині 10-ій рано в салі
Т-ва „Бесіда“ у Львові, вул. Рутовського ч. 22.

П О Р Я Д О К Н А Р А Д :

- 1) Верифікація протоколу Загальних Зборів з дня 29. березня 1933 року.
- 2) Звідомлення з діяльності за 1933 рік.
- 3) Замкнення рахунків і білянс за 1933 р., звідомлення Контрольної Комісії з провірки діяльності, замкнення рахунків і білянсу та уділення абсолюторії Головній Раді і Дирекції.
- 4) Плян праці та проєкт бюджету на 1934 рік.
- 5) Вибір 6-ох членів Головної Ради і 2-ох заступників на місце уступаючих (§ 21. статуту).
- 6) Вибір 3-ох членів і 2-ох заступників Контрольної Комісії (§ 17. статуту).
- 7) Внески і запити (§ 16, уст. 2. статуту).

По думці § 14. статуту і правильника, ухваленого на Загальних Зборах 20. грудня 1929, в Загальних Зборах беруть участь із рішачим голосом:

- а) По двох делегатів кожної Філії »Сільського Господаря«;
- б) По одному делегатові від кожного Кружка »Сільського Господаря«;
- в) По одному делегатові від кожних об'єднаних в П. С. К. 10 кооператив;
- г) По одному делегатові від Районових Молочарень; всі, коли вплатили вкладку до централі »Сільського Господаря«;

г) Делегати центральних установ, а саме: Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Центросоюзу, Центробанку, Маслосоюзу, Народної Торговлі, Просвіти, Союзу Українок.

Ад а) і б) і г) Делегати мусять мати писемну повновласть від даної установи та бути з району ділання даної установи.

Ад в) Делегати мусять мати писемну повновласть, стверджену Повітовим Союзом Кооператив, в яким вони об'єднані та бути з району відносного П. С. К.

Повновластей кумулювати не можна, отже один делегат має один голос.

Участь з дорадчим голосом мають всі члени Товариства, які викажуться членською виказкою від Кружка »С. Г.« або ствердженням Головного Бюра про вплату членської вкладки за біжучий рік.

—о—

I. Просимо зголосити найdaleше до дня 25. березня (марта) ц. р.:

1) Хто є умандатованим представником Філії чи Кружка »Сільського Господаря« на Загальні Збори;

2) Повітові Союзи Кооператив, або по десять кооператив разом зголосять хто є їх представником на Загальні Збори »С. Г.«;

3) Районові Молочарні зголосять теж, хто є їх делегатом на Загальні Збори »С. Г.«. Потребуємо цього до провірення вплачених вкладок та виконання постанов статуту.

II. Просимо Кружки і Філії, щоби ще перед Заг. Зборами ввели по 15.— зол. вкладки за 1933 рік, бо тільки тоді матимуть право рішального голосу.

III. Просимо всі ПСК. влатити від себе вкладку до »С. Г.« за 1933 рік та доглянути, щоби кооперативи влатили по 10.— зол. за 1933 рік і щоби цим набули право рішального голосу на Заг. Зборах.

У Львові 1. березня (марта) 1934.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВ-А »СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР«:

О. ТИТ ВОЙНАРОВСЬКИЙ, вр.
голова.

ІНЖ. АНДРІЙ ПАЛІЙ, вр.
секретар Ради.

Інж.-агр. Антін Романенко.

Балинці — Бучачки — Трофанівка

Перший раз довелося мені бути в цих трьох селах у році 1930. Це було в літі, коли наші українські села мають найбільш мальовничо-чарівний вигляд. Балинці-Бучачки-Трофанівка також виглядали тоді чарівно й велично. Всі ці три села так є скупчені, що роблять вражіння ніби це одно велике село з центром, який міститься в Балинцях. Там, на однесму з горбочків міститься кооператива, оліярня й Районна Молочарня. Таке скупчення робило приємне вражіння. Там завше є рух, життя.

Тоді вже довідався я, що повітовий агроном, разом зі свідомішими місцевими громадянами задумують піднятися великої, непочатої в нас праці, а саме заведення **контролі молочности**.

З того часу минуло три з половиною роки. Багато вже писалося про контроль молочности в Балинцях, тому про це знову писати не потрібно й зайво. Але не можу я не поділитися тим безпосереднім вражінням,

яке я мав підчас свого побуту в цих трьох селах дня 6-го лютого 1934 року.

Не багато мав я часу, бо всього пів дня, але за цих кілька годин оглянув 19 господарств, в яких ведеться контроль молочности, а саме 14 в Балинцях, 2 в Бучачках і 3 в Трофанівці.

Відвідини мої були несподіваними, отже про якесь приготування до огляду цих господарств і мови не могло бути. Словом, я ці господарства оглядав в такому стані, в якому вони завше перебувають.

Перш за все вражає привітлива зустріч відвідувачів господарем і господинею. Вони радо все показують і пояснюють. В їх словах відчувається втіха й гордість з того, що вони мають і можуть показати.

І мають чим гордитися і мають що показувати. Більшість хлівів перероблені так, що мають добре й світле приміщення для молочних корів. Годівля провадиться по нормах, які укладаються контрольорами.

Скажу правду, що бачучи все це, я думав, що я не в нашому, українському селі, а десь там, далеко в Чехах, на Мораві. Так змінились Балинці за цих три з половиною роки. В одному господарстві довелось застати господиню й господаря, як вони мили й чесали свою корову. Очевидно, що там усі господарі дуже старанно доглядають своїх тварин, бо всі корови є чистенькі й мають добрий вигляд.

Молочність оглянутих корів виносила від 2200 до 6000 літрів молока на рік. Корову, яка дає 6000 літрів молока річно, має господар з Балинець п. Матій Михайлюк.

В цих селах вже досить є доброго молодняка. А телятка як добре виглядають — просто любо подивитись. Все це від двох бугаїв: „Дарвина“ й „Ліберала“, які утримуються — перший у господаря Степана Пернеровського, а другий у господаря Миколи Гушова.

Коли я запитав одну господиню, чи не мають вони багато роботи при годівлі по нормах, вона мені відповіла, що майже всю роботу з відважуванням і приготуванням кормів роблять залюбки діти, коли поприходять зі школи. Доходить до того, що діти так є точними що-до приготування корму по нормах, що навіть 10 дека буряка відрі-

зують, щоби не дати більше, як прилисано нормами.

Приємно було слухати від батьків про таке замишування дітей до господарки, до праці своїх батьків. Напевно з таких дітей будуть хліські добрі поступові та свідомі господарі.

На той час в Балинецькому районі було в контролі 430 корів. Обслуговують цей район чотири контролери. Районова молочно-чарня в зимові місяці виробляє 6000 кілограмів масла на місяць. Через цілу зиму відбувається там то один то другий курс. В розмові довідався я, що серед тамошніх свідоміших громадян є думка робити щось з плеканням курей. Треба думати, що Балинці й в плеканні курей дадуть для краю те, що дали в контролі молочности.

На закінчення хочу звернутися до всіх тих, що ще мають сумніви в потреби й користі контролі молочности — не пошкодувати хвилинок часу й трохи гроша й поїхати до Балинець. Все, що там побачать — напевно розвіє всі сумніви та дасть запал до праці.

Їхати до Балинець залізницею треба до станції Гвіздець, що є другою станцією за Коломиєю на залізниці Коломия-Городенка. А там три кілометри від залізничного двірця й Балинці.

Микола Галушка.

За розумне ведення нашого господарства

Невідрадли матеріальні обставини, в яких знайшлась наша суспільність в останніх роках, застановляє неодного з нас призадуматись над цим явищем, та знайти вихід з цього положення. Маючи на увазі українське селянство, яке є власником варстату праці — землі, — хотівби тут декількома словами присвятити увагу сільському господарству. Селянське господарство складається з декількох поодиноких галузей. Селянин веде своє господарство для того, щоби удержати себе й рідню при житті, щоби забезпечити собі кусок хліба на цьому дочасному світі. Тому селянин повинен вести своє господарство так, щоби воно приносило зиск, — безпеку на той час, коли він вже несила буде працювати. Тому то ведення господарства в сьогоднішніх часах вимагає точних розрахунків, бо це є одною запорукою забезпечити своє життя в будучности. Тут хочу згадати в декількох словах про раціональну годівлю домашніх тварин, хоч вправді на цю тему написалось в останніх часах багато статей, то всеж таки наш се-

лянин до цієї справи підходить з недовірям, мовляв: „Пани пишуть на це, аби дешевше могли в нас закуповувати наш продукт“. Що ця думка не має найменшої підстави, на це не треба двох слів. Бож в першій мірі селянин є паном свого продукту й може розпоряджатись ним довільно. Ведення раціональної господарки полягає в тому, що власник господарства обчислює стисло видаєність поодиноких господарських галузей, себто свій вклад в ці галузі, та вартість одержаних продуктів. Коли ці продукти перевищують вклад, це є доказ, що ця галузь оплачується, противно — маємо страти. На цім полягає годівля молочної худоби; ужиткову вартість обчислюємо на підставі цін молока; годівля безріг — на підставі приросту мяса й сала; дробу — на підставі кількості яєць. Очевидна річ, що вложеному вкладові треба надати ціну, під котрим розуміємо грошейний вклад в інвентар, пашу й працю, з другої сторони вартість одержаного продукту в грошах. Маючи вже таке обчислення, слід застановитися, чи не вдалосьби шляхом збіль-

шення кормової норми побільшити зріт продукту, й у цьому напрямі слід поступати аж до границі видайности; та коли шляхом досвіду дійшлося до цієї границі, треба удержати на цій висоті кормову норму, котру хоч протягом місяця треба провірювати, щоби мати контроль над видайністю. Наше селянство повинно вже раз зрозуміти, що лише збувається надвишки продуктів, непо-рушуючи запасів прохарчування, бо це опі-

сля немилосердно мститься на ньому та його поколінню. Погляньте ви на обличчя своїх дітей, погляньте на доріст, та застановіться над своїм здоров'ям, а тоді зрозумієте для чого потрібна видайність продукції ваших тварин. Здорова людина здібна до праці, інакше думає і господарює, щоб вирватися з біди; голодна, хила — не дасть собі ради й пропаде.

Инж. Андрій Адамчук.

Найпильніша весняна робота на ріллі

Зближається весна! Сонце з кожним днем довше ogrіває землю, сніг топиться, а з під нього тут то там виглядає чорними очима рілля, гейби усміхалася й говорила до рільника: зближаються весняні роботи на ріллі, готуйся до праці.

Господареві треба заздалегідь приготувати всі знаряди, щоби, як тільки буде можна, виїхати в поле та виконати потрібні роботи на ріллі в час і добре.

Вже тепер господар мусить уложити собі плян праці на весні, мусить подумати, де треба орати, як орати й взагалі, як управляти ріллю, щоби на ній добре вродилося й видала гарний врожай та рослина, яку господар сіє. Господар мусить знати вже тепер, які роботи є найбільш потрібні, наглі й які мусить виконати насамперед.

Господарі, які працю занедбали, не ви-орали, чи радше не справили ріллі в осені, мусять тепер її орати. Коли? Перший слу-чай, це тоді, як земля не вироблена, має на собі багато великої груді, або навіть в гір-ших випадках — цілі скиби держаться. Ора-ти треба плитко, мілко, щоби не висушити грубших верств землі, бо тоді грозить небез-пека, що рослині забракне вогкості. Плитка оранка скоріше зсідається, а тепер нема часу чекати довше, щоби глибока оранка зсілася. Другий случай, коли треба на весну орати, це тоді, як земля захопчена, коли борона ані культиватор не можуть вирвати бур'янів. Плитка весняна оранка хопту прикриє і вона частинно згине, а як вийде на верх, то піз-ніше. Яре збіже за цей час підросте й при-глушить бур'яни.

Правду сказати, весняна оранка ніколи не є добра й добрий господар всю оранку мусить покінчити осінню. Тоді для нього ли-шається на весну, як тільки земля підсохне (як не чіпається ніг, а чоловік не стрягне на ріллі вище кісток) — як найскоріше зруши-ти землю. Робиться це при допоміж борони, волоки чи культиватора.

На що ми зрушуємо землю? Робимо це для того, щоби зрушити верхню верству ріллі, відірвати її від глибших верств, пере-рвати дрібненькі рурочки, якими вода під-ходить з глибини й в той спосіб спинити випаровування вогкості з ріллі. Вогкість потрібна рослині до скільчення зерна, а даль-ше до побирання кормів з землі й для зро-сту.

Плитке, мілке зрушення землі спричи-нює скоріше висихання тої верхньої верстви, однак воно охороняє випаровування вогко-сті з глибших верств, а тим самим верхня верства скоріше ogrівається і в ній зійдуть бур'яни. При дальшій управі ми ті бур'яни знищимо та позбудемося одного з найбіль-ших ворогів управних рослин. — Також у тій верхній верстві, яка скоріше обсихає й ogrівається, розвинуться дрібнотвори, невидимі, користні помічники рільника.

Одні й другі господарі, — ті, що спра-вили землю в осені, й ті, що це занедбали — повинні й мусять вчасно на весні заскоро-дити, зрушити всі незасіяні кусники поля. Це найбільш важна й пильна робота, а її ціл-лю є, як вище сказано, збереження вогкості й боротьба з бур'янами.

Треба зрушити плитко землю призна-чену під овес чи ячмінь, гречку чи бараболі, не дивлячись, що сіяти чи садити будемо скоріше чи пізніше.

СИНДИКАТ ЗБІЖЕВИЙ

кооператива рільничо-торговельна

Львів, вул. Коперника 20 (бюра)

Склади: 1. вул. Коперника 20 (партер)

2. вул. Жовківська 127

3. Тор Селедцевий 17 (Двірець)

Відділи: Тернопіль - Чортків - Товсте.

поруває: всякі насіння, штучні погної, мішанку на-возову під квіти, хемічні препарати до поборювання шкідників в садах і городях.

Інж.-агр. А. Романенко.

Що то є праця в сільському господарстві?

Щодня, через цілу весну, літо, осінь і зиму ми бачимо, як невтомні працівники ниви — селяне, від рання до вечора, виконують в полі, на луках, в городі, в садку біля обійстя то одну то другу роботу. Виконують — як уміють. А мають що вродить. І так, з року в рік, цілими віками. А суспільство дивиться на все це й думає, що праця в сільському господарстві найпростіша та найлегша до виконання; що вона не вимагає ані великого знання, ані великих здібностей, без яких годі працювати в інших фахах людської праці.

Чи дійсно воно так є? Чи справді праця в сільському господарстві є вже так проста й не складна, що не потребує ані особливого знання, ані здібностей? Чи дійсно кожний може добре повести господарку на селі?

Головним варстатом праці селян є верхня верства землі, яку звуть ґрунтом. В цій верхній верстві землі й над нею — скупчене все життя природи. Розвиток всього живого є тісно пов'язаний з ґрунтом та тими умовами, які ґрунт посідає. Звичайно що добрі умови сприяють розвитку, а злі обмежують або зовсім спинюють його.

Для доброго розвою зелених рослин, про які в першу чергу мусить ходити кожному господарю — ґрунт повинен посідати як найкращі умови.

В першу чергу ґрунт повинен мати добру горошкувату будову (таку, як має кертична земля), бо тільки така будова дає вільний доступ воздуху до ґрунту та найкраще приймає і зберігає потрібну для рослин вогкість.

Потім ґрунт повинен мати відповідну кількість і якість відживних річєвин — корму для рослин.

Чи багато сільські господарі мають до своєї розпорядимости ґрунтів з доброю горошкуватою будовою? Безумовно мало.

Сільські господарі посідають більше тяжких глинок, які в мокре літо — липкі й грузькі, а в сухе — тверді як цегла. До таких ґрунтів мало коли воздух має доступ.

Зле в них і з вогкістю: в більшости вони або занадто мокрі, або занадто сухі.

В посіданню сільських господарів є досить і пісків, що купи не тримаються; на них то треба господарювати та дбати про їх добру будову. Правда воздух до піскових ґрунтів має добрий доступ, але за те пожива в них не затримується, а проходить мов вода через решето. Не тримається в них і вогкість.

Праця на таких ґрунтах не є так простою і легкою, як здається. Щоби тяжку глину і пісок привести до доброї будови — треба не аби якого знання й досвіду. Не легкою є справа і з погноюванням таких ґрунтів.

Та й наші найкращі ґрунти — чорнозем — вони також в більшости не мають доброї горошкуватої будови.

Тепер що до рослин. Що тільки на полі і в городі не росте? Все що тільки посіє чи посадить господар чи господиня. Але як? А скільки на полях і городах росте такого, чого ані господар ані господиня не сіяли ані не садили. Часом від тих непрощених гостей — бурянів (хопти) не видно навіть що посіяно чи посаджено.

Чому воно так буває? Та дуже просто. Той ґрунт є в такому стані, що там умови для розвитку бурянів далеко кращі, чим для культурних рослин.

Для того, щоби на полі чи городі росло тільки те, що господар хоче, — господар повинен створити такі умови, які були б найкорисніші для культурної рослини, й як найгірші для бурянів, що завше товаришують культурній рослині. Але щоб їх створити — треба знати як сіється чи садиться культурні рослини. Сіяння чи садження культурних рослин навмання — приносить мало користи, за те завдає потім досить праці, яка витрачається на полення бурянів.

А самі культурні рослини! Хиба не доводилось кожному бачити, як на одному полі росте дуже гарне збіжжа або окопові рослини, а тутже рядом, на другому полі, тільки через межу, — теж саме збіжжа чи

окопові рослини мають прямо жалюгідний вигляд.

Які причини цьому?

Та причини можуть бути різні. Може бути, що ґрунт зле управлений, непогноєний, або погноєний зле, не так як треба. Може бути що господар не впору посіяв: за рано чи запізно, в мокру чи суху погоду. Може бути, що засіяно не тим сортом.

На що це все вказує? Це вказує на те, що управа культурних рослин не є так легкою. Що для цього потрібне глибоке і всебічне знання вимог кожної окремої рослини (жита, пшениці, вівса, ячменю, гречки, гороху, буряків і т. д.) навіть окремого сорту кожної рослини що до ґрунту, управи ріллі, погноєння та часу висіву.

А цих сортів є тисячі. І кожний з них має свої окремі властивості, свої вимоги.

Тепер скажемо, що господар як умів, так управив ґрунт, посіяв чи посадив рослини й відповідно до свого вміння та праці — одержав — зібрав урожай. На цьому ж не кінець. Господар повинен сам вирішити, що він має з тим усім зробити у власному господарстві, а що продати.

Добре продати не так легко. А ще куди складнішою є справа годівлі домашніх тварин. Господар повинен добре розуміти та ясно здавати собі справу з того, коли, що і в якій кількості можна і треба давати тій чи іншій тварині. Бо від годівлі як, чим і коли попало — мало буде користи тваринам і самому господарю.

Ще про одне собі пригадаймо. Це про те, де і в яких умовах відбувається праця сільських господарів.

Ми бачимо і знаємо, що майже вся праця в сільському господарстві є тісно пов'язана зі соняшними проміннями, ґрунтом, воздухом, водою то-що. Отже ніде інде ця праця не може відбуватися як тільки під відкритим небом. Це що до місця. А тепер що до умов. Кому з нас не відомі примхи природи, що іноді доводять сільського господаря до розпуки. Пригадаймо собі лише **морози** та **приморозки** що спричиняються до вимерзнення посівів; **спеку** — що висушує ґрунти, випаровуючи з них останню краплину води, якою мусіла б житись рослина; великі **дощі** — що нищать всі по-

сіви, а з ними й господаря... А **шкідники**, а **хороби** — що нападають на рослини й тварини... Все це часто-густо працює проти сільського господаря, нищить його тяжку працю, його самого...

Чи можемо ці умови праці в сільському господарстві порівняти з умовами праці в фабриках і заводах, де все може відбуватися в закритих помешканнях, в кожному пору року, навіть в кожному годину дня і ночі, де кожний робітник може спеціалізуватись в якійсь одній і тій вузькій, точно окресленій ділянці праці. Чи може сільський господар застрайкувати, коли його праця в господарстві не оплачується? Чи може домогатись більшої, вищої оплати за свою працю?

Ні. В сільському господарстві бачимо ми зовсім протилежне. Праця, як уже знаємо, в більшості відбувається, мусить відбуватися під відкритим небом, себто в умовах, які трудно передбачити, а ще трудніше, майже неможливо змінювати чи замінювати. Тай справді. Чи може людська воля безпосередньо впливати на такі явища, як збільшення чи зменшення морозів, дощу, соняшного світла, тепла тощо? Безумовно ні... Цього людині не дано... Людина може лише пристосовуватись до явищ природи та вміло використовувати їх.

Так наприклад:

1) Вмілою обрібкою ґрунту можемо впливати на збільшення чи зменшення вогкості в ґрунті.

2) Виведенням чи винайденням рослин, які є витривалі на мороз чи посуху — можна посередньо запобігати впливові морозів чи посухи.

3) Підбором чи виведенням більш урожайних сортів — можна збільшити врожай.

4) Через ведення контрольної годівлі молочних корів — можливо: по перше — виявити яка корова є добра, а яка зла; по друге — встановити яких і скільки кормів потрібно давати.

5) Контрольною годівлею курей можливо виявити як несливість кожної окремої курки, так і ті корми, які найкраще надаються до годівлі і т. д.

Але щоб це робити — треба посідати неабияке знання і досвід.

Після цього вже можемо приступити до окреслення, що то є праця в сільському господарстві.

Праця в сільському господарстві є дуже складною. Вона вимагає глибокого і всебічного знання й розуміння явищ природи. Вона потребує знання вимог розвитку рослин і тварин. Вона повинна опиратись на масово переведених спробах (досвідах). Вона не може бути вузькою, як то можливо по фабриках і заводах, бо в сільському господарстві нема таких одноманітних праць, як у фабриках, щоби вони тяглися з дня в день, протягом року, багатьох років. Ані орати, ані сіяти, ані косити чи жати через

цілий рік неможливо. Це все праці сезонів, й до того пов'язані між собою певною послідовністю.

Як бачимо в сільському господарстві одна і та ж особа повинна вміти переводити сама всі господарські праці, розуміти їх доцільність чи недоцільність та посідати до всього того добрим організаційним хистом.

І цілком певно, що і кількість і якість продуктів сільського господарства, в яких так конечну потребу має все людство, у великій мірі залежить від праці сільських господарів, та від того знання і досвіду, який вони посідають.

В. Королів.

Про різні звички у коней

Коней з поганими звичками не можна власне називати хорими, бо норов взагалі — не хвороба, а тільки хиба, ганч де-яких коней.

Норовистість. Причиною норова найчастіше буває недотепне учення, коли коней змалку, або як вперше запряжуть у сани, починають без пуття бити та лякати. Часто й спокійні до того коні робляться норовистими, коли їх без видимої причини карають, або примушують через силу тягти вагу, чи коли недобре допасована упряж раз-у-раз намулює їм шкуру тощо.

Взагалі норовистого коня дуже тяжко зробити послухним і треба багато зазнати клопоту, щоб досягти бажаного кінця. Отже-ж раз на завжди треба запам'ятати, що бійкою та галасуванням тут нічого і нічого не вдієш, навпаки — треба завсігди поводитися з твариною обережно, м'яко та з ласкою, — тоді й можна сподіватись, що пощастить знищити хибу.

Крім загального норова або впертості, у коней бувають ще різні негарні звички, що теж зменшують ціну коняки, а іноді навіть чинять чималий клопіт власникові. Значимо де-кілька таких звичок.

Прикуска. Коні з прикускою, як худоба, що хворіє на лизуху, раз-у-раз облизують мури, ясла, гризуть дошки, роздирають упряж та інше, що попадеться їм на зуби. Видима річ, що це дуже кепсько і кожному цікаво відучити коняку від негарного звичаю.

Для того користуються дегтем, нафтою, або так званою смердючою смолою, струч-

коватим (червоним) перцем то-що, якими намащують ясла, дошки, коновязи та інше, що можуть гризти такі коні. Годиться також обшивати ясла чи жолоби листовим залізом чи бляхою. Крім того не слід держати в гурті з іншими кінсьми коней з прикускою, бо дужі коні починають, дивлячись на тих, і собі гризти всякі речі. Взагалі, коли кінь зазнає цієї звички, то відучити його досить тяжко, бо його так само кортить гризти всякі речі, як п'яниці пити горівку або курцеві смоктати люльку...

Є коні, що коли стоять зайво та не їдять або, як запряжені, — **висувають язика**, і він теліпається у них мов у пса. Звичайно це не заважає ні коневі, ні господареві, але дивитись з боку на таку „шкапу“ дуже неприємно. Щоб уникнути цього, радять робити на вудилах які-небудь навязки, котрі-б цікавили коня, та він і буде собі шарудити язиком по роті. Але-ж коні швидко до того звикають і знову починають висувувати язика, геть. Тоді радять прив'язувати його тоненькою окрайкою, але так, щоби він не дуже стискувався, бо від того ще може вкинутись і запалення язика. Та, правду кажучи, і це рідко помагає, але-ж певних засобів, щоб ними можна було відучити коня від цієї звички — немає.

Бувають ще коні „з примочкою“, тобто такі, що як їх вдарили батоном, то вони починають сикати. Звісно, коли таке буває з конем чи жеребцем, то не варто на нього й звертати уваги, але як це здебільшого ро-

блять кобили, то, видима річ, нікому не буде до вподоби, коли коняка що раз-у-раз буде його обмочувати. В цім разі перш за все не слід дуже часто вживати батого або, їдучи в дорогу, підв'язувати під хвоста такий кобилі шматок ганчірки.

Бувають дуже лихі коні, що раз-у-раз намагаються **вкусити** людину зубами. Від цієї шкідливої і небезпечної звички іноді щастить відучити коня таким способом. Настромлюють на паличку горячу печену ріпу й, коли кінь кидається до людини, підставляти йому до морди ріпу. Він гарячу вхопить її в рот і дуже попечеться. Кілька днів після того, поки ще опік в роті не зажив, — він не намагається кусати але, одужавши, знов береться за своє. Тоді треба ще раз зробити так само. Іноді буває, що після двох-трьох разів такої науки, кінь кидає дурну звичку.

Нарешті скажемо, що треба розрізняти норів від **полохливости**, бо полохливість здебільшого буває ознакою якоїсь хвороби. Найчастіше бувають полохливими так звані „низькоокі“ коні, тобто такі, що не досить гарно добачають. Пізнати полохливого коня можна вже по тому, що здебільшого очі в

нього дуже витріщуваті та круглі, як баньки („баранячі“); на верхніх повіках буває багато зморщок, і, навіть стоячи в стайні, полохливі коні безперестанно ворухать, як кажуть — „прядуть“ вухами. Це від того, що вони хотять вухом довідатись про те, чого добре не добачає око.

Звичайно полохливим коням пришивають до уздечки „наочники“ (окуляри), але з того не буває великої користі, швидче-ж можна думати, що через ті „наочники“ коні ще менше добачують.

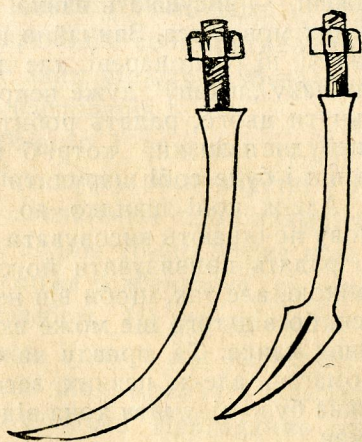
Найкраще-ж вживати такого приладдя. До уздечки прилаштовують такі-ж шкур'яні шматки, як і звичайні „наочники“, але пришивають їх так, щоб вони відгортались на зад і не заважали коневі дивитись. До кінців тих шкур'яток прив'язують тоненькі ремінці, а їх пришпилюють крізь кільце, що пришивається до уздечки на лобі, а тоді — крізь кільце у дузі. Кінці цих ремінців фірман держить вкупі з віжками. Коли кінь чого лякається — варто лиш потягти за ремінці, й в ту-ж мить „наочники“ щільно затуляють йому очі, й він, не бачучи світа, стає, мов вкопаний.

Прим. Редакції: Цікаво знати, які ще способи вживають у нас господарі проти цих злих звичок у коней. Просимо подати до часопису.

Іван Пелехатий — Чижиків.

Зробіть собі добре рало

Рало в сільському господарстві набирає щораз то більшого значіння з тих причин,

Гак і ральце до рала.

що наші господарі на зиму щораз то більше ріллі зяблять. На культиватор сьогодні спромогтися господарям неможливо, а рало

можна й самому в коваля зробити за дешеvu ціну. Ходить про те, щоби рало добре й правильно зробити, щоби добре ралило. Рало найкраще надається в виді (формі) трикутника, бо тоді добре виходить поділ ральців і кожне ральце ралить окремо, де в чотирикутнику так не йде; більше від 13 ральців не потрібно давати; це й так досить густо, майже що 10 см. Ральці приходять двоюкі: задних 6 ральців, а передних 7 — тільки гаки, а то для того, що спереду більше набирає (переважно як вогко) і з така ліпше стягнути пирій чи дерну руками, а на заді менше набирає і з ральців трудніше стягати пирій чи інше. Ральці мають бути на заді нижчі, а гаки на переді вищі, бо коні стягають рало догори. Ральці не повинні бути грубші як 2 см. в квадрат, на переді приходять два ока ланцюха і гак, за який чіпається ваги (штильвага) і до неї чіпаються орчики й окні.

Головна частина в ралі є рамена (дерев'яно). Найвідповіднішим деревом на рало є береза, бо вона легка і на сонці не колеться.

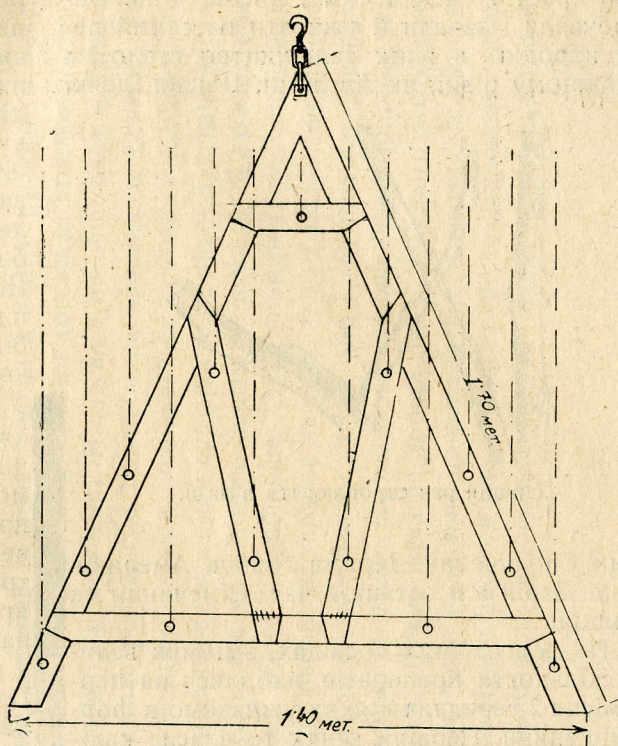
Чим стовбці довші, тим ліпше, бо коротке рало дуже скаче, а довге йде рівно. Найвідповідніша міра на рало: стовбці довгі на 170 см., а широкі (в заді) 140 см., грубі в квадрат 6 і пів см., а на слабші коні вистарчить 6 см. в квадрат.

Не менше важним є розмір на ральці, коли поміститься їх в переді, тоді рало занурюється в землю, а як коні тягнуть, тоді рал скаче. Ральці мусять бути уміщені взаді, бо коні як тягнуть, підтягають перед вгору й зад рала занурюється в землю та ніби притримує і в такий спосіб рало йде рівно й не скаче.

Всі чопи, що виходять на зовні, треба по пів цаля стяти, щоби були впереді вужчі, бо тоді ліпше їх допасувати, вони легше заходять в діру, а менше ослаблюють стовбці (див. мал.).

Доземі риси рисовані олівцем означають т. зв. „помічні риси“, при помочі яких зазначається де приходить діра на ральце.

Багато наших, навіть поступових, господарів скаржаться, що ніби то зробили собі, або казали комусь зробити, рало, а воно чогось не ралить, а скаче, й то так, що аж треба в заді причіпати другу борону або класти на нього камінь. Раджу їм поспробувати так змайструвати рало, як заповдано вище, а певно не пожаліють.

Плян рала. Кільця показують місця гаків і ралець в ралі, а перервані лінії — сліди на полі від гаків і ралець.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

М. Панашій.

МУСИМО І В НАС ЗАВЕСТИ ОПРИСКУВАННЯ ДЕРЕВ

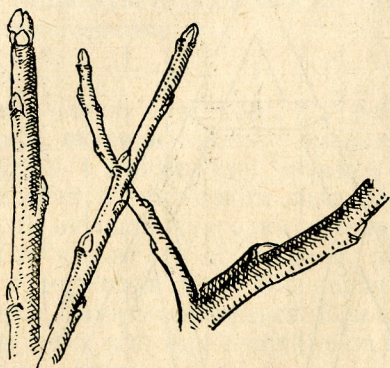
В краях, де переводиться статистику, є докладні записки, і стверджено, що найбільші втрати приносять рік-річно сільським господарствам різні шкідливі комахи та грибкові хвороби в садках, полях та городах. Колиж в тих виссокультурних державах ті страти сягають до соток мільонів золотих, то в нас вони певно не будуть менші. На кімжеж вони відбиваються? На нас самих — на сільським населенню.

Хто не бачив минулого року в околицях Станиславова (Кольонія Угорники) як впрочім нерідко й на цілім Підкарпатті садів, де не то що овочів, але в першій половині літа навіть листя в них не було так їх різні шкідливі комахи та різні гусениці обнесли. Якуж тоді користь приносить такий сад і то переважно дрібним господарям, яких добу-

ток з господарства в львиній часті повинен плисти з садівництва. Що воно так є признає навіть той хто садівництвом ніколи не цікавився. Кожний господар знає, що навіть мимо кризи й безробіття за ті недорозвинені, поплямлені й почасті обтовчені овочі платили жиди минулої осени по 40—50 зл. за 100 кг. Не трудно зрозуміти, що багато вищу ціну можнаби за них досягнути колиб вони були гарно розвинені, не хробачливі, без плям і мали гарну краску (вигляд). Такі овочі вже не продаються на метри, але на... штуки. Щож належало би зробити, щоби дійти до таких гарних овочів? Відповідь проста: треба усунути з наших садів всі шкідливі комахи та грибкові хвороби овочевих дерев, при помочи кількоразового їх скроплення так званою каліфорнійською рідиною або, як її коротко називають, „Гортосан“-ом.

Є це хемічна сполука сірки з вапном. Її саме завдячують заграничні овочі свій ро-

звій, красу і смак а тим і високі ціни. Випробували і зачали її уживати на самий перед народи, в яких садівництво стало на найвищому рівні, як Англійці, Шведи, деякі

Перший раз скроплювати в зимі.

реводити 5 разів в році: 1. раз в зимі; 2. раз перед тим як очка прибирають вже зелений вигляд; 3. раз з появою перших цвітів, коли очка мають рожевий колір; 4. раз по опаді цвітів (не пізніше 10 днів по тім) і 5. раз в три тижні по четвертім, або коли вже овочі досягнули величину лісового оріха. Найважливіші з наведених термінів це 3. і 4. а колибисьмо ще і ту хотіли вибирати то мусілибисьмо 4-ий узнати за найважливіший з всіх. Додаток „Плюмбарсе“-у є при всіх скроплюваннях дуже позиточний (він витроює більшість комах, й їх гусениці) а при 3. і 4. конечний*).

стани Сполучених Держав Північ. Америки, а далі Данія а в останнім часі Німеччини та Франція.

По довголітних досвідах, з поміж великої кількості препаратів, вибилися на перше місце 2 середники, яких уживаємо в формі мішанини. Перший з них то власне каліфорнійська рідина; другий це арсенян олова. Вони тому здобули собі перше місце, що

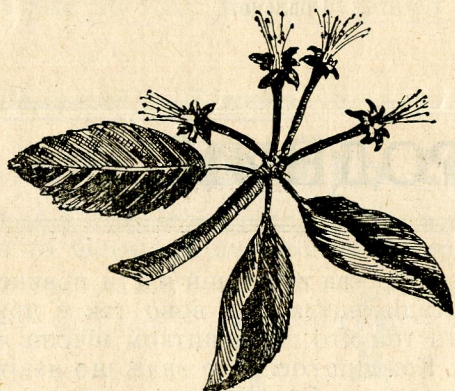
Коли стати нас тільки на одно скроплення то його приноровимо зараз по опаді цвітів, отже в найважливішій терміні. Коли можемо скропити 2 рази, тоді перший раз припадає з появою перших цвітів, а другий негайно по опаді цвіту. Коли рішимося на трикратне скроплювання, тоді перше з них приноровимо перед тим як очка вже зачинають прибирати зелений колір а прочі два з появою перших цвітів і по опаді цвітів. При чотироразовім скроплюванню пропускаємо перше і виконуємо тільки 2. 3. 4. і 5.

Беручи під увагу, що таке чотирократне зрошування — як виказують понищі досвіди — в повні вистарчає, обговоримо коротко його практичне переведення:

До другого (перше, зимове опустилисьмо) скроплення приготуємо рідину так: до 100 літрів води в цинкованім начиню вливаємо 12.5 літрів сконцентрованого „Гортосан“-у мішаємо і додаємо ще 25 дека (1/4 кг.) „Плюмбарсен“-у. По добрім вимішанню рідина готова. Її вливаємо відтак до напечної сикавки (якою можна і 10 морговий сад обслужити) і скроплюємо дерева. Так сикавку і препарат можна буде набути в Центросоюзі та в Окружних Союзах Кооператив, або препарат в фірмі Л. Спіесс і Син Варшава, Даніловичовска 16, а сикавку в фірмі Баха у Львові, Ринок 29, яку подавав „Сільський Господар“ в 22. ч. з 1932. р. Добреби було, щоби кружки „Сільського Господара“ закуповували в міру потреби сикавки для спільного ужитку своїх членів, особливо для садівничих секцій Сіл. Госп.

Тому, що „Плюмбарсе“-н є трутиною, треба держати його все під ключем. Перед роботою треба намастити руки і лице вазеліною. Підчас праці невільно курити. По роботі треба посудини від препарату вимити

*) Трете скроплювання новіца техніка відкидає хоч би тому, що розчином трояться бжолі, яких так потрібно для запилювання садів. — Ред.

Четвертий раз скропл. як опадуть цвіти.

скроплювання ними дає дуже добрі успіхи, а дальше, що саме переведення праці є просте, та ошадне, а в кінці й те, що невідбивається шкідливо на самих деревах.

Каліфорнійська рідина з додатком арсеняну олова або як його коротко називають „Плюмбарсен“-у нищить переважну кількість шкідників і хороб і є при тім нешкідлива. Вона має ще й ту добру сторону, що набувається її в сконцентрованім стані і все в тій самій силі.

Якжеж і коли належалоб нею скроплювати овочеві дерева?

Найкорисніше булоби скроплювання пе-

дження. Хто знає чи не краще би було з поширюванням його на майбутнє бути троха повздержливим.

12. Пепіна Паркера. грудень—квітень, англійського походження. Найкраще яблуко зпоміж так званих сірих ретет. Овоц доволі великий, (5 $\frac{1}{2}$ —7 см. завбільшки), правильно збудований, сіробрунатний, при дозріванню прибирає бронзовий тон, шкірка так тонка, що можна їсти необібраний овоч. Смак першокласний, винно-кваскуватий, знаменитий на овочеві вина. Дерево росте слабо, тому коли хочемо мати з нього високопене, треба конче подвійно щепити. Найкраще розвивається воно в кущевій формі, щеплене на солодці. В такій формі зносить дуже терпеливо всяке занедбання та неправильне притинання. Плодність починає дуже скоро і продовжує її через ціле життя. Тому треба подбати для нього про добру, мірновихку землю; в сухій — скоро зникає.

13. Ренета Кульона, січень—квітень, досить велике столове і промислове яблуко. Овоц дуже подібний до красного з Боскопу, великий, правильної будови, трохи темного коліру, позатим високовартісний. В західних краях вже рідко його можна зустріти. Дерево росте сильно, творить кущисту корону, є доволі родюче та відпорне на хвороби. Надається і на кущеву форму.

14. Золота Ренета блешгаймська, листопад—квітень, англійського походження одно з найкращих столових яблук. Овоц великий, правильно збудований, зпласнений, гладкий, зпочатку зелений а відтак золотого-жовтий, на соняшній стороні гарно рум'яний. Вітер легко його зриває, тому треба йому захистного місця. Дерево росте простий сильно, творить красні п'лі і може бути, як Ліндсберська ренета, ужите до подвійного щеплення, відпорна на хвороби, творить дуже легко гарну, кущисту, широкую корону.

є дуже пошукуваний пекарями та цукорниками, бо м'якуш його і по висушенні остає все білий як сніг. Через те зривають його ще з початком вересня, бо покупці не дають йому дозріти. Дерево росте сильно, творить легко добру кущисту корону. Землі вимагає легкої. Воно скоро починає родити. Зогляду на величину овочів щепиться його на райській і плекається відтак в низькій кущевій формі, а окрім цього заслонюється садок від вітрів.

11. Пепіна льондонська, грудень—квітень, около 350 літній англійський сорт. Овоц середній, з характеристичними п'ятьма сильними реберцями, що виходять від келіха і кінчаються при хвостіку пласко-заокруглені. На цілім овочі багато білих цяпок. Назагал подібний він до Бойкена, часом навіть до білого Кальвія, з тою ріжницею, що реберці льонд. пепіни при келіху звичайно брунатно-червоно забарвлені, чого нема при Бойкені. На дереві зелений як трава, доперва пізніше жовкне а навіть рум'яніє, а часом навіть сильно від сонця червоніє (оскільки походить з доброї землі і положення). На загал є це овоч один з найкращих, але рівночасно і найбільше вразливих. Бувають випадки, що він цілий покривається грибком. Залежить від умовин, серед яких цей сорт росте, замінює так свій вигляд і якість, що можна його зовсім не пізнати. Дерево найкраще росте і найбільше дає рівномірних та високовартісних овочів як карлове нащеплене на райській. Як високопене творить в шкільці на рік, або і два пізніше свій пені чим інші сильніші сорти. Його корона більш широка чим висока. Дерево вимагає доброї землі і доброго положення і мимо того є схильне до рака, а листя до грибка і мучної роси. Проти цього мірно вогкий ґрунт та вапнювання землі в правильних відступах. По 30 літах вимагає відмоло-

(узіскує на ринку високі ціни). Дерево росте сильно, однак не зівсім рівно, не вимагає відмолоджування, зносить багато вогкості в землі, не любить суші, відпорне на зиму і хробоби, дуже родюче. Як високопене зачинає родити через п'ять—шість років по засадженню, росте на всіх підкладах у всіх формах. Садять його замість Касельської ренети, де вступає грибок. Дав дуже добрі зрази до перешеплювання, як скоро родюче, родить правильно.

9. **Горохівка**, січень і держиться в доорім сховку до літа, походить з Надренії. О в о середній, зелено-білий під скіркою виразно зелений, червоні паски переривані численними зелено-жовтими цяпками. Тому що твікий, осягає високу ціну. Добрий кухонний а особливо до виробу вина, до якої то ціли платять за него дорожче чим за інші подібні сорти. Дерево росте сильно і правильно; Зогляду на пізне дозрівання, дуже добре надається до обсадження дорі. Дуже родюче, хоч пізно зачинає родити, любить також тяжкий, вохкий, але не мокрий ґрунт. Для тірських, острих, зимних околиць дуже відповідне. Найкраще відповідає йому високопена форма.

10. **Цар Александер**, вересень—грудень, російського походження, велике виставове і пошукване яболоко. О в о ч дуже великий (9—11 см. широкій, $7\frac{1}{2}$ —9 високий), гладкий, блискучий, на соняшній стороні сильно червоний з темнішими пасками, затінений бік з зеленкавими, делікатними цяпками, в смаку солодко винний. Нема другого яболока, якеби величиною та гарним виглядом дорівнювало цьому сортові, тому то і ціна за нього велика. В глибоких ямках навколо хвостиків нагромаджується підчас слоти вода і спричинює гниття овочів ще на дереві. На вохкім ґрунті справа ця представляється ще гірше. Це одинока вода. Зривається овочі досить пізно. В великих містах цей сорт

На жаль дерево родить слабо і не рівномірно і то у всіх формах. Часто змерзає. Вимагає найкращих умовин.

15. **Онгаріо**, грудень-май, канадійського походження, здорове, кухонне, столове і промислове яболоко. О в о ч великий, жовтаво-зелений, а відтак жовтий, з соняшної сторони рум'яний і пасковатий, з численними, більшими плямками-цяпками. Найкращий з усіх що з Америки приходять. Уживають його рівнож до виробу мармеляд і по-видел. Зривати в жовтні. Дерево відпорне на хробоби, сильне (але в пкілці не росте добре, нагомість на сталім місці розвивається дуже добре). Йде на всіх підкладах, одначе найчастійше щеплять його на солодці. Вад досі не зауважено. Нашим добором є він не обнятий, однак до певної міри поширений.

16. **Ренета Кокса**, листопад-квітень, англійського походження. О в о ч доволі великий, рівномірно збудований на дереві зелено-а відтак зелено-жовтий, з соняшної сторони інтензивно зарум'янений з кармазиновими пасками. В околицях келіха ясно-брунатні плямки. Є це першоклас не яболоко, яке в останніх часах кладуть на рівні з графшинським та навіть з білим зим. Кальвілем. Зривати вже в вересні. Дерево росте мірно і в усіх формах. Вимагає першокласної, не сухої землі, інакше вже в серпні та вересні траплять листя в наслідок чого, овочі недорідні.

17. **Бойкена**, січень-літо, німецького походження, поміне, красне, здорове, столове та господарське яболоко. **Овоч** середньо-великий, добірний, плоско-округлий в сторону келіха звужений, з відки — як при білім зим. Кальвілі та льондонській пекіні вибігають 5 реберць і тягнуться звичайно через цілий овоч аж до хвостика. Колір зпочатку зелений (відтак зеленаво-жовтий, з сонячної сторони легко рум'яний, та вкритий делікатними більними

та витерти на сухо й замкнути разом з евентуальною рештою рідини. Лице й руки добре обмити.

Цим скропленням нищимо окрім грибкових хороб яечка, гусениці й самих шкідників, а саме: Пізнього пядуна, Яблоневого медяницю, всякого рода попелиці, а далі найгрізнішу грибову хоробу наших дерев овочвих, **Овочового парха** (Фусіклядію на яблінках і на грушках).

В кінці і ще одну ходобу усуває це скроплення а саме: **Яблоневого мучняка** (Подоспаера лейкотрісга), що опадає іноді листя і молоді гони яблїнок особливо шпалірових білим налетом, який з року на рік поширюється доки деревина не всхне.

До третього скроплення беремо вже слабшу рідину а саме: на 10 л. води даємо тільки 2½ л. „Гортосан“-у і таку саму кількість „Плюмбарсен“-у що при другім скроплюванню т. є 25 дек.

Цим зрошенням нищимо даліше всі наведені досі шкідники і хороби, а окрім цього ще й такі гусениці: Жилькуватого білана, Шовкопряда недопарки, Шовкопряда золотозуки, Шовкопряда перстенівки і інших. Очевидно, що ці гусениці як і в горі наведені можуть при занедбаню обісти зовсім листя, всіх дерев в саді, що відтак цілий сад виглядає як по пожежі.

Четвертий раз скроплюємо такою самою рідиною як при третім і побороємо тимсамим окрім попередних шкідників та хороб ще слідуючі: **Яблоневого нутряка**; є це по парху найгрізніший шкідник наших садів, бо він спричиняє часом понад 70 проц. червачивих овочів (яблук і грушок). Даліше нищимо цим скропленням Яблоневого осу, яка хоч робить подібну шкоду як попередній, однак вона рідко на загаль виступає. Є це **найважливіше** скроплення.

П'яте й останнє скроплювання виконується такою самою рідиною що й четверте. Воно нищить всі досі наведені шкідники й хороби а окрім цього ще й Сливкового нутряка та Сливкову осу, які роблять подібну шкоду на сливах що Ябл. нутряк та Ябл. оса на яблінках. На щастя вони рідше виступають.

В часі 1. і 2 скроплювання можна скропити також агрест проти Американського мучняка, що білим налетом вкриває листя, молоді гони та овочі агресту. При занедбаню такі корчі гинуть вже по рокові, найдалі по двох. Коли вже агрест розвинув листя не можна його скроплювати „Гортосан“-ом лише в часі 4. і 5. скроплювання зросити його **самим** „Плюмбарсем“-ом в відношенню: 10 дек. „Плюмбарсен“-у на 40 л. води нищимо тут Агрестову осу.

Рівночасно з 2. 3. або 4. скроплюванням можна зрошувати рожі проти Рожевого мучняка.

В кінці ще деякі зауваги:

1. Зимую (1. раз) можна скроплювати 10 проц. карболіною.

2. Скроплювати треба рік-річно а не лише тоді, коли шкідники та хороби так поширились, що знищили вже не тільки цвіт й листя але до певної міри й дерево, бо тоді вислід може бути слідний в найліпшій случаю щойно в другім році.

3. При скроплюванні треба конче задержати подані терміни.

4. Скроплювання садів не звільняє нас з обовязку до якого ми почувалися досі, т. є

П'ятий раз скропл. як овочі величиного ліск. горіхів.

до інтензивної обрібки землі, всестороннього угноювання дерев та належитого їх плекання.

По обговореню способів скроплювання виринає в нас мимоволі питання: **Цікаве чи воно оплачується і в якій мірі?** Отжеж на основі переведених останніми літами досвідів в **Польщі** стверджено, що правильне і в відповідний час переведене 4-разове скроплювання побільшувало скількість добре розвинених овочів подекуди трикратно в порівнянню до не скроплюваних. Досвіди переводили рільнічі палати (познанська, шлесська, краківська) і багато приватних осіб. Сконстатовано навіть при не повнім скроплюванню вдоволяючі результати. **Американські досвіди** (Корнелл Університи-Нью-Йорк) виказали на протязі трох літ, що одноразове скроплення, яке коштувало 2½ доляра на просторі 2/3 морга (- акр) принесло на 48 долярів надвижки в більше і кращих овочах (або 20 разів більше чим коштувало скроплення). При дворазовім зрошуванню кошта виносили 5 долярів а надвижка в овочах 56 зол. (або майже 12 разів більше від коштів скроплювання). При трикратнім скроплюванню чистий дохід побільшився на 126 дол. (або 18 разів більше чим кошт зрошення).

Т. Панич.

ЗБИРАЙТЕ ГРИБИ СМОРЖІ

Сморж або Маєвий гриб. Сморжки. Сморчок.

Опис: Їдомий сморж (*Morchella esculenta* обр. 1), 5—10 см. високий, часом величини кулака, має шапку кулисту, сильно поморщену, дуже крихку, в середині включно з коренем порожню, крисами до кореня прирослу, котра часом (у старших) спадає по корені в долину і майже вцілости закриває його. Краска сіробура, смаглявобура, або темнобура, залежно від оточення, до котрого сморж пристосовується часто з такою

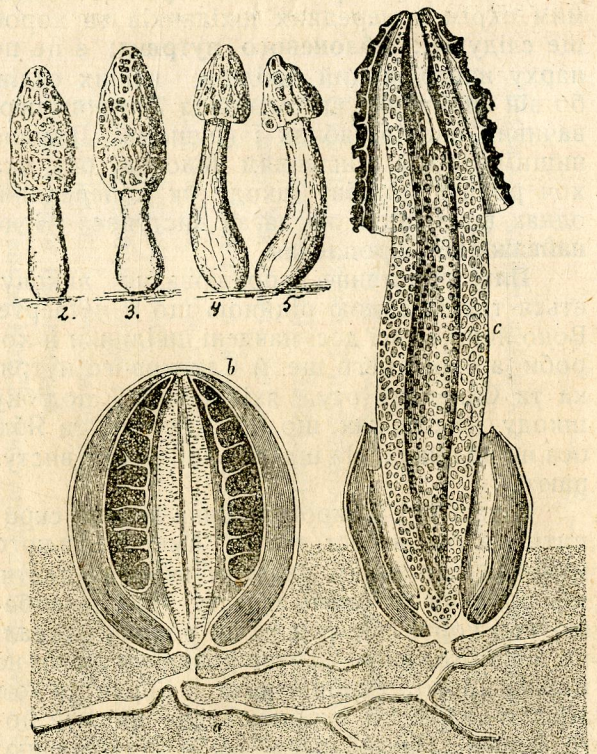
Мал. 1. Сморж їдомий.

точністю, що лиш вправне око може запримити його. Краска кореня звичайно ясніша. У нас є кілька родів сморжів, що різняються величиною і будовою (обр. 2, 3, 4, 5). З них найбільше різниться стіжкуватий сморж (обр. 4 і 5), з довгим коренем і малою стіжкуватою шапочкою, поморщеною і в середині дорожною, як у їдомого сморжа. Зовнішній вигляд сморжа не цікавий і не кінче приймний; дещо слизуватий, або гейби якоюсь дрегловиною облятий. На перший погляд здається, що це купка дрегловини, якої не варто дотикати. Несвідомі звичайно оминають його, або розбивають з якимсь відражаючим упередженням. Приняти треба, що це діється несвідомо, а може й тому, що по наших лісах, гаях, зарісниках, можна подибати отруйного або смердячого сморжа (*Phallus impudicus* обр. 6), котрий є небезпечно отруйний. Відрізнити його від правдивого сморжа не тяжко, хочби по дуже неприємному, проникливому смороді, що здалека дається запримити. Будовою отруйний сморж також різниться; його коріння (обр. 6 а) повзе і місцями творить на поверхні желатинуваті, кулисті або яйцеватої форми нарости (обр. 6 б). Середина цього наросту, то тканина з численних комірок, в котрих творяться розродні (спори). При дозріві середина цієї маси (на образку 6 б сіра), так сильно розвивається, що продирає в горі шкіру кулі і забираючи з собою часто се-

редної тканини (на образку 6 б чорна), росте швидко в гору. Одержавши свою височину (обр. 6 ц), починає перемінатися в зелену густу теч, що каплями спадає враз з розроднями. Ці каплі є прегарної, уваги гідної форми, що zarazом видають оцей характеристичний сморід. Смородом і краскою приваблюють каплі до себе комах, які розносять розродні на інше місце, та в цей спосіб розмножують гриба. Таке „запилювання“ обсервуємо лиш у вищих рослин, тому отруйного сморжа звуть також „грибоцвітом“.

Росте: Їдомий і стіжкуватий сморж в суєдстві, переважно в чатинних рідких лісах і на зрубках з піскуватим або глинкуватим підложам, на рівнинах і в горах, (назва місточка Сморже в долинському повіті на Підгір'ю, походить відай від сморжів), на голих глинкуватих місцях, особливо при якійсь калюжі, в рівцях повсталих від коліс на лісових дорогах, на луках і в садах, всюди в Європі. Появляються вчасно на весні, при оприяючому теплі вже при кінці березня, в квітні і травні і часом поодинокі в теплій осені. Отруйний сморж появляється почавши від червня, найчастіше в рідких тінистих лісах.

Збірка: Сморжі збирають на весні, коли вони по теплих дощах появляються, місця-

Мал. 6. Вгорі (2, 3, 4, 5) сморжі їдомі а внизу (віс) сморж трійливий смердючий.

ми дуже громадно. У нас на південь від Прип'яті і Сяну, а навіть Дунайця, не знають і не збирають сморжів, тому це явище треба конче направити, бо дуже велике майно пропадає з року на рік, ніким не використане. За 12 років обсервації збору сморжів, я найшов на згаданих шойно областях всього **двох** людей, що розумілися на сморжах і збирали їх. Корисніше стоїть справа на Холмщині і Підляшю, та багато краще zorganizована вона на північ від Прип'яті, на Білорусі; по тамтешніх місточках можна дістати сморжі сотнями й тисячами кг. — На львівському ринку є дві перекупки, що стало що року на весні, продають від часу до часу свіжі сморжі. — Збирати сморжі треба до кошів, бо в м'яких посудинах вони дуже покришаться. Обильний дощ набиває багато піску або землі до зморщків сморжів, тому перед сушенням треба їх полокати, перше літню потім холодною водою, відкидаючи рівночасно занецишений кінець кореня. Стіжкуваті сморжі треба збирати окремо. Сушити на печах або в мірно ogrітих печах, як звичайні гриби боровики, а сухі переховувати в цільних посудинах в сухому місці. На вохкості вони скоро плісняють і трудно продати їх. Добрі сморжі можна все скорше продати як інші гриби, в кожній кількості, не рідко тисячі кг. нараз. За їдомі сморжі платять 400—600 зол. за 100 кг., за стіжкуваті звичайно в двоє більше. Сморжі можна продати також в свіжому стані, але тоді треба мати їх щоденно певну кількість, продовж цілого сезону. Сморжі є їдомими грибами і належать до ліпшої сорти грибів-делікатесів. В невареному стані ділають сморжі отруйно, проте по обмиттю, зваренню або засушенню, є вони не шкідливі.

Инж. М. Каплистий.

ПОРІВНЯННЯ ВПЛИВУ ПОТАСОВИХ СОЛЕЙ НА РОСЛИНИ

До рук мені попала книжочка в якій зроблено зіставлення з досвідів з потасовими погноями. В цій книжочці опрацьовані данні про вплив потасових погноїв на різні культурні рослини. Матеріяли досвідні переробили п. М. Гурський і К. Івашкевичуна оголошені в „Річнику наук рільних і лісових“ том 28, рік 1932. Правда, в тій праці заподано аж 7 різних потасових погноїв, але для нас практичне значіння буде мати лише вплив каїніту і солей потасових. Із досвідів виявилось, що для цукрових і пашних буржків, ярого ячменню, ярої пшениці — найкращим потасовим погноєм був каїніт Стебницький, трошки слабше впливала на збільшення врожаю сіль потасова 22 проц.

і ще менший приріст врожаю дала сіль потасова 40 проц. (Німецька). Так само під бараболлю давалось різні потасові погної, але вплив на приріст врожаю бараболі був майже однаковий від усіх випробованих потасових погноїв. Озима пшениця не виказала різниці впливу потасових погноїв і не дала помітного приросту врожаю. Овес показав надвишку врожаю і то майже від усіх погноїв, правда, що і в цім випадку каїніт виказав найкращий вплив. Озиме жито не виказало ані приросту в урожаї ані значної різниці між впливом поодиноких потасових погноїв. Капуста дала добрий приріст від потасових солей: 40 проц. сіль потасова дала **43 метри надвишки на 1 га**, а каїніт 34 м. надвишки. Огірки не виказали різниці впливу на приріст врожаю.

Із переведених досвідів видно, що один і тойже погній на одну рослину впливає додатньо, а другу не виявляє жадного впливу. На одному ґрунті вплив каїніту дуже значний, а на другім помітний або і відемний. Тому опрацьовані данні і нам требаби було перевірити. Маємо приблизні вказівки під які рослини треба давати потасові погної і в якій скількості та формі. В наведених досвідах помічні погної давалось в таких скількостях:

під буряки пашні і цукрові	Азот	Фосфор	Поташ
під бараболлю	45 кг.	50 кг.	80 кг.
під ячміль	30 „	50 „	40 „
під пшеницю озиму	30 „	40 „	40 „
під пшеницю яру	30 „	50 „	40 „
під овес	30 „	40 „	40 „
під жито	30 „	40 „	40 „
під огірки	30 „	48 „	120 „
під капусту	40 „	64 „	120 „

Бажаноби було щоби наші Кружки на весну заложили досвіди як не з трьома погноями то бодай з потасовими і перевірити їх силу. Особливо важно перевірити вплив каїніту на луках і пасовиськах бо і мій власний досвід показав, що каїніт значно поліпшував якість і побільшував урожай сіна на луках і траву на пасовиськах. Правда,

РІЖНЕ НАСІННЯ
добірної якості
поручає

Ц. УЛЬРІХ
годівля і склади насіння
Варшава — Seglana 11.
Цінники безплатно.

досвіди були переведені на ґрунтах торфових і каїніт у сполуді із томасиною врожай подвоїв. Маємо однак вказівки, що і на піскових і на легких глинках ба навіть на чорноземі потасові погної дають добрі висліди. Є дуже важливо для успішного переведення досвіду закупно погноїв: бо закупно погною по приватних склепах є дуже сумнівне особливо у солей потасових які дуже легко сфальшувати піском. Тому треба все тямити що закупно погноїв муситься переводити лишень через кооперативи і Повіт. Союзи, які дадуть запоруку, що погній є доброї якості. А тоді не буде нарікань, що, мовляв, фабрики одурюють хлопа, бо посилають фальшиві погної.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

З цим числом висилаємо чеки П. К. О. і просимо вирівнувати передплату. Повідомляємо, що в цьому місяці отримають поіменні упізнання всі читачі, які не вирівнали передплати, за І-ий квартал б. р.

Посмертна згадка

ІНЖ. АНДРІЙ КОРНЕЛЛІЯ

один із найвизначніших громадян нашого старшого покоління, почесний член Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар“, член Ради і Президії тогож Товариства, довголітній голова Технічної Комісії та Комісії для Аграрних Операцій при тому Товаристві, довголітній член Ради та голова Парцеляційного Товариства „Земля“ у Львові, бувший президент Краєвого Союзу Господарських Спілок (тепер „Центросоюз“), член Рад і Президій інших центральних установ — упокоївся дня 20. лютого ц. р. у Львові.

Покійний був одним з кращих українських патріотів, які на кожному кроці пам'ятали про нарід, з якого вийшли та старалися своїм організаційним хистом та знанням помогти цьому народові. Покійник був одним з перших інженерів-меліораторів, працював довгі роки в Краєвм Меліораційнім Бюрі у Львові. В. Й. П.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 20. Що на цім ґрунті садити?

Маємо яруги західні й північні над річкою Стиром. Ґрунт вічно сухий. Глина не пропускальна, як впаде дощ то заразже вода спливає і знова сухо. Садив я осику, вербу, березу, а навіть ясень — не ростуть. Порадьте, що садити? — **Тургановський П.**

Тяжко порадити. Придивіться що на тому ґрунті росте дико з дерев карлів і рослин, та подайте нам, ми дамо відповідь докладнішу.

Ч. 21. Що дати під люцерну?

Чотири роки як посіяв люцерну. Два р. ки накривав її гноєм на зиму; на цю зиму не накривав. Хочу під неї дати штучн. навозів. Які і скільки?

— Зі сказаного видно, що обірнику люцерна Ваша має досить, отож тепер дайте під неї на весні під борону супертомасини 75—150 кг. на морґ і потасової солі 50—100 кг. Прочитайте Календар „С. Г.“ р. 1931, ст. 40—42.

Ч. 22. Які погної штучні давати під пшеницю на чорноземі?

У вівсі сіяв я конюшину, після конюшини гадаю сіяти яру пшеницю. Які погної маю дати?

— Дайте супертомасини 16% 100 кг. або 30% 50 кг. Рівнож можна додати 50 до 100 кг. потасової солі.

Ч. 23. Чому бараболя не родить?

Майже що року угноюю поле обірником. Що року саджу бараболю. Поле чорнозем нормальної вогкості. Але останні роки бараболя родить як горіхи. Що порадите?

— Проста справа. Не можна рослину садити так часто на одному місці, бо крім неврожая кинеться ще яка небудь хвороба. Друге не можна угноювати лише одним погноєм. Мусите конче на ґрунті завести сівозміну тобто що року міняти на полі інші рослини а рівнож і погної давати ріжні. На чорноземі обірник вистане раз на 3—4 роки натомість дайте супертомасину, потасових солей, вапна. Так буде правильно і будуть врожай кращі.

Якщо курите, то уживайте тільки
паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та
вироблені в українській
кооперативній фабриці.

НАСІННЯ городових і пашних рослин,
всякі середники до охорони
садів (оприскувачі, хемікалії) поручає най-
дешевше і найліпшої якості

КООПЕРАТИВА „NASIONA - ROŚLINY“

Д-р З. БАХ ЛЬВІВ, РИНОК 29. (Брама
Андріюлього). Тел. 67-32.

ЛАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЩЕПИ пенні і півпенні, великі з ідеальними корона-
ми, добірні сорти яблук, груш, черешень, слив,
і виноград придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ у ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді приїхати оглянути.

Головний цінник на 1934 р.

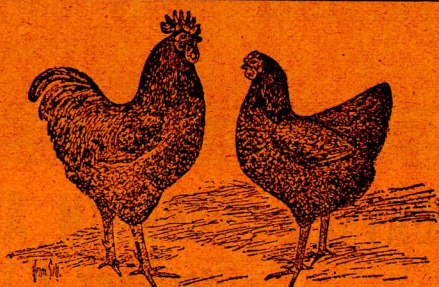
вже вийшов — висилка безплатна

ЕМІЛЬ ФРЕЕГЕ

Гурт. склад насінь

Краків, Любіч 35/38.

Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
ЛЬВІВ, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)
Має стало на складі всі ліки
і специфіки.

ФАРМА РОДАЙЛЕНДІВ
(Кармазинів)

Котецької, Майдан, почта Bednarów,
поручає: вилягові яйця, однодневі курята і 3—4
місячні курочки. — Приймає яйця до вилягу. —
На запити долучити поштовий значок.

**НАСІННЯ, огородничі при-
ладдя, штучні погної.**

А. Гарнушевський

ВАРШАВА, ГАЛІ МІРОВСКЕ

тел. 692-15 і 8-79-30.

Ілюстровані катальоги на 1934 рік
висилаємо безплатно

Господарі і агрономи!

У своїй праці не забувайте, що найкращий вислід у зборі та найліпший економічний ефект дають серед сучасної господарської кризи тільки

Калуські і Стебницькі Потасові
солі, Сильвін, Калімаг й Каїніт

Бюро продажі:

„ТЕСП“ у Львові, пл. Смольки 5.

Купуйте потасові солі та каїніт у консигнаційних складах Повітових Союзів через „ЦЕНТРОСОЮЗ“ — ЛЬВІВ.

СПОЛУЧЕНІ ФАБРИКИ АЗОТОВИХ СПІЛОК

в Мосціцах і Хожові

подають до відома

що почавши від дня 20 лютого 1934 року

ЦІНА СУПЕРТОМАСИНИ
зїстала значно знижена.

Всяких інформацій і вияснень відносно нових цін супертомасини, уділяють всі організації рільничо-торговельні та купецтво.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Помянімо нашого Пророка Тараса не злим тихим словом.

Інж. А. Романенко: Яке значіння має сіл. господарство в життю народу і всього людства.

Інж. М. Білоус: Ліквідуймо безробіття на селі.

Птахівництво:

Інж. О. Бучинська: Як піднести несність курей.

Л. Бучинський: Несність курей родайлендів-кармазинів.

М. Саляк: Пробна контроля несности.

В. Королів-Старий: Автоматичне виплення курей з курника.

Садівництво і городництво:

П. Дунайський: Що коштуватиме заложення саду.

Інж. Романюк: Садім цибулю.

М. Панашій: Закладаймо сади. (Продовж.).

М. Панашій: Пашна бруква.

В. К.: Круки, гайвороння на полях.

Запитання і відповіді (24—32).

Хліборобське шкільництво: Чинність різних позаочних курсів У. Т. Г. І.

З життя товариства: Круг. »С. Г.« в Бориславі, в Полюхові.

З краю: Закони і розпорядки. — Ріжне. — Що в світі чувати. — Веселий кутик.

СУПЕРФОСФАТ

Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат
Суперфосфат

що має в собі 16%, 17% або 18% фосфорового квасу, який розпускається в воді, є від кількадесять років випробованим і найпожиточнішим фосфоровим погноєм, який спеціально надається під ярві посіви.

найвидатніше підносить врожаї збіж, окопових, конюшин, трав і городовини.

дуже сприяє розвою буряків, бо підносить в них кількість цукру.

збільшує тугість (міцність) соломи й тим запобігає виляганню збіжжа.

робить рослини сильнішими й відпорнішими, охороняючи їх перед шкідниками й хворобами.

підносить ґатункову вагу зерна та корисно впливає на його виповнення.

прискорює дозрівання та дає добрі й вчасні врожаї, що добре переховуються.

зужитий в кількості 200—400 кг. на гектар, добре впливає на ділання інших мінеральних погноїв, уможливляючи їх доцільне використання.

тільки в мішках запльомбованих зі знаком охоронним

SUPER

SUPER

дає ґваранцію, що-до кількості фосфорового квасу, який розпускається в воді.

СУПЕРФОСФАТ

під ярві посіви можна набувати
у всіх Організаціях і Фірмах Рільничо-Торговельних та в Складах Штучних Погноїв.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

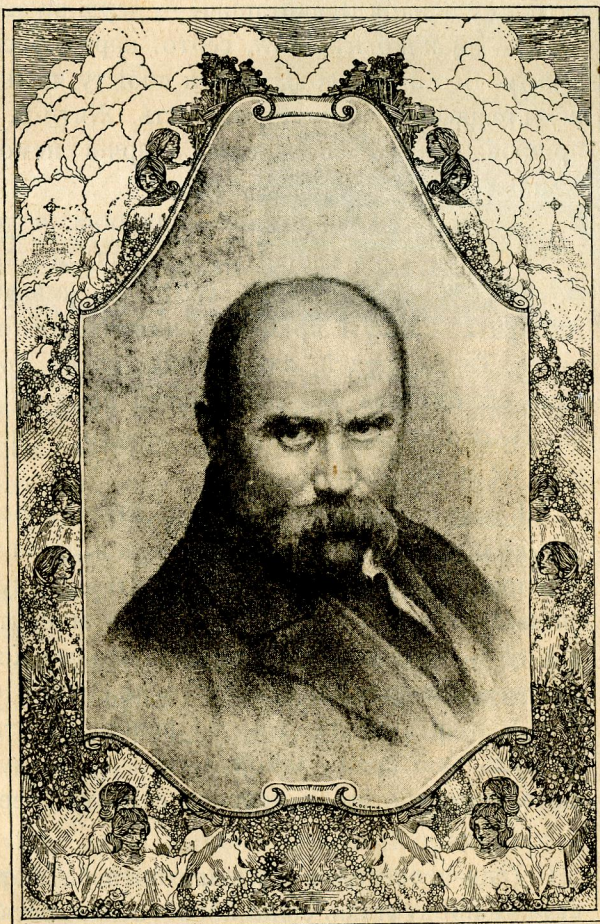
За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 лейв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокое число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30% „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

Помянімо нашого пророка Тараса не злим тихим словом...

В березні місяці ц. р. минає 120 літ від народження великого вчителя і пробудника нашого народу Тараса Шевченка. Селянський син, кріпак, сирота — переніс він на собі всі селянські злидні, нужду, повевіряння. Та ще як українець — натерпівся від чужої нації лиха та пониження до одчаю.

Вся ця несправедливість, увесь цей гнет нашого народу, які Тарас бачив та сам переніс на собі під ярмом чужих народів переняли всю його істоту й він талан — вилив усе це в своїх творах, і залишив для нас велике **Євангеліє Правди** й науки, свій безсмертний Кобзар.

Розгорніть цю золоту книгу й читайте: »Учіться, брати мої, думайте, читайте...« поучає він; Пророк знає, що все лихо серед нашого народу від темноти нашої — тому й наказує нам, щоб училися. Тільки ж Тарас думає, що та наука повинна бути **своя**. Це треба так, розуміти, що вчитися треба всього **докладно**, розбирати все до **глибини**, а не за другими сліпо повторяти. Від того й лихо нам, що вчимося ми не так, як треба! З того, що не вчимося ми як-слід, то й позабули ми, »хто ми, чиїх батьків діти, ким і за що закуті«...

І так сторінка за сторінкою, цілий Кобзар — це є золота наука пророка, він вчить нас, що ми маємо робити, як маємо жити, як маємо добути собі правду і волю, як збу-

дувати нову вольну сімю. Це для нас найважливіше — в цьому чи не найбільша вага Шевченка для нас!

73 роки минуло як Тарас відійшов від нас, багато кращих синів України ішло і йде слідами пророка, добувало й волю, кропили її своєю кров'ю... Але за мало ще було нас, ще далеко не всі навчилися, ще не всі пізнали, хто ми та чого нам треба.

Хай же слова Великого Пророка в день сьогоднішнього свята вйдуть і до найтемнішого закутка наших земель, хай під кожною вбогою стріхою задзвенять золоті слова Пророка: Учітеся, брати мої... Скидайте кайдани... Хай кожний українець від найбогатшого до найбіднішого обнімуться, збрататься для спільної святої мети, яку проповідував нам безсмертний Тарас Шевченко. М. Б.

Інж.-агр. Антін Романенко.

Яке значіння має сільське господарство в житті народу і всього людства

Життя народу складається зі самих різноманітних ділянок людської праці. Є духовенство, яке працює над піднесенням моральних цінностей народу, даючи цим міцні підстави для життя родинного, суспільного і державного. Є професори, які вчать у школах різних наук і в такий спосіб спричиняються до піднесення культурного рівня людства. Є лікарі, які дбають за здоров'я людей і тварин. Є судді, що бережуть постанов законів, які обов'язують мешканців держави. Є адвокати, які стають в обороні прав людини. Є артисти співаки, музики, малярі, різьбярі — що своїми співами, грою, образами чи різьбами спричиняються до зворушення і ушляхотнення людських почувань. Є письменники, що своїми творами ознайомлюють читачів з минулим і сучасним життям людей і тварин. Є поети, що своїм словом будять, поривають людину до кращого життя, до совершенства. Є інженери, які всі свої знання і працю вкладають в будову різних машин, будинків, залізниць, пароплавів, фабрик, заводів й цим спричиняються до поступу і цивілізації. Є урядники, що виконують ту чи іншу роботу в різних установах державного, суспільного чи приватного характеру. Є робітники, які працюють по різних фабриках і заводах. Є купці, кравці, шевці і т. д. Всіх їх годі навіть перерахувати — так є різноманітні ділянки людської праці.

Є ще одна ділянка людської праці — це праця в сільському господарстві. До чогож вона спричиняється? Щож вона дає народу, людству?

Всі ми добре знаємо, що сільські господарі своєю працею добувають харчі для себе, своїх родин і всіх, що працюють в інших ділянках людської праці та їх родин. Це і вся їх праця.

Чи ця ділянка праці є важливою? Чи вона дійсно має значіння в житті народу?

Посвятім хвилинку часу. Зупинім свою увагу над цим питанням. Подумаймо.

Кожна людина, для того щоби працювати в будь якій ділянці праці — перш за все мусить фізично існувати, себто: народитись і жити. Без цього годі уявити собі ту чи іншу працю, ту чи іншу творчість. Жити-ж і працювати без споживання харчів неможливо.

Так воно вже є, що кожна людина, зі самих перших днів свого народження, щодня потребує — мусить їсти, себто споживати продукти, добуті працею сільських господарів. Таких людей, які обходяться чи могли б обходитися без споживання продуктів сільського господарства ми не знаємо, їх нема і не може бути.

І так, починаючи зі самих дитячих років, коли ще нічого не відомо в якій ділянці ми працюватимемо та яка користь для суспільства буде від нашої праці в майбутньому — ми вже користуємось, мусимо користатись з праці сільських господарів.

А коли виростемо — то раніш ніж їти до будь якої праці, виконувати її — ми мусимо попоїсти, щоби набрати сили та енергії.

Така невідмінна, щоденна потреба людства в продуктах сільського господарства

вказує на те, що сільське господарство й праця в ньому дійсно є важливі та мають велике значіння в життю людства, кожного народу, навіть кожної окремої людини.

А чи можемо всі ми обходитися коротший чи довший час без користування з інших ділянок людської праці?

Так, можемо й обходимось.

В дитячих роках користання з інших ділянок праці дуже обмежене, мале. Та й дорослі, через ціле своє життя, можуть користатися й користаються тільки з тих ділянок праці, які є найнеобхідніші та на які дозволяють їм їхні засоби.

Так, скажемо, що багато є таких, що ніколи не їхали пароплавом, не літали на лі-

Однак треба погодитися з тим, що всі вони є у більшій залежності від праці в сільському господарстві аніж праця в сільському господарстві від них.

Після цього можемо дати відповідь на запит, яке значіння має сільське господарство в життю народу, всього людства?

Сільське господарство є основою життя народу, всього людства.

Воно є матір'ю всіх інших ділянок людської праці й творчості — бо всі вони тільки від нього чи через нього дістають потрібну їм енергію.

Далі самі собою напрошуються ще такі висновки:

1) Що праця і творчість поза фізичним

Сільсько-господарський курс в Губичах (грудень та січень 1934) Читай ст. 95.

таку, не були в театрі. Але не один з тих, що працює в ділянці пароплавства, літунства чи в театрі не обходиться, не може обійтися без продуктів сільського господарства — навіть через короткий час, через один день.

Коли ми так переглянемо всі ділянки людської праці — то скрізь ствердимо теж саме.

На що це вказує? Це вказує на те, що ділянка праці в сільському господарстві є підставовою, основою для всіх інших ділянок людської праці.

Звичайно, що не можна твердити, що всі чи деякі ділянки людської праці не потрібні, чи не є важливі в життю народу. Ні. Вони також потрібні. Вони також є важливі.

існуванням не існують; себто, що для того, щоби працювати й творити — людина повинна народитися — жити.

2) Що життя й праця — без споживання продуктів сільського господарства неможливі.

3) Що сільські господарі виконують одне з благородніших завдань в життю кожного народу, всього людства, бо своєю працею здобувають хліб і інші харчі, без яких людство не може фізично існувати, працювати, творити.

Як бачимо сільське господарство дійсно має дуже велике значіння в життю народу й всього людства.

Инж. Т. Білоус.

Ліквідуймо безробіття на селі!

Сільсько-господарські продукти не витримують бою з промисловими виробами і все нижче падають в ціні. Дуже це боляче відбивається на наших дрібних господарях, які обайдужили. Вивести їх з байдужого стану до організованості, до господарської самоосвіти над собою і до інтензивнішої і доцільнішої праці, для підвищення свого добробуту, сьогодні тяжко.

Не маємо потрібної кількості господарських шкіл, деб наша хліборобська молодь удосконалювалася і приготувляла себе на майбутніх поступових господиень і господарів; не маємо й змоги та відповідних засобів щоб післати сина чи доньку в якесь культурне німецьке або чеське господарство на цілорічну практику. Повторюю цілорічну, бо ми не лише літа але головню довгої зими не вміємо використати як слід. Селянська молодь наша в довгі зимові вечорі або спить, або виладоує свою молодечу енергію на різного рода бешкети, через що часто повстає ворожнеча між батьками і дітьми, а це нерідко кінчається й дуже трагічно.

Перед світовою війною майже увесь приріст нашого сільського населення відпливав на заробітки до чужих країн і в більшості там залишався назавше, в рідких лише випадках повертався котрийсь з „долярами до краю“ і на закупленій парцелі влаштувався як міг. Нині обставини цілком змінилися. Переживаємо часи т. зв. самовистарчальности. Кожна держава старається дати собі якомсь раду з ліквідацією свого власного безробіття. Для нашого сільського приросту двері замкнені не тільки до чужих країн, але навіть у наших повітовіх місті не знайде те якоїсь роботи, бо й жиди дають дрова різати, воду носити і ин. лише своїм.

Колись селянин казав: не піду я на реферат до кружка „Сільського Господаря“, не хочу читати й господарської книжки, аби лише Бог зародив бульбу, то якомсь дам собі раду і без панів. Нині і на реферат прийде і навіть похвалиться, що він вже щось подібного читав, але нічим не змусите його, за невеликими винятками, практично застосувати щось нове на своїй господарці, хоть і при найменшій затраті часу і коштів, бо консервативність а тим більше впертість собі на шкоду у наших людей дуже великі.

Всі вищенаведені деякі причини наших злиднів мусять бути усунені і то як найскор-

ше. Кружок Сільського Господаря на селі має заступити нам хліборобську школу, Централь і філії С. Г. дадуть нам вчителів, а хліборобська книжка розширить наш світогляд і зміцнить наші теоретичні знання в нашому фаху. Статистика каже що наше населення чисельно збільшується, не йде лише в парі з цим збільшення наших верстатів праці, бо безробіття на селі росте з неімовірною силою. Його ліквідацією ніхто не займається, виходить з цього, що наша доля й недоля спочиває у наших власних руках. Що самі для себе зробимо, те й будемо мати. Всі наші господарства мусять нарешті порвати зі старою рутиною, що провадить до збільшення злиднів, починати треба від малого. Нашу природню впертість мусимо привчити до досягнення наміченої доброї цілі. А цілю нашою є збільшення поплатности в провадженні всіх галузів господарства. Для цього в наступаючому весняному сезоні маємо засадити свій город і межі овочевими щепами і виноградом. Кружок Сільського Господаря в с. Полюхів Малий на бажання висилає зі своєї власної шкілки однорічні щепи винограду по 80 сот. без пересилки і упаковки. Звертатись: Філія С. Г. Перемишляни. Спровадити для розплоду яйця добрих несливих курей, купити пару поросят від скорспілої льохи і кнура, конче провадити контролю молочности і т. д., бо лише в той спосіб розпічнемо ліквідувати селянське безробіття, що чорною хмарою повисло над нашим селом. Наше село мусить або зацвісти і потонути в промислових багатих садах, або воно потрохи буде топиться в морі свого безробіття. Вибираймо що ліпше, та ліквідуймо безробіття.

Насадові яйця

курей

Білих легорнів
добрих несучок

Ціна 25 гр. і штука. Гварантоване опаккування (кошик) 60 гр. Пересилка покупця. На завдаток прошу $\frac{1}{3}$ вартости.

Инж. О. БУЧИНСЬКА Львів - Ялівець 166.

П Т А Х І В Н И Ц Т В О

Інж. О. Бучинська.

ЯК ПІДНЕСТИ НЕСНІСТЬ КУРЕЙ.

Ціни на яйця значно впали як і на всі сільсько-господарські продукти, а щоби мати всеж таки дохід з курей, треба піднести їх несність. Одна дорога до збільшення прибутковости наших курей це конtringні гнізда, які самочинно зачиняються як курка залізе туди нестись. Кури скоро привикають до тих гнізд тільки треба часто міняти підстилку, щоб не заводились галапаси, які непокоять курей і кури тоді нерадо йдуть до гнізд, а шукають іншого місця. Для ліпшої принади можна до гнізда накласти покладок з білої глини.

Кожна курка мусить мати значок на крилі або на нозі. Курка, як знесеться в конtringнім гнізді, починає кричати і добуватися з гнізда. Вистарчить що 2 години курок з гнізд випускати. На 4 курки вистарчить одне гніздо. Кожне знесене яйце треба зараз зазначити олівцем на яйці від якої курки і записати в зошиті або в місячному листку під числом курки. Так в кінці місяця знаємо яка з конtringльованих курок скільки дала яець річно і який дохід. Добрих несучок лишаво а гірших позбуваємося з господарки, щоби не переводили за дурно корму.

Несність курей є властивість ділична і то в той спосіб, що когут діличить по матери скриту здібність нести більшу кількість яець і цю здібність передає своїм дочкам. Натомість ніколи не перенесеться несність з матери на дочку, коли когут їх батько не був сином доброї несучки. Навпаки, когут від поганой несучки може цілком зіпсувати стадо добрих несучок. Мати передає своїм дочкам здібність нести яйця подібного зовнішнього вигляду і ваги але ніколи здібности щодо кількості яець¹⁾. З цього видко яку ролю грає когут при збільшенню несности у курей.

Не тяжко виховати у нас в господарстві когута від найліпшої несучки, хоча зауважено, що чим ліпша несучка, тим менше

вилягає від неї курчат. Це очевидно тому, що не всі яйця вспівують запліднитися. На другий рік молодий вихований від найліпшої несучки когут приділюється до добрих несучок. Ця ділична здібність дальше збільшується і так поступенно можна дійти до 250—270 яець річно від одної курки, а тим і збільшити прибутковість птахівництва.

Заводячи конtringлю несности ніколи не треба забувати за відповідне годовання птиці і на зиму ясний і теплий курник.

Леонід Бачинський.

НЕСНІСТЬ КИРЕЙ РОДАЙЛЕНДІВ (КАР-МАЗИНІВ).

(З господарства Укр. Інст. для дівчат в Перемишлі).

В році 1931 на сторінках „Сільського Господаря“ велася дискусія між інженерами Вакуловським і І. К. на тему що ліпше „кармазини“ чи Леггорни. (стор. 334, 360), з окрема про їх несність та спосіб вишукування поживи.

Леггорни ми в інституті не плекаємо, тож годі про них писати, однак з кармазинами добре знайомі і цих кілька слів будуть написані в їх оборону.

Поминаючи те, що кармаз. мають дуже смачне м'ясо і скоро тучніють, вони не такі вже ліниві, як їх описує інж. І. К. на основі помічень на ст. Страбичево, що не хотіли відвідати місця на 400 кроків, де ішла нагрузка зерна. Наші помічення кажуть що карм. дуже радо виходять на пасовиско. Завзято нишпорять, виїдають хробаків, гребуться і відходять далеко від курника. Коли копали землю, то коло робітників, все було кілька курок, що з під лопати вибирали хробаків. Зелено пашу дуже люблять. Ціле літо їдять листя з буряків, а зимою з підскоками видзьобують буряки, що лежать в скрині за сіткою. Скриня повішена так, що мусять кури підскувати, щоби дістати буряки.

Що до несности, то на основі конtringльних гнізд і точних записок, висліди будуть також не злі, проте безумовно не дорівняють несности Леггорнів.

4 чистої крові курки, що перебули у нас цілий рік, дали яець:

¹⁾ Це твердження я знайшла в деяких чеських книжках і часописах, незнаю наскільки воно вірно бо досі більшість твердить, що кількість яець передається в одинаковій мірі обома батьками.

число	м і с я ц і												Разом
курки	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
42	13	9	14	19	17	16	15	28	19	10	9	14	189
48	13	15	14	17	15	19	13	26	13	21	17	—	190
49	8	6	3	9	13	14	12	28	7	—	—	4	105
51	7	10	7	13	15	17	6	24	21	22	9	—	157

Молодняк від них розвивався добре. Маємо 60 курок. Молоді сего річні курки почали нестися ч. 1. 30. VI. ч. 2. 2. X., ч. 3. 13. X., ч. 4. 17. X. ч. 5. 27. X. решта в більшості в листопаді. Несність їх річну подаму пізніше. Деякі курки (ч. 5) дали за місяць 21 яєць, найменше 9 яєчок (в листопаді).

Заувага Гр. Германа, що яйцекладність кармазинів є сороката цілком слушна. Спробуємо підбирати курок, з найкращою несністю і поділимося вислідами з читачами „Сіл. Господаря“.

М. Салая.

ПРОБНА КОНТРОЛЯ НЕСНОСТИ

Заохочений статтями в часописі „Сільський Господар“ почав я вести контроль несності 7 курок, з яких лише 5 було цілий рік в контролі.

Кури не расові в значній мірі змішані з кармазинами і до них зближені.

Кури годовані звичайним господарським способом, заминкою з бараболі та грису і зерном ячменю; при чім кури ходять вільно.

Вислід контролі за 1933 рік був такий: Курка ч. 1 знесла в році 204 яєць; курка ч. 2 — 227; курка ч. 3 — 233; курка ч. 4 — 169 і курка ч. 5 — 194 яєць.

Яйця не важені, але припускаю, що не було нисше 50 грамів ваги.

Ця пробна контролі несності переко-нує нас, що і наші сільські кури добре несуться.

Від Редакції. Витаємо цю спробу п. Салая провирити несливість нерасових курей і радимо таку контролі продовжувати.

В годівлі тварин є знана річ, що мішанці бувають часто більш продуктивні чим чисто расові тварини. — Одначе коли ми возь- мемо під увагу збут то лекше можна збу- вати продукт одноманітний, чим ріжномані- тний, який мається від мішанців. — Тому ра- димо перейти на одну расу курей в тому ви- падку кармазинів і контролею несности старатися вдержати їх у високій несливости.

Радимо і іншим поспробувати контро- лувати несність своїх курей, щоби переко- натися про їх ужитковість.

В. Королів-Старий.

АВТОМАТИЧНЕ ВИПУСКАННЯ КУРЕЙ

З КУРНИКА.

Щоб вночі в курник не влізли якісь не- прохані гості (тхір куниця то що) дово- диться приземну фірточку ввечері затуля- кури прокидаються часами й у пів - до- жадної приємности вставати так зпоранку, щоби їх випустити на гребовище, але ж не- ма рації й тримати їх без потреби в полоні. То ж в практиці показалося дуже добре так примуцувати дверцята, щоби кури від- чиняли їх самовільно. На мою думку най- простіше це було зробити так. Над двер- цятками привісити блочок з вагою, щоби та вага, будучи увільнена, сама підносила двер- цята до гори й таким чином відтуляла б ви- хід з курника. Щоби вага ж потягла по блоч- ку й відчинила дверцята, треба їх замика- ти на засовочку в долині. До засовочки ж примуцувати дощечку, яка при засунутій засовці, що тримає дверцята замкненими, трохи підносилася вгору.

Кури, прокинувшись й зіскачавши з жер- ток, прямою дорогою підходять до дверця- ток і хочеш-не-хочеш якась з них враз ста- не на дощечку, сполучену з засовочкою. Вагою свого тіла курка притисне дощечку, котра піднесе засовочку, від чого звіль- няться дверцятка, котрі враз і потягне вго- ру вага на блочку, тоб то курник буде від- чинений першою куркою, котра підійде до дверцяток. А господар може тим часом ще подрімати якусь годину.

УВАГА. Незабаром редакція наша вишле всім своїм передплатникам як премію цікаву кни- жечку Інж. А. Романенка: „ЯК УПРАВЛЯТИ й ПОГНОЮВАТИ НАШІ ГРУНТИ. Ред.

СИНДИКАТ ЗБІЖЕВИЙ

кооператива рільничо-торговельна

Львів, вул. Коперника 20 (бюра)

Склади 1. вул. Коперника 20 (партер)
2. вул. Жовківська 127
3. Тор Селедцевий 17 (Двірець)

Відділи: Тернопіль - Чортків - Товсте.

поручає: всякі насіння, штучні погної, мішанку на- возову під квіти, хемічні припарати до поборювання шкідників в садах і городах.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

П. Дунайський.

м. Каліш, вул. Майковська 17 а.

ЩО КОШТУВАТИМЕ ЗАЛОЖЕННЯ САДУ

Посадка на однім гектарі садку морелів, бросквин, горіхів волоських та мигдалів з закупом щеп їх в Бесарабії, поїздка за ними і доставка на місце та інші ріжні потреби винесуть разом 650 зол.

Насіння для посадки в такому саді коштовних ріжних рослин 100 зол.

Аренда 1-го гектара землі річно 100 зол.

Разом 850 золотих.

Рослини в саді дадуть в 1-й рік 1.600 зол.

Поозстається **чистого прибутку 750 золотих.**

На другий рік — росхід на все 300 зол.

Рослини з землі в тому саді дадуть 2.000 зол.

Поозстається **прибутку 1.700 зол.**

На 3-й і 4-й роки — росходу на все по 300 зол.
= 600 зол.

Ріжні рослини дадуть в рік по 2.000 зол. =
4.000 зол.

Деяких овочів на 4-й рік (залежить яких років посажені щепи) 500 зол.

Разом за 2 роки росходу 600 зол., приходу 4.500 зол. — Чистого прибутку 3.900 зол.

На 5—10 і т. д. роки. На всі потреби і працю в садку в рік по 300 зол. Прибутку чистого в рік з овочів крім ріжних рослин в садку при урожаях: добрих 6.000 зол., середніх 4.000, злих 2.000 зол.

Садок мигдалевий на 1 гект. землі

Крім мигдалових горіхів ще його цвіт (мені відомо для чого потрібний) вже з 4-го і 5-го року дадуть свою вартість по 1.000 зол. в рік 2.000 зол.

З ріжних інших в саді рослин вартістю в рік по 2.000 зол. = 4.000 зол.

Разом за 2 роки 6.000 зол.

На 6—10 і т. д. роки дасть в рік чистого прибутку при урожаях: добрих 20.000 зол., середніх 15.000 зол., злих 10.000 зол.

Запровадження такого мигдалового садка на 1-м гектарі землі буде коштувати 300—400 зол.

Праця коло нього в рік винесе по 300 зол., а ріжні вньому рослини за 1—7 роки дадуть свою вартість по 2.000 золотих за літо. Взагалі у всіх молодих садках, поки розростуться дерева кущі, — садяться щонебудь, щоби не пустувала під ними земля, але треба садити такі рослини, котрі дадуть великий дохід, тоді такі посадки покриваються, бо за першим роком їхня посадка оплачується від посадки між ними інших рослин.

Плянтації кавунів і мелянів

Ці рослини вимагають ліпшої, ніж згадані вище садки землі і потребують багато сонця і тепла. Прибутки за одне літо з гектара такі:

Вартість винайму землі, насіння, праця коло того і т. д. 360 зол.

Прибутку чистого дасть при урожаях: добрих 6.000 зол., середніх 4.000 зол., злих 2.000 зол.

Запровадження всього вище згаданого є дуже легке і малокоштовне, як то пояснено вище; праця коло того всього надзвичайно проста і не потребує на це спеціальної науки, а лише довголітньої практики розумію, що плекатимуться ці рослини в теплих повітах, про які я згадував в ч. 3. С. Г. в холоднішому кліматі — не вдадуться. Рівнож і насіння цих рослин треба брати в Бесарабії та з Зазбр. Поділля, а не з центру Румунії, Болгарії, Югославії та Італії, де клімат зовсім не той, що тут, та й гатунки інші, до тутейшого клімату не здатні.

Крім того треба практично-фахово знати, як коло того всього працювати, бо можна опрацювати куш виноградну так, що на ній уродиться 5—10 кілограмів, а потрібно опрацювати його так, щоби на тім кущі вродилося за літо 50—250 кг. Та рівнож і так можна посадити баштан кавунів та мелянів, котрих на гектарі землі вродиться 300—500 штук вагою по 2—3 кілограми, а потрібно посадити так, щоби вродилось їх 4.000—6.000 вагою по 4—10 кілограмів.

Виноград для видушення на вино садиться, як уже згадано, м'яких гатунків чорний і білий, а для продажі на їжу твердіші, здатні для перевозу і довшого лежання в склепах.

Як уже згадано, що вино з винограду видушується звичайно, але треба знати коли та скільки і як воно мусить ферментувати, а головне як і при яких морозах перед зимою потрібно виморозити з нього водяний сок і надати до пивниці.

Мати таких садів та плянтацій 10—15 гектарів, то вони більше дадуть чистого доходу, ніж 1.000 гектарів збіжжя та бараболі, або буряків, але не так треба запроваджувати їх, як запровадили в Заліщиках виноградну шкілку, в котрій замножили найстрашнішу для винограду хворобу; „філоксеру“, а винищити її не знають як, чим і коли. При таких запровадженню та опрацюванню не можуть бути виноградні сади (не так та не з того боку їх розпочали).

Як я вище вже пояснив, що на цілім світі всіх гатунків винограду є 1.600, котрі не можуть надатися собою до одного клімату тому, що гатунки винограду з Кавказу, Таганрогу, Персії, Турції, чи

навіть з Румунії, Угорщини рівнож Франції, а тим більше Америки (?) не можуть рости і родити в кліматі східної Галичини.

Тому раджу не впроваджувати в східній Галичині гатунків винограду з Америки, як то подавав ч. С. Г. за рік 1933 та з інших подібних країв, бо користі з того жадної, а впроваджувати лише з Бесарабії гатунки винограду з околиць мені відомих (як то я вже пояснив), та не такими посадками, щепленням, опрацюванням та іншим, то будете їсти виноград і пити вино.

Я знаю від чого і як завелася „філоксера“ в виноградній шкілці в Заліщиках та по виноградних садах в тій околиці і можу дати певну раду як, чим і коли винищити, бо в противному разі та хвороба знищить всі виноградні сади, котрі є найбільшим багатством в господарстві і державі. Причиною появи цієї хвороби є неуміле плекання винограду.

Хто з бажаючих звернеться до мене зі запитанням про різні ще пояснення, то дам негайно належні інформації, а на запотребування сам можу прибути на місце для особистого запровадження, чого потрібно і праці коло того на певних умовах.

Виправте помилку. В ч. З. С. Г. в статті П. Дунайського просимо врахувати при калькуляції коштів заложення винниці слідуюче: „Кожних два роки вся площа між виноградом сапається мотичками, а крім цього що 3-й рік перекопується рискалем, тому що 3-й рік видаток збільшиться на 100 зол.“.

Хто хоче звернутись до П. Д. за поясненнями, подаємо його адресу: Заряд дібр в Зазуленцях п. Залішки. — П. Д.

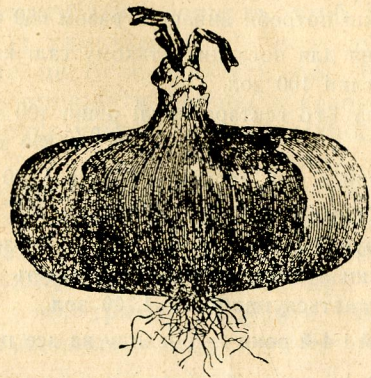
Инж. Романюк.

САДИМ ЦИБУЛЮ (Закінчення з ч. 2).

При більших плянтаціях цибулі, политься поміж рядками плянетом, але тільки при погоді сухій, сприяючій та тоді, коли рілля перед засадженням була рівна й завалкована. Коли ріллю заволочено тільки бороною, а валка перед садженням не уживано, а тим самим поверхня є нерівна, то при менш сприяючій погоді мусимо перше полення і мотичення поміж рядками і в рядках перевести ручно сапами, то є тільки приготувати землю під працю плянетом. В два-три тижні по першій ручній полоненню і мотиченню пускається поміж рядками плянет, щоби скільчену хопту в самому зародкові знищити. В самих рядках муситься виконати працю ручно й мотикою. Ту саму працю треба відтак повторити ще другий і третій раз, а цибуля буде нам за се дуже вдячна.

Цибуля дозріває в другій половині серпня, або з початком вересня, але чим скорше, тим ліпше, бо краще цибулю висушити. Ко-

ли до погноювання уживається за пізно штучних азотових погноїв, або коли в землі є замала кількість кvasу фосфорового, цибуля рівнож значно пізніше доходить, а при цьому дає ще значно гірший збір. Тому азотові штучні погної під цибулю треба давати тільки одноразово й то перед першим поленням і мотиченням. Котра цибуля скорше доходить, чи сіяна впрост в ріллю чи пересаджувана, годі сказати. Раз дозріває скорше одна, раз друга. Се залежить виключно від цього, яке є літо. Дозрілу цибулю пізнати

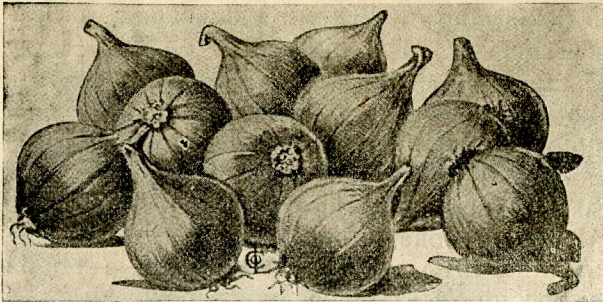
Цибуля голяндська.

по тім, що її піря (листя) опадає в діл та вяне і сохне. Ніколи не треба ломити піря, бо ця робота ніколи не помагає, лише противно, шкодить. Коли піря цибулі опадє й присохне до землі, треба цибулю вибирати. При гарній сприяючій погоді вибрану цибулю складається в невеличкі купки й оставляється на полі через два три дні, щоби вона краще присохла. Відтак чиститься цибулю з коріння і гички, сушиться в тонкій верстві на убитій землі, або ще краще на дошках на соняшнім сухім місці. На ніч треба цибулю згорнути у вали і прикрити матами, щоби охоронити перед россою. При чищенню треба уважати, щоби не нищити на цибулі зовнішньої сухої оболонки. По кількох днях такого сушення, можна складати цибулю там, де вона буде перехована через зиму. Найкращим місцем для перехову цибулі через зиму це стрих. Тут цибуля ще досихає. Чим краще цибуля просохне, тим краще переховується через зиму. Цибуля виплекана в одному році, чи то з насіння засіяного впрост у землю, чи то з розсади, краще переховується через зиму ніж цибуля виплекана з димки. Цю останню треба зараз же по зборі продати, бо підчас зими багато її гние.

Як управляти цибулю-димку?

Управа цибулі з димки триває два роки. На димку можна управляти тільки такі від-

міни цибулі, що добре через зиму переховуються. В першому році сіється насіння цибулі на грядки неугноєні, пісні, при кінці квітня або з початком травня, ручно досить густо, але рідше чим на розсаду цибулі й приплескується. Сіється густо, як вже сказано, тому, щоби одержати димку величини доброго лісового горіха. Грубша димка не надається до садження, бо йде в стрілку, а задрібна знова по висадженню гние. Грядки засіяні насінням цибулі на димку належить удержувати в чистому стані й тому муситься їх часто полоти. В другій половині літа димка дозріває, а пізнається це по тім, що піря опадає на землю й присихає. Дозрілу димку треба вибрати й пересушити та переховува-

Цибуля димка.

ти в сухім не зимнім місці. Весною садиться димку у березні або з початком квітня у віддалі такій, як розсаду цибулі. Димку належить садити мілко, не глибоко, значить так, щоби вершок гички виставав понад землю. Дальша управа цибулі димки нічим не ріжнеться від управи цибулі засіяної впрост у ріллю, чи то плеканої з розсади. Цибуля з димки виростає досить велика й дозріває в липні, але за це далеко гірше переховується через зиму. Багато димки підчас свого розвою йде в стовбурі, котрі належить виломлювати. При управі цибулі з димки є одна та вигода, що не треба інспектів, однак за це димка дає багато праці при поленню, чищенню і переховуванню. Мимо цього, що цибуля з димки доходить до більшої величини ніж з насіння або розсади, управу цибулі з димки треба закинути. Краща й поплатніша є однорічна управа сорти цибулі.

Цибуля ділиться на кілька сортів, а кожний сорт розпадається на багато відмін.

Розрізняємо:

I. Цибулі білі дуже вчасні, невеликі. Є вони італійського походження і в нас не даються переховувати, а тим самим не поручається їх до управи.

II. Великі цибулі полудневого похо-

дження (Єгипет), що зле в нас переховуються, а тим самим не поручається до управи.

III. Цибулі середньої величини, жовтої або червоної краски, тверді. Ці видержують у нас зиму добре.

До першого сорту належить цибуля парижська, — біла, вчасна, плоска, велика. Є се одинока відміна цього сорту, що може бути в нас плеканий.

До другого сорту належать:

1. Мадера — округла, велика, м'яка, рожева.

2. Мадера — плоска, велика.

Вимагають вчасного засіву, теплого місяця і соняшної вистави.

До третього сорту належать цибулі, що найкраще надаються на наші землі й наше підсоння. Є це відміни округлі або плоскі, краски жовтої або червоної. Належать сюди:

1. **Житавська жовта**, велика, округла, добре переховується, а через се управа її є найбільше поширена. 2. **Житавська червона**. 3. **Голландська жовта**, плоска, дещо менша від житавської. 4. **Картофлянка**, звана також бараболянка, жовта або червона. 5. **Шальотка** — є се відміна бараболянки, яку управляють для консерв. Належить туди шальотка звичайна і з Єрзей. 6. **Семилітка**. 7. **Тримбулька**, вимагає теплої і соняшної вистави та пропускарного ґрунту. Зносить гній і в першому році. Можна садити її в кожному часі з виїмкою пізньої осені. Обсаджується нею звичайно стежки. Дуже вчасною весною дає вже зелену закришку.

Управа цибулі в нас є слабо поширена, хочай консумція цибулі є дуже велика, бо нема навіть найбіднішої родини, яка не уживалаби в своїй кухні цибулі. Краєва продукція цибулі є невистарчаюча й тому бачимо на наших ринках багато цибулі заграничного походження. Селянство наше повинно взятися до управи цибулі, яка з певністю дасть більші доходи чим управа збіжжа.

ПОДАТОК ВІД ПРОДАЖІ ОВОЧІВ ТА ГОРОДОВИНИ.

Міністерство Скарбу вияснює, що садівники та огородники, які продають овочі і городовину на торзі, обов'язані 1) платити оборотовий податок, 2) викупити промислові свідоцтва на торговельне підприємство. Натомість не мають платити оборотового податку рільні продуценти, коли вони продають овочі та городовину на торзі не постійно, лише деколи.

М. Панаший.

Пашна бруква

Найбільше дається нашим господарям взнаки брак сочистої паші для коров в зимі. Вправді поступовіші господарі на добрих ґрунтах сіють наші буряки. Однак на гірших і піскуватих ґрунтах буряки зле вдаються. Відтак буряки мають і ще інші недогоди, вимагають багато більше праці ніж інші рослини, займають поле цілий рік аж до осені. Зовсім інакше представляється справа з бруквою пашною.

Бруква удається на середньо-вохких землях, найкраще на низинах, над ріками та потоками, аби лише троха угноїти. Засаджується її звичайно по скошенню найвчаснішої мішанки для корів; взагалі удається вона ще дуже добре коли її перед 30. червня висадимо. За винятком хиба сухих, високоположених ґрунтів, або виїмково сухого року може її управа нас завести. Наші господарі, які бідкаються на брак зменої паші в літі та окопових в зимі, повинні завести в себе брукву. Для цього треба десь в половині або й при кінці квітня засіяти на грядці брукву на розсаду. Добрим сортом є „біла бруква поморська“. По зборі вики-мішанки на зелено або сіно, десь в другій половині червня, роскидаємо на стерні скоро малу давку стаєнного гною і стерню оремо. Рівночасно за плугом що друга скиба зовсім як капусту садимо розсаду брукви (6—7 дівчат садять так скоро, що коні майже не стають з плугом). Цей спосіб садження йде дуже скоро, а друге земля не затолочується ані при волоченті ані відтак при садженні.

В. К.

Круки (гайворони) по полях

Навряд, чи є між нашими господарями такі, щоб з радістю витали на своїх полях чорних непроханих гостей, що часом вщерть вкривають лан. Бож кожен з нас знає про шкоду, яку роблять круки (та й інші птахи воронячого кодла) на наших ланах, висмикуючи з землі зерно, ще непроросле, або й таке, що вже кільчиться. Однак мало хто застановлявся над питанням: чи круки **тільки** шкодять, чи — може — й приносять якусь користь?

Про це питання дуже цікаво розписується один чеський орнітолог, знавець птахів, д-р Й. Їрсік.

Через те не збивається так земля і не заростає бурянами; таку брукву сапається, звичайно, лише раз в серпні і осенню мається, залежно від землі та погоди, часами кращий збір, чим з пашних буряків, які вимагають багато більше праці та кращої землі.

Висаджену брукву вистарчає в посуху раз або два підляти. На низьких ґрунтах взагалі її не підливають.

Кормова вартість брукви для корів молочних така сама що й буряків, а під зглядом білковини ще трохи й вища, бо оскільки буряки мають її 4 грами в кількограмі то бруква виказує 5 гр.

Деколи кажуть, а часом навіть і пишуть люди, що бруква надає молокови та маслови прикрий запах і не милий смак. Цього я на протязі 6 літ кормлення корів бруквою в зимі не заперімітив, мимо того, що призначав на корову понад 25 кг денно. Натомість треба ствердити, що та сама бруква в теплій стайні чи хаті, кілька днів перехована, дійсно видає зі себе острій запах. З того виходить, що її треба закопувати до ями не як буряки вкриваючи соломою, лише належит її вкривати впрост землею, а відтак при скормлюванню треба держати в досить холоднім місці ніколи в задушній парній стайні та ще й тижнями.

Зі збором брукви в осені не треба спішитися, а братися до її копання аж як почнуться приморозки, бо вона дуже до пізна росте. Гарно управлена бруква доходить і до 8—9 кг. штуки.

Не спиняючись на старих переконаннях деяких дослідників (напр. Геніке), котрі вважали налеті гайвороння та галок на лани навіть за „Боже благословіння“, Їрсік наводить цікаві досліди д-ра Шапельє, директора Версальської зоологічної стації, котрий в цій справі р. 1925-го впорядив широчезну анкету (було розіслано 40.000 питальних листків). На підставі 820-х відповідей Шапельє прийшов до висновку, що воронячі птахи для ланів дуже позиточні, бо вони вигодовують свою молодь, головним чином комахами яких визбірують на полях. Однак при тому роблять і шкоду,

Тогож таки року на Люксембурському конгресі в повну оборону круків виступив великий мадярський землевласник Густав Шоміяс, котрий запевнює, що ворони витягують збіжжа лише на тих місцях, де молоді ростинки на корінцях мають шкідливих комах (переважно „дротяників“). Круки висмикують рослини, що вже починають жовтіти, а присутність комах пізнають нюхом.

Рериг розпорів 1719-м крутам шлунки й довідався, що в 676-х шлунках були комахи, переважно — шкідливі, в 5-х — лишки мишей, в 10-х — лишки яєць, в 76 — переважно бараболя, в 71-му — всякі культурні рослини. Тобто користь господарська була далеко більша за шкоду.

Але найновіші дослідники прийшли до несподіваних висновків, що круки **шкодять лише на певних ґрунтах**. Отже, коли в 45-х воронячих шлунках, що наповнились на **вельми пісковатому ґрунті**, було знайдено 32 слимаки, 2 жаби, 4 кісточки з черешень, 100 зерен кукурудзи, 51 нешкідливу комаху

та 311 комах шкідливих, — то в такому ж числі шлунків круків, котрі паслись на ґрунтах **глинястих**, було знайдено 60 нешкідливих комах, 380 шкідливих комах і ледве помітні сліди кукурудзяних зерен. Тоб то з того стає очевидним, що корисність круків помітно більша за їхню шкідливість, й що з ланів з глинястими ґрунтами їх не слід зганяти, а тим більше — не треба виганяти їх з ліса.

Д-р Ірсік гадає що шкідливість круків на полях піскуватих залежить головню — від браку на них тих комах, яких радо вишукують круки. Тому то вони, не маючи бажаної поживи, бувають змушені живитись зерном чи збіжжам, — в дійсності — бажаною їм поживою є комахи. Взявмуж, коли лани лежать під снігом, круки, як переконався в минулому грудні зазначений автор, переглянувши 10 воронячих шлунків, круки живляться переважно подорожнім (кінським) гноєм та мишами. Тоб то взимку ніби то шкода від них на полях — жадна.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 24. Де дістати живокіст „Матадор“ і що про нього скаже редакція?

Живокіст, це є рослина на зелену пашу для свиней. На сіно вона нездала. Вдається на гірших ґрунтах, але вогких. На черноземах і сухих — зле вдається. Розмножують її з коріння. 1 кг. коріння коштує — около 4 зол. Продає п **Северин Залескі — Познань-Хартово**.

Ч. 25. Де дістати насіння лісових дерев?

В кооперативі лісників, Львів, вул. На Скалце 1. Просіть цінника безплатно. Там же можна і збувати насіння дерев.

Ч. 26. Де дістати морви і її насіння?

Всі справи по шовківництву тепер залягоджує коопер. „Шовк“ в **Самборі пр. Филиппак**.

Ч. 27. Де можна дістати цукру для бжіл?

Цукор видають по 2 кг. на пня цукроварні: Пшеворск, Рівне, Городенка — Ходорів цукру не має. Щоб одержати цукор треба взяти посвідку від гром. уряду на число пнів пасіки, післати подання до **Скарб**. Уряду про дозвіл на цукор і як прийде дозвіл тоді післати гроші до цукроварні і просити ви-

слати цукор. Найкраще цукор виписувати через свої пасічн. секції гуртово, тоді дешевше виходить. Порадьтеся агронома.

Ч. 28. Як спасти деревце обгрижене мишами?

Про це докладно подано в ч. 3. „Українського Пасічника“. Отже, коли деревце обгрижено довкола, тоді треба найперше рану засмарувати садовою мастею (віск, живиця і олива), а потім від кори нижньої до верхньої переласти мостики зі зраз дерев, запихаючи скісно зрізані зрази під кору. Таких зраз-мостиків треба на 1 деревце 8—10.

Ч. 29. Чи потрібно ціхувати вагу?

У нас на Волині у волості є розпорядок, щоб кожний господар що 3-й рік ціхував вагу в акцизі нарівні з купцями. Чи про це відомо Редакції?

— Досі зміни розпорядку про ціхування ваги не було. Кожний господар має право держати вагу для свого вжитку, однак не має вживати її публично та не позичати її комусь іншому.

Ч. 30. Де дістати сталеву стрічку до міряння землі?

— Всякі мірничі прилади можете дістати в кооп. інж. робіт „КІР“ у Львові, вул. Са-

піги. Просимо до них звернутися за цінником. Колиб вони Вас не обслужили, то зверніться до фірми Аппель, Львів, вул. Леріонів ч. 1.

Ч. 31. Як плекати виноград та де його дістати?

Спровадив я 35 штук саджанців з Заліщищини винограду. Росте. Але пізніше довідався що там виноград хорий на фільоксеру. Що робити? Прошу подати як доглядати виноград. Чи броскви теж треба протинати?

— З виноградом з Заліщик почекайте троха і спостерігайте як він буде рости. Коли б щось йому бракувало, викопайте корч,

обдивіться коріння і як знайдете гудзки — знищіть весь. Як плекати виноград довідаєтесь з книжечки М. Боровського що коштує 50 сот., перес. 20 сот. Морелі не притинається як виград. Лише рідко коли проріджується густі галузки. Книжечку про морелі і бросквини готовимо до друку.

Ч. 32. Де дістати насіння рослини крутая й інших?

— Кооператива „Рій“ продає всі найкращі рослини медодайні. 1 кг. крутая коштує 2 зол. 1 кг. сої чорної 70 гр. Цінник насіння „Рій“ вже видав і на бажання висилає безплатно.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Чинність Економічно-Кооперативного Відділу УТГІ. На Економічно-Кооперативному Відділі Українського Технічно-Господарського Інституту позаочного навчання при Укр. Господ. Академії в Подєбрадах надруковано і розсилається студентам лекції з таких курсів: 1) М. Добриловський — Політична економія (вийшло 30 лекцій), 2) Проф. Л. Бич — Загальна наука права (вийшло 6 лекцій), 3) Проф. Б. Мартос — Теорія кооперації (18 лекцій), 4) Доц. Л. Шрамченко — Основи теорії статистики (18 лекцій), 5) лект. К. Безкровний — Торговельне рахівництво (22 лекції), 6) доц. Я. Моралевич — Комерційна арифметика (15 лекцій), 7) доц. П. Вуків — Англійська мова (вийшло 36 лекцій), 8) лект. М. Славінська — Французька мова (вийшло 36 лекцій), 9) лект. О. Безпалко — Німецька мова (вийшло 32 лекції), 10) Проф. В. Садовський — Світове господарство (вийшло 16 лекцій), 11) Товарознавство (вийшло 26 лекцій), 12) проф. А. Яковлів — Цивільне право (вийшло 18 лекцій), 13) проф. В. Старосольський — Політичне право (вийшло 7 лекцій), 14) проф. С. Бородаєвський — Історія кооперації (12 лекцій), 15) проф. С. Гольдельман — Економія промисловости (вийшло 3 лекції), 16) лект. Р. Димінський — Торговельна кореспонденція (вийшло 6 лекцій). Навчання на Відділі провадиться вже на трьох семестрах. Підручники з предметів, що входять в програму навчання дальших семестрів, приправляються до друку, і таким чином протягом цілого курсу буде видано новий комплект підручників для високої економічно-кооперативної школи. Прийняття студентів продовжується.

Чинність позаочних курсів бухгалтерії УТГІ в Подєбрадах. Курси бухгалтерії мають суто практичне значіння, — призначені вони для осіб, що

працюють в торговельних і промислових кооперативних та приватних підприємствах. Крім предметів з рахівництва курсантам даються відомости з царини раціоналізації конторської праці. Курсантам висилаються лекції з таких предметів: Загальне рахівництво, Торговельне рахівництво, Комерційна арифметика, Торговельна кореспонденція, підручники до яких вже виготовлені. Мається на увазі поширити цей курс такими спеціальними предметами, як фабричне рахівництво, рахівництво в кооперативних підприємствах, калькуляція, контокоренто, арбітражі, паритети, аналіза балансів.

Чинність позаочних курсів чужих мов УТГІ в Подєбрадах. Знання мов чужих культурних народів має величезне значіння. Лише володіючи досконало цими мовами, людина вільно може черпати зі світової скарбниці людського поступу. Але, на жаль, о цієї пори завше відчувався брак підручників чужих мов для українців. Нині цей дефект виправляє УТГІ, що провадить три великих курси з чужих мов, а саме: англійської, німецької та французької. Курси ці написані лекторами Української Господарської Академії в ЧСР. В цій справі звертатися на адресу: Академії в ЧСР. В цій справі звертатися на адресу:

Позаочний курс практичної фотографії УТГІ в Подєбрадах. Підручник для цього курсу, написаний інж. Б. Б. Іваницьким, — вже закінчений друком і висилається замовникам за 30.— кч. в ЧСР і за 32.— кч. поза межі ЧСР (курс навчання з підручником — 40.— кч.). Запис курсантів продовжується.

Позаочний курс радіотехніки УТГІ в Подєбрадах. Підручник курсу радіотехніки, написаний доц. Б. Лисянським, вже викінчений друком, і висилається замовникам за 28.— кч. в ЧСР і за 30.— кч.

поза межі ЧСР (курс навчання з підручником — 45.— кч.). Запис курсантів продовжується.

Початок позаочного курсу практичного миловарства УТГІ в Подебрадах. Підручник до цього курсу написаний двома авторами — п. інж. П. Лещенком та інж. П. Василюком, друкується. Розпочато висилку перших лекцій курсантам. Ціна цілого курсу навчання з підручником — 40.— кч. Запис курсантів продовжується.

Позаочний курс олійництва УТГІ в Подебрадах розпочнеться, — як лише пригослиться відповідна кількість курсантів. Підручник до цього курсу, написаний доц. інж. М. П. Зайцевим. Курсанти на курс олійництва приймаються. Зголошення на всі курси слати:

Ukrainska Hospodářska Akademie Poděbrady
ČSR.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

Кружок Сіл. Господаря в Бориславі. в с. Губичах відбув двомісячний господарський курс (грудень—січень 1934), на якому вчилось 31 курсантів.

Наука відбувалася кожного дня крім свят, від год. 6. до 9. вечір і обіймала всі галузі господ. знання. В курсі взяли участь старші й молодші члени. Систем науки відбувався в той спосіб, що по викладах прелегентів наступило перепитування, пояснювання й записки з практичним приміненням.

Курс провадив інж.-агроном Петро Лех. відомості з садівництва й огородництва уділював п. Богдан Паньків. Курс відбувався безплатно. Рада Кружка й Комітет курсантів на спільнім засіданні з дня 25. І. ц. р. прийшли до внеску, що тільки завдяки Хв. Філії „Просвіти“ в Бориславі, спромігся Кружок у нинішнім важкім часі дати своїм членам нові здобутки господ. знання. Тому складає щиру подяку тамошньому П. Т. Виділові, з окрема шановному голові ВП. Ількові Яворському, що нежалував часу й труду для суспільного діла. — (Див. світлину курсу ст. 83).

Кружок „Сіл. Господаря“ в Полюхові пробудився до життя. На загальних зборах Кружка 23. ІІ. ц. р. які відкрив агроном Білоус а провадив предсідник Н. Качмар та секретар Н. Грицьків, люде виявили широке зацікавлення новітньою господаркою. На зборах обговорювались такі питання: 1) Про добру управу ріллі, про садівництво і городництво. 2) Про плекання добрих корів, та раціональну їх годівлю, чистоту. 3) Про расові свині і їх правильну годівлю, про годівлю курей, індиків і т. д.

По зборах вписалось 22 нових членів.

Предплатили 10 прим. „Сільського Господаря“.

Зокрема на внесення п. Гринька Лісового, який має свою власну винницю, ухвалено, щоб люде в Перемишлянщині занялись серіозно плеканням винограду, та розводили акліматизовані вже в Перемишлянщині сорти винограду.

В КРАЮ

НОВИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ЗАКОН.

Дня 20. лютого соймова скарбова комісія ухвалила проект нового закону про кооперацію. Проти проекту були всі опозиційні послы. З українських послів промовляв проти того проекту пос. О. Луцький. Після того нового проекту всі кооперативи в Польщі, отже не лише польські, але й українські, німецькі, жидівські і т. д. мають підлягати спільній кооперативній раді в Варшаві, а властиво голові тої ради, котрий буде урядником, іменованим владою. Кооперативи не будуть могли вибирати собі вільно Ревізійного Союзу, ревізори будуть залежні від влади і т. д.

ЗАБОРОНА ГОДІВЛІ І ПЛЕКАННЯ ГОЛУБІВ.

Міністерство внутрішних справ заборонило розпорядком з дня 6. лютого 1934 р. (Д. З. Р. ч. 15. поз. 121) годівлю і плекання всіх родів голубів в пограничній смузі білостоцького, виленського, новгородського, поліського, волинського і тернопільського воєвідства.

В названих районах можуть вести годівлю голубів військо, погранична сторожа та зареєстровані годівельники в порозумінню і під наглядом військової влади.

Всі прочі годівельники мають позбутися голубів протягом трьох місяців від дня, коли почав обовязувати розпорядок то є від дня 14. березня 1934 р.

В СПРАВІ ПЛЕКАННЯ СОЇ.

Волинська спілка виробу ростинних оліїв „Рослінолей“ зорганізувала 12 с. м. в Рівному зїзд представників львівської та Волинської Хліборобської Палати та Центрального Союзу Продуцентів олійстих ростин воєв. волинського, львівського, тернопільського і станиславівського, а також повітових виділів і хліборобських організацій у тих воєвідствах. Мали там радити над збільшенням площі управи олійстих ростин, а головно сої, над поширенням спожиття сої та

її перетворів і т. п. Між іншими справами мали радити над будовою власної хліборобської оліярні. Так подає агенція ПАТ.

Дадуть зерно для засівів. Комітет міністрів ухвалив допомогти господарям східних воевідств тим, що приділив 22.500 кірців вівса, 19.800 кірців ячменю і 37.500 кірців бараболі. Це на насіння. Цю допомогу будуть роздавати гром. уряди. Треба, щоб наші Філії та Кружки С. Г. за цією справою слідили та дістали насіння і для своїх бідніших членів.

Узнано ренти для українських інвалідів. В „Деннику Законів“ з 5 березня ц. р. появилася розпорядок міністр. суспільної опіки та скарбу про ренти для вояків-інвалід бувшої української армії.

Звенигородський суд над п'явками селян. У Львові вже від тижня йшов прецікавий процес над лихварями Михелем Парнесом, Нухимом Бляйхом, Бердішом Аліфансом, Теодором Кітом, Ольгою Грабар і інш. які, як виявив суд всякими обманствами, крутіством, намовами, підступами, обдурювали селян, давали їм позички на високі проценти і врешті руйнували цілі господарства. Суд засудив вище згаданих п'явок наших несвідомих селян на різні кари від півтора року до пів року вязниці та грошові кари. Шкода лише, що по амнесії деяким частина кари відпала.

Тим, хто ще не був в хитрих лабетах лихварів, що часто вдають зі себе добродіїв, радимо перечитати цей процес докладно в якій небудь політичній газеті. — Це треба для науки і для упередження других несвідомих завсідги пам'ятати.

ДАЙМО НА ПАСКУ ГУЦУЛЬЩИНІ

Такий клич піднесла редакція газети „Народня Справа“, до всього нашого громадянства. Хто лише знає як бідують наші люде гуцули в горах, та хто шанує і любить свій нарід, хай прийде з поміччю нашим гуцулам чим може, збіжжам, бараболею, мукою, набілом тощо. Всі жертви надсилати на адресу: Коопер. Банк, Покутський Союз в Коломиї на конто: „Паска для гуцулів“.

Що в світі чувати?

В Австрії, після горожанської війни, в якій програли соціал-демократи, запанував начеб спокій. Тепер там з кожним днем набирає сили партія монархістів, яка веде вже сильну акцію за відновлення монархії в Австрії і Мадярщині.

У Франції, після горожанської війни, далі уряд має великі клопоти з аферою великого ошуста жида Ставіського, який немилосердно грабив державні скарби на великі міліони франків і втягнув

до цієї шахрайської роботи багато державних високих урядовців. Тепер саме йде суд над винними.

В Совітах далі йдуть горячкові приготування до війни, якої сподіваються на весні від Японії. На Україні далі панує голод. Ці відомости маємо з листів від наших земляків на В. Україні, які просять допомогти їм та вислати хоч сухарів, та старе вбрання. Заключивши скрізь пакти, а українців виморивши голодом, москалі хочуть мати вільну руку проти Японії.

В Японії так само як в СССР готуються до війни. Головна база Японії є в Манджурії, де оце недавно короновано цісаря Пуї. Після його коронування, склали йому присягу і кілька монгольських вождів. Це ще більше іритує большевиків, які Монголію рахують своєю.

В Німеччині вся увага звернена на те аби добре приготувати нарід на випадок війни, аби наробити масу різної зброї, газів, літаків, вигнати всіх жидів і в решті прилучити Австрію до Німеччини, щоб потім не боятися нікого в світі. Проти цього прилучення Австрії до Німеччини є Італія, Франція і Чехословаччина. Пляни Німеччини відобрати коритар і Поморя від Польщі, відсунено на десять літ, бо підписано з Польщею угоду. Зате всю енергію зуживається на аншлюс.

В Ромунії після зміни уряду, прийшли до влади ліберали, а ця партія до українців ставиться дуже неприхильно і вже чуємо закриває „Просвіту“, кооперативи та викидає укр. мову зі шкіл. Дай Боже щоб вони не довго панували.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

ДОБРИЙ ГЕШЕФТ

Один жидок виробляв заячі ковбаси. Люди дуже купували, бо були дуже смачні. В короткому часі не стало в тій стороні заяців. Та наш жидок, щоби не стратити „свій добрий гешефт“, взявся на штуку: домішував іншого мяса до заячого, і продавав, начеб там не було ніякої домішки.

По якомусь часі „консументи“ догадалися, що з тими ковбасами не все в порядку та і запізували жидка до суду.

Судія питає: „Чи ви виробляєте заячі ковбаси“?

— „Так, проше ясный суд“, жидок відповідає.

„А чи робите їх лиш зі заячого мяса, чи мішаєте іншого“?

— „Домішую іншого, проше ясне суд“.

— „А якого“? — „Кінського“.

— „Ох, ні, проше ясне суд, я старалися, щоби була рівна пропорція: оден заяць і оден кін“.

— о —

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туюк повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці.

НАСІННЯ городових і пашних рослин, всякі середники до охорони садів (оприскувачі, хемікалії) поручає най-дешевше і найліпшої якості

КООПЕРАТИВА „NASIONA - ROŚLINY“

Д-р 3. БАХ ЛЬВІВ, РИНОК 29. (Брама Андріолього). Тел. 67-32.

ЛАСИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

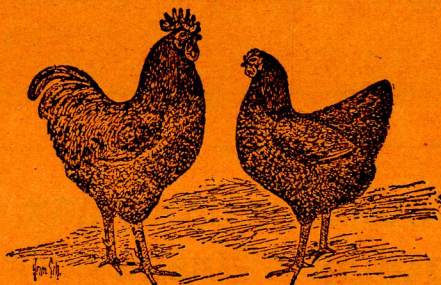
ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЩЕПИ пенні і півпенні, великі з ідеальними коронами, добірні сорти яблук, груш, черешень слив, і виноград придбала для своїх членів Філія

„СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ у ЛЬВОВІ

Незабудьте при нагоді прийхати оглянути.

Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
Львів, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)
Має стадо на складі всі ліки і специфіки.

ФАРМА РОДАЙЛЕНДІВ
(Кармазинів)

Котецької, Майдан, почта Bednarów,
поручає: вилягові яйця, однодневі курята і 3—4
місячні курочки. — Приймає яйця до вилягу. —
На запити долучити поштовий значок.

НАСІННЯ ФРЕЕГОВО

не заводять.

Жадати всюди тільки насінь фірми

Еміль Фрееге

Краків

Господарі і агрономи!

У своїй праці не забувайте, що найкращий вислід у зборі та найліпший економічний ефект дають серед сучасної господарської кризи тільки

Калуські і Стебницькі Потасові
солі, Сильвін, Калімаг й Каїніт

Бюро продажі:

„ТЕСП“ у Львові, пл. Смольки 5.

Купуйте потасові солі та каїніт у консигнаційних складах Повітових Союзів через „ЦЕНТРОСОЮЗ“ — ЛЬВІВ

**В полевих досвідах, що були виконані в 1933 р.
Досвідно-Рільничими Зкладами, в загальній
кількості 150 досвідів**

СУПЕРТОМАСИНА

(при погноєнню цукрових і пашних буряків та ячменю)

ЗАНЯЛА ПЕРШЕ МІСЦЕ

**в порівнанню до інших, загально до цього часу
уживаних фосфорових погноїв**

**Всяких інформацій і пояснень в справах щодо обнижених
в останньому часі цін супертомасини, уділяють всі організації
рільничо-торговельні та купецтво.**